...ta
...ana or
...a or
...itas or
...etua or
...tasia or
...trudis or
...lburgis or
...iula cum so
...s or
...aria egipti
or
...ra or
...s sce uirgine
...e et continen

Omnes sci or.
Propicius esto libe-
ra nos domine.
Propicius esto par-
ce nobis dne.
Ab ira tua libera
nos domine.
Ab ira et odio et
ab omni mala uo-
luntate. l. n. d.
A subitanea et inp-
uisa morte libera
nos dne.
A peste clade et fa-
me l. n. d.

B76

...dicia mentis et
corporis. l. n. d.
Ab omni malo l.
Per incarnationem
et natiuitatem tuam l.
Per circumcisionem
et oblationem tuam l.
Per apparitionem
et baptismum tuum
libera nos dne.
Per ieiunium et te-
mptationes tuas l.
Per passionem et
crucem tuam l.
Per resurrectionem

Per aduentum spiritus
paracliti l.
In hora exitus nri.
succurre nob dne.
In die iudicii l. n. d.
Peccatores te roga-
mus audi nos.
Ut spacium uere
penitentie nobis do-
nes te rogamus audi nos.
Ut ecclesiam tuam re-
gere et defende-
re digneris t. r. a. n.
Ut domnum aposto-
licum et cunctum

Expositio sup orocm dnicam &

I

Exposico de nouo copilata et collecta
ex diuers sup oroez dnicam p? m? ..

Altricatio xpiani cu3 aduersus quedam
Judeum de sua lege et scripturas

Augustinus de obia/ de timore dei. Et de laude caritas

Tractatus mgri Johis gerson doctoris sacre theologie
de celebratione misse et impedimentis eius ..

Et ptinet ad conuentum fratrum s. crucis in dusseldorpe

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

I. Expositio super orationem domini=
=cam, scilicet pat. nost: ordinans et
considerans septem petitiones ejus
in oppositum contra septem vitia
capitalia

II. Altercatio Christiani adversus
Judeum

III. Augustini de vera obedientia

IV. Joh: de Gerson de celebratione missæ
et ejus impedimentis.

B 76

Bl. 1–59 alte Zählung
" 59a neue Zählung
" 60–121 alte Zählung
" 122–163 neue Zählung

B. 76.

Incipit exposicio super oracionem dominicam scilicet pater noster ordinans et considerans septem peticiones eius in opposicionem contra septem vicia capitalia

Cum oratis dicite Pater noster qui es in celis. Karissimi vos debetis scire quod inter omnia opera que possunt fieri in hac vita nullum opus est honorabilius nullum levius nullum utilius quam orare deum

Honorabilius quia vos scitis quod magnus honor est uni pauperi homini loqui frequenter et familiariter cum rege terreno Et certe multo maior honor est nobis loqui frequenter et familiariter cum rege celico et eterno respectu cuius nos sumus pauperes et mendici quia ad horam non possumus vivere sine elemosina eius. quia de eius elemosina vivit et sustentatur omnis creatura Ipse est rex regum et dominus dominancium Nam in conspectu eius maiestatis omnes reges et principes huius mundi non sunt nisi terra pulvis et cinis Cum ergo rege excellentissimo loquimur nos familiariter quociens ipsum oramus humiliter et devote Et si frequenter oramus frequenter cum ipso loquimur Nam sicut tangitur in vita beati francisci In oracione nos amplectimur ipsum tamquam patrem. alloquimur tamquam fratrem supplicamus tamquam iudici gracias agimus tamquam redemptori ¶ Secundo dico quod non est opus levius quam orare deum Quia alia opera potest impedire ineptitudo loci. aut temporis. aut debilitas vel infirmitas corporis aut defectus instrumenti vel materie competentis Sed in omni loco potest homo deum orare Nec ad hoc opus faciendum necesse est homini aliquid extra se querere. quia si non potest loqui vel orare vocaliter mentaliter tamen potest semper. Bonum autem desiderium et bona meditacio optima

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

ē oro̅ Quia ita leue ē orare ideo dicit dn̄s
ī euāgelio Optet sēp orare et nō deficē. Ter
cio dico q̄ nō ē opus vtilius · q̄a orando possu⁹ dn̄s
a deo impetrare q̄c q̄d nccīn ē saluti nr̄e Vn̄ ī
ewāgelio ·Io· Amē dico vobis q̄ q̄d oratis pe
titis credite q̄a accipietis et fiet vobis Ex quo
eni̅ homo q̄ orat debito mō ₇ ē ī statu caritatis
et nō petit rem q̄ sit ɔᵗ rōem salutis sue · deb;
credē certissīe q̄ optinebit a deo illud q̄ petit ·
vel tūc qn̄ petit uel ī tpe ī quo magis sibi vtile
erit Vel si dn̄s nō dat illud q̄ tūc petit dabᵗ
ei q̄ magis vtile et nccīn sibi nouit Et ppter
hoc hec oro̅ dn̄ica de qua loq̄ intendim⁹ p̄ ceteris
oro̅ibus frequētatᶻ et versatᶻ p ora ppli xp̄iani
Est autē hec oro̅ breuis et leuis ī verbis · sed p
lixa et grauis vel prengnans ī sentētijs Quia
ī ipsa sūt septē petic̄oēs ī q̄bus petūᶻ oīa q̄ sūt
nobis nccīa ī p̄nti vita et futura Rogem⁹
dn̄m ut det nob̄ grām den̄ orandi · et oroēm
istā et alias tā frequēt et deuote dicēdi ut ipē
ī die iudicij nō arguat ₇ ɔdēpnet nos ppt̄ negli
gētiā et ɔtēptū opis tā honorabil̄ et tā facilis et
tam fructuosi Magnā eni̅ facit nob̄ grām qn̄
dat nobis tēpus acceptū ad orandū · et ī quo
ē patus nos exaudire Vn̄ aplūs Hortam̄
vos ne ī uacuū grāz dei recipiatis ₇c̄ Tēpus
acceptū ad orandū ē totū tp̄s vite nr̄e · et p̄n
puē tēp⁹ sanitatis q̄a moriens et ī fin⁹ vix pt
aliq̄ boni cogitare ₇c̄

Pater noster q̄ es in celis ..
Carissimi sicut legit̃ ĩ ewange°
bti mathei · apli peciert a dn̄o
ihu ut doceret eos orare · q̄ r̄ndit
eis Cu oratis dicite Pr nr · c°
Sciendu aut q̄ ĩ hac oroe sunt
due ptes · ĩ quaz pma docet
nos dn̄s more boni ioculatois volentis alicui
magnati place Vel more boni aduocati vole
tis aliqua gram ĩpetrare a iudice Vel more
paupis petentis elemosina a diuite. Docet ergo
nos pmo eius beniuolenciam acq̄re ipm lauda
do cu dicit Pr nr · q̄ es ĩ celis ¶ In secda pte do
cet nos indigencia nram ondere ab ipo necia pos
tulando · et hoc facit ĩ residuo oronis dn̄ice cum
dicit Scificet nome tuu usq ad fine ¶ Pmo
docet nos beniuolenciam dei acq̄re ipm laudado
cu dicit Pr nr q̄ es ĩ celis ¶ Sciendu ergo q̄ hic
laudat deus dupliti laude id ē laude gnali res
pectu uniusoz cu dicit Pr nr . Ipe ē enim pr nr
id ē oim creaturaru · qa ipe et nos et oem cre
aturam condidit disponit et custodit Pter q̄ dn̄s
dicit ĩ ewangelio Patrem nolite vocare vob sup
terra · qm pr vr vnus ē ¶ Scdo conmedatur
laude spali respcu iustoru cu dicit Qui es in
celis id ē ĩ oibus iustis Qui dicunt celi · quia
hnt ĩ se spualit bonas condicoes et pprietates q̄
ĩ celis reperiuntur Vn ps Dn̄s ĩ teplo sco suo
dn̄s ĩ celo sedes eius Vn ysaias Celu m sedes

Istud templū ī quo colit͛ et hītat deus · et istud celū
ī quo sedet deus ē aīa iusti Sic ergo laudatur
deus p̄mo laude gnāli respcū oīm creaturaꝝ
cū dicit͛ pr̄ nr̄ Et scd̄o laude spāli respcū aīaꝝ
scāꝝ cū dicit͛ Qui es ī celis // Modo videam͛
de p̄mo // Et sciendū q̄ sex modis dicit͛ deus
pater scilicet racōe creacionis · educacōis · i͛ dep
cionis · erudicōis · castigacōis · et hereditacōis
Primo dico q̄ deus dicit͛ pr̄ racōne creacōis
quia et nos et oēs creaturas ip̄e creauit id
ē de nichilo fecit · et ideo oīs creatura debet
ip̄m adorare cole͛ et dilig͛e sicut faciebat ap̄ls
q̄ dicebat Flecto genua mea ad deū et prēm
dn̄i nr̄i ihū xp̄i · ex quo oīs paternitas siue in
celo siue ī terra noīat͛ Sed licet deus sit rōe
creacionis pr̄ oīm · tn̄ quodā speciali mō est
pr̄ creaturaꝝ rōnabiliū id ē angeloꝝ et hoīm
quos ip̄e ad ymaginē et silitudinē suā condi
dit · et quibus agnicōe͛ sui dedit et quos ad p
ticipacōem sue et͛ne btītudīs ordinauit // Iste
pater ē honorādus et timēdus Honorādus
sicut pr̄ q̄ oīa dedit Et metuēdus sicut dn̄s
q̄ oīa auferre pt̄ q̄ cito sibi placuerit · hoc dicit͛
dn̄s p malachiā p̄phāꝝ Filius honorat prēm
suū et seruus timet dn̄m suū Vnusq̄sq̄ eīm
illā rem quā plus diligit deū suū cōstituit · sicut
cupidi denariū Exēplū de diuite q̄ cū esset
mortuus ī medio denarioꝝ suorū īuentū est
cor eius Et gulosi ventrē suū Ex͛ ī libro dy
alogoꝝ de monacho q̄ credebat͛ cole͛ deū et

colebat ventre suu · qa ieiunas i hoim facie
comedebat occulte et i fine datus fuit draconi
ad devorandu Et supbi honore mudanu Et
luxuriosi carnis sue amore pollutu Exm de
lucifero q dixit Ascenda i celu id e ad equa
litate trinitatis et silis ero altissimo quia
supbia elatus nolebat habe deu supra se s
voluit sibi ipi ee deus ppterea de celo eiectus e
i infernu Sic ergo patet qualit deus st pr
racoe creacoes Secudo dico q deus e pr nu
racoe educacois · quia ipe e q dat esca oi car
ni id e oi creature viventi ppt q ipe dicit i
ewangelio mathei Respicite volatilia celi no
serut neq metut · neq cogregat i horrea et
pr vr celestis pascit ea Volatilia celi ad lram
sut aves volantes i aere Vel volatilia celi st
viri religiosi et cotemplativi q p meditacoem
et desideriu volat ad celu quos ipe pascit et
nutrit de alior sba sine sua sollicitudie sict
volucres q sut i aere Volucres cele sut supbi
hui mudi id e mali plati · et pncipes terreni
et usurarii · q nolut hic laborare sed labora
but mecu sedm verbu pphetu Quos tn
dns pascit · quia de paupm sudore eos pasci
pmittit Sed in futuro esurient · qa sicut dicit
i cantico moysi Cosumet fame et devora
but eos aves morsu amarissimo Et demo
nes q etia dicut volucres celi qa ceciderut de
celo · quos etia ipe pr pascit · quia aiabus

¶ Exm

maloꝝ quas cotidie ad infernū ꝑtrahūt pasci
et delectari permittit Bene ergo possumus eum
vocare prem racoe educacois · quia ipe nutrit
bonos et malos · et multa beneficia prestat
ingratis · ipe solē suū facit oriri sup bonos
et malos · et pluit sup iustos et iniustos Boni
aūt filii sūt qui pris huius bnficia recognoscūt
Et quia sine ipo vnico momento viue non
pnt · idcirco eū toto corde diligūt · et totū corpus
suū i eius servicio expendūt Mali vero filii
sūt multi qui pris huius bnficia nō recogitāt
sed de rebus tpalibus et de bonis nature et for
tune q dedit eis ipm cotidie offendūt et i
pugnāt de quibus ipe cōqueritur p os ysaie pphe
dicentis filios enutrivi et exaltavi ipi autē
Exm spreuerūt me Sūt eni sicut equus pinguis
qui pcit ad tra dnm suū Et sicut thaurus
indomitus q nō pt ferre iugū Vn i cantico
moysi Incrassatus ē dilctus ~~meus~~ et recalci
travit incrassatus ē pinguatus dilatatus Incras
satus terrenis bonis · et ideo dereliquit deū fac
torē suū Sic patet qualit deus ē pr nr racoe
educacois Cu in hoc pre cōfidebat ille lepsus
Exm de quo legit i vitaspatrū Ad quē venert quidā
greci volentes ei dare eleosinā · q nolebat acci
pe dicens Ego modicas palmas habeo q's
operor et facio plectas et ex eis manduco pa
nē It legit ibidē de vidua i eadē ciuitate
obstratice candidatrice q erat nuda cum

filiabus suis· quas cū ipsi vellet induē mater noluit dicens Ego habeo procuratorē meū deum prēm celestē et vos vultis eū michi tolle hodie Iste ibidem legit sic Obtulit quidā seni pecu nias multas dicens habe ad expensas tuas· quia senuisti et īfirm9 es erat eīm leprosus Qui rndit Tu p9 sexaginta ānos venisti m auferre nutritorē meū et prēm meū ecce tm̄ tpis hūs ī infirmitate mea nullo indigui· dño tribuēte et pascente me et nō acquieuit accipe Qui ergo cōfidēt bn̄ ī celesti prē non oporteret eū time de defcū eoꝝ q̄ sūt nc̄ia tpa li vite Sicut diffidūt illi q̄ timētes ne sibi ul' vxoribus et filijs deficiāt nc̄ia vite fiūt vsu rarij et dāt aīam suā dāpnacōi etne· et dū nimis tpalia diligūt et etna negligūt vtrq̄ ī fine amittūt Pmo ꝓpt tpoꝝ diffidēciā īcur rūt aliqn̄ paupptatē et tpalem et etnā Ex hem9 ī vitaspm̄ de quodā ortulano q̄ labora bat et oēm laborē suū expendebat ī eleosinā et tm̄ sibi retinebat qūtū ad victū illi9 suffi cēt Pos9a vō sathanas immissit ī corde ei9 dicēs Collige tibi aliquātū pecuīe ne cū senueis ā egrotaueis opus habeas expensas Et collegit et īpleuit lagenā Contigit aūt īfirmari et putrefieri pedē eius· et expēdit q̄ collectū fue rat ī medicos et nichil ei ꝓdesse potuit Pos9a vero veīt de expertis medicis et dicit ei Nisi īcideis pedē tuū totū corpus tuū putrefiet

Margin: Exm̄ (beside "Iste ibidem legit"); Exm̄ (beside "Ex hem9"); nimis· (beside "et īpleuit lagenā")

Et constituerunt ut inciderent ei pedem Ille autem nocte
rediens ad semetipsum et penitentiam agens de hiis
que gessit ingemuit et flevit dicens Memor esto do
mine operum meorum priorum que faciebam cum labora
rem in orto ex quo pauperibus ministrabam Et cum
hoc dixisset stetit angelus domini et dixit ei Ubi
sunt nummi quos collegisti et ubi est spes de qua
tractasti Tunc intelligens dixit peccavi domine ig
nosce mihi et amodo amplius hoc non faciam Tunc
angelus domini tetigit pedem eius et statim sanatus est.
Et surgens mane abiit in orto operari Venit autem
medicus secundum constitucionem cum ferramentis ut
secaret pedem eius Et dixerunt ei Exiit a mane o
perari in agro Tunc admiratus medicus perexit
ad agrum ubi operabatur ille Et videns eum fodientem
terram glorificavit deum qui ei reddiderat sanitatem Non
ergo debemus diffidere de patre celesti qui voluit esse eius
fideles filii sed recogitare eius beneficia mente ~~fideli~~
fideli ¶ Tercio dico quod ipse est pater noster racione redemp
tionis Quia cum primorum parentum debito eramus
omnes adiudicati infernali ergastulo ipse sicut
pater pius redemit nos sanguine proprio pro nobis
in cruce fuso Sicut enim dicit petrus in epistola sua
Non corruptibili auro vel argento redempti estis
de vana vestra conversacione paterne tradicionis sed
precioso sanguine agni inmaculati et incontami
nati ihesu christi Dico ergo quod ipse est pater racione redemp
tionis. quia maius signum dilectionis non potest aliquis
pater ostendere filiis suis quam mori pro ipsis Unde in ewangelio

Johãnis Maiorẽ hac dilc̃oñe nemo habet q̃
ut aĩam suã ponat q̃s p amicis suis Preter hãc
teneritudinẽ amoris cõpatitur ipe nõ solũ p̃ri
sed etiã matri carnali Matres eñ solẽt tene
rius dilig̃e q̃ patres Et ubi ẽ q̃so mater q̃ ita
tenẽ diligit filiũ suũ ĩfirmũ vel sordidatũ ut
totũ sanguinẽ corporis sui vellet fundẽ ad faciẽ
dũ balneũ p ipius pueri curacoẽ et ablucõne
Et certe istud balneũ parauit xp̃s gñi huãno
q̃a dicit in Apocalipsi Dilexit nos et lauit
nos a pctĩs nr̃is ĩ sanguine suo Et ꝓp hoc dicit
ipe per os ysaye prophete Nũ p̃t obliuisci mr̃ ut
non misereat̃ filio ~~suo~~ uteri sui ⁊ si illa oblita fuit
ego tñ non obliuiscar tui Nõ q̃ cristus fecit sic
pia mr̃ q̃ recepit sup ꝓpriũ humerũ mortis ictũ q̃
deus p̃r volebat infligere filiis id est nob Propter hunc
amorem tenerrimũ q̃ habuit ad genus humanũ
cõpat ipe se galline q̃ p ceteris auib; cõpatit̃ pull'
suis ita q̃ ipis ĩfirmantib; ĩfirmet̃ ⁊ fiat voce rau
ca plumis hispida ⁊ detrahit ori suo alimẽta ut
tribuat pull' ⁊ extẽdit alas suas sup eos ut ꝓte
gat eos ab ore miluii ⁊ aq̃le sui accipitris Sic xp̃s
pro nob fuit infirmatus q̃ vere languores nr̃os ipe
tulit ⁊ dolores nr̃os ipe portauit Plumis fuit
hispidus q̃ p partes corporis sui fuit flagellatus
vulneratus ⁊ cruentatus ⁊ cũ facies sua liuore ⁊
sputis ⁊ sanguine coopta ⁊ horrida fca fuit nõ
habebat spem hoĩs nec aliquẽ decorem Sed vide
batur ẽe leprosa sicut ysayas ꝓpha dixit Non

gallina

cat

ceti spes nr̄ decor et vidimus eum et non aspeximus ysa. Et
nos putavimus eum quasi leprosum et percussum a deo et humilia
tum. Voce magna dedit qui cum clamore valido et la
crimis spiritum emisit. Qui sibi alimenta subtraxit
qui in cruce clamavit sitio et felle et aceto pota
tus fuit. Alas super pullos extendit ut defenderet
eos ab hoc accipitris qui brachia in cruce extendit
ut liberaret nos de manu demonis. In quarum alis confi
debat ille qui dicebat Miserere mei deus miserere mei
quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarum tua
rum sperabo donec transeat iniquitas. Propter has condiciones comparat
se ~~dne~~ dominus galline cum dicat in mathei. Jerusalem Jerusalem
quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum
gallina congregat pullos suos sub alis et noluisti.
Per Jerusalem intelligitur synagoga cum filiis et iudeos
incredulos ipse voluit congregare in corpus suum quod
est ecclesia et sub alas suas .i. sub brachiis suis que
extendit pro eis in cruce sed ipsi noluerunt pr in xp̄m
credere noluerunt ~~et~~ infernali accipitri tradi sunt.
Item propter hanc tenacitatem amoris comparat se christus
pellicano qui trahit sanguinem de suo pectore pro pul
lorum mortuorum vivificatione. Unde dicitur in ~~ps~~ psal.
Similis factus sum pellicano solitudinis .i. cum quod habitat
in solitudine .i. in deserto. In solitudine .i. in cruce
que merito solitudo dicitur quia ibi fuit christus solus a discipulis
derelictus. Secundum illud prophete. Torcular calcavi solus
et de gente non est vir mecum. Et in ewangelio Et illi
omnes relicto eo ~~omnes~~ fugerunt. Hoc ergo beneficium
numquam est tradendum oblivioni. Dicitur habere ex[...]

ysa iii

de puella crucifixa per quam significatur humana
creatura qua quidam nobilis id est cristus sibi in
matrimonium copulavit et pro ipsa pugnavit usque
ad mortem In cuius memoria ipsa post mortem suam sus-
pendebat pre oculis suis vestem eius suo sanguine cru-
entatam Hec patet qualiter cristus pater noster dicitur racione redemp-
tionis || Quarto videndum est quare ipse cristus sit pater
noster racione Erudicionis Quia sicut pater docet filios suos sic
ipse docet nos Docet enim nos tribus modis scilicet per occul-
tas revelaciones per internas inspiraciones et per ma-
nifestas predicaciones // Primo per occultas revelaciones
et sic docuit prophetas sanctos quibus ipse revelavit
omnia futura Et sic docuit beatum iohannem ewangelistam cum
ipse in pathmos insula relegato revelavit omnia que
pater eterna usque ad diem iudicii et omnes penas infer-
ni et gaudia paradisi Unde sicut dicit apostolus spiritus omnia
scrutatur etiam profunda dei || Secundo docet nos per internas inspi-
raciones Et hoc modo docuit sanctos apostolos et doctores eccles-
iasticos et docet omnes cristianos quid debent credere id est ar-
ticulos fidei quid debent agere id est mandata dei quid debent
fugere id est peccata et delicias mundi quid debent timere id
est penas inferni quid debent desiderare id est gaudia
paradisi De hoc modo docendi dicit david propheta Audiam
quid loquatur in me dominus deus Dominus nobis loquitur quociens aliquam bonam
voluntatem vel propositum penitendi vel aliquod bonum faciendi
in nobis immittit || Tercio docet nos per manifestas predi-
caciones Et hoc modo docet cottidie fideles populos per
predicatores sanctos quibus ipse dicit in ewangelio Non
enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri qui

loquitur in vobis. Docet nos pater his tribus mo-
dis cuius verbum est deus filius lingua autem eius est
spiritus sanctus. Docet autem nos pater cum hac lingua id
est spiritus sancti gratia. Non sono vocis extrinseco ~~nec~~
~~spiritualia temporis~~ sed tactu cordis intrinseco nec spiritualia
temporis sed solo nutu voluntatis. Unde eius docere est
solummodo cum hac lingua cor tangere. Cum hac lingua id est
spiritus sancti gratia iste pater celestis cor danielis pueri
abstinentis tetigit et iudicem senum et malorum iu-
dicum fecit. Cor david pueri opilionis tetigit et prophetam
et psalmistam fecit. Cor salomonis tetigit et sapientiam
super omnes mortales sibi infudit. Cor pauli persecu-
toris seuissimi ecclesie tetigit et doctorem ecclesie fecit.
Cor mathei publicani et theolonearii tetigit
et euangelistam fecit. Cor piscatoris tetigit i. petri et
andree iohannis et iacobi et apostolos et euangelistas fecit.
Bona est ergo ista lingua istius patris celestis cum qua
comparato corda filiorum suorum tetigerit statim docet eos
omne quod voluerit et omne quod eis expedire videt.
Sed quid docet pater celestis cum hac lingua: Numquid docet
eos proximos decipere temporalia mercando acquirere.
Certe non. Sed docet nos pater celestis cum hac lingua
i. per spiritum sanctum omnem veritatem. Quid est omnem verita-
tem: id est veritatem vite, veritatem doctrine et veritatem
iusticie. Veritate vite docet nos omnes cristianos bene
viuentes. Veritate doctrine docet omnes predicatores verbo
et exemplo viam eterne vite docentes. Veritate iusticie
docet bonos prelatos ecclesiasticos et bonos principes
terrenos populum sibi subditum bene et iuste regentes et inu-

nera non diligentes nec personas hominum in iudicio
recipientes nec prece nec precio nec amore nec
odio a iusticia declinantes Illi vero qui non habent ve
ritatem vite nec doctrine nec iusticie non habent la
gwia spiritus sancti sed spiritus maligni nec sunt filii dei sed filii
diaboli Dicit dicat beatus ambrosius Dicat omnium
uestrum pater est deus sit omnium iniquorum pater est diabolus
non creando sed decipiendo Unde ambrosius Nolite fieri
dyabolus hic premium Pater iste non amat filios sed odit Sic
amat dyabolus filios suos ut perdat sicut amat gluto
porcellum ut comedat Doctrina ergo huius patris id
est dyaboli dat filiis suis mortem perpetuam Sed doctrina
patris celestis dat eis vitam eternam Salomone attesta
te qui dicit Audi fili disciplinam patris tui id est dei vel
plati et ne dimittas legem matris mee id est sancte ecclesie
Unde suscipiat verba mea cor tuum custodi precepta mea
et uiues scilicet in presenti vita gracie et in futuro vita glorie
Ad quam nos perducat celestis pater || Quarto dico quod ipse
est pater noster racione correpcionis vel castigacionis quia ipse
nos tamquam diligens pater filios suos castigat et flagellat
in hac vita ut humiliemus nos coram ipso et non superbi
amus ut fragilitatem et infirmitatem nostram cognoscamus
Psalmus Humiliasti nos in loco afflictionis Ut tempore afflic
tionis ipsum recognoscamus et ad eum auxiliatorem
et liberatorem nostrum curramus secundum illud psalmus Imple facies
eorum ignominia et querent nomen tuum domine Item Multi
plicate sunt infirmitates eorum et postea accelerave
runt Item Inuoca me in die tribulacionis eruam te et
honorificabis me ut a peccatis caueas et emundemini Hic ei

virga magri retrahit puerum a noxio ludo sic flagel
la dm retrahunt nos a pcco ps Propter iniquitatem corripu
isti hoiem Ut eternu flagellu euadam9 Nullus
enim est quem no oporteat flagellari vel hic tpal'. vel i
futuro eterna'. De ill' eni q no flagellat' hic d' in ps'.
In labore hoim no sut et cu hoib; no flagellabunt'.
Glosa sed cu demonibs de bonis vo quos flagellat dns
in hoc mundo d' in psal'. Si aut dereliquerint filii
ei9 legem mea etc usq: virga iniquitates eor. mea aut no dispgam
ab eo ut p paciaz tpal' flagelli eterna gloria meam'.
Vnde sic dicit quida scs Mala q nos hic pmut ad
futuram glaz nos ire cpellut Hec ergo st cae pp
quas flagellat nos dns in hac vita s' nra humi
liacio nre fragilitatis recognicio ipia honorificacio
nra a pcco retractio nra etern flagelli euasio et
etne glorie acqsicio Et ete omis iste cause diuine
flagellacionis sunt signa magne dilcois pp qd
in mag dulcedine et in mag paca deb9 sustine
tribulaciones et miserias q accidut nob tamqa fla
gella pijssimi et amantissimi pris sic amonz nos
salomo qui d' Disciplina pris tui fili mi ne abi
icias ne deficias cu ab eo corripis Que enim diligt
dns corripit et qi pr in fi' cplacz sibi Et apls
ipse flagellat oem filiu q recipit Cu dicit flagel
lat p tribulacoez transitoria oem fim q recipit ad intuitu
hereditate eterna Tribulacoes enim ce ista nob dnt
alleuiare et dulcorare tribulaciones hu9 mudi
q no sut n flagella et correpciones pris nri c
pls Quis enim filius q no corripit pre ei De si cu

Disciplinam est cuius participes facti sunt. Omnis quia adul
teri est et non filii. Ergo ut dicit glosa qui exemptus est a
numero flagellorum exemptus est a numero filiorum. Cum ergo
vos dei esse filios habeat pacienciam et caveat se ne sit sic
quidam sunt qui constituto aliqua tribulacione incontinenti statim desperant
et murmurant et deum et ~~omnes~~ sanctos et sanctas maledicunt et
blasphemant sicut quibus dicitur vel dum maledicto. Ubi quis iste
patri aut matri maledixerit moriatur. In lege enim veteri omnis
qui convictus erat de blasphemia moriebatur et morte
corporali et debebat lapidari. Illi ergo qui impacienter portant
flagella patris celestis et qui ipsum in flagellacione sua
blasphemant et inhonorant merentur mortem non solum cor
poralem sed et spiritualem et eternam. Illi vero qui ipsum in flagellis
honorant flagella pacienter portando et ipsum ad modum sancti
Job laudando et benedicendo merentur vitam eternam secundum illud
Honora patrem tuum id est deum et dominum nostrum ihesum christum
et matrem tuam id est virginem mariam quia generando deum cor
pori sua est mater spiritualis tocius corporis eius mistici secundum quod
igitur dicit beatus anselmus. O quanta fiducia mater dei est mater nostra.
~~vel~~ Deus tu mater dei tu mater hominis tu mater rei tu mater iusti
cie sis utriusque mater discordia inter filios sustinere ne
quis vel matrem tuam id est triumphantem ecclesiam de qua dicit apostolus
Ierusalem que sursum est que est mater nostra libera est. Ho
nora ergo patrem id est deum et beatam virginem et sanctos. Ut
vivas longevus super terram id est in paradiso que est terra
viventium cuius longevitas eternitas et immortalitas
terra de qua dicit psalmista. Credo videre bona domini in terra
viventium. Quam periculosum autem sit peccatum ~~enim~~ in deum blasphe
mie et in sanctos patet in puero quinquenni qui blasphe

mie ꝯsuetudinal' b rapuit viuu de manib; patris
ut narrat beat' greg' in libro dyal' Capitulosu
sit ex blasphemare beatam v'ne patz p h' exe" qd
leg' de quodam q ludebat ad talos et cu amisisset
suos denarios blasphemat dm et scos et postea blas
phemao incepit dice turpia de beata v'ne statim sen
sit a tergo se percuti et figi gladiu in corde suo et audi
alte uit vocem dicete sibi Iam sustinui t' blasphemia
de me no possu sustine de matre mea V patz q' de'
sit pr nr' racioe castigacionis et q'le sitan nos
acquirim' si flagella ei' pacient' portim' et plura ex'
et doctrinas de doctrina et pacia dni VI Sexto dico q
de' est pr nr' roe hereditacois ul' hereditarie succes
sionis Quia sic pr mortal' et tpal' dat hereditate mor
tale et tpale mortali et tpali filio sic pr celestis imortal'
et etn' pmisit se daturu nob' et redditurum hereditate
regni celestis imortale et etna Et no q no su ea dm
daturu et redditurus q alib; dat pr celestis hereditate
alib' reddit Dat ei pueris q moriu post bap'm anteq
habeant liberi arbitrii usu et anteq potuerint fecisse
aliqua opa q sunt apud deu meritoria ul' demerito
ria Illi ei tenet regnu padisi ex sola gra bap'malis
sn adiutorio sui Bap'm' ei in adulte accipit virtu
tem in tribus In fide suscipientis In inuocacoe trinitatis et
in merito dnice passionis Primu sc3 in roe cae dis
ponentis 2m in roe cae efficacis 3m in roe cae
promerentis De primo ad h' eni q bap'mus prosit
hoi oportz q ipe sit dispositus p fidem xpiam si e
adultus q si n crederz baptism' sibi no prodesset Di

vero est paruulus qui nondum possit actu credere vel discer
dere sufficit sibi pro tempore illo fides ecclesie fides est gratia ca
disponens Causa vero efficiens virtute baptismi est beata trinitas
que invocata sit in expresse et verbo vocali cum dicitur baptizans bap
tizo te In nomine patris et filii et spiritus sancti Causa vero promerens
virtutem baptismo est passio et mors cristi que representatur
in facto et in signo quo puer semel vel ter mergitur secundum
consuetudinem diversarum ecclesiarum Unica enim mersio signat
mortem cristi unam Trina vero mersio signat triduanam
sepulturam elevatio vero pueri de sacro fonte signat re
surrectionem xpi a morte Hic ergo patet quod pueris qui
moriuntur post baptismum datur patria celestis igitur Aliquibus vero
datur [illegible] patria celestis scilicet et ideo ista hereditate scilicet adultis
quibus sunt duo necessaria idest gratia et fides et operatio propria Datur
ergo eis hereditas celestis quantum ad hoc quod non possunt illam
mereri sine gratia dei preveniente concitante et suscipiente secundum [illegible]
illud psalmi Misericordia eius preveniet me Secundo quod eadem gratia concomitetur
[illegible] eos dando eis sufficiendi virtutem et iuvando eos
ad sustinendum laborem Hanc gratiam recognoscebat i
se paulus apostolus qui dicebat plus omnibus laboravi non
ego sed gratia dei mecum 3o quod eadem gratia subsequitur bonum
operantes reddendo in eadem secundum illud psalmi Et Misericordia subsequitur
me omnibus diebus vite mee Quantum ad hoc quod sine gratia
dei non possumus hereditatem patris celestis mereri illa he
reditas nobis datur secundum quod dicit [illegible] adoptionis est
hereditas ad hoc quod usum liberi arbitrii
Ad hoc quod salvemur oportet quod simus adiutores et cooperatores
gratie secundum illud Qui te creavit te sine te non salua
bit te sine te unde propheta Adiuva me et salvus ero non
dicebat salva me sed adiuva me et salvus ero

Cui dicet ad hoc quod salvet oportet me ad salutem pervenire pro labore sed tamen nichil mihi proderit labor meus sine tuo adiutorio. Exemplum ponitur de rustico cuius asinus sub onere prostratus iacebat in luto. quod videns miles pertransiens descendit de equo ut iuvaret rusticum ad elevandum asinum suum. Ipse rusticus aspiciebat quid faciebat et manum non apponebat. Et ideo miles indignatus recessit ab adiutorio eius. Dico quod sunt aliqui qui ex sola gratia dei sine labore vellent salvari et hereditatem patris celestis adipisci sed hoc non potest fieri quia iuxta verbum apostoli oportet nos esse adiutores aliquando et cooperatores dei. Ut possimus dicere in die mortis cum Christo pater meus usque modo operatur et ego operor. Operatur in me et per me et ego operor secum. Cum ipso quia non loquitur sed operatio acquiritur regnum dei. Unde Christus non omnis qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum celorum sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est ipse intrabit. Hec ergo patet quomodo pater celestis hereditatem promissi dat aliquibus ex pura gratia ut parvulis. Aliquibus dat et reddit ut adultis vivendum pro quibus operibus dat. Visus sex modis quibus deus dicitur pater noster. Nunc autem sciendum quod pater quadruplici operatori reddit pater celestis eternam mercedem si ista quadruplex operatio fiat per bonam intencionem. Prima est devota oratio. Secunda corporis afflictio. Tercia pietatis et compassio. Quarta inimicorum dilectio. Circa primo scilicet devotam orationem dico sicut pauperes mendicantes precibus et supplicationibus et obsecrationibus multis petunt a divitibus elemosinam sic nos orando et obsecrando impetramus a patre celesti eterne vite alimoniam. Unde in ewangelio Mathei. Cum oratis non eritis sicut ypocrite tristes. Cum autem oraveris intra cubiculum tuum et clauso

ostio ora patrem tuum in abscondito et pater tuus qui videt
te in abscondito reddet tibi. Intrare cubiculum est
ingredi cordis sui secretum recogitando peccata propria
vel divina beneficia diem mortis diem iudicii penas
inferni et gaudia paradisi Et sic per nomen orationis
intelligitur Omne opus mentale vel vocale quod
fit ex devotione et in dei honore sicut in ecclesia can
tare legere missas vel vos vel silia bona opera facere
Omnia talia quia intelliguntur nomine orationis de omnibus istis
operibus reddit christus mercedem patre celestis De illis
vero qui faciunt ista opera propter laudem humanam pronun
ciat christus per diffinitivam sententiam Amen dico vobis
quia receperunt mercedem suam Cum dicat vel qui orat vel
cantant vel predicant propter laudem et gloriam hominum frus
tra expectant a deo eternum premium quia in mundo recepe
runt laudes ab hominibus propter quas ipsa opera fecerunt hoc
de primo scilicet oratione devota Secundum est corporalis maceratio
quod intelligitur in ewangelio beati mathei nomine ieiunii
cum dominus dicit Cum ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes
exterminant enim facies suas ut pareant hominibus ieiu
nantes Amen dico vobis receperunt mercedem suam
Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem tuam
lava ne videaris hominibus ieiunans sed patri tuo qui videt
in abscondito reddet tibi Vide quomodo christus facit more boni
agricole qui volens semen suum in terra iacere primo providet
ne aliquod genus pravum sit semini suo admixtum quod
possit semen suum corrumpere et infructuosum reddere
Taliter christus ab operibus penitentie et mortificationis car
nis quae nos seminamus in terra proprii corporis docet nos

tollere zizania prave intencionis que toti corpori operi inficet
et infructuosum redderet Et hoc facit cum dicat Nolite fieri sicut
ypocrite tristes exterminant enim Exterminant id est diversifi-
cant se tristes et afflictos ostendendo ut cum tristicia et pal-
lor in eorum vultu cernitur vicium abstinencie in eis perfecte
facta laudetur Deinde quod tales ex ista abstinencia non
debeant sperare mercedem eternam ostendit cristus
cum dicat Amen dico vobis receperunt mercedem suam
Segregato vero a semine corporee mortificacionis
genere inutili prave intencionis Docet dominus modum
seminandi semen vere penitencie in terra corporis ipsius
et dicat quod ieiunium debet fieri cum leticia spirituali et hoc facit
cum dicit Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faci-
em tuam lava etc Cum ieiunatis id est cum corpus
vestrum propter deum mortificatis Unde sciendum quod hoc nomine
ieiunium intelligitur omnis labor propter deum impositus ab
ipso sacerdote vel voluntarie assumptus ab ipso peni-
tente Item intelligitur nomine ieiunium abstinencia a de-
lectacione et ocio quia sunt peregrini qui ~~affligendo~~ itinerando
affligunt corpus suum visitando loca sanctorum

Exemplum — Exemplum de quodam valenti homine qui transfretavit propter votum
iherosolomitanum et cum lustrasset omnia loca terre sancte in quibus
quem audierat cristum ambulasse in die ascensionis
venit in montem et in locum illum a quo cristus coram apostolis
corporaliter ascendit in celum et dixit Domine ihesu criste secutus
sum te quantum potui et loca in quibus ambulasti peragravi ecce
sum in ultimo loco peregrinacionis tue in mundo a
quo tu ascendisti in celum Illuc non possum sequi
te humana virtute nisi tu trahas me ad te tua gratia

q pietate

pietate Et sta oratione statim emisit spm et a xº
recepta est in celu Item intelligit in ieiunio ab
stinentia ab oi mundano gaudio, qua sunt he
mite et anachorite et boni religiosi q includunt
se in claustris ut ad modum columbe vel turturis
ieiunent et abstineat a vanis huius mundi gau
diis et etiam quod plus est a voluntate ppria cord
abnegantes voluntatem ppriam et voluntati pla
torum subiciendo se Sic ieiunauit in deserto
multi patres sa ut btus paulus heremita primus hylarion
antonius et multi alii Sic ieiunauerunt et ieiu
nant in claustris multi viri psti ut btus bndctus mau
rus gregorius bernardus et franciscus Tertio in hoc ieiunio
intelligit abstinentia ab oi peccato Sic tenetur ieiunium
tenere oi tpe ois homo Sic legit in libro iudith
vidue q ipa ieiunabat oibus diebus vite sue Et
subiungit ne videaris hoibus ieiunans ieiunans sed
patri tuo qui vidis te in abscondito reddet tibi Sic unge
caput tuum Unctio capitis significat spuale letia
in corde ieiunantis Per caput enim intelligit cor
qr sicut per sensus qui sunt in capite regit homo ex
terius vel corporis sic corde regit homo interius et aia sua
cogitationes sua affectiones aie Per unguentum vero signat
letitia ps Unxit te deus deus tuus oleo letitie Caput
ergo ieiunantis ungere est in corporali abstinentia
spualiter exultare Faciem vero lauare est ab oi ope
prauam intentionem remouere per faciem vero qua respiciunt
hoies ad humana cognitionem hois intelligit intus
cordis qua respiciat deus ad approbationem vel reproba
tionem operis Approbat ei opa facta ex bona cpa intentione

i reprobat ea que fiunt ex mala intencione Et
sicut delta thorvide plethra facit. sic delta dei
in operibus nostris que fiunt ex bona intencione et hoc
de duobus primus ... opus pro quo pater celestis red
dit mercedem eterna est pietatis et compassio que intelligitur
in nomine elemosine in ewangelio matthei cum dicitur
cum facis elemosinam noli tuba canere ante te sicut ypocri
te faciunt ut videantur ab hominibus Amen dico vobis rece
perunt mercedem suam Te autem elemosinam faciente nesciat
sinistra tua etc. Hoc nomine elemosine intelligitur omne opus
misericordie sive corporale sive spirituale Corporalia opera misericordie sunt
septem scilicet esurientes pascere. sicientes potare. nudos vestire.
peregrinos hospitare. infirmos visitare et confortare. cap
tivos et incarceratos redimere. mortuos sepelire.
Unde thobias ad filium suum Ex substancia tua fac elemo
sinam et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere ita
enim fiet ut nec avertatur a te facies domini Elemosine vero
spirituales sunt tres Prima est ignorantem docere
Unde dicitur per os ysaie prophete Clama ne cesses quasi tuba
exalta vocem tuam et annuncia populo meo scelera
eorum Elemosina 2a est relevare errorem ~~[illegible]~~ sui proximi
Unde in epistola iacobi fratres mei si quis ex vobis erraverit
a veritate et converterit quis eum scire debet quoniam qui converti fecerit
peccatorem ab errore vie sue salvabit animam eius a
morte Ecce quanta est ista elemosina in qua salus animarum
est posita que plus valet quam omnia que sunt mundi istius Tercia
elemosina spiritualis est errantem corrigere et hoc pertinet ad
omnes qui habent aliquos subditos sibi subiectos Et specialiter ad
pastores et prelatos in ecclesia primo spiritualis dicitur Qui di
ligit filium suum assiduat illi flagella filium subdi
tum Idem Stulticia colligata est in corde pueri

Ex.m

et virga discipline effugabit illam. Puer in pectoris
qui pueriliter agit cum a celesti patre peccando vapulat. Hec
elemosina exhibuit beatus benedictus monacho suo qui tempore ora-
tionis non poterat stare in templo et beatus benedictus vidit
dyabolum in nigri pueruli specie ipsum foras trahere
tunc beatus benedictus puerum flagellavit et demonius qui sub
specie flagellatus a puero recessit et ex tunc monachus
orationis tempore cum aliis in templo remansit. Ob defectum huius
elemosine heli sacerdos cum filiis suis punitus
morte quia ipsos peccantes corrigebat tepide et lente.
¶ Tercia elemosina spiritualis est inimicos diligere de
ista dicitur in sermonibus hanc enim christus exhibuit
cum moriens in cruce pro crucifixoribus oravit di-
cens Pater ignosce illis etc. Hec tria opera misericordie tanguntur in
illo versiculo Instruit errantem castigat diligit
hostem. Ex predictis patet quod nomine elemosine intelligitur
omne opus misericordie sive corporale sive spirituale. Unde elemosi-
na est res sancta augens bona peccata minuens
peccata separans a demonibus coniungens deo et angelis
et est quasi murus inexpugnabilis circa animam. Hic ergo patet
de tercio opere cui reddet pater celestis mercedem eter-
nam quod est misericordia et compassio. Tercium opus est inimicos
diligere illi enim qui inimicos diligunt et eis non nocere desiderant
sed eis benefacere parati sunt filii dei sunt et per consequens here-
ditatis eius participes futuri sunt. Et hoc est quod dominus dicit
in v capitulo mathei Diligite inquit inimicos vestros bene-
facite hiis qui vos oderunt etc. Et secundum quod unusquisque
in hiis tribus operibus maius vel minus exercitatus fuit secundum
hoc in hereditate patris celestis maiorem vel mino-
rem porcionem habebit. Et hoc est quod dicit dominus In

domo patris mei mansiones multe sunt Diuersi
primo secundum diuersitatem tas mansionum diuersitatem sequitur operum et meritorum
Et sic patet de primo uerbo orationis dominice scilicet de pater

Noster Carissimi supra diximus de primo uerbo dominice orationis id est de pater. Quod uerbum potest appropriari persone dei patris quia
appropriari ipse est pater non solum respectu creaturarum sicut filius et spiritus sanctus immo etiam est solus inter personas trinitatis quia ipse solus in beata trinitate generat deum filium sibi per omnia consubstantialem coequalem et coeternum Nunc videamus de 2o verbo orationis dominice id est de
appropriari Noster quod potest appropriari persone filii dei. qui specialiter potest dici deus noster propter naturam nostram quam assumpsit et quia pater eum nobis dedit secundum quod predixit ysaias qui dicit paruulus natus est nobis et filius datus est nobis. Dedit inquam eum nobis ut esset noster Et ex quo ei datus est nobis ab illo qui poterat eum dare iusto titulo factus est noster ex illa donatione. Dico quod factus est noster Certe filius dei factus est frater noster dulcissimus in sua incarnatione. magister noster verissimus in sua conuersatione. pugil noster fortissimus in sua passione. et erit iudex noster certissimus in generali omnium resurrectione. Primo dico quod dei filius factus est frater noster in sua incarnatione et hoc triplici de causa primo ut afflictos confortaret 2o ut dispersos aggregaret 3o ut abiectos honoraret Primo dico quod dei filius factus est frater noster ut afflictos confortaret
c. Nulli sunt in hoc mundo ut boni homines non habeant afflictiones multiplices. Dico quod dei filius deus noster multum nos confortauit et easdem afflictiones nobis alleuiauit et non solum tolerabiles sed etiam amabiles et desiderabiles reddidit. quando nos de altitudine patrie

maiestatis in utero beate virginis descendit et as-
sumens humanam carnem nos in hac valle miserie
visitavit et easdem afflictiones per xxx et duos annos
nobiscum sustinuit ostendens nobis quod per passionem presentis
afflictionis oportet nos conscendere ad culmen eterne bea-
titudinis. Magna est enim consolatio membris ex societate
capitis. Unde Zacharias: Per viscera misericordie dei nostri,
in quibus visitavit nos oriens ex alto. Secundo dico quod dei
filius factus est homo ut dispersos congregaret, quia an-
te adventum Christi in carne erant electi dei per totum mundum
in medio nationum infidelium dispersi et tantus erat
numerus infidelium quod pauci apparebant fideles in medio
eorum. Sed venit dei filius qui prima die nativitatis sue
cepit fideles suos in unum corpus suum misticum quod
est ecclesia congregare. Eadem die vocavit ipse ad fidem suam
pastores qui erant de plebe iudeorum. Et tres reges
qui erant de plebe gentilium et hii fuerunt primitie
christianorum. Unde hii fuerunt prime columpne in edificio no-
ve Jherusalem idest ecclesie. Cuius edificatorem et quasi consu-
matorem prudens David dicebat: Deo nostro iocunda deco-
raque laudatio. Edificans Jherusalem dominus dispersiones israhe-
lis congregabit. Tertio dico quod dei filius factus est homo
ut abiectos honoraret. Quia antequam Christus assumeret
humanam naturam angeli et demones et cetere crea-
ture omnes habebant nos despectui propter offensam
divinam quia ex tanto offensa offendimus deum et quasi offendentem
insurgere omnes creature. Sed postquam dei filius tantum
nos honoravit quod nostram naturam assumpsit et homo fieri
voluit iam non audent nos nec angeli nec alie crea-
ture ulterius despicere quia in deo suo et in deo suo
nostro vident nostram naturam elevatam supra se tanto

honore quam cor humanum non potest maiorem cogitare
Maior enim honor sibi non potuit esse quam deus homo fieri
fieret. Et hoc attendentes angeli qui ante incarnationem xpi
ab hominibus sanctis permittebant se adorari post xpi
incarnationem refugiunt sanctorum hominum adorationes. Cum
deceat eam illa natura vel creatura adorando inclinari
subesse quam xpus in rege suo adorat super se. Unde in
Apocalypsi. Vide ne feceris conservus enim tuus sum et fratrum tuorum
In xpi enim incarnatione sumus supra omnem crea
turam immo etiam supra angelos quia de deo possumus
dicere illud quod dixit ruben ad ioseph caro enim et
frater noster est. Regem celi possumus vocare fratrem nostrum
et reginam celi sororem nostram hoc non possunt angeli quia
sicut dicit Apostolus in epistola ad hebreos. Nusquam angelos
apprehendit sed semen abrahe apprehendit. Angelos
id est angelicam naturam non apprehendit ut redimeret
eam. Sed illam partem angelorum que peccando de celo
cecidit in perpetuum dampnari permisit. Sed apprehendit
semen abrahe id est assumpsit naturam in materia v^ne
que erat de semine abrahe et univit nature sue in uni
tate persone ita ut ipse veraciter sit deus et homo et dei
filius et hominis id est virginis filius. Et beata virgo ma
ria soror nostra sit veraciter mater dei et mater hominis mater
nostri creatoris et mater nostri fratris et per consequens mater
Nota nostra. Unde beatus Anshelmus. O beata fiducia ~~beata~~ mater
dei est mater nostra. Et postea convertit se ad istam et dicit mater
Tu mater dei tu mater hominis tu mater rei tu mater iudicis
tu cum sis mater utriusque discordiam inter filios sustinere
nequis. Hic ergo patet qualiter ille qui erat deus noster
altissimus frater est sed nostra altissimus in sua incarnatione
ut afflictos confortaret ut dispersos congregaret ut

abiectos honoraret. ita ut secure possimus dicere cum
psalmista Cuius deus preter dominum aut quis deus preter deum nostrum
et hoc de primo. Secundo dico quod dei filius fuit magister
noster peritissimus in sua conversatione quia tota eius conversatio
fuit nostra instructio propter hoc enim conversatus est inter nos
per xxx et duos annos ut doceret qualiter deberemus bene conversari
in hoc mundo et bene vivere et bene vivendo et conversando
possemus ad veram et eternam vitam pertingere. Et hec est vera
sapientia quam ipse sicut verus magister docuit et exemplo
vite et verbo doctrine. Unde dicitur in actibus apostolorum
Cepit ihesus facere et docere. Unde quidam Invenisti
sapientiam si vite preterite defleas peccata si huius seculi
parvipendas desideria si eternam beatitudinem toto de-
siderio concupiscas. si tibi sapiunt singula prout sunt
Singula prout sunt id est ut maneant culpe sunt tibi a-
mara. bona temporalia sunt tibi vilia bona eterna sunt
tibi cara. Et sic quantum ad presens patet quod vera sapientia consistit in tribus
scilicet in fuga peccatorum In contemptu bonorum momentaneorum
et in appetitu bonorum eternorum. Hec ita deus noster et ma-
gister noster nos docuit verbo et exemplo dum in mundo
fuit ut patet vitam ipsius diligenter inspicientibus. III
Tertio dico quod dei filius fuit pugil noster fortissimus
in sua passione. Detinebat enim diabolus omnes pecca-
tores et omnes electos qui fuerant ab hoc seculo a principio
mundi usque ad adventum christi captos in carcere infer-
nali. non in illa parte inferni inferioris in qua erant erant
eternaliter dampnandi sed in quodam loco inferni superioris
qui dicebatur limbus. Et ad illum carcerem erant omnes
illi qui nascituri erant de stirpe ade obligati propter peccatum
primi hominis nisi aliquis inveniretur qui pro nobis contra dyabolum

pugnaret et ipm superatz et claustru ei9 frageret et
illos qui ibi tenebant capti educeret Et hs fecit dns
ihus xristus pugil nr fortissimus qui venit in hunc mu
du ad faciendum illud duellu qz totus vite de
cursus no fuit nisi qddam cu antiquo hoste conflictus
Et sicut enim fecit in hoc mundo nascendo vivendo
moriendo totu fuit pugna cu diabolo Fuit enim
duellu inchoatu in presepio et terminatum in
patibulo Et eisdem temptacoibus quibus dyabolus supera
verat homines primu superatus fuit ipse p hominem
secundu idest p xpm ut pz de singulis sz p
gula superbia etc ‖ Notandum qz duobus modis impellit
dyabolus hominem ad peccatum sz p occultas et interiores
temptationes et p manifestas exteriores tribulatoes
Xristus enim p predicatoez sua et aplorum suorum et suorum
sequacium ita revelavit fraudulentas temptationes et
versucias dyabolus qz quibus non fuit negligens sue salu
tis facile pt cavere ab eius decepcoe Item p exemplum
paciencie sue et sanctorum mrm et p promissione eterne
corone ita animavit nos et confortavit ~~nos~~ ad sus
tinendum hui9 mundi adversa qz sanctus vir plus gaudet
qm doleat in mundi adversitatibus et plus volunt oia
adversa pati qm consentire in delectatione vnius pcti
mortalis Ita igitur debilitavit pugil nr nrm malignum
hostem qz de eo dicit beatus Ambrosius Debilis est hostis
qui no vincit nisi volentem Fuit ergo pugil nr for
tis qz forte vicit fortior qz no in maiestate sz in
infirmitate sua contra ipm bellavit fortissimus fuit
qz no solum forte vicit nec solum in infirmitate co
gressus fuit sz etiam domos ei9 confregit et captivos
quos detinebat eripuit et insuper fecit in hereditate

celesti regni introduxit Et h° totum fecit p illa bndcta
hostia carnis sue qua pro nobis in cruce optulit
De quo nos regraciantes canimus O vere digna
hostia p qua fracta sunt tartara etc Nota q
instrumenta quibus xpc vicit dyabolum fuerunt Crux
in qua suspensus fuit et passio quam in eadem cruce pertu
lit Ideo qui impugnatur a dyabolo aliqua temptatione
accipiat hec eadem instrumenta habeat signum crucis
in fronte habeat memoriam dominice passionis et mortis
in corde habeat sacramentum altaris in quo veneratur con
tinue corpus et sanguis in cotidiana ... continua
devotione affectione et veneratione Et si hec ista tria
facere poterit a se malignum hostem fugare dummodo ve
lit xpi sui fidelis et utilis esse ita ut credat eum in fide
vera in faciendo bona opera et caveat ab eius offen
sa Dyabolus est enim superbissimus et quando videt in aliquo
loco signum et vexilla quibus ab ipso xpus triumphavit vic
toriam statim vertitur in fugam Et propter hoc homini ti
menti dyabolum consulit dominus in canticis dicens pone
me sicut signaculum super cor tuum Item in Ezechiele Thau
dabis ei scutum cordis laborem tuum Thau est figura littera
que habet tria brachia sicut crux habuit in principio antequam quartum
brachium adderetur pro scriptione titulo et significat xpistum
in cruce suspensum cuius labor in cruce est scutum cordis
humani pro superanda omni temptatione Ideo si passio
xpi ad memoriam reducitur non est tam grave peccatum quod non
cum eo animo tolleretur Celestis signum crucis fugat dyabolum prout
exemplum in sancta iustina que erat virgo sacratissima in civitate
anthiochie quam quidam iuvenis non valens nec muneribus nec
blandiciis ad amorem suum allicere venit ad cipriam
incantatorem qui precepit demonibus ut adducerent puelle

Exemplum de sancta iustina

inclinaverit ad voluntatem vivendi illicite Denique
autem ad persuasionem ei veniebat ad eam ipso in spe
mo i spe nus sue nuitas sue scilicet ipso dato de consensu nuncio incarnatione ei
fatiebat ipsa fatiebat signum veritatis et demones statim
effugientes statim coram ipsa evanescebant Dic ergo
primo quod deus noster factus est pugil noster fortis forte hoste
superando fortior cum ipso in nostra fragilitate congre
diendo fortissimus claustra eius frangendo et illos
quos detinebat captivos liberando Deinde plus quam for
tissimus omnibus fidelibus suis virtute superandi eum tribuendo
et insuper arma cum eo confligendi eis relinquendo Ille pu
gil noster est protector noster Secundum illud psalmi protector no
ster aspice deus et respice in faciem christi tui idem coluntur christiani
Et tunc de tertio Quarto dico quod dei filius erit futurus
iudex noster in ultima resurrectione Hic ei dicat ysay
as propheta Dominus iudex noster dominus legifer noster dominus rex
noster ipse veniet et salvabit nos Unde psalmi Deus ma
nifeste veniet deus noster et non silebit ignis in conspectu
eius exardescet Nota quod dominus manifeste veniet quia in primo adventu
id est quando venit in carne qui occulte et paucis
scientibus adventum eius ut gabriele archangelo et beata ma
ria et ioseph et pastoribus et regibus Sed in secundo ad
ventu quando veniet ad iudicium tunc veniet manifeste
angelis et omnibus sanctis eum comitantibus omnibus nationibus id est
christianis paganis et iudeis presentibus sicut ipse pro
misit per prophetam dicens Expecta me dicit dominus
in die resurrectionis mee futurum quia iudicium meum
cum gentibus ut congregem gentes et colligam regna Pro
cedens erit in adventu suo in magna humilitate Secundo erit in
potestate magna et maiestate In primo fuit involutus
pannorum vilitate In secundo indutus erit luminosissima

imortalitate In primo incarnacio fuit in presepio In
2o apparebit super valle iosaphat in aere in tam sub
limi loco quod videri poterit ab omni mundo Dico et non sile
bit Clama tam alte clamabit quod toto mundo au
dietur et viventes et mortui secundum Iohannem ewangelistam Mortui qui in
monumentis sunt audient vocem filii dei et qui audi
erint vivent Unde ieronimus Sive comedo sive bibo sive quid
aliud facio semper videtur tonare in auribus meis illa
vox terribilis Surgite mortui venite ad iudicium
Deque ignis in conspectu eius ardescet Hic est ignis
qui precedet faciem iudicis et comburet et renovabit
et purgabit totam exteriorem figuram huius mundi et
ascendet tantum quantum ascenderunt aque tempore diluvii Tunc
enim facta fuit purgacio mundi per aquam sed tempore extremi
iudicii per flammam fiet Et ille ignis bonis qui tunc i
nvenientur vivis erit purgatorius malis vero erit in
cruciatus eternus Unde ps Ignis ante ipsum precedet
et inflamabit in circuitu inimicos eius Modo videa
mus de secundo et modo iudicandi Et sciendum sicut
nos videamus in iudiciis principum terrenorum vel pre
latorum ecclesiasticorum. in quibus iudiciis erunt diverse persone
quia ibi erit iudex et assessores et iudicandi peccatores
et accusatores et testes. et auditis accusacionibus testi
um. fiet sentencie diffinitive promulgacio. bonorum ab
solucio et remuneracio. malorum vero condempnacio et
incarceracio Primo dico quod ibi erit persona iudicis
id est dominus noster ihesus christus cui pater dedit iudiciaria
aria potestatem secundum quod ipse dicit in ewangelio Pater omne iu
dicium dedit filio Iudicabit autem in natura humana
in illa scilicet natura in qua ipse iudicatus fuit iniuste
ad mortem coram ~~coram~~ facie pilati pro salute

totius mundi Dicitur sancta quod signa et instrumenta pas-
sionis eius erunt presencia et super claritatem solis lu-
centia id est cicatrices vulnera crux clavis
et lancea Ut illa que illata sunt ei a peccatoribus ad
penam et ignominiam vertantur ei ad magnam
gloriam Assessores autem erunt beati apostoli et sequaces
eorum id est viri perfecti qui secuti sunt vitam Christi et apostolorum
omnia relinquendo et in paupertate et castitate et obediencia
vivendo Isti erunt assessores iudicis et iudicabunt
cum ipso non proferendo sententiam sed sedendo quod in-
dicatur dextera et approbando et laudando iustam sententiam
Circa enim tercium statum iudicum qui consedebunt vivere
propter hoc quia ipsi servaverunt non solum precepta
que sunt necessaria sed etiam consilia que sunt supererogationis
Ideo specialem honorem habebunt in iudicio quia iu-
dicabunt cum ipso sicut ~~ipse~~ promisit in evangelio.
In regeneratione cum sederit filius hominis in sede ma-
iestatis sue sedebitis et vos etc ubi dicit glosa quod
per sedes xii intelligitur universitas iudicancium per
xii tribus Israel intelligitur universitas iudicandorum de
istis senatoribus dicit ysaias propheta Dominus ad iu-
dicandum veniet cum senatoribus suis Iudicandi sunt
omnes et boni et mali oves et hedi Unde dicitur
in evangelio beati mathei Cum venerit filius hominis
~~dic~~ Per oves que ponentur in dextris in quibus nil
est nisi fructuosum quia ovis est animal simplex
et innocens intelliguntur boni qui tempus suum
fructuose expenderunt et corpus et animam suam in di-
vinis involverunt Isti iudicabunt ad capiendum
vitam eternam Per hedos qui ponuntur a sinis-
tris intelliguntur reprobi qui sicut hedi feti-

di separabuntur a grege dei ad eternam mortem Et
hoc quia deum non dilexerunt nec mandata eius custo
dierunt Hic patet quod iudicandi sunt boni et mali sed
quod pungent beatus iohannes capitulo primo in apocalypsi ubi dicit
Ecce venit in nubibus et videbit eum omnis oculus et
qui eum pupugerunt Per nubes intelliguntur sancti
qui fuerunt a terra elevati quia eorum conversatio in
celis erat . per illos qui pupugerunt intelliguntur omnes
mali sive gentiles sive iudei sive cristiani Quia
pupigerunt eum iudei dum viveret insidiando et
mortem eius impetrando Pupigerunt eum genti
les ipsum flagellando crucifigendo et occidendo
pupugerunt in eum falsi xpiani male vivendo
et mortem eius continue in eis est iterando Hic dicit
beatus bernardus in persona xpi O homo suam salutem
tuam ego pro illa mortuus sum si tu eam peccando
amiseris ego iterum mori non possum Sed nolo ut
tu michi iniuriam facias quia si salutem tuam mea
morte restitutam iterum peccando amiseris quantum in
te est me iterum crucifigi me iterum mori compellis
Accusatores vero in iudicio erunt Primo ipse deus
secundum quod ipse dicit in psalmo Arguam te et sta
tuam contra faciem tuam. Hoc dicit pro hedis qui erunt
in sinistris quos ipse accusabit dicens Esurivi et
non dedistis michi manducare Et Oves vero qui erunt a
dextris ipse excusabit dicens Esurivi et dedistis michi
manducare Secundo dico quod accusabit totus
mundus Quia cum deus omnes creaturas dedit ad famu
latum hominis homo omnibus abutitur in iniuria dei Et
quia offenso domino offenduntur omnes familiares offenso

creatore offendit oīs creatura ideo in die iudi
cij clamabit oīs mūdus cōn̄ peccatores ad vindi
candā offensam dei scd̄m q̄ scriptū est pugna
bit pro eo orbis terrarū contra insensatos Tercio
dico q̄ accusabit hoīem ppa cōsciā. virtute ei
libri vite id est cristi qui tūc erit pñs fiet ut quili
bet legat in libro cōsciē sue et in libris cōsciēs om̄
alioꝝ oīa bona et mala. q̄ ipse et alij cogitaue
rint vel dixerint vel fecerint ex pprio sensu et discre
cioēs naturalem hūerint Et hoc scribitur in Danie
le ubi dicitur antiquus dierū sedit et libri ap
ti sunt Et alius liber apertus est qui est liber vite et iu
dicati sunt mortui ex hiis q̄ in libris scripta e
rant Quarto accusabit peccatores infinita demonia
q̄ dicent iudici Reade nobis hūc iuste iudex. tuus
est per naturā sed spontanee se fecit nostrum per culpa
qz nobis voluit seruire et tibi noluit obedire
Et ideo dyabolus in apoc̄ vocatur accusator. proiectus
est inquit accusator fratrum nostrorum qui accusabit
illos ante cōspectum dei die ac nocte Testes vero
erunt in illo iudicio deus angeli et conscientia
propriorum operum Deus magister erit testis qz ipse vidit
oīa q̄ cogitamus et dicimus vel facimus bona et
mala et nichil possumus sibi abscondere propter quod
dicit apostolus Nolite errare deus non irridetur homo
enim videt ea que patent deus autem intuetur cor
Et beatus Ambrosius Speculator astat desuper qui
nos diebus omnibus actusque nostros prospiciat a luce
prima in vesperam Item boecius de consolacione magna
nobis si dissimulare nolumus indicta est probitatis

nitas cum cuncta agantur ante oculos iudicis cuncta
cernentis Ergo ipse dicit per quendam **prophetam** Ego
sum iudex et testis Ideo quod magnum periculum est in
iudiciali examine ubi est iudex testis contra se Tertius
testis erit angelus qui datus est nobis ad custodiam
et qui semper presens est nobis in omnibus temporibus in omnibus locis
et conscius omnis nostre cogitationis locutionis et actionis
et ideo in presentia eius deberemus erubescere quandocumque volumus turpe
vel cogitare vel facere propter quod dicit **beatus Bernardus**
In quovis angulo in quovis diversorio reverentiam
exhibe angelo tuo ut non audeas eo presente facere
quod me presente facere non auderes Quartus testis contra
peccatorem erit suum proprium opus Tunc enim dicent universa
peccatori sua propria opera mala et clamabunt ei voce
magna in aure conscientie Tu nos fecisti opera tua sumus
non te derelinquemus sed tecum ad supplicia pergemus
De hoc dicit Innocentius tertius in libro de miseria huma
ne conditionis Quantus pudor quanta confusio erit
peccatoribus cum eorum peccata nephandissima cunctis erunt
luce manifesta **Psalmus Beati quorum** remisse sunt iniquitates
et quorum tecta sunt peccata Illorum tecta sunt peccata qui
ea veraciter confessi sunt et penitentiam condignam pro eis fe
cerunt Et quo tecta sunt dico quod sunt tecta deo quia non
potest propter ipsa hominem condempnare Tecta sunt dyabo
lo quia non potest de eis hominem accusare Tecta sunt angelo
quia non potest de eis contra hominem testimonium perhibere Tecta
sunt homini quia ex quo veraciter confessus est ea et facit vel
facere proponit penitentiam sibi iniunctam non debet eum ulterius
sicut de re dampnabili conscientia inmordere Sta

quod accusatione uel excusatione recepta testium probatione
sequitur sententie diffinitive irrevocabilis pro-
mulgatio quia dicet iudex hiis qui a sinistris erunt,
Ite maledicti in ignem eternum Et hiis qui a dextris
erunt dicet Venite benedicti patris mei percipite regnum
quod vobis paratum est ab origine mundi Postea statim fit
sententie execucio Quia mali qui in corpore
et in anima deum offenderint in corpore et in anima ducet
cum diabolo in ignem eternum Et boni qui in corpore et
in anima servierunt deo in corpore et in anima cum christo in-
troducent et regnabunt in eternum Et tunc verifi-
cabitur illud quod scriptum est in libro Sapiencie Tunc
et iusti spolia impiorum et decantaverunt Domine
nomen sanctum tuum et victricem manum tuam laudave-
runt pariter domine deus noster Et pater quia dei filius factus est
est noster dulcissimus in sua incarnatione Pugil noster
veracissimus in sua predicatione Pugil noster for-
tissimus in sua passione et erit iudex noster equissimus
in nostra resurrectione qui in anima et in corpore faciet
nos participes eterne beatitudinis sue

Qui es in celis In principio dictum est quod
pater pertinet appropinquare persone dei patris
appropriare et quod dicat noster pertinet appropriare persone dei filii Et hoc
quod dicitur qui es in celis pertinet appropriare persone spiritus
sancti per inhabitationem gratie Deus enim dicitur esse in celis
id est in sanctis viris per gratiam spiritus sancti que est in eis
iuxta illud quod apostolus dicit ad romanos Caritas
dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui
data est nobis Pro quo sciendum quod viri sancti ex
de causis dicuntur celi per eorum proprietates que sunt eciam

in cel' i spua' repui in sc̄is viris Celi em
sut aspcu pulcherrimi ambitu capacissimi
ma soliddissimi situ altissi Primo dicto q
celu ē aspcu plchri 7 h' ppr duo s. venusta
te luminariu 7 ppr ordinatu motu Primo ppr
venustate luiariu q dr sic genes fecit de
duo luiaria mag 7 posuit ea i fmamento celi
luminare mai9 id est sole ut pess dici luiare
mino9 id est luna ut precess noctu Sic in cel
spualib; id ē in sc̄is viri est luiare maio id
est ex"' hoc vite de quo in ewa lucat lux vra
coram hoib; ut videat opa vra bo ē luiare
vero mino9 est vbu doctrīe eo id d' mi q pla mouet
ex q verba de q' aplis lucete sic luiaria in
mundo verbu vite aindetes Vn ps Declaro s'mo
tuoz illuiat 7 intellcm dat puul 1 humilib;
Sic q' celu visile orntu est suis luiarib; sic celi
spuales orti s' spualib; luiarib; id est fidei doc
trīe 7 bone vite De q' di' in iob Sps dn orn
celos Ornicta celoz s' virtutes iustoz id ē humil
tas castitas caritas 7c. Sic ei ex influencia ce
loz tr'a fructificare sic p exe' a viroz iustoz
7 ornamenta solent se prouocare ad bona opa ru
tere Sic p contrario q deficit celoz agrua influ
encia sta est tra steril' 7 infructifcra id ē in
prelatis 7 viris religiosis vita 7 doctrina id s
diti no fructificat p bona opa q' q i planis 7
omis tremis vident mala opa dutit se ad silia
Nam quod agit a prelatis de facili trahitur
a subditis in ex"' h' vcisita in visione iemie
Vbi dicit Asperi tra 7 ecce vacua erat 7 ml'

defic͡at

et celos et non cadit in illos lux Per terram intelligo
subditos Per celos principes et prelatos per nichil
intelligo peccatum quia homines peccando fiunt nichil
Unum in celis Preter nos peccaverit et non sunt Primum
quod reddit celos pulchros ad aspiciendum
est venustas et ornatus luminarium Secundum quod reddit celos
pulchros est ordinatus et regulatus motus eorum Dicit
enim celum movetur ordinate et regulariter et conformiter
et numquam movetur nisi secundum voluntatem sui motoris
et secundum legem eis inditam ab institutore suo crea
toris Sic vir sanctus omnes motus suos interiores
et exteriores id est anime et corporis ordinat et regulat
secundum beneplacitum sui creatoris id est dei et sui
superioris id est prelati Ordinatus autem motus est
ut inferius subdatur superiori Corpus autem est inferius
et minus dignum per naturam quam anima Anima autem inferior est deo
a quo recepit essenciam Dignitate vero equatur angelis
et transcendit omnem aliam creaturam nisi peccando a
mittat dignitatem suam Et ideo sancti viri ut sit mo
tus ordinatus sicut spirituales celi corpus et sensus
corporis subdunt spiritui spiritum vero id est omnes cogita
tiones et voluntates cordis in quibus consistit motus
anime subdunt deo soli Anima vero non movetur locis
corporalibus sed cogitacionibus et affectionibus propter hoc dicit
beatus augustinus in libro confessionum Amor meus pondus meum
eo feror quocumque feror Tercio Deus sui vero amoris quod ubi
habito Ordinatus quoque et regulatus est motus iustorum
qui celorum quia numquam permittunt in suo corpore vel in
sensibus corporis aliquem motum inordinatum quod sit contra salu

20

ti aīe nec permittit aīam moueri p cogitacões
ul' affcões ul' delectaciones q̄ sūt contra regula vo
luntatis diuine Cum r tam deus scribit in cor
dib; eorū p spm scm q est digitus dextre dei
Mouet eciā vniformit q̄ nec ꝓsperitate extolliū
p suꝑbiā n̄ dissolui p lasciuia ꝫ recepta leticia
n̄ in aduersitate frangitur p ira ꝫ impaciencia. S. q
sapiens dt Non contristabit iustū quicqd ei accide
rit Et contrario vo e de puis q no st siles celo s
tre. ꝫ io mouet no sicut celu s sicut tra Terra
aut qntu de se est p naz inmobilis est. s. si mo
ueat' h° est p violenciā Intrat ei ventus cau
nas tre ꝫ ipsis collidentib; int se cōtingit tra tremu
ta ꝫ villas ꝫ castra ex motu tre subuti Sic
pui imobiles sūt ad bō opa. no p naz s p su
ā maliciā ex nulla deuocione moue' ad dm ad
nulla cōpassione ad proximū. n° psuasione
exempli ul' verbi ad opus bonū Sz ventus tep
tacōnu intrantib; cauernosa ꝫ latebrosa eorū corda
statī ad mō terremotuū inrō... moue' ad exple
tione suarū voluptatū ꝫ suorū malorū desider
riorū Totū studiū suū ꝫ ponit ad explēda
exteriorū sensuū desideria nec curāt de aīa n̄
de voluntate diuina Cogit' spm in diuīe carn ꝫ
carne faciut sp'ui dnari. ꝫ corde ꝫ corpe rebel
les sūt creatori Hec pz de prima cōdicione sc.
qr viri sancti dicūt' celi id e Spaū pulcherrimi
ꝑ venustate luminū ꝫ ꝑ ordinatū motu
Secunda cōdicio ꝑ quia viri sci dicunt' celi qr celi De caritate
sūt ambitu capacissimi ita q̄ capacitate eorū
non pt cōprehendere aliqua creatura. n̄ sola

dei sapientia que dicit de seipsa Girum celi circuiui
sola Dicitur enim pellis corporis continens intra se omnia
membra corporis sic totum celum intra se omnia sensibi
lia Unde in psalmo extendens celum sicut pellem Sic
vir iustus omnia membra corporis et capitis misticu
m id est ecclesie et cristi · continet per veram caritatem intra ambitum
sue latitudinis · diligendo omnes qui sunt ad cristi
ymaginem et similitudinem creati Caritas enim est
ad tim [margin] mandatum de quo dicit david latum mandatum tuum ni
mis · latum est enim quia dilatat cor ad amplectendum
per amorem omnes et amicos et inimicos · propinquos et
extraneos · et fovet per pietatem quantum valet in necessitate Item pellis
omnibus membris se assimilat et conformat Ita si membrum
est protractum pellis circa id est protracta ut in tibia
Si membrum est latum pellis circa id est rotunda sicut patet
in capite Similiter vir iustus omnibus aliis membris se
conformat per singularitatem · amicabilitatem et humilitatem ·
sicut patet in beato paulo qui dicebat gaudere cum gau
dentibus flere cum flentibus Est ergo vir iustus ad
modum celi extensione capacissimus omnes amando
fovendo · et se omnibus in bono conformando Et hanc
extensionem cordis facit latitudo caritatis de qua
apostolus Cor nostrum dilatatum est Et hoc quod dicit psalmo
Extendens celum sicut pellem Istud patuit in
cristo qui pro omnibus nobis in ligno crucis ex omnibus partibus
corporis extensus fuit ad modum pellis Hec est racio [illegible]
propter quam viri iusti dicuntur celi quia scilicet sunt extensione ca
pacissimi Sed proch dolor quia hodie verificatur id
quod in libro apocalypsis dicitur ab apostolo Celum recessit
sicut liber involutus est Non quia liber involutus

nulli proficiat sed tamen scrinium custodit. Vlr in
temporibus ~~in quibus~~ nostris quibus plures commodis inhi-
ant ~~homo~~ et de aliorum necessitatibus non curant. Divites
enim non curant de egenis. Saturi non curant de
famelicis. Vini induti non curant de nudis. Ha-
bentes ampla domum non curant de peregrinis. Sani
de infirmis. Vivi de mortuis. Propter hoc dicit apostolus: Omnes
que sua querunt non que Ihesu Cristi. Certe tales sunt a
deo maledicti sicut patet per prophetam Amos qui dicit: Ve qui
opulenti estis in Syon et confiditis in monte Sama-
rie. ~~optinetes~~ capita populorum ingredientes pom- optimates
patice domum Israel. qui separati estis in diem malum et
appropinquatis solio iniquitatis. qui dormitis in lectis
eburneis et lascivitis in stratis vestris. qui comeditis
agnum de grege et vitulos de medio armenti. qui
canitis ad vocem psalterii. bibentes vinum in phi-
alis et optimo unguento delibuti. nichil compaciebantur
super contritione ioseph. Opulenti in Syon id est in
sancta ecclesia sunt prelati confidentes in monte samarie id
est in dignitatibus huius seculi et in custodia populi. Sunt
principes tamen. samaria enim interpretatur custodia.
Capita populorum sunt divites mundi qui semper ponuntur in alte
parte scilicet magis honorabili. Sed pedes sunt pauperes qui
semper ponuntur a parte pedum id est parte viliori. Ingredientes
pompatice domum dei sunt clerici canonici et adiuncti. Qui-
bus istis dicit Ve id est qui sunt in eternum maledicti. Ve
autem in sacra scriptura significat eternam maledictionem et
dampnationem. Ioseph enim qui a fratribus et pro fratribus suis
venditus fuit ~~sic~~ in egyptum significat cristum qui ab hominibus
et pro hominibus venditus fuit in toto mundo. Sed soli com-
paciebatur super contritione ioseph. Sic patet de 3a

condicione Tercia condicio propter quam viri iusti
dicuntur celi est hec Quia celum est maxime solidissimum
Et hoc patet quia existens in medio aquarum non potest dis
solui ab eis Et propter hoc appellatur firmamentum
sicut legitur in genesi fiat inquit deus firmamentum in
medio aquarum Et vocavit deus firmamentum celum
Quod est firmamentum in medio aquarum ita
vir iustus in medio tribulationum mundanarum
Quia sicut firmamentum per aquas superiores vel inferi
ores non perdit integritatem suam sic vir iustus propter
aliquas tribulaciones siue veniat a superiori id est deo
vel ab inferiori id est dyabolo vel a pari id est proximo
non mutat iusticiam suam Exemplum beati iob qui cum esset
ab omni parte tribulatione circumdatus in nullo fractus
sicut per iram vel impacienciam sed dicebat iustificaciones
meas cepi tenere non deficiam Et ista firmitatem pro
uenit viris iustis ex scripturis sacris et vita et
exemplis domini et precipue ex passione domini Et
precipue eis ex gratia spiritus sancti qui illum quem perfecte
repleuerit ad omnia sustinenda virtuosum reddit De
ista soliditate celorum spiritualium id est iustorum dicit
helui amicus iob ad eum Tu forsitan cum eo fabricatus
es celos qui solidissimi quasi ere fusi sunt vel fun
dati sunt secundum vnam literam Nota quando fit fundamentum
de ere eis primo inflamatur et postea consolidatur et indu
ratur Sic celi spirituales id est viri sancti volentes
fundare domos cordium suorum super firmam petram
id est cristum primo recogitant dei beneficia et maxime
beneficium incarnacionis passionis et mortis domini
etc. et ex hoc inflamatur diuini amoris igne

Hic est ignis qui fuit ex ligno diuine crucis de
quo precepit dominus sacerdotibus dicens Ignis in altari me-
o semper ardebit. quem nutriat sacerdos mane ligna
supponens Altare dei est cor viri iusti in quo semper
debet ardere ignis amoris diuini quem sacerdos mane
ligna supponendo nutriat quia quolibet mane in
missa recitat nobis passionem domini et offert pro
nobis deo patri idem corpus et eundem sanguinem quem
cristus optulit in crucis ligno Vnde super omnia vero quoque
efficaciter potest homines cor hominis ad amorem cristi infla-
mare est sacramentum misse in qua recolitur tanta
dilectio qua cristus nos dilexit quia pro nobis mori voluit
De qua in euangelio Maiorem hac dilectionem nemo habet
etc. Cum vero anima ita est inflamata diuina dilectione se
liquescit quodammodo et liquefit tota in lacrimis et deuocione
secundum illud psalmi Factum est cor meum tamquam cera liquescens in
medio ventris mei Et in Ieremia Factum est in
corde meo quasi ignis exestuans claususque in os-
sibus meis et defeci ferre non sustinens Ad hanc liquefac-
tionem intendit dominus adducere animam statim cum dicit
in Trenis Recordare paupertatis et transgressionis
mee absinthii et fellis Et anima sua tabescit Memoria
memor ero et tabescet in me anima mea Postquam vero anima
est ita inflamata ~~diuina~~ dilectione tunc consolidatur
inseparabili cristi adhesione propter detestacionem Vnde
clamat ad cristum Adhesit anima mea post te Item
dicit cum sponsa tenui nec dimittam Item trahe me
post te etc. Hic solidatus erat apostolus cum dicebat
Quis nos separabit a caritate cristi Tribulacio
an angustia etc. Sed proch dolor quod hodie veri-
ficatum est illud quod beatus Iohannes dicit in apocalipsi [illegible]

celum et prima terra abierunt. Per primum celum et per primam terram intelliguntur prelati et subditi qui fuerunt in primitiva ecclesia qui ita erant inflammati cristi dilectione et ita liquefiebant devotione et ita erant consolidati et fundati in cristo firmissima adhesione. quod apostoli volebant omnes mundi divitias delicias et honores amittere et omnia supplicia et mortem gratia sustinere quam a cristi fide et cultura recedere sicut patuit in beato petro paulo andrea et aliis apostolis et martiribus. Tunc bonum et meritorium erat desiderare episcopatum quia episcopus tunc erat quod primo ducebatur ad martirium. sed modo primo ducitur ad convivium. De prima terra id est de primis subditis legitur quod in civitate lugdunensi cum quidam imperator a mane usque ad vesperam fecisset interfici cristianos in vespere invenerunt satellites imperatoris unam mulierem que ex utraque parte id est a dextris et sinistra trahebat unum puerum et cum quereretur ab ea quo curreret respondit quod ducebat illos pueros ad locum martirii et festinabat ut reduceret statim ad cremandum et ducendum tres quos reliquerat domi. Tunc dictum fuerit imperatori quod posset per hunc modum depopulare totam civitatem et necare omnem populum quia omnes currebant ad martirium sicut famelici ad convivium. Et ille imperator cessavit a cede cristianorum. Ecce quales primum celum et primi prelati et prima terra id est primi subditi fuerunt. Sed ecce istud celum et ista terra abierunt. quia modo pauci prelati vel subditi inveniuntur qui vellet pro cristo sustinere iniuriam. Quando enim sustineret pro cristo iniuriam qui non

23

possunt vel nolunt sustinere pro ipso unum convicium
vel unum durum verbum. sed statim parant se ad vin-
dictam et bellum. et si non possunt se vindicare gerunt in corde
suo perpetuum rancorem et odium. Et quia nolunt in hoc
mundo esse participes cristi passionis et tribulacionis. ideo
non sunt digni in seculo futuro participes esse eius
consolacionis et glorie. ad quam nos perducat dominus amen

¶ Quarta condicio est quia viri sancti dicuntur celi
est. quia celi sunt situ altissimi. quia transcendunt omnia ele-
menta et omnia corporalia nobis visibilia. Similiter viri
sancti sunt spiritualiter et mentaliter in alto situati per vo-
luntatem et desiderium. quia eorum conversacio est in celo
non in celo sidereo quod nos videmus. nec in celo
cristallino quod est ex aquis congelatis. et quod super istud
celum stellatum est. Sed est in celo empireo
ubi cristus regnat et vivit cum sanctis suis et cum ange-
licis spiritibus. In illo celo vel pocius in ipso deo
qui est superior omni celo est eorum conversacio id est co-
gitaciones affectus locuciones et operaciones. Hec
quatuor importat conversacio. quia per omnia que cogitant
vel desiderant vel dicunt vel faciunt. ad illud celum
id est ad cristi consorcium appropinquare vel pervenire
nituntur et intendunt sicut patet per apostolum qui dicit
nostra conversacio in celis est. Et certe non est mirum
si ipsi in celo habitant per amorem et desiderium. quia
ad hoc invitant et monent eos quippe scilicet Statua
corporis. cordis figura. corporis humani factura. celi
et terre natura. ratio et tota scriptura. Primo di-
co quod iusti quia spirituales celi sunt situ altissimi

q(uod) cor eoru(m) a t(er)renis desiderijs elongatum est (et) i(n)
s(ur)su(m) ad celestia erectu(m) Et ad hoc inuitat nos p(rim)o
cordis figura quod e(st) sicut dicit ph(ilosoph)us acutu(m)
(et) clausum a parte inferiori q(uo)d est apte t(er)re
(et) est latum (et) ap(er)tu(m) a parte sup(er)iori q(uo)d apte
celi Et hoc voluit deus ut ex ipsa factura
huma(n)a cordis cognosceret homo q(uo)d desiderijs
t(er)renis d(ebet) cor claudere (et) celestib(us) ap(er)ire a mu(n)
do elongare (et) ad deu(m) eleuare De quo Salomo(n)
fili prebe m(ihi) cor tuu(m) Secundo i(n)uitat corpo(r)is cor
huma(n)i factura (et) statura q(uia) cu(m) cet(er)a a(n)i(m)alia
h(ab)eant caput (et) om(n)es sensus corporis inclinatos
v(er)sus ad t(er)ra(m) solus homo h(abe)t facie(m) ad celu(m) erecta(m)
ut recogitet q(uod) a deo venit (et) ad deu(m) rediturus
est (et) q(uod) in t(er)ra no(n) p(otes)t diu manere s(ed) in celo est
sua p(er)petua mansio qua(m) amisit peccando (et) ad qua(m)
recup(er)anda(m) d(ebet) festinare bo(na) op(er)a faciendo De q(uo) s(icut)
ait ap(osto)lus Non h(abe)mus hic manente(m) ciuitate(m) s(ed)
futura(m) inquirimus Et certe valde turpe est istud
ignorari a x(rist)ianis fide (et) cotidiana p(re)dica
tio(n)e illuminatis q(uia) istud recognoscebat Ouidius
poeta gentil(is) q(ui) d(icit) sic Prona cu(m) spectent a(n)i(m)alia
cetera t(er)ram Os homini sublime dedit celu(m)q(ue) vide(re) vo
Iussit (et) erectos ad sidera tollere vultus Tertio i(n)
uitat ad hoc reru(m) na(tur)a q(uia) iuxta verbu(m) sapientis
posuit celu(m) sursu(m) (et) t(er)ra(m) deorsu(m) Celu(m) sursu(m)
posuit quod est int(er) o(mn)ia visibilia pulcherri(mum)
v(ir)tuosissimu(m) (et) maximu(m) ut illud conte(m)plare(mur)
(et) mirare(mur) (et) p(er) illius magnitudine(m)
pulchritudine(m) (et) v(ir)tute(m) creatore(m) corde asce(n)
deremus Contra dicit sapiens A magnitu(di)ne

creature poterit creator intelligi Et apostolus
invisibilia dei a creatura mundi per ea que facta
sunt intellecta conspiciuntur Celum ergo sursum sed terra
deorsum Que inter omnia elementa minimum et in
ter speciosum et minus virtuosum quia virtutem pro
ducendi non habet de se sed ab influencia corporis celes
tis et aliorum elementorum Iste est elementum inter
omnia elementa vilissimum utpote omnium cadaverum
mortuorum receptivum et datum sub pedibus
hominum ad conculcandum Et hoc voluit deus ne
homo in terra cor suum poneret sed eam contempneret
et vilipenderet sicut illa aqua vellet nollet cito in
cederet et dum corpus suum de ipsa sumptum putre
fieret spiritus eius ad celum idest ad deum qui eum crea
vit redire deberet Et id celum sursum et terra
deorsum quasi diceret Mistice idem in deo est celum
i celestes viri idest sancti homines qui sunt quasi spiritua
les celi Terra deorsum idest in infimo idest in desiderio
huius mundi terreni sunt terra ideo pre peccatores terreni qui
terra dicuntur qui terrestres sunt quia terram diligunt Amor
enim assimilat amantem rei amate De quo Hugo
de sancto victore in libro de arra sponse Scio anima
mea si quid diligis ipsa vi dilectionis in eius similitudinem
transformaris Isti sunt infelices et dampnati qui
agunt contra figuram sui cordis Dum cor aperiunt a
parte inferiori idest a parte terre et claudunt illud
a parte superiori idest a parte celestis glorie nunquam co
gitantes de celestibus premiis sed totum cor figentes in ter
ris Sicut in trenis de peccatore dicitur Effusum est in
terra iecur eius i amor eius et cor eius Item eccles

agunt con̄ scriptura sui gen̄ corpibus q ipi qbus
dedit deus faciem ad celū erigere s̄m psal. Ocu
los suos statuerunt declinare in terrā Int̄
ram quā dedit pedibus conculcare nō eru
bescit cor suū ponē volentes cor suū
implere terreno quod impossibile est impleri
nisi solo deo q dedigna inasione suā nulla
aīa facit q terrenis desiderijs magnat Nōne
g bn̄ pnt tira appellari q totū qp̄ in se est
i. cor et aiaz faciunt tirā egredi. dū in mor
te tradunt corpus hunt tire visibili p sepl
turā. et aīas mittunt in tirā tenebrosam
et opertā mortis caligine. et in gehennā Cer
to dico qp celos spūales i iustos ut ha
beat cor in altū v̄l celo mutat ratio cūi
q dictat qp plus sūt appetenda bō vera q
falsa plus etna qp momentanea et plus
satiitate conferentia q esuriē conferentia
Et itē talia bona celestia q vera bō sūt
qz hntes ea v̄e bonos et btōs faciūt Itē
illa bō sūt etna. qz excepto hnt̄ amitti no
pnt Illa etiā bona satiitatē conferūt qz tol
appetitū et dsiderium hoīs complent et psatiāt
vn̄ ps. Saciabor cū apparuerit gloria
tua bō vō terrena fl̄a et fallacia st̄. qz
nō reddūt quod promittūt. promittūt
eni satiitatē et augent esuriē s̄m illud
Cresat amor nūmi qtū pecunia crescit
Itē promittūt stabilitatē et hnt cōtinuā

defectibilitate que transeunt de domino ad dominum et
et relinquunt possessorem suum pauperem et nu
dum secundum illud Iob Nudus egressus sum de utero matris
mee et nudus reuertar illuc / Item promittunt
felicitatem et auferunt veram felicitatem id est deum
et celeste regnum et ducunt ad veram infelici
tatem id est ignem eternum quia dicitur in ewangelio Diuites dif
ficile intrabit in regnum celorum et alibi mor
tuus est diues et sepultus in inferno / Unde quando dicitur
homini vera ratio quod desiderat celestia quia sunt vera
et perfecta et eterna bona et quod contempnet terrena
tanquam falsa et momentanea et imperfecta bona / Et
quod ita sit ostendit dominus qui terrenas diuicias
fallaces appellat Cum exponeret verbum quid in omne
de fallaces enim sunt quia nobiscum diu permanere
non possunt fallaces sunt quia mentis nostre inopiam
non extinguunt / Sole autem diuicie vere que nos
diuites virtutibus faciunt / Si ergo ut dicit beatus
gregorius fratres karissimi vere diuites cupitis vocari di
uicias amate / Si culmen veri honoris queritis
ad celeste regnum tendite / Si glorie dignitatem
diligitis in illa superna angelorum curia ascribi
scribi quantocius festinate / Multo inuitat nos
ad contemptum terrenorum et ad desiderium eternorum
Sacra scriptura que clamat per os creature
per os dei sapiencie id est / Nolite tezaurizare vo
bis thezauros in terra vbi erugo et tinea demolitur
et vbi fures effodiunt et furantur / Thezaurizate

nota

vobis thesauros in celo ubi neque erugo neque tinea de
molitur et ubi fures non effodiunt nec furantur ubi enim
thesaurus tuus ibi et cor tuum. Ut ergo fiet celi spiri
tuales et non terra dei ut nostra conversacio sit in celo
et non in mundo hec cogitet quod dicitur in libro ecclesiastici
Altitudinem celi et latitudinem terre et profundum ab
yssi quis dimensus est. Dimetiri altitudinem celi
est cogitare celestem beatitudinem. Eam quam celi
spirituales vel viri celestes ascendunt. qui de hac
vita discedunt. quia dum vixerunt in infimis non
iacuerunt. sed cor in celo fixum habuerunt et ra
dices cordis in celo plantaverunt. Que beati
tudo celestis tanta est ut apostolus dicit. Quod nec oculus
vidit nec auris audivit nec in cor hominis as
cendit que preparavit deus hiis qui diligunt eum. nobis
autem revelavit deus per spiritum sanctum. Item Gregorius. Si con
de siderem(us) que et quanta sunt que nobis promittuntur
in celis vilescit animo omnia que habentur in terris. Terrena
namque substancia superne felicitati comparata. pondus est non sub
ro sidium. Temporalis vita eterne vite comparata mors est
potius dicenda quam vita. Ipse enim cottidiano de
fectu corrupcionis quid aliud est quam quedam prolixitas
mortis. Que enim lingua dicere vel quis intellectus
capere sufficit illa superne civitatis quanta sint
gaudia. angelorum choris interesse. cum beatissimis spiritibus
glorie conditoris assistere presentem vultum dei cernere.
incircumscriptum lumen videre. nullo mortis metu
munere affici. incorrupcionis perpetue ~~[struck]~~ letari. Sed dum
audita inardescit animus iamque illic cupit assis
tere. ubi se sperat sine fine gaudere. hucusque

verba gregorii Xe Et latitudinem terre supple quis
dimensus est. Dimetiri latitudinem terre est animadvertere
de illis qui in latitudine terre habitant et qui in homini
bus quantum potest se dilatant. quasi quia de hac vi
ta migrant de omnibus hominibus qui supra latitudinem
terre fuerunt nichil secum nisi peccata portant Co
gitemus de magno alexandro et iulio cesare qui
fuerunt supra latitudinem terre qualiter ipsi ve
nerunt ad mortem. exierunt de corporibus et
mundi nichil secum nisi peccata portantes Hoc est
cogitare est dimetiri spiritualiter et mentaliter lati
tudinem terre Hic dimensus est eam rex xerses
qui erat dominus supra plurima regna congregatis
pluribus sibi subiectis coram se dixit Cuncta sunt do
minus super vos. vere dominus militorum populorum sed cuncta sunt
dominus militorum pulveres nam usque ad centum annos
omnes qui hic sunt in pulverem redactum erunt Hoc eciam
dimetiebatur eam rex saladinus De quo dicitur quod cum
ipse moreretur fecit in una lancea suspendi su
darium suum et portari per civitatem preconem clamantem
Hoc dicat rex saladinus Cum eciam dominus fuerim ignore
de omni gloria corporis non exporto mecum nisi istum
pannum lineum Hic nesciebat latitudinem terre me
tiri dives ille de quo dicitur dominus in evangelio luce sic
hominis cuiusdam divitis uberes fructus ager attulit
Et cogitabat intra se dicens Quid faciam
quia non habeo quo congregem fructus meos. Et dixit
hoc faciam destruam horrea mea et maiora
faciam et illuc congregabo omnia. Dixit autem illi

dixit Stulte hac nocte repetent aīam tuā; que aut
parasti cuius erit. Dicat g° latitudinē terre sp̄ qui
demersus est. id ē quis cogitat quod omnia q̄ sunt
in latitudine terre oportet in breui tpe in terrā
redire et n̄ p̄cauēat in profundum abissi
descendere. Et h̄ ē qd̄ se°. Et profundū abissi quis di
mensus est. Dimetiri profundū abissi est cogi
tare infinita et inestimabilia supplicia que
i pfūdo ifnī passuri sunt illi q de altitudine celi
id ē de gaudijs padisi mō cogitare nolūt. s
in latitudine terre id est in bonis huius mundi totū
cor suū figunt. Quanta aūt sit illa profunditas
abissi id est suppliciorū infernj. Legi in vi
tas prm ubi dr̄ q cū quidā scorū prm scl' m
cederet p hēremū inuenit caput unius sarraceni
q adiuratus ē ab eo ut diceret q̄s fuisset. Dixit se
fuisse sacerdotē ydolorū et s̄m legē suā duxisse
laudabilē vitā et soliꝰ p hoc dapnatū q n̄
credidierat in cristū. Et cū q̄siuisset ab eo q̄nta
pena eēt in ifno. Dixit q videbatur ei q tātū eēt
tm de igne sub se et tātū sup se q̄ntū erat
spatiū a terra usqȝ ad celū. Dixit ei q i i° ab
abisso pcli pfūdius sī ētiam mali xpiani. et ubi
q pagani juxta illud ewang. Sexto sicut volu
tatem dō ē. S pt' quo vi sc̄a dicitur celi. p
aspectū pulchrū. ex sc̄sione capacissimā. soliditate
et situ altissimā et cet.
Sanctificetur nomen tuum. Hic tiā
prima pars dicitur orationis in qua doc
nos dns. primo dei beniuolentiā spūi laudādo

2a ps

acq̄re cū dicat pr̄ nr̄ qui es in cel' Hec sc̄da ps dñi-
nice orōis in qua docꝫ nos dn̄s manifestando nr̄am
indigenciā ab ipo nccāria pete cū dicit Sancti-
ficet' nomē tuū Et sciendū q a loco isto usq ad
finē dn̄ice orōis cōtinē vii peticiones breues
in verbis s; prolixe in sententiis Quia in istis
vii peticionibꝫ petitur oīa q̄ nob' sūt nccīa in
p̄nti vita et in futura Ut ad nr̄am edificacōez
accipiamus ad p̄ns una grossam et rude exp̄cōez

¶ Pma peticio est Sanctificet' nō tuū In hac
peticione nos petimus viciū luxurie a nob' amo-
ueri et v̄tutē castitatis nob' dari qn nos petim'
nō di in nob' sanctificari Istud eī nomē pōt intel-
ligi nomē bte trinitatis ul' nomē xp̄i salua-
toris quoꝝ utrūq nos portam' p' fidē in cordibꝫ
nr̄is et inp̄mimus signando nos contra spūa-
liū hostiū incursionē in frontibꝫ nr̄is dicendo
In noīe pr̄is et filij et sp̄s scī In hiis eīm noībꝫ
cōsistit tota salus gn̄is humani Cū g' d' xpc
unctus intelligitur et ille q unxit eū idest
deus pr̄ et ipe q unctus est idest filius Et unc-
tio eius docebit vos de oībꝫ Istud nomē por- (sp̄s scō)
tant oēs xp̄iani qz a xp̄o vocant' xp̄i-
ani quod inchul aliud est q̄ serui et disci-
et filij xp̄i Istud nomē polluit' et uilificat'
et blasphemat' nō in se s; in nob' qn immū-
de et incontinent' viuimus Vñ ~~in~~ apls. nō' igr
xp̄i p vos blasphematur Sanctificatur
autem istud nomen et mundificatur et ho-

noratur in nobis quoniam nos qui illud nomen gerimus
et qui ab ipso nominati sumus ab omnibus inmun
diciis et cordis et oris et corporis nos absti
neamus. et inmundicias peccatis per veram penitenciam
abluamus et purificamus. Hic enim cristiani
qui portant nomen cristi sanctificatur id est sanc
tificantur. Petere ergo ut nomen cristi sanctificetur in
petere — nobis. non est aliud in nobis quam ut nos qui por
tamus nomen cristi simus sancti et mundi. Et
quia viciorum inmundicia non est quam luxuria.
ideo appropriate loquendo possumus dicere quod hic
petimus vicium luxurie a nobis tolli et vir
tutem continencie nobis dari. Ulterius
sciendum quod in hoc nomine cristo intelli
gitur trinitas. Est enim amabile cristianis ad
mirabile iudeis et paganis. terribile repro
bis desiderabile perfectis. Primo dico quod nomen
cristi est amabile cristianis. quia per illud
nomen consequuntur viam sue salutis. que clausa
et abscondita est omnibus nacionibus aliis quia
ab inicio mundi nunquam fuerunt saluati aliqui
nec in lege nature. neque in lege moysi nec in
lege novi testamenti nisi per nomen et per fidem
cristi. Unde in actibus apostolorum. Non est aliud nomen
datum sub celo in quo oportet nos saluos
fieri. nisi in nomine domini ihesu cristi. Istud nomen
saluificum invocabat david quando dicebat
Deus in nomine tuo saluum me fac. Sciendum
Nota — autem quod istud nomen in presenti vita saluat
nos tribus modis. Prima per istud non peccata co-

donatur temptaciones superantur tribulaciones
dilatantur. Primo dico quod in nomine trinitatis
vel in nomine cristi peccata condonantur quia in huius
nomine acceperunt virtutem omnia sacramenta que
sunt quedam lavacra spiritualia nos ab omnibus
sordibus criminum abluencia. Propter hoc dominus dicebat
apostolis Ite et docete omnes gentes baptizantes
eos in nomine patris et filii et spiritus sancti Qui crediderit
et baptizatus fuerit salvus erit. qui vero non credi
derit condempnabitur. Sicut est de baptismo
ita et de aliis sacramentis, id est de confirma
cione. eukaristia penitencia et unccione extre-
ma. Que omnia conferuntur in nomine patris et filii et spiritus
sancti. et omnium est nomen trinitatis causa efficiens.
et nomen cristi causa meritoria Et omnia sunt ad
hoc instituta ut recipientes ea in fide et devocione
mundentur a peccatis. et mortalibus et venialibus in
que cottidie incurrimus Quia dicit sapiens Septies
in die cadit iustus Et propter hoc david qui multum pec
caverat. et qui adulterium et homicidium commiserat
in hoc nomine peccatis confidebat qui dicebat propter
nomen tuum domine propiciaberis peccato meo multum
est enim ‖ Secundo enim dico quod in hoc nomine temptaciones
superantur Sive enim homo temptetur a diabolo sive a
carne. sive a mundo non est temptacio quam non pos
sit faciliter superare si vult ad nomen dei ex toto
corde recurrere Et ideo sapiens hoc dicit Turris
fortissima est nomen ~~cristi~~ domini. ad ipsam currit
iustus et salvabitur Nota quod dicit turris fortis
sima. quia sicut non timet fortissimi hostis ma No

no

ehmamenta In hoc enim noie superauerint tep
tationes mundi et carnis et dyaboli vel mee
bte. dyabolus enim metuit dnos mundi ut eam prosti
tueret. Et ipse confidentes in noie dni plus
volebant dare carnem ppam gladio et igni
quam libidinis delectationi et peccati pollutioni sicut
patuit in bta agnete et aliis Nota quod aia
aia in corpore inueniunt hoies et mulieres que
qui in medio ignis maxime in illis qui nut
riuntur in delicijs Fm btm ioh Omni et ado
lescentia duplex est incendium voluptatis
Ex iuuit et deuota noie cristi inuocato libe
rat eam ab ignis incendio sicut liberauit
tres pueros ab igne babilonico Vn ps Memor
fui in nocte nois tui dne et custodiui legem
tuam nocte i in teptacione que incautis tollit
lucem gre et facit eos esse in tenebris Espe
Vn ysaias Quis ambulauit in tenebris
et non est lumen ei speret in noie dni et innitat
sup dno deo suo Tertio dico quod p istud no
tribulatos dilatant Nulla enim pt pati tam ma
lam tribulationem que non vtat ei in dilectione
si perfecto corde inuocetur nomen istud Cum
ihesus in bris inceptis quod meoria dulcissimi
nois ihu cristi eis ita alleuiabat sua sup
plicia quod plus gaudebat bta paulus de ca
thena quam gaudebat rex de corona Et petrus
et andreas plus delectabantur in crucis sup
plicio quam homo valde fessus ex labore uel

itinere delectetur in lecto nobilissimo vel famelicus
in cibo suauissimo Vnde legimus quod beata aga
tha letissime et glorians ibat ad carcerem quasi
inuitaretur ad nuptias vel ad fertilissimam
refectionem Et quid faciebat hoc nisi xpi dulcissimum
nomen cuius tanta est dulcedo quod reddit hominem pug
nando insuperabilem et operando infatigabilem
Quod expertus fuerat beatus bernardus qui dicebat Dulce
ihesu amor tuus nunquam est ociosus qui te dili
git non tepescit cogitare de te plena
est refectio loqui de te perfecta consolatio adherere
tibi vita eterna discedere a te mors perpetua
cristus ihesus mel in ore melos in aure iubilus
in corde Hinc est nobis dulcedinem experta fuerat
anima sancta in canticis qui nomen eius vocabat oleum canticorum
effusum Oleum inquit effusum nomen tuum Vere oleum
oleum effusum est nomen cristi Oleum vero valet ad
illuminanda monsteria ad confortanda debilia
ad alleuianda uulnera et quibuslibet aliis li
quoribus oleum commixtum semper oleum superfertur
Sic nomen domini in nocte temptationis nos
illuminat asperitatem penitentie nobis dulcificat tribula
tionum uulnera nobis alleuiat et in statu
omni facit nos per meritis fortitudinem superiores
ita ut nec prosperitatibus extollamur nec
aduersitatibus frangamur Ille ei superfertur
prosperitatibus qui illas non diligit Ille superfertur
aduersitatibus qui eas patienter sustinet non desperat
nec deficit sed semper in domino confidit Et prece
dat potest qualiter nomen ihesu trinitatis vel
nomen cristi in quo sicut supradictum est intelligitur

tota trinitas est amabile christianis quod est
eis causa salutis Et hoc propter tria quod scilicet per istud
nomen peccata condonantur temptationes
superantur et tribulationes dulcorantur // Secundo
iam dicendum est quod istud nomen est admirabile
iudeis et paganis Ratione in primitiua ecclesia
cum propter teneritudinem nouelle ecclesie necessaria erant
miracula Ratione miraculorum fuit mirabile valde
ipsis infidelibus quod viderunt quod in nomine christi
demonia de obsessis corporibus eicerent infirmos
sanitati restituere mortuos ad vitam resur
gere Sic enim dixit dominus ihesus christus apostolis
et discipulis In nomine inquit meo demonia
eicient linguis loquentur nouis serpentes
tollent et si mortiferum quid biberint non eis
nocebit super egros manus imponent et bene habe
bunt Et quod tunc admirabile in nomine christi fuerit

Exemplum

satis patet per exempla Sicut legitur in vita beati sil
uestri quod post conuersionem et baptismum constantini imperatoris
ipse in nomine domini nostri descendit in foueam ubi
erat ingens draco in quo habitabat satha
nas spirans ignem oculis et naribus qui cotidie
flatu suo trecentos homines extinguebat quod beatus
Siluester ut ei a beato petro sibi apparente
preceptum fuerat filo canobino os tanto
ligauit et anulo ferreo habente signum crucis
signauit et ne inde exiret usque ad diem
iudicii imperauit Sicut nomine fuit mirabile quod
duodecim pauperes homines possent totum mundum

conduxit · ut nec promissis · nec minis · nec
suppliciis possent retrahi a predicatione nominis
cristi Est quod istud nomen admirabile iudeis
et paganis quod in tempore brevi per xii pauperes
homines indoctos et abiectos ita dilatatum est per
omnes partes mundi ut reges et principes qui prius
fuerant nomen istud despectui non credentes
sunt fide et dilectione huius nominis dampnati et pro de
fensione eius exponant se morti sicut apparuit
in constantino imperatore et in tito et vespasiano et
in aliis catholicis imperatoribus et regibus qui
destruxerunt pro nomine cristi ydola que prius ado
raverant · et destruxerunt civitatem iherusalem pro
huius nominis ultionem et ceperunt et occiderunt
et captivaverunt iudeos et vendiderunt qui pro
fessoribus huius nominis intulerant multiplices perse
cutiones Istud est nomen quod fecerat dicere petrum
Obedire magis deo oportet quam hominibus Si iustum est
vos potius audire quam deum iudicate Et iterum
Ibant apostoli gaudentes a conspectu consilii quoniam
digni habiti sunt pro nomine domini ihesu contumeliam
pati Ideo nos merito nos possumus clamare
cum psalmista Domine dominus noster quam admirabile est nomen
tuum in universa terra Tercio dico quod istud
nomen est formidabile improbis id est diabolo
et angelis eius et omnibus illis qui persequendo sicut
pagani vel detrahendo sicut iudei vel a heretici
vel male vivendo sicut mali cristiani

impugnat nomen istud et portitores eius id
est bonos homines christianos Et quare dominus istud
nomen formidare Certe quia veniet tempus quo
dominus ihesus noster verbum propheticum ponet in-
imicos suos sibi scabello pedum suorum id est in
inferno qui est sub terra quod in ysaya dicitur esse sca-
bellum pedum domini Celum inquit michi sedes est terra
autem scabellum pedum meorum Tunc oportebit
eos timere et reuereri nomen domini quod ipsi prius
despectui habuerunt quia videbunt illum exal-
tatum coram toto mundo et supra totum mundum
usque ad honorem diuine maiestatis quod
ipsi persecuti sunt usque ad ignominiosissimam
mortem crucis Et tunc verificatur illud quod
dicit apostolus ad philippenses Cristus inquit
facta est pro nobis obediens usque ad mortem
mortem autem crucis propter quod et deus exaltauit
illum et dedit illi nomen quod est supra
omne nomen ut in nomine ihesu omne genu
flectatur celestium terrestrium et infernorum et omnis
lingua confiteatur quia dominus noster ihesus cristus
in gloria est dei patris Tunc verificatur id
quod dicit dominus per prophetam Timebunt gentes
nomen tuum domine et omnes reges terre gloriam
tuam Vere timebunt sicut dicit beatus ieronimus in
epistola ad heliodorum monachum Tunc ad
vocem tube pauebit terra cum prophetis
tunc lugebit mundus et mugiet tribus

ad tribunal peruenient pectora potentissimi quon
dam reges nudo latere palpitabunt. exhibebitur ty
prole sua veneris. tunc ignita impius adducet
et cum suis stultis plato discipulus aristotoli argumenta
non proderunt Tunc dicet dominus ihesus Cer
ne manus inquit quas fixeratis Cerne latus
quod foderatis. videte corpus an idem sit
quod dicebatis clam nocte tulisse discipulos
Tunc dicent peccatores montibus cadite super nos
et collibus operite nos a facie agni. Et
quare? Quia tunc videbunt sicut alibi dicitur
Judicem iratum super se. infernum patentem sub se.
peccata accusancia ante se. mundum ardentem circa
se / infinita demonia trahencia ad supplicium
ita quod fugere erit eis impossibile apparere intol
lerabile Et timebunt gentes nomen tuum
domine et omnes reges gloriam tuam Electi vero non
timebunt sed gaudebunt Quia sicut dicit
theophilus in superdicta epistola Veniet inquit. veniet
dies illa / Quando corruptibile hoc et mortale incor
ruptionem induat et immortalitatem beati huius
que cum venerit dominus invenerit vigilantes tunc
congaudebunt iudicaturo domino. tunc enim rusticani
et pauperes exultabunt et videbunt et dicent Ecce cru
cifixus deus meus Ecce iudex qui involutus
pannis in presepio vagiit Hic est ille hoc est iste
operarii et questuarie filius Hic est qui mitis

gestatus sinu hominem deus fugit in egiptum.
Hic est qui in sua passione vestitus fuit
clamide coccinea hic est qui sentibus coro-
natus. Hic est qui vocatus est magus demonium
habens et samaritanus. Hec omnia verba beati ieronimi
ad heliodorum monachum. Tunc dicat quilibet
reprobus illud quod dicitur in trenis
Defecit gaudium cordis nostri versus est in
luctum chorus noster cecidit corona capitis
nostri ve nobis quia peccavimus. Quilibet vero electus
potest dicere illud quod dicitur in cantico ab-
acuc Ego autem in domino gaudebo et exul-
tabo in deo ihesu meo. Hic ergo patet quare nomen
christi vel beate trinitatis est formidabile re-
probis id est iudeis paganis et falsis chri-
stianis. Sed eciam maxime formidandum est similiter
clericis presbiteris et religiosis. De quibus conqueritur
dominus per ieremiam prophetam dicens Fecerunt
filii iuda malum coram oculis meis dicit dominus
Posuerunt offendicula eorum in domo in qua
invocatum est nomen meum ut pollueret
eam. Omnes ergo isti deberent timere quia ipsi qui
nunc nomen christi habent in derisione tunc vide-
bunt illud esse in summa gloria et honore et clarifica-
tum ab omni nacione quia tunc verificabitur illa
prophetia Omnes gentes quascumque fecisti venient
et adorabunt coram te domine et glorificabunt
nomen tuum. Hic ergo patet quare nomen christi

est formidabile reprobis Quarto dico quod
istud nomen est desiderabile bonis in presenti
Et ideo est quia per istud nomen cuncta impetrant que
sunt a celesti patre postulant · testante ipso domino
qui dicit apostolis suis et omnibus bonis christianis Quodcumque
sunt peracturis petieritis patrem in nomine meo dabit vobis
Petere autem in nomine ihesu est petere omnia ea que prosunt
sibi ad salutem · quia ihesus interpretatur salus vel
saluator · qui ergo petit aliquid non ad salutem non
petit in nomine ihesu Ipsa vero quicquid petunt in nomine
ihesu cuncta vel in nomine beate trinitatis totum impe-
trant · quia petunt in nomine ihesu Ideo ei petunt aliquid
aliquid a celesti patre in hereditatem salutis
eterne de qua dicitur in psalmis Dedisti hereditatem timen-
tibus nomen tuum domine · Unde sapiens qui timet deum
nichil negligit Et ecce qui nichil negligit
perfectus est · Unde hereditatem quam apostoli adhuc inper-
fecti sunt et nondum per spiritum sanctum perfecte illuminati nesci-
ebant petere ideo redarguti sunt a domino dicente
Usque modo non petistis quicquam in nomine meo · Peti-
te et accipietis ut gaudium vestrum plenum
sit Gaudium nostrum non potest esse plenum donec
simus in eterna vita · quia sicut dicit beatus
augustinus nichil aliud est quam gaudium
de veritate · id est gaudium verum et plenum quia
omnia alia sunt ficta et imperfecta · quia omnia terrena gau-
dia sunt circumdata calamitatibus permixta
Risus inquit dolore miscebitur · et extrema

gaudium luctus occupat Et iterum Risum mgt
putaui errorem & gaudio dixi quid frustra
deciperis Aut sunt de rebus spiritualibus quia licet sint
vera gaudia tamen sunt imperfecta & incompleta & incerta
dum sumus in hac vita quia nullus ita perfectus
est quod a perfectione sua cadere non possit dum in hoc
mundo viuit si diuina bonitas & manutentia
ipsum deserere velit Ut igitur salui simus & ad plenum
gaudium peruenire possimus inuocemus & lau
nomen demus istud nomen sicut dicit psalmista A solis ortu
usque ad occasum i. a natiuitate usque ad obitum
laudabile nomen domini laudando quia sic nos
perueniemus ad eternam salutem Vnde leo in sermone
de assumpcione Iter magis salutis nostre est in
laudibus saluatoris laudando enim ipsum digne
in vita ista peruenietur ad domum eius celestem
ubi erit laus perpetua sine fine mansura De qua
laude dicit p. os psalmiste Beati qui habitant in domo
tua in secula seculorum laudabunt te // Ex predictis patet
quare nomen istud quod nos petimus sanctificari
in nobis quando dicimus Pater noster qui es in celis sanctificetur
nomen tuum est amabile venerabile admirabile
videntibus & patientibus formidabile reprobis
& desiderabile perfectis Dicitur igitur istud nomen
excellentissimum clamantes cum propheta Sit nomen
domini benedictum ex hoc nunc & usque in seculum Ex
hoc nunc i. ex ista vita que est momentanea
de qua non habemus nisi nunc usque in seculum id est

usque in futuram vitam que erit sine termino
Sanctificetur nomen tuum Dicitur est supra
quod hoc petere non est aliud quam ut nos qui portamus
illud nomen sanctissimus Dicendum quod quatuor modis
efficimur sancti secundum quadruplicem expositionem huius nominis sancto
Dicitur est enim sanctum tinctura et sic efficimur sancti per cor
dis et corporis munditiam Secundo sanctum dicitur est quasi sine terra et
efficimur sancti per terrenorum vilipendenciam Tercio sanctum dicitur
est quasi sanguine tinctum et efficimur per divina possessiones sancti
memoria Quarto sanctum dicitur est quasi firmus quia sanctio id est
est quasi firmare vel statuere secundum quod dicitur in lege sancit
autem est id est firmiter statutum est et efficimur sancti
per finalem perseveranciam Primo dico quod sanctum dicitur est quasi tinc
tura et efficimur nos sancti per cordis et corporis munditiam
quia non possumus consequi nisi auferamus a nobis omnem tinc
turam peccati peccatum enim potest dici tinctura quia sicut tinc
tura aufert panno albo vel lane albe ~~albe~~ suum
colorem naturalem sic peccatum aufert innocenciam baptis
malem Inter omnia peccata quod verius potest appellari
tinctura est peccatum luxurie quia sicut tinctura
penetrat totum pannum intus et extra id est in corpore et
in anima polluit enim primo cor per illecebras et immundam
cogitationem et delectationem et consensum polluit corpus
per contactum tectorum membrorum oculos per aspectum impu
dicum et impudice voluntatis representationem — Augustinus in regula
quia sicut dicitur sanctus impudicus oculus impudici cor
dis est nuncius sic per singula membra corporis luxu
ria inquinat hominem quia venter in eo estuans de
facili spumat libidine et ceteris Unde luxuriat

caro non bene pasta caro. Item versus Lenone
lena non diligit absque crumena. Lance abo
plena vinum fundente legena. Item alius versus Illo
stirat lena via iuvenem loculis vacuatis. Ut
petat etiam que dat deus omnia gratis. Hec luxu
ria polluit totum corpus per concubitus nephandos
per quos diabolus ducit miseros peccatores et peccatri
trices ad baratrum duos et duos. Est quia vilis
et communis infamia est luxurie tinctura per quam
tingitur et infamatur totum corpus et tota anima
non tantum secundum duorum ymo etiam infinitorum ymmo
hac tinctura fetida hodie intincti et infecti
est quasi totus mundus et tota universalis ecclesia ita
ut cogatur clamare cum propheta Salvum me fac
deus quoniam defecit spiritus ~~meus~~. Quia pauci sunt
et inter prelatos et subditos et si audeo dicere
inter religiosos inveniuntur hodie sancti id est sine tinctu
ra huius vilis peccati et qui non sint per illicitum vel
opere vel ore vel corde polluti. Unde hortatur nos apostolus
~~dicens~~ in epistola ad corinthios dicens: Mundemus
nos ab omni inquinamento carnis et spiritus perficientes sancti
ficacionem in timore dei. Item alibi ad thessalonicenses iiij. Hec est
voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos
a fornicatione ut sciat unusquisque vas suum pos
sidere in sanctificatione et honore non in passione
desiderii sicut gentes que deum ignorant. Videte
ergo munde et sine tinctura luxurie habitum presbyteri
sanctificationis induere vel gerendi. Quod non pos
sumus facere nisi per divinum adiutorium quod

sicut dicit sapiens. Ideo potest esse contine(n)s in deo
det. Ideo dicendum est quod sicut dicit qui sunt terra Et
hoc modo efficiamur sancti per terrenarum rerum vilipende(n)-
tiam et contempnendo terrenas divicias delicias et ho(no)-
res et desiderando celestes. Et hoc non potest fieri nisi
sicut lapides [firmissimo] super firma petra id est su-
pra christum per veram fidem et dilectionem fundati quod dicit
beatus gregorius Tanto quisque ab amore superno disiungi-
quanto inferius delectatur et econverso quanto quis ab amo-
re terreno cor suum elevat et elongat tanto magis
ad amorem rerum celestium appropinquat Et hoc
est quod dicit zacharias propheta lapides sancti ele-
vabuntur de terra qui sunt lapides sancti in sua terra
nisi viri sancti terram contempnentes et lapidi angulari
christo ihesu edificio celestis iherusalem firmiter coherentes
Et ideo se elevabunt de terra in a terrenis desiderantes
ad celestia quod sonat illud quod scriptum est in
apocalipsi Ve ve ve habitantibus in terra habitantes
in terra sunt qui amant terrena quasi diceret ve ve ve id est
maledictio triplicata Tria enim sunt maledicta in vi-
ta Et tria sunt maledicta in morte In vita enim sunt
maledicti quod acquirunt terram cum labore custodiunt
cum timore et amittunt cum dolore Et ideo dicitur
eis ve ve ve Etiam dicitur eis in morte ve ve
ve quod deserunt terram quam dilexerant quod perdunt celes-
tia que contempserant quod incurrunt eterna tormenta
que non timuerant Hoc considerantes viri sancti sciunt quod
illi qui amant terram dant animas suas diabolo et privant
se regno eterno et quod mundus est plenus periculis

⁊ deficiat in maiori necessitate ⁊ in morte amatoribus suis. Utuntur sanctorum consilio ⁊ dant gloriam deo secundum illud propheticum Deus qui glorificatur in consilio sanctorum. Consilium enim sanctorum est terrena despicere ⁊ totam dilectionem ⁊ spem ⁊ fiduciam suam in deo ponere. quia non potest nec vult confidentibus in se deficere. quia potest eos in necessitatis articulo succurrere ⁊ animas eorum de manu diaboli eripere. Et hoc est quod dicit propheta Diligite dominum omnes sancti eius. Et qui diligitis dominum odite malum. Hec certe pauci sunt qui acquiescant isto consilio. Pauci sunt qui preferant deum mundo. Videmus enim divites qui quando ordinati fuerunt dixerunt Dominus pars hereditatis mee ⁊ calicis mei. tu es qui restitues hereditatem meam michi. Videmus magis plures eos implicari servicio mundi quam dei. Videmus religiosos qui pre ceteris voverunt contemptum seculi. facti sunt quidem prevaricare fidem seculo. ⁊ per habitum religionis mentiri deo. Nonne facti sunt servant fidem seculo. quando secularibus conformant se toto posse suo in divitiarum deliciarum ⁊ honorum ambicione. Cum filii eos superbia erigit. avaricia tabescat. voluptas dilatat. malicia angustiat. ira inflammat. discordia separat. luxuria inquinat. invidia exulcerat. Item nonne seculo facti sunt fidem servant. quando ipsi pre quos seculares corripere debuerant eos ad contemptum mandatorum dei per sua mala exempla instigant. Item per habitum religionis mentiuntur deo qui propter deum fecerunt paupertatis voluntarie votum. ⁊ portant paupertatis habitum. Et ipsi

sicut dicit btus leo suffraganati amo & di
ays voluit scam paupertatem cristi & h' est none h'c
nedatui Di quis ergo est int' nos pfctus si quis
est vere dei amat' si quis est salutis sue am
dus clamet cu ppha Saluu me fac dne
qm defecit scus qm diminute sut veritates
a filijs hoim Nonne hn est veritas diminuta
a filijs hom. qn illi q hitu lingua & officio
pdicat celestem patriam oculos cordis sui sta
tuerint declinare i tra. hoc est qd btus Ier
voce dolentis ecce dicit de dnilo Effudit i
tra viscera mea P viscera q interiora st
in humano corpe & adherent cordi intelligunt
religiosi & litterati q sut qi viscera eccle
q ad intima eius sacrata osueverunt magis de ppi
quo & familiarius videre scire consilia & secreta
dei Cu g malignus hostis aliquam ex eis ad
secularia vel terrena negocia pertrahit eiusdem
ecce viscera i tra fundit qr i infimis & terris
illos conculcat q ad hoc vocati sut ut spualibus
libz & celestibz inhererent De q d in apocalipsi
Stelle ceciderunt de celo in tram Stellas de
celo in tra cadere est religiosos viros q ad mon
stellarum i firmamento firmari deberent hec cor
sum fixu in celestium desiderio & meditacione
cedunt meta in tra qr parum cogitat nisi
de terrenarum rerum acceptione Dic g pt de
secta expone ~~[struck]~~ huius nois scta ide q
scta idem est quod sn tra ff Lacio dicitur sancta

qui sanguine tincta. Et sic efficimur sancti per diuine
passionis memoriam quam sic deuote recolimus. quia
dulcissimus ihesus xpistus qui quasi agnus sine ma
cula fuit pro salute hominum immolatus. fuit pro
nobis sanctus. id est suo precioso sanguine tinctus. non
solum in una parte corporis sed in omnibus quia corona spi
nea traxit sanguinem de capite. lancea de la
tere. flagella de dorso. claui de pedibus et manibus
et sudor sanguineus ex omnibus corporis partibus. ita
quod non remansit in ea pars aqua que non fuit
sancta id est sanguine tincta. Nec solum semel fuit
sanctus pro nobis id est sanguine tinctus sed sex vicibus. prima
in circumcisione. 2a in sudore. 3o in flagel
latione. 4to in spinarum coronatione. 5o in pe
dum et manuum crucifixione. 6o in lateris
iam defuncti perforatione. Hic fuit christus pro nobis
sanctus id est sanguine tinctus. Et quare? Certe ut populum
christianum in sanguine suo a peccatis suis sanctificaret
et mundaret. ut nos ad silia pro ipso susti
nenda animaret. Et hoc est quod dicit apostolus in epistola ad
hebreos 13. Christus inquit ut sanctificaret per suum san
guinem populum extra portam passus est. Exeamus
ergo ad eum extra castra improperium eius portantes.
non enim habemus hic manentem ciuitatem sed futuram
inquirimus. Ut sanctificaret inquit id est a peccatis mun
daret populum in se credentem per suum sanguinem. Qui
dixerit. De suo sanguine ipso fecit nobis bal
neum et lauacrum pro piando animarum nimium

quod nos demus obliuioni tradere. Sed ut dicitur in
euangelio: Maiorem hac dilectionem nemo habuit ut etc.
Tercio extra portam passus est .i. in monte calua-
rie qui est extra portam prope ciuitatem. Et ideo vocabatur
mons caluarie .i. propter capita decaluata hominum propter caluaria:
ibidem interfectorum. Passus est igitur in isto morte
non qualicumque sed durissima et vilissima super omne
lignum in medio latronum. Agitur si quid dilec-
tionis si quid amoris si quid fidelitatis si quid
vilitatis est in nobis faciamus quod scit tamen dicitur. Exeamus
ergo corde scilicet et voluntate, si non re sit corpore ad eum
et post regem nostrum pro quo classim extra cas- pro rege nostro pro fide nostra
tra .i. corporum nostrorum habitacula in quibus sumus
hospitati ad tempus sicut milites hospitantur
in castris dum sumus in procinctu presentis pugne
et expugnacionis. Tercio in opprobrium eius ponitur scilicet in
memoria improperium in opprobriosam et vilissimam mortem.
de quo opprobrio dicitur Deuteronomii xxi: Quia ma-
ledictus erat omnis qui pendebat in ligno. Et hanc ma-
ledictionem sustinuit Christus pro nobis dum pendebat
pro nobis in ligno crucis. Vilius quam alius pendeat
in furcarum patibulo. Illi enim qui pendent in furcis
Nota sunt operti femoralibus. Sed Christus totus nudus in medio
furum pependit super crucis patibulum excepto
quod sicut quidam dicunt beata virgo ligauit ei circa
renes capitegium suum. Sustinuit ergo maledictionem
et opprobrium crucis ut auferret a nobis maledictionem
et opprobrium eterne confusionis et dampnacionis.
Vertemus ergo hoc opprobrium in medicina et si non re

sit in ipsa persona. Quia sicut dicit vulgare
proverbium Una bonitas aliam requirit. Decet sit
grave si moriendo pro ista civitate huius mundi
vel amamus. Quia sequitur Non habemus hic manentem
civitatem. quia mundus transibit et concupiscentia eius. sed fu-
turam inquirimus que est plena gloria indeficienti de qua
dicitur in psalmo Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Hec
ergo propter aliud non possumus esse sancti. i. sanguine tincti
si passioni christi non ingrati ad similia pro ipso per-
ferenda simus parati. Et tales sancti fuerunt mar-
tires de quibus dicit apostolus in epistola ad hebreos xi. Alii
ludibria et verbera experti. insuper et vincula et
carceres etc. Certe pauci sunt hodie tales qui per memoriam
dominice passionis sint sancti i. christi sanguine tincti. Qui
enim omnes sic sunt sanguine carnalis voluptatis tincti
et calice aureo babilonis i. mundialis concupiscentie
inebriati quod non curant de sanguine christi. Unde plu-
ribus ysaias Iustus perit et non est qui recogitet.
Unde pro hominibus carnalibus et mundi amatoribus cla-
mat etiam david Salvum me fac deus quoniam de-
fecit sanctus i. sanguine tinctus. De isto sanguine dicit opti-
me magister philippus cancellarius parisiensis in
persona christi in cruce pendentis Homo vide quid pro
te patior. ad te clamo qui pro te morior. vide
penas quibus afficior. vide clavos quibus confodior. Cum
sit gravis plaga exterior interius tamen est dolor
gravior tam ingratum dum te experior. Nam per in-
gratitudinis vitium abhominabiliter displicet in oculis veri re-
demptoris. Et non simus ingrati i. memores

no(ta)

bn̄ficij accepti ſ; recogitem9 ſicq̄ꝫ paſſiōeꝫ
dn̄i nr̄i ihū xp̄i q̄ redemit nos nō corrupti
bilibꝫ auro ul' argento · ſ; precioſo ſāguine ſuo ·
cuius plus valebat vna gutta q̄ⁿ totus mū
dus · Et ſi hanc deuote recogitem9 ꝛ ſi ꝯ
ſilia pro xp̄o ſuſtinenda pati ſim9 tunc vere ſa
cimus · q̄r ſanctoꝝ imitabimur ꝛ ſic ad ſocie
tatē ſc̄oꝝ puenīem9 ſicut dr̄ apl's · Vt ſicut ſocij
ſoīy paſſionū · eim9 ꝛ ꝯſolacionū · ꝛ q̄ ꝑtici
pes ſc̄ cōtinue erūt ꝛ ec ꝑticipes gl'e · Certo
dicendū eſt q̄ ſanctus idem ē qd' firmus
ꝛ ꝯfirmamur ſa p finalē pſeuerancia · Vt domus
nr̄oꝝ cordiū p fidem ꝛ dilc'oēꝫ ſic firmit' edifica
te ſupra firmā petrā i · xp̄m · Ita ut nec p plu
uia carnalis delectacionis · nec p fluctus mū
dane tribulacionis · nec p ventos diabolice tēp
tacionis poſſit diſſolui · nec ſepari a fūdamēto fi
dei ꝛ dilc'onis xp̄i · Hic ei dicit dn̄s in ewā° ma
thei Omis qui audit v'ba ꝛ facit ea aſſimilabit'
viro ſapienti qui edificauit ſibi domū ſup̄
firmā petrā ꝛ deſcēdit pluuia ꝛ venerunt flumīa
ꝛ flauerunt venti · ꝛ irruerunt in domum illā
ꝛ non cecidit · fundata ei erat ſup̄ firmā pe
trā · Vn̄ p̄s Domū tuā decꝫ ſc̄titudo dn̄e in lō
gitudine dieꝝ · Que ſit domus dn̄i oſtendit btūs
auguſtinus q̄ d' O q̄ⁿ excelſus es dn̄e ꝛ humiles
corde ſūt domus tue · Vn̄ apl's Templū dei ſcm̄
ē quod eſtis uos · Vn̄ btūs gg° · Tergat ſor
des praui opis qui deo pparat domū mentis

Sed proch dolor · quia iam sunt pauci qui sint ita sancti in f-
ine · ut a proposito innocentie baptismatis vel
promisse religionis vel penitencie quadragesimalis non se
permittant avelli Carles ci homines quia cito pl-
santur · vel a pluvia carnalis voluptatis vel a
fluctibus mundane tribulacionis vel adversitatis ·
vel a vento dyabolice temptacionis vel calliditate
statim dimittunt domum mentis sue · a fundamento suo
et ad terram itidem et penitus ruere ostendentes quia non sit funda-
ta supra firmam petram sed super arenam · quibus contingit
illud proverbium quod dicit beatus petrus Canis reversus
ad vomitum et sus lota in volutabro luti Et
quia propheta vidit paucos in sanctitate perseverare
et eos salvari non posse ait Quia solus ille qui perseve-
raverit usque in finem salvus erit Item quia ipse scie-
bat Quod non ex virtute propria sed ex divina gratia perse-
verare poterat ideo clamabat Salvum me
fac deus · quoniam defecit sanctus · quoniam diminute sunt verita-
tes a filiis hominum Et vere sunt diminute quia omnes
declinaverunt simul inutiles facti sunt · non est qui faciat
bonum non est usque ad unum Unde cum testatur dominus quod
petro dicenti si quis potest salvus fieri · Respondit
apud homines impossibile est · apud deum omnia sunt pos-
sibilia Unde patet per predicta que sunt illa que faciunt homi-
nes sanctos · scilicet Vite mundicia · Paupertas voluntaria Com-
te passionis memoria · et bonorum operum finalis perse-
verancia ad quam nos perducat ihesus christus amen
Sanctificetur nomen tuum Viso que sunt
illa que faciunt homines sanctum faciunt ‖ Dadu

q̄ q̄tuor sunt q̄ dnt mouē et allicē hoīes ad desi
derandā et acquirendā supradictā q̄druplicē
sanctitatē scʒ Dauis dnis Dcm ceta Dcm longa Dcm
tpis ꝓmo dico q̄ ad sanctitatē desiderandā mo
nēt nos sanctus dnus Nos ei summe spui illius
dm̄ q̄ ē sanctissimus tanta sanctitate q̄ impossibile ē
sanctitatē eius pollui aliqua tabe q̄ dt̄ fidel' et
absq̄ ulla iniquitate Et nō solū ē sanctus i se
ꝑmo etiā in aliis est fons et origo totius
sanctitatis q̄ sanctitas omīu sanctorum ab ipso sumit
radicale et fontale principiū et finale comple
mentū Et io nō immerito appellatur sanctus sanctorum
q̄ nullus pt̄ sanctificari nisi p istū i. xp̄m Sancti
tas enī que in veteri lege conferebatur p lega
lia et carnalia sacramēta et sacrificia nō erat
nisi figura et umbra eius sanctitatis q̄ p dnm ihm
cristū confertur in lege noua Et erat illa sancti
ficatio in corpe tm̄ et nō in aīa et io veniēte
ista cessauit illa sicut veniēte veritate cessat
figura et umbra Et hoc ē qd̄ ꝑdixerat videns
daniel ꝓpha Cū venerit sanctus sanctorum cessabit
unctio vestra Quia ēt dns ihūs cristus ē sanctis
simus io vult q̄ suū sui qui portat nomē eius
i. a cristo dicti xp̄iani sint sancti Quia sicut dt
sapiens in proverbiis Secundum principē populi sic
et minister eius Et io clamat dns leuitici xi°
ad pplm̄ cristianū Sancti eritis qm̄ ego sanctus sum
Si ergo omis ppl's cristianus tenet ad sanctitatē.
certe ad maiorē sanctitatē tenentur clerici qui de

toto p̄plo clā 7 assūpti · cantādo ꝯ legendo s̄uiūt
ei in domo p̄pa ł in ecclā vino s̄uiūt ei in
tamen a scarta ł mīt tatellū ad q̄o nō lꝫ in
gredi p̄plm̄ ↄliquū Et si ad maiore s̄ctate
q̄ reliquus p̄plus tenet᷑ s̄cte ad marie ꝫ te ł cleri
netur diacoi 7 subdyacoi · q̄ in messa sua
s̄uiūt ei · 7 p̄p̄ns manibꝫ ꝯtractat vasa eꝰ
q̄ sūt s̄ca 7 s̄ctificata Celebꝫ dᶜ p̄ ysaiā p̄phāz in°
mūdamini mūdamini qui fetis vasa dn̄i Et
nō q̄ nō dixit s̄ctificate vasa dn̄i s̄ mūdamini
q̄ fetis vasa dn̄i In quo ondit s̄ plus curar
de s̄ctitate mistrorū q̄ s̄ctitate vasorū Vnsi
ille peccat grauit᷑ q̄ celebrat s̄ac̄t in vase pol
luto grauius peccat q̄ tractat calice corde 7 cor
pollutoꝰ pe Hic dixit dn̄s ad moysen dic ad filios
aaron 7 ad posteriores eorū Oīs q̄ accesserit
de stirpe vr̄a ad ea q̄ ↄsecrata s̄t · i · q° est i
mūdicia p̄ibit corā deo ego sū dn̄s De
stirpe aaron exit leuite q̄ soli tractabat
7 s̄uabāt vasa templi q̄ loᵐ tenet diacoi
7 subdyacoi q̄ in missa tractāt vasa altare
7 seruiūt sacerdoti Et nō q̄ dᶜ p̄ibit corā deo°
q̄ q̄uis deus nō accipiat s̄tati vīdictā de
mistro imūdo corā oī p̄plo cū iā perijt co
rā deo · q̄ dn̄s s̄cit q̄ n̄ resipiscat · vnde dip
nacōi adiudicatus s̄it Itē nō q̄ in fine p̄
hibicōis dixit ego sū dn̄s · cui s̄ꝫ nichil
p̄t abscōdi q̄ ego scrutor corda 7 renes
7 scio qui accedūt mūdi 7 qui nō Dig°

maior sanctitas requiritur in omnibus ecclesiasticis · maior in
clericis maior in diaconibus et subdiaconibus · etc
primaria et supmaria requirit in sacerdotibus · qui
ipsum sacratissimum corpus constituit deo et conse
crat et recipit ore proprio et tractat propriis manibus ·
in quo data est eis maior potestas quam beate marie
virgini et quam angelicis spiritibus Et ideo si ipsi ac
cedunt ad altare corde et corpore polluto · multo
peius timere illud quod dicit dominus ore proprio exodi xix
Sacerdotes iste qui accedunt ad dominum sanctificentur · ne
percutiat eos sic morte eterna Cuius signum est
quod aliquando eciam percutit eos morte corporea vel
infirmitate vilissima vel horribili Narrat sanctus gregorius
turonensis in libris miraculorum de quodam presbitero   Exemplum
qui die dominica volens celebrare mox ut ad
cantandi horam peruenit · mox epilencia correptus
corruit · spumans sanguinem particulam ab ore proiciens ·
qui ipsa nocte sicut plerique testati sunt inebriaverat
se Item infert sanctus odo abbas clugensis de quodam   Exemplum
sacerdote qui cum in die dominica a venatu rediisset
et missam celebrare presumeret · mox ut ad horam
consecracionis ventum est · voces quas post canes
emittere solebat inclamare super sacrum altare
cepit Narrat eciam de quodam alio qui venandi
huius consuetudinem amens fuit facta hora qua ce
lebrare voluit per et per multa loca sanctorum ductus
recepto tandem sensu monachus clugensis factus est
et usque ad finem valde religiose conversatus
Narrat eciam sanctus gregorius turonensis in libris   Exemplum

miraculorum de quodam diacono qui cum capsam
cum corpore domini defixit de manibus eius delapsa
est et per aerem ad altare reversa. Dicat ergo
dominus quod sacerdotes qui accedunt ad altare
sanctificentur ne percuciantur. De eo dicitur 2. regum 6 quod Oza morte
subitanea percussit quod tetigit archam que non
erat nisi figura corporis domini sicut legitur ibidem ergo
videte quales sunt percuciendi illi qui per incredulitatis
dubium receperunt ipsum corpus dominicum. Ubi
eciam dicit glosa quod ipse percussus fuit quia illa
nocte iacuerat cum uxore sua. Quid ergo
erit de illo qui celebrat postquam iacuerat cum
meretrice sua vel cum muliere aliena. Sed eciam
male sacerdotibus securitatis surrexerit eo quod
indigne sumentibus divina pacientia ad tempus parcit.
Sed eciam propter hoc non deberent ipsi minus timere
sed magis quia eciam illos reservat deus ad iudicium
dampnacionis qui in presenti vita correpcione indicant
indigni. Unde dicit moralium libro xxvi. Eos
deus ad eternum supplicium reservat quos per temporales
afflictiones a suis pravitatibus non refrenat. Hinc
scriptum est percussit inimicos suos in posteriora opprobrium
in temporale sed sempiternum dedit illis. Dicit et
de sancto Dionysio. In eodem eciam necesse fuit ut ad ter-
-rendum plerique transgressores corporalis eciam pena
plecterentur. Unde apostolus ad Corinthios: Ideo inter vos
multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi sompno vero
mortis. Et hic apparet quam indigni ad hoc positi sunt. Et nunc
periculosius qui indigne communicant in bonitatis cristi ...

iudicio procedent omnia gladium suspendet et temporalem
mortem a quibusdam ut peniteant et moveri alio
qui et nunc plage et infirmitates nunc tam crebres
terret si omnis illud misterium corporis perciperet. Qui
ergo ad sacrum corporis accedunt et ipsum recipiunt videat si sanctificati sint quia si non sunt cum iuda
corpus nabuntur quia post buccellam de manibus domini
receptam diabolus ingressus est. Qui sanctificati sunt
cum petro et ceteris apostolis in corpore et anima consecrati.
Recogitet ergo verbum domini in mitra semetipsos. Sa
cerdotes inquit qui accedunt ad altare meum sancti
ficentur ne percutiat eos. Hoc est primum quod de nobis
movet ad sanctitatem desiderandam scilicet sanctus dominus. 2m
Secundum quod de nobis movet ad sanctitatem de
siderandam est. Quia certe Cum enim est in societate
te sanctorum conformare se debet sanctitati eorum. Sicut dicitur cum sanc
sanctus eris. Alioquin inter sanctos et bonos esse in mun
dum et malum non est aliud quam esse diabolum sicut pa
tuit in primo angelo .i. lucifero et sequacibus
suis qui inter angelos bonos per superbiam suam fuerunt
mali et de angelis facti sunt diaboli. Hoc idem patuit
in iuda proditore qui in cetu apostolorum fuit
malus. Et propter hoc de ipso dixit apostolis dominus ihesus
Nonne ego vos duodecim elegi et unus ex vobis
diabolus est. In sancto quoque cetu debet homo esse sanctus. Huius certe
cetus est cetus christianorum quos christus sanctificavit
in baptismo et sanctificat cotidie in penitentia et in aliis
sacramentis per suum sanguinem preciosissimum a quo

oīa sacramēta accepuit v̄tutē ad sāsificādū
& emūdandū aīarū a sordib; pctōꝝ Ordo est
ergo cetus x̄stianoꝝ. sanctior vō ē cetꝰ clericoꝝ
& sacdotū q̄ speciali sāsificatōe sāficati sūt p̄ ma-
gistrū ut ministrādo sac̄ta q̄ sūt istrumēta sāsificacōis nīe
sāsificet alios Sanctior ē gᵒ cetꝰ clericoꝝ &
sacdotū q̄z aliorū x̄stianorū Sanctissimꝰ vō dr̄
ē cetꝰ religiosoꝝ q̄ deo tᵒ sūt dicati & assūpti
a pp̄lo ut nō recederet de castris dn̄i die ac
nocte sūuit pcul'aīs & familiaris ceteris scōr
ī noctib; extollētes manꝰ suas & bndicētes
dn̄m De oīb; x̄stis sic̄ exponit doctor petrꝰ ap̄lꝰ
~~dicit~~ p̄ma ep̄la 2ᵃ Vos aūt estis genus electū
regale sacerdociū. gens scā. pp̄ls acquisicōis
ut v̄tutes annūcietis eiꝰ qui de tenebris vos
vocauit ī admirabile lumē suū Et ī pō q̄ q̄ it
scōs nō sūt scā nō sūt ypocrite ? diab̄li Et io vi-
gilanti sollicitudīe sūt elect̄ p̄ p̄latos corrigēdi
Et si incorrigibiles fuerit de cetu scōꝝ sūt ei-
ciendi sicut cianꝰ de exercitu illi q̄ sūt cōuicti
de prodicōne. & sicut pīti ouis scabida de
sano grege & pomū putridū de pomorū
bonorū congerie Eiciendi sūt aūt tr̄b; de cāis
p̄mo ut erubescāt salubrit' & cōuertātur Quia
dicit sapiēs Est cōfusio adducēs mortē & ē
cōfusio adducēs grām & glām Exᵐ Legimꝰ
de tᵒ in dyalogo btī gregorii In illo monacho

Exᵐ

medico suo qui i infirmitate ultima inclusus est
tres aureos int pixides suas absconditos.
quod cu denunciatu fuiss bto gregorio prohibuit
ut a nullo monacho n a solo fratre suo carnali
csolari visitaret. & in die obitus sui isti qui li
mo iussit eu sepeliri cu illis aureis quibz mo
nachis caritatibz & damnatibz ei pecunia tua
tecu sit i pdicioe & ita fcm. Hoc aut fecit btus
gregorius s ipius salute & alioru istructione. Cu
ei s laqueos audiuit tam cotra btm grm visitatore
monachoz subtraxerat cofusus an morte penituit
& vtute cotricionis & doloris q huit saluatus
fuit. Et omne q ... v oia circa munera
q habebat fri ... abbati suo i bto grego
attulerunt & de tempe a vicio pprietatis caru
erunt. Ca sicut qda dicit ... corrigunt
multa ... Felix q faciunt aliena pericula cautu. Poeta
Et in oratione ... Multoru dicta q ...
sequaris. Que fugias vita nob e aliena
magistra. Q aut ille monachus saluatus fuit
p h patuit q p aliquot dies ab obitu eius bto
grego misertus e aie eius pcepit vicario eius i ipoi
to abbacie ut continue usq ad tgita dies p
eo celebraret ul celebrari faceret. Quo fco die
defunctus tercio die apparuit fri suo carnali
& dixit q illa die cocessa ex vtute illaz
tgita missaru saluatu fuisse. Et pbatu
fuit q illa cofusio qua fec a bto grego sibi
salubris fuit. Et tn ... pma causa esse

mali incorrigibiles sūt eiciēdi ¶ Secūda causa
ē ne p eorū exempla alij corrūpant̄ Et sicut
societas sc̄orū sāctificat· sic societas puersorū ⁊ p
uorū puertit ⁊ prauificat vii q̄ ·ii· Cū sctīs
Exm̄ sctūs eris ¶ Exm̄ h̄emus d' hoc in ep̄la ad cor
inthos Cū aplūs illū fr̄em q̄ fornicatus fu
erat fecit ab alijs extrahi [illegible]· ne alij eius
exemplo possent corrumpi ¶ Et sicut dicit Isi
do Inter fideles impium orare nō patitur ne i
puri vox eius puritas illiquorū vocem i
diuinis cantib; tāq̄ rauca sordidaret Et sic
nō bn̄ valde ipse dicit ordo Quo coniunctus ille deo placere sci
at peccatis presumme· int̄ quos l' occulte ul' pub
lice sibi iratū nō tam vnus s; multi fedantur
¶ Tercio eiciendi ⁊ separandi sūt mali de cetu bono
ne p̄p̄ penā malorū deus cū bonos indig
netur ⁊ irascatur· ⁊ ne p diuinā vltionē i eorū
scelē inuoluant̄ Sicut legitur de acham ⁊ achor i
libro iosue vii Cū in medio spolijs ciuitatis
ihericho furatus ē ~~et~~ regulā aureā ⁊ palliū
coccineū valde bonū ⁊ ducentos siclos argenti
Et deo sup̄ oēs isrl' filiis ira dei irruit
ut stare contra hostes suos nullatenus
possent· quiuis de illo furto nichil sibi conscius
esset donec anathema lapidaretur Certe
multi achor sūt hodie Quid ē significatio ihericho
ciuitas ni mūdū qui plenus est defectib; ihericho

cum in p(ro)p(ri)eta(te) sua sit deficit. (Et) status lune
est (con)tinuus (et) variabil(is) sic mundus e(st) mutabilis (et)
instabil(is) iux(ta) illud Vultu fortune variatur
ymago lune Crescit decrescit in eodem sistere
nescit. Secundo tune civitatis sunt ille triplex
concupiscencia. De qua d(icit) beatus Io(hannes) in sua ep(isto)la Omne
quod est i(n) mundo est concupiscencia carnis est concupiscencia o-
culorum (et) superbia vite. Hec sunt spolia clau-
stralib(us) interdicta. Superbia enim vite interdicta est eis
per votum obe(dienti)e. Concupiscencia carnis per votum castita-
tis. Concupiscencia oculorum id est rerum visibilium per votum
paupertatis. Sed certo multi sunt in religione
qui cum Achor furantur. Mihi hoc ip(s)a anathemate.
Multi enim sunt sibi qui non volunt deponere propriam
voluntatem. Et tunc furantur cum Achor regulam au-
ream. Per regulam auream potest recte significari volu-
ntas propria. Nam sicut aurum eminet super omnia me-
talla sic voluntas in toto regno anime super(e)minet
quasi regina. Et vocatur regula quia per voluntatis arbitrium
regit homo seipsum vel ad bonum vel ad malum. Ille
ergo furatur regulam auream qui in religione furatur
propriam voluntatem. Per pallium coccineum intelligitur car-
nis concupiscencia. Caro enim est pallium anime (et) coccinum
assimilatur sanguini in colore. Per sanguines enim significantur
peccata carnalia secundum illud libera me de sanguinibus id est de
peccatis carnalibus. Hoc est pallium quod Ioseph reliquit in
manu domine sue sicut legitur in genesi. Pallium enim
coccineum furantur qui in religione vicio carnis se
dantur. De quibus dicit Ysaias Dubitavit eos se(m)p(er)

tinea et operimentum eorum erunt vermes ¶ Produc-
tos vio aceruos argenti mellis pecunia et omnia vasa
que pater possidebat ¶ Duos ergo aceruos furatur illi qui in re-
ligione habent aliquid preter id quod a regula conceditur et a prela-
to permittitur ¶ Certe quam periculosum sit habere proprium in cetu re-
ligiosorum Religiosi enim ducunt vitam quam ducebat
omnis christianus in primitiua ecclesia in qua credencium erat
cor unum et anima una et nec quisquam eorum que posside-
¶ sz cant ill o contig — bat suum dicebat ¶ Vel sic ergo potest aliter per illa tria que furata
est achor de anathemate mistico intelligi illa tria
vicia que mali religiosi retinent sibi de conuictu
mundano scilicet propria voluntas carnis concupiscencia et
furtiua pecunia ¶ Certe aliter multi in religione pariter
achor detestantur et tamen cottidie secundum ipsius achor imi-
tantur ¶ Et certe prelatus et conuentus qui tales sustinent
deberent multum timere quia propter peccatum unius tria milia de populo
israel a ciuitate hay fuerunt victi et in fugam versi
trigita sex milia in — et tria ~~ta sex~~ missi ¶ Et cum Iosue et omnes senes israel
orassent usque ad vesperam coram archa federis
dixit ad iosue dominus ¶ Surge cur iaces pronus in terra
¶ Peccauit israel et preuaricatus est pactum meum Tule-
runt de anathemate et furati sunt atque mentiti et abscon-
derunt inter vasa sua nec poterit israel stare ante hostes
suos eosque fugiet quia pollutus est anathemate ¶ Non
ero ultra vobiscum donec conteratis eum qui sceleris
reus est ¶ Vacant ergo prelati et claustrales diu et vigilent
super custodiam gregis sui et si inueniunt aliquem
inobedientem uel incontinentem uel proprietarium in cetu
suorum secernent eum ne propter peccatum unius cadat
totus conuentus ita ut possit prelatus et quibus

vitatis et iusticie auctor. david dicit. zelus domus
tue comedit me. Et sic dicit sequitur. Hic dicit nullum est sa
crificium deo sicut zelus animarum. Hoc zelo quod phi
nees unum adulterium pugione transfixit honorem
sacerdocii in perpetuum acquisivit. et iram dei ab omni populo
removit. Hunc zelum quod hely sacerdos non habuit eadem
contra se inextinguibilem accendit. Videt quod prelati
vicium hely. et videt subditi vicia filiorum eius. et similiter
sancta mittit sanctos et honesta mittit honestos et bene ordinata
mittit bene ordinatos. ut sicut preceptum apostoli dicitur
Omnia honeste et secundum ordinem fiant in vobis sicut decet
sanctos dei. Hic est ergo secundum quod movet nos ad sanctitatem scilicet
sanctus cetus. Tercium quod movet nos ad sanctitatem
est sanctus locus. Sanctus locus est omnis locus in quo deus
colitur et creditur et diligitur. Quod per hoc apparet quod sicut
legitur in libro regum naaman syrus in terra sue
terra habuit locum in quo nomen dei invocabat
ut de israel terra cum burdonibus exportaretur.
Sanctus ergo locus est omnis locus in quo habitat fideles
christiani. Sed specialiter loca sancta appellantur ecclesie et cimite
ria et loca sacrata deo. et ad honorem sanctorum et sancta
rum dicata secundum illud psalmiste. Sanctum est templum tuum
mirabile in equitate. Specialius vero appellatur sanctus locus
locus religiosus in quo congregantur sancti homines et
sancte mulieres ut unanimes cum uno ore et uno
spiritu et uno corpore et in uno loco et in una domo servi
ant deo et sanctis. Et talis locus multo dicitur sanctus propter
sanctos qui habitant ibi cum quibus ipse est sanctus sanctorum. scilicet
secundum illud verbum domini. Ubi duo vel tres congregati
fuerint in nomine meo. in medio eorum ego sum

Ps. Deus in loco sancto suo. Deus qui inhabitare facit
unius moris in domo. Ex quo dicit hic quod locus
sanctus in quo deus habitat, in qua una domo
et secundum unum morem in pluribus servitur deo. Et
certe locus iste est Religio. Ex quo locus iste sanctus
est, illi qui in tali loco habitant debent esse sancti. Ne-
cessitatem dicitur in libro Machabeorum: Non propter locum
elegit deus gentem, sed propter gentem locum. Omne enim
opus sanctum extra caritatem mortuum est, id est inu-
peccata opera || tile et infructuosum. Dicitur enim mortua quia dat
mortem anime auferendo ei vitam gratie divine
et producendo ipsam ad mortem gehenne. Hoc voluit
dominus dicendo Moysi in rubo incombusto appropinqua-
nti: Solve inquit calciamenta de pedibus tuis; locus
enim in quo stas terra sancta est. Hec opera debemus sol-
vere de pedibus nostris, id est de cogitationibus nostris et
affectionibus et locutionibus et operationibus nostris, que sunt pedes
portantes nos vel ad paradisum vel ad infernum. Debemus
igitur solvere hec calciamenta de pedibus nostris qui
accedimus ad locum sanctum, id est ad altare sanctum, in quo
est rubus nostre humanitatis plenus igne divini-
tatis, id est dominus Ihesus Christus, in quo sicut dicit
apostolus habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter.
De qua divinitate dicitur: Deus noster ignis consumens
est. Verum est quando invenit materiam quod possit consumi.
Sed ex igne iste rubus et humanitas ista non consumi-
tur, quia semper caruit omni rubigine peccati. Ideo quando ac-
cedimus calciamenta, id est opera mortua deponere
debemus. Et non sicut dicitur secundo Exodi Moyses
non audebat respicere contra ignem. Et

ecce plus est in altari ad quod nos impure
accesserit attendimus. quia ecce ille ignis sancta
ille ignis non erat deus sed creatura erat ex
qua vox dei insonabat. hic vero corpus est in quo habi
tat omnis plenitudo diuinitatis. Quid ergo dicam
de hiis qui loca sancta polluunt in quibus habitat deus et a
postolus beata virgo et sancti. Certe contingit eis illud quod
dominus dicit per os ysaye prophete de quolibet peruerso re
ligioso vel clerico vel laico qui loca sancta polluit
sua inhonesta conuersacione vel aliquod facinus perpetr
ando. In terra sanctorum iniqua gessit. Et ecce
imperium sequitur. Et non videbit gloriam domini. Caue primum
primum homini caueat quilibet sibi quia inter omnia peccata
que fuerit a deo vindicata inuenimus illa duo esse prima
que fuerit in locis sanctis perpetrata. Dicitur apparet
in illis angelis qui peccauerint in sancto loco paradisi celestis
qui pro vno motu superbie fuerunt inde expulsi et
in malicia sua obstinati. Item patet nunc de Adam et
Eua qui peccauerunt in loco sancto id est in paradiso terrestri et
pro esu pomi prohibiti fuerunt inde eiecti et
tradita miseriis et laboribus mundi. et per iiij milia
annorum fuerunt post hoc in carcere inferni et fuis
sent cum tota posteritate sua a paradiso celesti
exhereditati et eternaliter condampnati nisi fuisset per
mediatorem nostrum ihesum christum redempti. Et ecce
sicut dicit sanctus [illegible] locus sceleris paradisus est
vel quilibet alius locus quo tamen via qua ad
paradisum tenditur teneri potest. quem locum totiens
polluimus quotiens in eo peccamus. Quid

est inquit dominus per prophetam: Dilectus meus in domo
mea facit scelera multa. Nota quod sunt aliqui pollu-
entes sancta loca qui credunt quibus in peccatis suis
iaceant divina corporis perceptione purgari. Con-
quos per prophetam dicitur: Dilectus meus in domo
mea male operatus est et sancte carnes sancte mu-
di[illegible]bunt illum. deus meus Unde machabei
in preces veteris testamenti exponebant se morti
ut custodirent templum salomonis a pollutione
quod [illegible] non [illegible] erat nisi umbra et figura templi christi-
anorum et locorum religiosorum. et nos damus nos morti
eterne polluendo loca sancta scilicet ebrietate et avaricia
Exm fornicatione et inhonesta conversatione. Quantum
displiceat deo irreverentia sanctorum locorum testa-
tur exemplum quod dicitur ex temporibus suis in Karolo loci
monasterio contigit quidam vasallus nomine ethe-
rinus ubi metu inimicorum suorum confugerat qui
in cella que eidem adherebat nocte dormiens cum
uxore sua cognoscere acceptaret ita sicut canis
ei inhesit ut nullatenus ab ea divelli posset. Cum
igitur ita se teneri sensisset succlamavit cum
subito incepit accurrerunt omnes illi qui tantum
metu quod verecundia confusi et monachos vocari fecerunt
quanta potuerit munera loco sancto dederit Cum
diu esset orante a monachis sibi redditi sunt Et dicitur
quod filium et heres cuius se novisse et ab aliis
quem in sufficit hic audivisse Et contigit quod
sicut eis ipsa eadem completa contigit quam habi-
tavit. Ipsa percussus est obliviata sacri illius lo-
ci ubi gerebatur presumptores Contra monasterium irata

in sacris locis peccatur. ob hoc in puncto plenum minime
placatur quia tantus est ut non transitoria sed eterna
ultione ferire mereatur. Item idem sanctus Gregorius nar- Exemplum
narrat quod Quidam rex longobardorum sicut in
eiusdem gentis historia legitur. In cimiterio eccle-
sie sancti iohannis se sepeliri fecit. hereticus tamen
perseuerauit. cuius tumulum quidam fur effringens
ornamenta cum quibus ut rex sepultus fuerat asporta-
uit. eidem vero sanctus Joh. dixit Cur ausus es corpus mihi
commissum contingere. licet non recte credens tamen michi se com-
mendauit Quia igitur hoc facere presumpsisti. numquam in me
a basilica decetero ingressum habebis. Quod ita factum
est Cum ingressum voluisset ei ibi in hostio ecclesie ingredi
statim vero a validissimo pugile guttur eius feriri
sic subito retro ruebat impulsus. Dicit gregorius pro reuerentia
sanctorum locorum violatorem sepulchri illius heretici
ita indignatus est sanctus ille. Quanto plus in deum et
sancta irascatur aduersus eos qui sacra loca aliquibus modo
commaculant. Beati igitur dicuntur esse illi qui habitant in sacris locis.
Alioquin si non honorant loca diu viuunt. numquam post sancta
mortem in loco sancto eius requiescent nec habitabit idem in
paradiso celesti de quo dicitur in psalmo. Quis ascendet
in montem domini. aut quis stabit in loco sancto eius
Innocens manibus et mundo corde. Ergo illi qui tenent
et manus et corde pleni immundicia. numquam poterunt
in illo loco sancto habitare nec requiescere. Cur m
quod mons noster adeo sanctitate est. Deinde tempus tempus
autem tempus est totum tempus vite nostre quod dicit no-

¶ ieiunia: Ut diuina pietas ut p vera pniaz ꝑ oratões ꝛ
elemosinas ꝛ alia bona opa sanctificemus nos i hac
vita · si ꝑ scāz ꝑ itrabim ciuitatem celestem ꝛ ad
societatē scōrū puenire ꝑ ipmi9 Ergo sic d̄
vbis ioħ i apoc in illā scāz ciuitatē nichil
coiqnatū poterit igredi ꝛ ꝑ nō intrabit iq̄t
in ea aliqd coiqnatū ꝛ faciēs abhoiatione Fo-
ris canes ꝛ venefici ꝛ impudici ꝛ homicide ꝛ y-
dolis seruientes ꝛ oīs q amat mendaciū Canes
sūt pagani iudei ꝛ heretici · q latrant cōn cogni-
tā ritatē sicut canes latrant sp cōn illū que
non nouit · quantūcūqz bonus sit Venefici sūt
vetule car minatrices ꝛ sortilegi · ꝛ diuini ꝛ incanta
tores ꝛ incantatrices Impudici sūt fornicatores
adulteri ꝛ incesti Homicide sūt illi q cōn proxi-
mos odiū hnt in corde gerūt · sm̄ illd Qui
odit frēz suū homicida est ydol seruientes sūt
auari ꝛ raptores feneratores ꝛ falsi mercato
res Ergo sicut dicit apls Auaricia ē ydolorz
seruitus ydolatria ē eni amare plus aliquā
creaturā q̄ creatore Omis q amat ꝛ facit men-
daciū sūt falsi xp̄iani i corde ꝛ dicunt ore ꝛ faciūt
ope q̄ mendaciū est xp̄ianū se dicē · ꝛ opa xp̄ia
non facē Omes g° isti nō intrabunt i scāz ci-
tatē · q̄ nō sūt scī s3 coiqnati Sanctificemus g°
nos sicut dcm̄ est i scitate dū viuim9 · ut in illa
ciuitatē igredi possim9 · q̄ ꝑ scificatōez ciui-
tatē i nō ꝑ aliud cōcedit nob a deo totū pns
i tēpore dco qd nos scūs zacharias amonz i can-
tico suo cū dicat Seruiamus illi i scitate

uirsti ora ipo oibz diebz nris. Ite scm tpus
vocat specialit tpe ieiuniorum. sicut e tpe q
dragesime. et iiij tpm vel vite vig' apl'oz et ali
oz scorum. H ei tpa dicuntur sca. q sic ad h' sta
tu ut in ill' p confessioez et abstinencia et oroes
et elemosinas sctificet et pparem nos ad celebra
da digne festa xpi et bte marie et alioz scoz
q illi q ad festa scoru bn se ppararit. I ipis
festis p oroes scoru maiore gram a deo ipetrant
Et pp h' dicit apls'a Sctificate ieiunii. i. ieiu
nado vos sctificate. et ad festa scoru pparate
Item ieiuniu sctificate e. nd i pcto s in scitate
ieiunare It' tpe scm sit specal' dies solenes
quos statuit eccia i honore xpi et scoru celebra
dos. ut cessando ab oi ope manuali. vocam
i ill' dei vinsica. et ipetremus xpi gram et scoru suf
fragia Dicit eni tpa ieiunioru et vigl' scoz
rpntat nob statu pntis vite. q d3 ee i pnia
luctu. et afflictione sic ut dies festi rpntat sta
tu vite future quantu ad salvatos q erit i su
ma leticia et pfecta dilc'oe Et io ppoui
vigl' magnis festivitatibz. ad significandu q
sicut ad festu no pvenim' n' p media i pce
dete vigilia. sic ad etna festivitate scoz
no possumus pvenire. n p pntis vite mi
seria et penas In hijs scis diebz debemus spualiter
exultare. et p tatus spuales ad spualem
leticia. et ad cogitacoem scoru btitudiez ppl'z

cantare et mutare. Et hoc est quod dicitur in libro esdre
Stetit esdras super gradum ligneum. et legit in libro
legis distincte et apte ad intelligendum. flebat
autem populus cum audiret verba legis. et dixit eis
Ite comedite pinguia et bibite mulsum et mittite partes
eis qui non preparaverunt sibi. quia sanctus dies domini est
et nolite contristari. gaudium enim domini est fortitudo vestra. d'
Levite autem silencium faciebant in omni populo dicentes
Tacete quia dies sanctus est. et nolite dolere. In
hac auctoritate. Si bene intelligitur. optime nobis ostenditur
quid in diebus festis agere debemus. si vellemus hec
verba accipere non solum secundum litteram sicut iudei in
dei. sed secundum spiritualem intelligentiam sicut boni christiani. Es-
dras enim stetit super gradum ligneum et aperuit librum
legis. sunt predicatores qui in diebus festis debent
in alto se ponere. et predicando verbum dei aperire librum populo
sacre scripture. Tamen esdras super gradum ligneum
librum legis aperiens. potest esse christus legislator in cruce
pendens et moriens. Super hunc gradum aperuit
christus librum veteris legis et nove. quia in eius passione
et morte manifestate fuerunt. et implete omnes
scripture et omnis lex et prophetie. Esdra vero legente librum
legis populus flere cepit quia sacerdote predicante et
prcp annunciante legis divine. et penas transgredientium
et premia perseverantium mandata custodientium. omnes
ceperunt compungi et in fletum resolui. quia pauci sunt
qui perfecte custodierunt precepta dei. et qui non eternam
caperent. sed sui miseria indigerent. Sed ne aliquis
desperet de misericordia dei ex consideratione peccati sui

id predicator videns eos ad penias motos · d3
eos consolari & dicere · Ite scilicet ad deum · ad quem itur · non
gressibus pedum · sed bonorum operum · & comedite pin
guia & bibite mulsum i · dulce vinum, pinguis
cibus est sermo dei & laus dei Quem cibum desidera
bat propheta cum dicebat Sicut adipe & pingue
dine repleatur anima mea & labiis exultationis
laudabit os meum Sicut enim corpus recreatur
bonos morsellos impinguatur · sic anima deuo audi
endo sermones dei & cantus ecclesiasticos delectatur · &
spirituali quadam dulcedine & impinguedine repletur Item
dulcis cibus & dulcis potus est istud sacramentum
corporis & eius sanguinis preciosissimum · quod nobis cotti
die & in diebus festiuis preparatur in mensa altaris pro
ponitur · ut anima christiana quibus recipitur est saciamentum
& spiritualiter & eciam corporaliter reficiatur Hic est enim viati
cum i · cibus itinerancium & peregrinancium · quod pater ce
lestis dedit nobis dum sumus in statu presentis vite
ut reddat nos fortes & firmiter & custodiam · donec
perueniamus illuc vbi recipiemus illum · non in spe
culo · & in enigmate · sed facie ad faciem · nuda vi
sione & sine aliquo velamine quod visio est omnium
sanctorum & omnium spirituum superiorum dignissima & sua
uissima & perfectissima in celo Hec & multa plura que non
seruauit sibi · i · ea quod audiuit in sermone narrabit
filiis & filiabus & familie vestre qui non potuerint
ad sermonem venire & eos docete deum credere & deum
diligere · & sanctos & sanctas honorare · & a peccato cauere ·
& omnes oraciones institutas ab ecclesia i · pater noster

7 aue maria 7 credo in dm̄ sãre 7 freq̄t̄ dic̄
H) ei d̄bent probi vi 7 bone mulīre ī diebȝ
festiuis confabulari cū confamulis suis. De. q̄r
sc̄is dies dm̄ est. Qui dicit· dies sc̄is ē. ig°
nō debes vacare alicui rei n̄ seruicio dm̄
De. 7 nolite cōtristari v· ī diebȝ festis nolite face
re aliquā ꝓp quā oportȝ vos p̄tea cōtristari.
ul' h) in h) seclō p̄sēti vio· ul' in futuro penā
ignis gehennal ul' purgatorij sustinēdo·
pcc̄a eī q̄ fiūt in diebȝ festis. grauiori pena
7 grauiori pena plectenda sē· q̄ illa q̄ fiūt ī die
bȝ aliis. De. leuite aūt faciebat silēciū in
ꝑplō ꝑ leuitas q̄ in ꝑpetuū assumpti· intelli
gūr omīs clerici q̄ sē ad dī peculiare ministe
riū· d' reliquo ꝑplō elc̄i 7 assumpti. Isti dū p̄
dicāt ul' celebrāt ul' cātāt in eccīa debet cōpesce
re murmur 7 clamore ꝑpli· 7 eē plus q̄ alij ītē
ti v̄bo 7 s'uicio dei. Ecce q̄d ī diebȝ dī sīt q̄ pcc̄a festis
catoribȝ 7 plurib· 7 q̄d a laicis· 7 q̄d a clericis
Hȝ pch dolor n' sacerdotes p̄dicant· n' laici d' missis ul'
sermonibȝ curant· 7 clerici q̄ deberent tumultū ꝑpli
cōpescere· sē illi q̄ plus fabulāt in eccīa
7 q̄ magis irreuerēt· 7 magis īdeuote se te
nēt· 7 ī sermone 7 ī missa. Itaqȝ ut omīs cōit'
7 clerici 7 laici trāsgrediūt illud mādatū
dm̄ p moisen ubi d'. Memēto inq̄t ut die
sabbati sāctifices. Memēto ita ut nullo° istud
a te ignorē ul' obliuioni tradatur. q̄r igno
rans ignorabit'. Ut sāctifices· sicut sām colas

⁊ honores diem sabbati i· die festiuu q d' sab
bati a sabaoth quod e requies· quia debemus sa
ctificare· i· sicut stat honorare Et h' duob3 modis s3
cauendo ab ope manuali ⁊ cauendo ab ope pcti
Ꝥ3 proch dolor neutru custodit' hodie· q2 in fes
tis carrucam9 ~~ud ā~~ blada ⁊ vina ⁊ lig̃
transferimus ⁊ nundinas ⁊ mercata tenemus
Quilibz in die festiua debeat requiescere· no solu
dni ⁊ dne domoru ⁊ familia· s3 etia pecora ⁊ iu
menta Vnd' sicut scriptu est in credo· die aut sabba
ti no facies opus tu ⁊ filius tuus ⁊ filia tua· ser
uus ⁊ ancilla tua· iumentu tuu ⁊ aduena q est int'
portas tuas Certe q2 contepnimus preceptu dei
⁊ nolumus cessare ab opibz seruilibz i diebz festis
imittit dns frequent' nob morbos ⁊ guerras ⁊
alia incomoda q facit nos velimus nolum9 cessare
⁊ requiescere in tempibz profestis Quia in diebz festis
comittuntur plura peccata ⁊ plura flagicia ⁊ pla
facinora q in diebz aliis Et ideo h' festa nra s't
in odiu deo ⁊ in rectitudin demonibz Vn comple'
in nob quod dicit dns p ysaiam pphetam Kale
das vras ⁊ solemnitates vras odiuit aia
mea Kalende q colende s't primis diebz mesis·
q antiquitus colebat' Neomenia erat festu· q'
ipi faciebat in principio cuiuslibz lunacionis Et
a neos· quod e nouu ⁊ menis quod e luna Ite
Trenorum d' in certis Deriserunt hostes sabbata
eius i sinagoga tua. vl' ecclie nre Et vere hostes
i· dyaboli deriserunt nra sabbata ⁊ nra festa
q2 in diebz festiuis in quibz deberent fri

xiii

plura bona ipsi videant sed plura mala et
peccata. Ut autem videamus qualiter displicet deo pecca-
ta que fiunt in festis diebus deducamus in medium quod-
dam exemplum quod Cesarius scriptum invenit monachis. Fuit
quedam mulier in Alemannia dives in rebus mundialibus
et in pecunia sed pauper in virtutibus et contra que peccata mor-
te vel sui corporis suum cuidam iuveni exposuit
imprudenter. Cum vero in illo peccato per aliquod tempus permansisset
continuatis diebus in die pasche cepit illa mulier cogitare
intra se, utrum communicaret cum ceteris, cum peccatum suum
confitendi et relinquendi voluntatem non haberet. Et
metu vero magis uxoris populi et tumultu quam divini
iudicii, ad communicandum introivit ecclesiam. Cum missarum
solemnia agerentur cogitavit quod si a ~~cogitare~~
confessione interrogaretur a sacerdote diceret se similiter
esse confessam. Cum vero aqua benedicta iuxta consuetudinem
que erat in introitu ecclesie faciem suam aspersisset
subito ubicumque aque benedicte gutte ceciderunt tumor
lepre intumuisse est suborta quia cum interius ad vind(ictam)
perisset repperit ipsam factam leprosam. Qua
in se rediens videns ulcera recognoscens velato
capite ad altare quoddam beate virginis in predicta
ecclesie secrete accedens ante virginem ipsius humiliter
se prostravit et promisit ei de cetero se a peccatis
firmiter abstinere. Cum peccata sua sacerdoti clam
accersito plene et pure fuisset confessa et ab ipso
absoluta ~~fuit~~ eius facie perfusa aqua benedicta
a sacerdote ita subito et integre est sanitati
restituta ut nec minimum signum lepre vel tumoris

in eius facies remanere. Que cum ceteris choreantibus
et ad domum reuersa cum iam vespere facto vino incales
centibus lenonis fuisset ingressa prouocatus nutibus
amasius suus veniens de choreis lenonis ut sic
consueuerant intrauit. Que ignara dei vinculum
et matrimonii ei se prostituit. Et cum usque ad
mane sese fuissent clausi ancilla eorum prout tamen
contra domum ingrediens ipsos super eam in opere nepha
rio extinctos inuenit. Certum est dum quod hec accidit.
Ecce in quali periculo qui dies festos polluunt et peccato
quantum deum offendunt qui in sancto tempore sanctificare
noluit. Ex predictis ergo patet quod cum in oratione dominica
petimus sanctificetur nomen tuum non est aliud petere
quam ut nos qui sumus ab illo nominati id est a christo
dicti christiani simus sancti et tempore quod per deum de sanctitate sunt

Adueniat regnum tuum. Hec est secunda peticio 2a petitio
dominice orationis qua petimus vicium auaricie a nobis
amoueri et virtutem paupertatis voluntarie
nobis dari. Auarus enim non curat nisi de regno
mundi quia diuicias huius mundi preponit regno
celesti plus enim vult regnum celeste perdere
quam mundi diuicias non habere. Illi vero curant de
regno celesti qui in hoc mundo volunt pauperes esse
pro amore christi tabescentes felici permutatione regni
mundialis affluentie et prosperitatis transitorie pro
regnum celestis patrie. Hii enim sunt pauperes spiritu
quorum ipsorum est regnum celorum. spiritu enim id est voluntate
non coacta et miseria necessitate. Et sicut dicit beatus bernar
dus sit triplex paupertas simulatoria Simulatoria
necessaria et voluntaria. Simulatoria fu

gentur. Necessarium pacienter sustinens volun
taria toto corde amplectens · et efficaciter paup
spiritu. Est ergo sensus huius peticionis. Adue
niat regnum tuum, id est da nobis paupertate volun
taria per quam ad regnum tuum perducitur et aufer
a nobis cupiditatem et auariciam · quia regnum tuum
auaris et cupidis aufertur secundum apostolum qui dicit
Quia auari regnum dei non possidebunt. Hec
dicta sunt per modum simplicis exposicionis. Nunc videamus
de hoc regno aliquantulum prolixius per modum
sermonis et videamus quale est regnum illud
ad quod tendit desiderium omnium fidelium qui
clamat ad dominum Adueniat regnum tuum. Quantum ad
quod illud regnum est quadruplex scilicet speciosum et de
desiderabile. copiosum et fertile pacifi
cum et imperturbabile Eternum et inamissibile
Est speciosum dabitur mundis cordibus · quia copi
osum dabitur pauperibus · quia pacificum dabitur
tranquillis et humilibus · quia eternum dabitur paci
entibus et perseuerantibus. Primo dico quod illud
regnum est speciosum et hoc tribus de causis
primo racione loci · quia in alto loco est situm · et ad quod
non ascendit nisi accedit aliquis cognatum Tanta
est pulcritudo eius Alia quod sicut dicit ...
Omnis pulcritudo huius mundi et celi visibil
· solis · stellarum · aeris · aque terre · non est nisi carcer
obscurissimus respectu illius pulchritudinis eius regni
celestis Et ideo ipse comparat nos puero nato
et nutrito in carcere tenebroso · qui de pulchritu
dine huius mundi dominum non facit quia numquam ca

videt Tanta est pulchritudo illius loci quod
qui eam cognosceret per aspectum et degustationis
unius hore mille annos deliciarum divitiarum
et honorum presentis vite contemneret et nichil
reputaret Pro eo sic causa dicat psalmista Melior
est dies una in atriis tuis super milia Secundo
sciendum est quod istud regnum vere locus Et ideo omnibus electis
in libro sapientie dicitur quod accipient regnum
decoris et dyadema speciei de manu dei 3º istud
regnum est speciosum vere domini qui est fons et mare
abyssus totius pulchritudinis Et sicut dicit beda
Deus est forma spiritualis tam inestimabilis pulchri
tudinis et bonitatis quod angeli qui solem septies
plus sua pulchritudine vincunt in eum desiderant
iugiter et insatiabiliter prospicere Et in prosa
de angelis et virginibus Mira non desinit illum
quem prospiciant sitiuntur non fastidiunt quo sitiunt
magis sitiunt Et hoc est quod promittebat ysa
yas propheta omnibus electis qui dicebat Regem in decore
suo videbunt quem videre semper est bonum esse Apostolus
raptus in celum scilicet videt eum et indutus ab ex
tasi ad serpentem clamabat infelix ego homo
quis me liberabit de corpore mortis huius cupio
dissolui et esse cum cristo Et iob dicit videbis faciem
meam in iubilo Iubilus autem sicut dicit glosa
est gaudium quod non verbis potest exprimi nec in corde
sermoni Hunc iubilum sesserat qui dicebat Si
decedo isti presentia Omnia arbitratus sum ut sterco
ra ut cristum lucrifaciam 3º illud regnum

est speciosum ratione inhabitantium consortium Cuius
pulchritudinem describit quidam qui dicit fulge
bunt iusti sicut sol in regno dei Cogitet ergo si
quis cogitare potest quanta pulchritudo et quanta cla
ritas esset in toto visibili mundo si tot essent so
les quot ~~esse~~ sunt stelle in firmamento qui soles nunquam
tenderent ad occidentem sed illuminarent mundum per diem
et noctem in quorum aspectu omnium nostrum delectaretur et nunquam
fastidirent sed quanto plus aspicerent et plus
aspiciendo gauderent Certe ita est in illo regno
celesti quia tot erunt ibi soles quot spiritus angelici et
quot beati et in aspectu quolibet plus delectarentur si possi
bile esset intueri Cuius autem numerus angelorum et beatorum
futurorum sit solus deus novit quia numerus eorum omnem huma
nam estimacionem transcendit Speciosum est ergo regnum
ratione loci ratione domini et ratione consortii Et quia speciosum
est illud regnum non dabitur nisi speciosis speciosis autem
non carnis vel vestis claritate sed cordis et corporis
puritate Isti sunt illi de quibus dicit dominus beati
mundo corde quoniam ipsi deum videbunt Tertio dico
regnum celestis est Quia illud regnum est copiosum
et fertile quia ibi est copia omnium verorum bonorum
que potest desiderare mens humana purum et impermixtum
Ibi est enim certitudo sine scrupulositate pulchri
tudo sine deformitate sanitas sine infirmitate
fortitudo sine debilitate velocitas sine tardi
tate iuventus sine senectute sapientia sine errore
quies sine sollicitudine amor sine fictione sanctitas
sine fastidio et sine esurie vita sine fine quia ibi
manducatur panis vite unde in se omne delectamentum

et omni sapore suavitatis. Ad quem desiderandum
nos allicit verbum cristi in ewangelio quod dicit Beatus qui
manducabit panem in regno dei. Cuius sit
beatus ostendit quidam sanctus qui dicit Ille beatus est cui
ad vota omnia succedunt. id est qui totum quod desi-
derat et qui nichil male desiderat et illud quod
tenet amittere non formidat. Hii beati sunt qui fame
ad famem inducendo panem vite. i. dominum ihesum cristum
in regno dei comedunt. non dentibus corporis sed oris cor-
dis. i. aspectu et intelligencia mentis. Et
boecius dicit Ista beatitudo est status omnium bonorum
aggregacione perfectus. qui non potest inveniri in hoc mundo
sed invenitur in celesti regno. Dulcissime ihesu criste
quam felix est ista mercacio monetanea pauperta-
te emere celeste regnum celeste. Hic enim tu dixisti
per os beati augustini Venale habeo. Et quid? Regnum
celorum. quo emitur? paupertate regnum. labore
requies. morte vita. Hoc emerunt beati sancti apostoli. qui
relictis rebus et parentibus secuti sunt dominum in voluntaria
paupertate. Hic emunt omnes religiosi viri qui re-
linquentes mundum. sequuntur nudi nudum crucifixum
Sed numquid omnes illi qui sunt divites in hoc mundo
excluduntur ab illo regno. Nam patriarche
sancti erant ditissimi. i. abraham ysaac et iacob
david. et alii quos nos credimus glorificatos in regno
celesti. Sed hoc intelligo quod illi divites qui plus con-
fidunt in diviciis suis quam in deo qui contra vo-
luntatem dei eas acquirunt et nimis diligunt.
et pauperibus non distribuunt. tales sunt pauperes

excludent. Ita pro talibus dicit sapiens. Cum co-
fidit in divitiis corruet, id est in infernum. Et de
huiusmodi divitibus dicit dominus in ewangelio: Dives dif-
ficile intrabit in regnum celorum. Id est facilius est
intrare camelum per foramen acus quam divitem intrare
in regnum celorum. Illi vero divites qui in divi-
tiis spem suam ponunt non, et qui eas bene acquirunt
et non nimis custodiunt et in sustentacione pauperum
eas expendunt, tales intrabunt in regnum celorum,
quia ipsi per opera misericordie emunt illud regnum a pau-
peribus qui sunt heredes eius. Sic emit illud
Zacheus. Sic emit illud Martha soror Ma-
rie Magdalene, que de divitiis suis ministrabat Christo
et apostolis et aliis pauperibus. Festinemus ergo sic
emere illud regnum dum durant nundine presentis
vite et dum possumus invenire acceptabilem monetam
scilicet paupertatem voluntariam et pietatem et misericordiam, quia
quando veniet dies ultima cessabunt et nundine
et moneta, ab huius regni empcione nullus
poterit se excusare. Quia sicut dicit beatus Gregorius
regnum celorum tantum valet quantum habes. Valuit namque
Petro et apostolis navicula et rethia. Valuit Zacheo
dimidium censuum. Valuit autem vidue duo
minuta que posuit in erario ubi ponebantur
elemosine pro templi reparacione. Valuit autem
alii calicem aque frigide. Nichil enim sicut dicit beatus
Gregorius vilius cum emitur, nichil carius cum pos-
sidetur. Sed forte dicetis quod eciam calicem aque
frigide non potestis pro tanto celesti regno pau-
peribus dare. Et ego dico tibi quod [illegible] est in-

venire intra te pane Unde emas illud regnum
Et quod est istud precium · Certe bona voluntas
quam in nativitatis articulo · Deus repromisit et pro
premio Etiam secundum apostolum voluntas secundum id quod habet ac
cepta est · non secundum id quod non habet Et ergo dicitur Et
nichil offertur deo ditius bona voluntate Et
nunquam vacua est manus a munere · si archa cor
dis plena est bone voluntate Bona ergo volun
tas domini quoniam est quedam moneta communis et possi
bilis omnibus · que in nativitate reputatur loco elemosine Item
optimum et deo placentissimum elemosine genus
est orare pro peccatoribus · errantes corrigere · ignoran
tes docere · inimicos diligere · iniurias et contume
lias sibi illatas puro corde propter deum di
mittere Et omnibus hiis modis potest homo regnum
celorum comparare · et hec de 2a condicione ¶ Tercia condi
cio istius regni est · quod illud regnum est pacificum
et inperturbabile · et dabitur humilibus et pacificis
Pacificum nempe est illud regnum · quia in eo non potest
homo · nec ab extrinseco aliquid sentire · quod pos
sit vel corpori nocere vel displicere Pacificum
est quia nullus latro · nullus predo · nullus adversarius
potest ad illud regnum accedere Pacificum est quia
omnes qui sunt in illo regno diligunt se inter se per
fecta caritate · ita ut tantum diligat unusquisque quemlibet
alium · quantum se ipsum · et tantum gaudet ibi unusquisque
de quolibet alterius bono quantum de suo Et propter istam
inperturbabilem pacem que est in illo regno ·
nos canimus in quadam prosa O quam felix illa
civitas in qua viget solempnitas · et quam iocunda

turia · que aux morsus nescia nec languor
is nec senium nec fraus nec terror hostium sed una
vox letancium · et vnus ardor cordium Hoc ergo ig-
num pacificum figuratum et designatum fuit per ignem
salomonis pacifica De quo dicitur in libro regum
Ipse habebat pacem in omni regno suo per cir-
cuitum Hoc ergo regnum pacificis et humilibus dabitur
quia vbi humilitas ibi pax · Propterea dicit dominus
ihesus apostolis prohibentibus mulieribus ne afferrent
pueros ad eum Sinite inquit paruulos veni-
re ad me · talium est enim regnum celorum Nisi con-
uersi fueritis et efficiamini sicut paruuli non intra-
bitis in regnum celorum Et racio est quia ianua huius
regni est christus · qui dicit Ego sum ianua per me
si quis introierit saluabitur Hec autem ianua
est humilis secundum quod ipse dicit de se Discite a me
quia mitis sum et humilis corde Cum autem volumus intra-
re per humilem ianuam oportet se inclinare · alio-
quin illeso capite oportet se retro cedere Et ideo
superbi qui semper sunt elati · et iracundi qui inflati
sunt numquam intrabunt in illud regnum Et alia
racio quia illud regnum est pacificum sicut salo-
mon · sed inter superbos semper iurgia sunt Vbi ergo
numquam spectabunt ad regnum dei · sed ad regnum diaboli
qui est rex eorum · libro iob testatur quo dicitur Ipse
est rex super omnes filios superbie Sic ergo patet tercia condicio
regni celestis · quia est pacificum et imperturbabile
Patet eciam quibus datur in humilibus et pacificis patet
eciam quibus aufertur · scilicet superbis et iracundis Quarta
condicio illius regni est · quia illud regnum est

eternum et inamissibile quia qui semel introducitur
non potest postea inde exire. Est etiam eternum quia a nullo
fine potest claudi. secundum quod dixit angelus ad beatam
mariam de christo Regnabit in domo Iacob
in eternum et regni eius non erit finis. Domus Ia
cob est societas omnium sanctorum. Iacob enim interpretatur
luctator. quia ipsi usque ad tempus plenum id est usque
ad vite terminum contra luctati sunt et pugnaverunt
contra mundum carnem et demonem in quibus et quorum
cetibus regnabit in eternum. Preterea enim in
eis regnabit quia eternitate regni sui eos coronabit.
Unde dominus per prophetam dicit Regnum tuum regnum omnium seculorum.
Et in daniele. Potestas eius potestas eterna que non
auferetur. et regnum eius regnum eternum quod non cor
rumpetur. ¶ Hiis quibus dabitur illud regnum et
eternum et inamissibile. Certe dabitur ipsis in cunctis
qui nulla tribulatione vel temptatione nec adver
sitate vel prosperitate poterunt corrumpi vel volu
tate nec avelli ab amore christi sicut fuerunt
martires beati. Tales enim sunt sicut milites boni
qui per fortitudinem et patientiam suam meruerunt et lucrati
sunt regni coronam. propter quod dicebat dominus in
ewangelio Beati qui persecutionem patiuntur quoniam ipsorum est regnum propter iustitiam
celorum. Dicuntur enim milites probati in temptationibus.
sic dominus probat suos electos in tribulationibus et
temptationibus multis. Et sicut dicit beatus Jacobus
Beatus vir qui suffert temptationem. quoniam cum proba
tus fuerit accipiet coronam vite. Hic fuit ipse
met temptatus. sic apostoli et omnes sancti. et ideo digni
fuerunt illo regno. Unde dominus ante passionem

sicut dicebat apostolis et discipulis suis in evangelio luce
Vos estis qui mecum permansistis in temptacionibus
meis. et ego dispono vobis sicut disposuit
pater meus in regnum ut edatis et bibatis super
mensam meam in regno meo. Pacientibus quod et per-
secucientibus qui serviunt domino suo sine dubio dabitur
regnum suum sic. Et iustum est ut deus recipiat eos
in regno eterno qui diu viverent et semper vixissent
semper si vivere voluissent. Delicati vero et curiosi quia
nichil asperum possunt pati. et si quid boni in-
ceperunt cito desinunt. et si pulsantur mittere audire
nolunt. si displicet eis etiam verbo quod fiunt ab
aliis coram ipsis. tales mihi numquam intrabunt in
regnum celorum. quia per multas tribulaciones oportet in-
trare in regnum celorum. Oportet quod sibi ipsis vi
facere. respuendo prospera carnis placencia. et susti-
nendo adversa sensuali appetitui displicencia
Quia sicut dominus In diebus iohannis baptiste regnum
celorum vim patitur et violenti rapiunt illud
Bernardus dicit violenti quia sunt violencia magna. non
potest gulosus et luxuriosus contempnere carnis deli-
cias nec avarus divicias nec superbus mundia-
les pompas et excellencias. Hic ergo patet quale
est regnum de quo nos clamamus ad deum in
dominica oracione Adveniat regnum tuum.
Fiat voluntas tua sicut in celo. Hec
est tercia peticio dominice oracionis in qua
petimus amoveri a nobis vicium accidie. quod idem
est quod tedium boni. quia scilicet nos fastidimus bon-

facere · et circa tempus nos alios benedicentes vel bene
facientes videre vel audire. Et si aliquid benedi
cimus vel facimus ~~et sic unde debeamus~~ pigre
et tepide et negligenter illud facimus et dicimus.
et sic unde debeamus benedictionem acquirere · maledictionem
meremur · quia venit super accidiosos et pigros iac
tat per os Jeremie prophete dicens Maledictus qui opus dei fa
cit negligenter. Item in apocalipsi Utinam frigidus
esses aut calidus · sed quia tepidus es et nec frigidus
nec calidus incipiam te evomere de ore meo.
de operibus tuis que tepide et negligenter agis. abho
minatores deo Tepidi enim provocant ad vomitum
et faciunt homines moveri ad abhominacionem. Vel incipiam
te evomere ex ore meo i. eiciam te de consorcio fidelium
qui sunt quasi os dei secundum Jeremie Si separaveris preciosum
a vili · quasi os meum eris. Preciosum a vili separat qui
animam suam que preciosa est ab amore terrenorum que sunt vi
lia elongat et talis est quasi os dei quia Christus dum
in hoc mundo fuit · ore suo contemptum terrenorum docuit
et animas ab amore eorum elongavit. fideles qui ter
rena contempnunt et verbis et exemplis ad eorum contemp
tum inducunt, sunt quasi os dei · de quo ore i. de consorcio
fidelium eiciuntur accidiosi et tepidi qui nesciunt cogitare
celestia · nec cor suum elevare de terra. Item accidiosi
sunt quando bona que incipimus ad finem non perducimus.
et sic premium perdimus. quia finis non pugna coro
nat. Tunica cui vestis talaris decurtata deturpat hominem
sic deo displicent opera non perducta ad consum
macionem. Quo enim ~~deo~~ placebunt deo opera que

que legi sue sunt contraria· in qua lege iubetur
tota hostia cum capite et cauda offerri Hostia
est quodlibet bonum opus· qua hostiam sacri
ficamus deo· quotienscumque facimus aliquod boni
operis ad honorem Jacob enim induebat filio
suo joseph tunicam talarem Tunica enim usque ad
talum que est pars corporis est opus bonum
usque ad finem debite actionis Cum ergo dicatur
fiat voluntas tua etc. nos petimus amoveri
a nobis vicium accidie quod facit hominem a bonis
operibus cessare· vel fastidire vel negligenter et
tepide usque ad finem pervenire // Petimus etiam in
hac petitione dari nobis virtutem devocionis
et divine dulcedinis Anima enim devota divini amoris
dulcedine affecta numquam vult a bono opere esse
ociosa Item amor dei numquam est ociosus operatur enim
magna si est· si autem operari renuit· amor non est
Virtutem devocionis et divini amoris petimus
dari nobis cum dicimus fiat voluntas tua sicut in celo
et in terra Id est da nobis gratiam ut faciamus vo
luntatem tuam in hoc mundo· sicut faciunt illi qui sunt
in celo et in paradiso In celo enim fit voluntas dei
sine dilacione· sine interrupcione sine corrupta inten
cione· sine tristicia et murmuracione et cum omni perpetua
et spirituali exultacione Et si nos facimus vo
luntatem dei tali modo· tunc non sumus de terra sed de ce
lo quia sumus similes angelis Vel per celum intel
ligitur viri sancti et devoti Per terram peccatores
accidiosi et indevoti· qui ad modum terre sunt frigidi
et ponderosi Est ergo sensus fiat voluntas
tua etc. id est convicte ad te peccatores qui dicuntur

tra i non curat n de terra ut faciat volu
tatē tuā sicut faciunt sci vi· q̄ dnr celū· qr
nō curat n de celesti pria Dz l3 sufficiat de
hac petitione p modm expois Dz modo vi
deamus de ipa aliquantulū prolixius p modm
pmonis Fiat voluntas tua · Sciendum est q̄
sunt q̄ dnt nos movere ad faciendū volū
tatē dni· qr ut3 voluntas e sua e iustissia· pri
sia potentissia · z liberalissia Primo dico q
voluntas eius est iustissia· ita qr impole e ipa3
obliquari ul' depravari Qz sicut impole e deū
nō ee deū· sic impole e deū velle malū aliqd'
ul' iniustū· Sm illud qd' scribit i cantico moisi·
Deus inqt fidel' i absq3 ulla iniqtate iustus
z rectus Et qr voluntas illa e iustissia· io ipa
d3 ee om̄ voluntatū nrarū regla z formla
z lux directiva Io monz nos apls dicens
Probetis q̄ sit voluntas dei bona z bñpla
cens z pfca Io dicit dns ihus Nemo bonus
n solus deus Nos eī nō possumus ee boni
n p participaciōz bonitatis sue Et e boni
tas nra mutabil' z amissibil· pp mutabilitate
voluntatis nre n p gram sua fiat stabilis
sicut patuit in bonis angelis Et qd' dicit
in iob Celi i sci nō st' mundi in cospcu
eius. et in angelis suis reppit pravitatem
Est etiā voluntas dei bñplacens· qr quia
int deus placet oibz bonis Cui eī divina
voluntas non placz nece est ut deus eis

voluntas sit mixta · sicut linea e curva t obliq
q deviat a regula recta. Est etiam voluntas
dei perfecta qr perfectum e simpliciter · cui nichil pt ad
di ul minui Cu g voluntas di sit recta
z sola voluntas facit hoiez bonu l malu si
volu ex boi nate e voluntates nras pro pos
se nro conformare divine voluntati Hanc aut confor
mitas appar specialr in quatuor Conformamur
ei divine voluntati bn operando · mitus viue
do · superiorbz obediendo · adversa paciet susti
nendo Primo dico q nos conformam dine voluntati
bn operando · teste bto petro q d Hec e volu
tas ut bnfacientes · obmutescere faciatis in
prudentiu hoim ignorantia Et tangit h ma
cam quare vult deus ut nos bn operem · sz pp
vitandu scandalu t ne demus alijs occasioe
detrahendi de nob · qr sicut scriptu est Ve
illi p que scandalu venit Et io ipe d ibidem
Conversacoez vras int gentes hntes bonam
ut i eo q detrahant de vob tanq de malefco/
ribz ex bonis opibz considerantes glorificet
deu in die visitationis Alia causa e quare
debemus conari ad bnfaciendu pp dandu bonu
exemplu z hinc tangit dns i ewa ai d
luceat lux vra cora hoibz ut videat opa
vra bo z glorificet p v q in celis e Sicut ei
hō male vivens condepnabit pro tot aiabz
quot ~~attraxerit~~ ad pena attraxerit suo
malo exemplo sic remunerabr homo

in die iudicij

bone vite. pro aiab; quas ad vinsaciendu
attraxerit suo bono exemplo Nō ē aliquod
sacrificiū. quod tm placeat deo. sicut zelus aia
rū ‖ Tcia ca bn̄ operandi ē p̄miū. q2 p bō opa
acq̄rit vita etna. s̄m p̄ ecca̅stici 2 Bonorū la
borū meit gl̃osus ē fructus ‖ Quarta ca ē p
ociositatis vitādū piclm. q2 dicat sapiens in
eccasitico q1 multa mala docuit ociositas Preꝰ
cum hōis vir pt oīno vacare ab occupacōe.
⁊ ex quo non occupatur in bono. oz q occupe
in malo Dicit ei aq̄ q̄ nō moue fatalr cor
rūpitur. vn̄ v̄bu poete Ne capiat viciū
īmouea aq̄ Et sicut in tli aq̄ fatalit oriū
serpētes ⁊ v̄mes ⁊ bufones ⁊ venenosa rep
tilia sic in aia q̄ non moue p bō opa. fata
lit nascūtur p̄ue cogitaciones. delacōnes
⁊ cosensus ex q̄b; postea procedunt male lo
cuciones ⁊ mala opa. q̄ n̄ p̄ciat dīna gr̄a
fatalit trahūt in consuetudinē. ⁊ de cosuetu ne
ducūt hōies in p̄seuerancia. ⁊ de p̄seuerācia
in etnā dapnacōez ꝓ h̄ dicit ber Ocio
ciositas ē sentina oīm viciorū Sentina eni
ē inferior locus in naui vbi cōfluūt ōes
sordes nauis ⁊ fatalr nascūt ē serpētes ⁊ rep
tilia. Sic contingit in aia ociosa Est ei
aia ociosa. sicut castrū immunitū ⁊ ex oī
pte demiūatū ⁊ declusū prebens hostib;
fatale ingressū Dicit aia ociosa p b; usq
sū demonib; ⁊ oīb; temptacoīb; q̄ occidunt
eam. ⁊ auferūt ei thezaurū ei9. ⁊ gr̄az ⁊

Exemplum

et sapiencia eius. Exemplum habemus in Salomone
de quo beatus Gregorius dicit: Cor Salomonis quia
sapienciam funditus deliquit, quia nullam cum disciplina
exterius custodivit. Oportet ergo hominem arta
custodia sua vigilare et castrum corporis et
anime in quo est preciosissimus thezaurus divine gracie
sollicitate custodire et se semper occupare in aliqua
bona cogitacione, locucione vel operacione, ne
diabolus possit nos ociosos invenire. Secundum beati Ieronimi
consilium qui dicit: Semper aliquid boni operis
facito ut te diabolus inveniat occupatum.
Nonne ergo voluntas dei est ita quod vult ut faciamus
bona opera, quia faciendo vitamus proximorum scan-
dalum et damus aliis bonum exemplum et meremur
eterne salutis stipendium et cavemus eterne
dampnacionis periculum. Quod det nobis Ihesus Christus.
Secundo dico quod conformemini divine voluntati
munde vivendo, sicut dicit apostolus: Hec est voluntas
dei sanctificacio vestra, ut abstineatis vos a for-
nicacione, ut sciat unusquisque vas suum pos-
sidere in sanctificacione et honore, non in passione
desiderii sicut et gentes que deum ignorant. Vas
suum id est corpus suum quod est vas divine gracie
continentivum, vere ipsius maiestatis divine. Quis
non libenter quiesceret in vase quod pollutum videret.

xxiij

Tercio dico quod per similitudinem loquendo de genere taxi
quod facit cubile suum cum rostro et unguibus et mun-
dissima rupe. Sed ipso taxo exeunte ad pastum venit
vulpes dolosa et inquinat taxi cavernam
et postea taxus ingrediens inveniens cavernam

stercore vulpis polluta · non dignus ex tunc me
re · nec invitare eam Dicit sanctus dyabolum qui
significatur per vulpem · qui ei prestat cor hominis
per consensum peccati mortalis · statim discedit ab
eo gracia salvatoris et societas Qualiter ei prove
niunt qui a gracia et gloria · illi qui non cavent se a cogi
tacionibus immundis patet exemplo Abbatissa quedam lxiii
neptem suam in monasterio nutriebat · que videns quod
domina iuvenem exarsit in eum tunc cogitaciones lon
gi temporis non se obtulit ad peragendum peccatum suum
in opere quod interim peragerant in opere voluntate
Contigit autem puellam infirmari usque ad mor
tem Et quia abbatisse et omnibus qui eam noverant ipsa
virgo casta · sancta · reverenda ducta non fuit
ausa confiteri illam voluntatem immundam et sic obiit
virgo carne sed corrupta mente Cum vero abba
tissa que credebat eam esse sanctam · post matutinum ro
garet dominum in oracione pro ipsa neptem suam ut pro ea
intercederet · Subito vidit cum magno strepitu
duos demones teterrimos qui ipsam neptem suam cru
delissime adducentes eam miserabiliter affligebant Ab
batissa vero stupefacta et territa Heu inquit nep
tis carissima numquid deus sic remunerat suos ser
vientes? Cui illa Noli inquit orare pro me
quia dampnata sum iuste propter immundiciam cordis mei
quia pre verecundia et ypocrisi in morte nolui
confiteri Et per hoc patet quantum discordat a rectissima
regula divine voluntatis impuritas cordis
Quantum vero placeat ei puritas et cordis et corporis
patet per hoc quod Christus virgo purissimus esse voluit · et de
nulla nisi nasci voluit nisi de purissima virgine

Conformamur ergo divine voluntati
munde vivendo Hec est inquit voluntas dei
sanctificacio vestra Qui ergo vult conformis esse
divine voluntati et timent incurrere offen
sam dei faciat illud quod consulit nobis in
ecclesiastico per os spiritus sancti Qui timent
inquit dominum preparabunt corda sua et in conspectu eius
sanctificabunt animas suas Ubi glossa dicit Felix anima
que cotidie mundat cor suum ut suscipiat habita
torem dominum cuius possessor nullo eget bono qui
omnium bonorum auctorem in se habet Tercio quod con
formamur divine voluntati superioribus obediendo
usque ad mortem sicut ipse ut daretur nobis exemplum
obediencie filius dei obediens usque ad mortem Et hoc
est quod dominus dicit in evangelio Iohannis Descendi inquit
de celo non ut faciam voluntatem meam sed eius
qui me misit voluntatem patris in evangelio Iohannis
inquit cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit
me Voluntati ergo divine conformamur quando vo
luntatem nostram propriam omnino abnegamus et vo
luntati superiorum nostrorum eam omnino subicimus Ad
quod nos monet beatus petrus apostolus qui dicit
Subiecti estote omni humane creature propter deum
sive regi quasi precellenti sive ducibus tamquam ab eo missis
ad vindictam malefactorum laudem vero bonorum
quia sic est voluntas dei Et non quod dicit omni huma
ne creature id est omni homini et superiori et pari et infe
riori Tria in ista ergo subiectione consistit e

gradus perfecte humilitatis Et sicut dicit crucianus
glosa super euangelium Johannis triplex est humilitas videlicet suffi
ciens habundans et superhabundans Sufficiens
humilitas est subdere se superiori Habundans pari
Superhabundans ~~est~~ est se subdere inferiori per
humilitatem igitur obediencie conformatur sive volunta
ti diuine deus autem hoc placeat ut qui ipse dicit
Quicumque fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipse
meus frater et soror et mater. fratres et sorores eius sunt
iste accedendo et diligendo Per fidem ei et diligere
sunt omnes christiani fratres et sorores inter se et fratres et
sorores christi Iste nunc tamen christi sumus. fratres et vo
luntate eius alios docendo et vnum per doctrina nostra
in cordibus audiencium concipiendo et parturiendo Iste
tantum placeat sive voluntati illi qui propter deum
voluntatem propriam voluntati sui superioris id est prelati
subiciant || Ut quoddam exemplum quod legitur in vitas
patrum Fuit quidam sanctus patrum in spiritu raptus ad
celum vidit ibi iiij^or ordines sanctorum omnium Primus
erat quidam infirmorum et gracias agencium Secundus
erat hospitalitatem sectancium Tercius erat in solitu
dine habitancium Quartus erat claustralium voluntate
sua prelato subiectorum propter deum Et hii vol
tum habebant coronas pulchriores et preciosio
res aliis et super alios altiorem situm et maius
premium Et hoc ideo licet alii bona fecissent tamen fece
runt hoc ex voluntate propria Sed hii non solum
mundum et res mundi reliquerant et non solum deo
corpora subiecerunt sed eciam voluntatem propriam

Exemplum

propter deum

quam solum liberam habebant per ipsum gene-
rauerat et voluntati alterius subdiderat. Et
contrario quam periculosum sit agere secundum propriam volun-
tatis instinctum et maxime hiis qui per
religionis ingressum fecerunt obediencie
votum patet per hoc quod dicitur in beato bernardo
Cesset sola propria voluntas ardebit in inferno
Tolle inquit propriam voluntatem et non erit infernus
Exm Hoc etiam patet per quoddam exemplum quod inveni(?)
scriptum sit. Sicut in lugdunensi civitate
clericus nomine iohannes qui tantum devovit se cister-
ciensem ordinem intraturum. Sed post paucos
dies mutatus propositum pro recompensacione voti
iter ad sanctum iacobum est aggressus. Completa
vero peregrinacione reuersus cum fatigatus ex iti-
nere cum se in cubiculo collocasset apparuit ei
cristus cum duobus apostolis petro et iacobo. Beatus
vero petrus librum manu tenebat quem precepit
cristus aperiri qui scripto aureis litteris predestinatorum
nomina aureis litteris continebat. Iussit ergo eum
legere. Et cum inter predestinatos nomen iohannis intitulasset(?)
Tolle ait dominus dele illum qui se ad monasterium pro-
miserat et resiliuit. Tunc cum obsecraret beatus ia-
cobus domine peregrinus meus est ne deleas eum
Respondit dominus Nonne magis est ... meus esse quam
peregrinus tuus? Beatus autem iacobus in oracione
persistens Ne deleas eum inquit domine ego enim
me pro eo fideiussorem constituo ~~quod~~ quod
suum propositum adimplebit. Tunc inquit dominus

hoc faciet Cum apostolus infra quindecim dies
ad hec verba Johannes excitatus solo prostra-
tus fideiussori suo gratias agens cum lacrimis fa-
cta inquit sancte apostole quod pro me misericorditer
promisisti Et cum obdormisset iterum et
ad visum divini librum aperuisset iterum beatus ~~Petrus beatus~~
Petrus legit audiente Johanne Murenulas
aureas faciemus tibi vermiculatas argento
Mox surgens Johannes et persolvit die pueriles
quod voverat adimplevit Hic fuit primus
abbas bone vallis et post antistes ecclesie Valentine
~~Valentine~~ cuius mores et vita miraculis illustrantur
Dicit ergo primo petitio qua conformemur divine voluntati superioribus
obediendo Et hec scilicet voluntas est rationabilissima quia
talis ordo est ut inferiora superioribus sint sub-
iecta et summa mediis et media summis sunt
prelata // Secundo dico quod nos conformemus nos di-
vine voluntati prospera contempnendo et aspera
eligendo Christo domino nostro Jhesu Christo quod viso mira-
culo de quinque panibus et duobus piscibus ipse saciaverat
quinque milia hominum et sic fuerat eum cogni-
turi pleri (?) [illegible] pro alii vellet rapere et fa-
cere regem regere ascendit in monte solus et absconditur
se Ad crucis vero patibulum venit sponte ut
daret nobis intelligere quod voluntas eius est ut per
talitem tribulationis ingrediamur ad gau-
dium eterne salutis quia ipse aliter noluit ingre-
di nec vult quod aliter ingrediatur Set si tribulatio
est ita gravis quod videatur nobis intolerabilis

tre debemus per devotam oraciones recurrere ad dei
miam ut nobis adveniret ea tamen semper volunta
te nostre preponendo suam voluntatem Et propter hoc ipse
qui sciebat quod in carne sua et inter membra sua
erant fortium aliqui fortes et perfecti et aliqui infirmi
et imperfecti utrorumque personam in se voluit assume
re infirmi et imperfecti desperaret si imminente
mortis necessitate timuerent et absconderent se
Personam enim infirmorum in se ostendit qui immine
te hora passionis clamavit orans ad patrem
Pater si fieri potest transeat a me calix iste non tamen
mea voluntas sed tua fiat Item qui iudei volue
runt eum capere et ipse abscondit se et exivit de tem
plo Personam vero perfectorum ostendit in se ostendit qui
illis qui volebant eum ducere ad mortem sponte se
obtulit dicens Quem queritis Et illi dixerunt
Ihesum nazarenum Et ille Ego sum Si me que
ritis sinite hos abire Et ut ostenderet quod non
invitus sed sponte iret ad mortem uno solo verbo
et uno aspectu prostravit in terram illam totam co
hortem Sic ergo voluit voluntatem nostram confor
mi voluntati divine dicat unusquisque imminente
quocumque necessitatis articulo vel periculo Calicem salutaris
accipiam id est tribulacionem transitoriam quantumcumque sit aspera
ad exemplum salvatoris paciencer suscipiam et
perferam Hic est calix passionis quem christus in cruce
bibit pro nobis et nos similiter debemus ipsum
pro ipso bibere si non possumus corpore saltem

tore Et hoc facimus corpore qui in adversitate et
prosperitate secundum eius voluntatem vivimus Ut sicut
dicit augustinus Cum vita ista si secundum creatorem vi
vat crux est et martirium est Et ad hoc monet
nos beatus petrus dicens Cristo passo in carne
et vos eadem cogitacione armamini Quia qui
passus est in carne desinit a peccatis ut iam non
hominum desideriis sed voluntate dei quod est
in carne vivat temporis Ubi dicit cristo in car
ne passo possumus nos conformare a peccatis
cessando si non vivamus secundum desideria corporis sed
sed secundum voluntatem dei Cogitemus sicut bernardus
quid esset utilius homini aut ut per via lapillo
sam et asperrimam ac amarissimam ducatur ad
regale convivium ducaturum aut per via pl
aniciarum et amenissimarum ducatur ad puteum igni
vorum incendium arsurum Et ecce qui huius vite
amenitate pastus est sicut ille qui per amena prata
ad incendium ducatur Qui vero per voluntate
dei implenda in tribulacionibus delectatur qui per as
pera via ad celeste et sempiternum convivium g
ducitur Unde beatus petrus ait Ideo qui paciuntur secundum voluntatem
dei fideli creatori commendant animas suas in benefactis
Non quod bene dicit fideli creatori quia voluntas sua
est ut illi qui sunt in hoc mundo socii passionum tri
bulacionum sint socii consolacionum in celo sicut sunt co
solacionum In prosperitate ergo et adversitate debemus
conformare voluntatem nostram voluntati divine quod facimus

qui nec in prosperitate extollimur nec in ad-
versitate frangamur nec desperamus. Quanti
autem meriti sit ista conformitas apud deum per
unum exemplum quod michi sic narratum est. Redactus quidam conversus
senex et honestissime vite in infirmaria fratrum in
Walldus xiiii annis usque ad missam potationem
narre. Cum autem duobus iuvenibus abbas visita-
di parentes suos concessisset licenciam et huic seni eos
pro honestate sua adiunxisset eis in itinere qui prae-
senex fame coactus dixit illis ut ad propinqua
villa itineri accedentes comedendi gratia declinarent
Quem cum ut stulta et iuvenes deridentes et di-
centes quod ipse senex exemplum malum daret ipsis iu-
venibus illatus consensit. Cum fratres sua iuvenalitate
dicit aliquantum processissent fame deficiens ille sibi
non compatientibus sed deridentibus. ite ait in nomine domini
quia ego vobiscum ulterius non possum proficisci. Quo
letanter abeuntibus quia dissolutis et iuvenibus erat ho-
nesta senis societas onerosa. ille cucullam
exuens et super aquam expandens ad abbaciam
cum magno impetu defluente sicut erat edicto supersedit
Mira res contra naturam aque fluctus deorsum cuculla
ad modum navicule senem ad abbaciam velociter
deportavit et susceptus a monachis de tanto mira-
culo stupefactis. cum post interrogaciones ab abbate
requireret quid esset in eo maior perfectio et ipse
contra se peccatorem vilem proclamaret tandem compulsus
per obedienciam dicere veritatem. si aliquid ait in me
boni est. hoc unum esse credo quod nunquam contra volun-
tatem divinam affectavi. sed penitus voluntate

mea voluntati repugnans semper studium conformare et quod
quod facere possum vel adversum sim esse possibile
repugnam. Ex predictis patet quod voluntas dei est rassi
ssa et hoc de primo principali. Secundo dico quod voluntas dei
est piissima quod apparet per hoc quod ipse cum pecca
res contrarios voluntati sue solo nutu posset
in infernum demergere. tamen longo tempore ad penite
ncia eos expectat et currentes et elongantes se
ab ipso modo per internas inspiraciones ad se
reuocat et revertentibus si perfecto corde ad ipsum con
versi fuerint quantitacumque qualitacumque et quotcumque corru
pta sint omnia condonat sicut patet augustinum
dicente in libro de conflictu viciorum et virtutum
Nunquam inquit necessitas cogat peccatorem ad penitenciam
nec criminis quantitas. nec vite enormitas. nec
temporis brevitas. nec hore extremitas excludit
peccatorem a venia. si plena fuit voluntatis
mutacio. sed inter latissimos sinus misericordie caritas
filios prodigos suscipit revertentes Bone ergo
est ista voluntas piissima Unde procedet
iste tantus thezaurus divine misericordie. nisi de sua piis
sima voluntate de qua ipse dicit in ezechiele
Nunquid voluntatis mee est mors impii dicit dominus
et non magis ut convertatur a viis suis et vivat
Et alibi in ewangelio Euntes autem discite quid est
misericordiam volo et non sacrificium. id est nolo quod peccator occi
dat se. sicut pecus occidebatur. quod in sacrificio
immolabatur. sed volo ut dimittendo peccatum suum et
opere et voluntate querat a deo misericordiam et inveniet
quod sanam eum vivere hic per gratiam et in futuro

per graciam Et hoc est quod ait Nolo inquit mortem
Exemplum peccatoris sed ut magis ~~ut~~ convertatur et vivat Hec
voluntas permissiva et pietatis voluntaria et permissiva
sua bene patuit in beata peccatrice et maria magna
de qua per innumera facinora ad se revertentem e-
iecit septem demonia et dimisit ei omnia peccata et
ad tantam excellentiam perduxit eam ut ipsa que prius
erat peccatrix et diabolorum latibulum facta est pre-
Exemplum dicatrix et apostola apostolorum. Patuit etiam sua voluntas
permissiva in muliere deprehensa in adulterio quam
ipse liberavit a lapidatore et dixit ei finaliter
Vade et amplius noli peccare et per formidinem mee
voluntatis a mea iussiva et permissiva voluntate
peccando ulterius discordare // Aliud exemplum legi
Exemplum de quodam clerico qui cum peccata sua vellet confiteri
beato bernardo cum pre nimio fletu non posset loqui
de precepto eius scripsit ei in cedula Quo facto
cedulam sibi optulit qui eam accipiens cum vellet eam
legere nichil ibi scriptum invenit et intelligens peccata
illius virtute contricionis quia fuerunt esse deleta ut
in beato petro et in beata maria magna illa eadem
pena sibi iuncta dixit ei Vade et amplius noli
peccare Et sic completum est in eo illud verbum davi-
ticum Cor contritum et humiliatum deus non despicies
Hoc est nimium si ipse parcit peccatoribus puro corde
ad ipsum revertentibus. pro quibus ipse optulit
morti proprium corpus. non coactus necessitate sed sola permis-
siva voluntate iuxta ysaye prophete testimonium
Oblatus est quia ipse voluit et non aperuit

os suu ¶ Tertio dico qz volutas ei9 e po
tentissia qd in h9 appaz. qz sola sua volutate
ipe de nilo fecit oia iux verbu pphe dicete
Oia q̄cuq̄z voluit dns fecit in celo & in
tra in mai & in oibz abissis Tam potens
est e9 volutas qz n9 pt ea vincē Adeo ei
est invincibil qz peccatores aggedo cont volutate
dina implet volutate dina qz du ipi ex
volutate sua ppa cont volutate dei deordi
nat se p culpa volutas dei ordiat eos in pe
na Et sicut dicit beus augu de sumo bono
Tale bonu e deus ut nemi eu deserenti bn ee
possit Et idem iussit deus & sic e ut pena
sua sibi sit ois inordiat9 aı̄mus Hec pa vi
deā quia sumit ul accipit deus de peccore u
simeis deditq ee culpe ee sui decore iusticie
Potens est volutas illa q iusto iudicio suo
ordiat oia & bō & mala. bō ad meritu. ma
la ad suppliciu Vn iudith Dne in dicione
tua cuncta sut posita & n est q possit tue r
sisste volutati Hanc volutate dni iudicii
expauit thays meretr famosissa qui conusa
fuit Dic cum muci sapitl ¶ fuit qdā meretrix exm
famosissia thayz noie tāte pulchritudinis
ut multi pp ea venditis oibz ad paupertatem
ultiaz puenirent Itz & amatores sui zelo co
litibz consertis frequet limina illi9 alt altius
sanguine inrigabat Quod audiens abbas pa
finutius supposito beato habitu seculari & vno soli
do venit ad eam profecto est dato q sibi so

lido pro mercede scorti ingressus est domum. Cui pa-
cum lectum ascenderet hortaretur, ait ad illam: Est-
ne locus secretior? religiosus enim sum et timeo
videri ab aliquo. Cum introduxisset eum cubile secre-
tius ad locum secretiorem, tandem: Nullus potest
nos hic videre nisi solus deus. Cui senex: Ergo tu scis
deum esse? Que respondit: Scio. Parum igitur videtur
si ille videt nos qui solus potest hec et angelis et demonibus
et hominibus et bonis et miseris revelare? Qua autem
istum interrogasset si crederet gaudium beatorum in celo
et supplicia reproborum in inferno et illa dixisset
sic hec omnia sunt credenda. Ille consuluit ei dicendo: Quomodo fa-
ceres infelicissima, que non solum pro peccatis tuis dampnaberis
sed eciam pro omnibus illis quos fecisti causam dampnationis
in tormentis infernalibus sine fine cruciaberis. Hec illa audiens prouoluta ad pedes
eius cum lacrimis exorabat dicens: Credo pater et confi-
do me posse tuis orationibus indulgenciam promereri.
Quibus ergo que habebat exportatis in publicum igne
subito dixit: Hec sunt o homines que a vobis turpiter
et male acquisivi. Tunc senex vir docuit eam ut
cottidie genua flecteret et in terra decumberet nec
attolleret oculos ad celum dicens: Deus qui me
plasmasti miserere mei. Et non solum gracias
consecuta est sed eciam ad superiores culmine est vecta.
Et completum est in ea id poeticum: Ludit in humanis
divina potencia rebus. Et alibi: Flecti iratus voce
rogante deus. Et certe quia ipsa timore divini iudicii
consecuta est propter voluntatis divine ...
Exemplum commune. In almania circa quandam

magne s[...]

Exm

62

monialem quandam amore ~~[struck]~~ polluto dili
gens consueverat sibi dulces litteras scribere ut
animum eius ad peccatum facilius posset inclinare. Die quadam
quando cum litteras mittendas sibi scriberet et in fine
littere verba ista inscripsisset. Tota pulchra es amica
mea et macula non est in te. cum venisset ad illud verbum
favus distillans labia tua. statim lingua eius
de gutture prosiluit et vitam morte subita
mox finivit. Cum astantes de repentino interitu eius
mirarentur cedulam quam tenebat in manibus perlegentes
cognoverunt quod ideo fuerat suffocatus quod verbum spiritualis
amoris carnali et immundo amori coaptaverat
inserendum. Et sic firmum est quod ipse qui non timebat
transgredi voluntatem divini precepti implevit vo
luntatem divini iudicii. Ecce quod potentissima est
voluntas dei quod a nullo potest vinci. A cuius offensa
custodiat nos ihesus christus amen. ¶ Quarto di
co quod voluntas dei est liberalissima in remuneratio
ne quia diu vivunt implet eam pro posse suo Re
munerat enim eos in presenti et in futuro. In presenti
enim dat eis unitatem vivendi et benefaciendi concordiam secundum
id psalmista. Domine in voluntate tua prestitisti decori virtutem
virtutem qui dicit quod diligi facere voluntatem tuam
addidisti in decore pulchritudine et conservatione honeste
et virtute operationis bone. quod una virtus sine alia
non sufficit ad salutem. ut virtus castitatis sine bono
opere vel virtus boni operis sine castitate. Et vere
virtus datur nobis non nostris meritis sed a sola divina
voluntate unde. Cuius rei quod hec omnia preveniente

Exm

qua docet | Nil deus in nobis preter sua dona coronat

Videamus quomodo fratres implent voluntatem diuinam quia ipsa est liberalissima remuneratrix eorum qui implent eam. Cuius ei primu e ignu etnu // Cum quidam episcopus sepe predicaret illud euangelium. Omnis qui reliquerit patrem aut matrem aut fratres aut sorores aut domum aut agros propter nomen meum centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. quidam diues homo ad predicationem eius conuersus relictis omnibus que habebat in pauperibus erogatis cum effectus fuisset pauper et mortuus filius eius ad hereditatem se reputans de consilio actorum dixit episcopo ut aut restitueret hereditatem suam quam ad suggestionem eius expenderat pater suus aut probaret ipsum iam centuplum accepisse. Tunc episcopus confidens in domino dixit ei. Constituo tibi tercium diem in quo vnum faciam de duobus que petis. Statuto vero die celebrata missa accedens ad tumulum defuncti cum filio eius et toto populo facta oratione adiurauit eum ut diceret ei si centuplum pro elemosinis quas dederat accepisset. Tunc ille de tumulo respondit alta voce se non solum centuplum sed plus quam millecuplum accepisse pro eis que inpenderat eterni ignis cuius respectu et comparatione omnia terrena bona mundi et omnes diuicie et delicie et honores dixit pro nichilo computari sicut vel que sunt in proximo ad nil tīsiura. Et qui ciuitatis hoc audierunt multi suas substancias pauperibus erogauerunt. Ecce quod voluntas dei est liberalissima remuneratrix eorum qui implent voluntatem sui precepti et quod plus est voluntatem sui consilii sicut iste fecit et eorum qui timent voluntatem sui iudicii. Ex predictis

pt̄ q̄re nob petı⁹ a dn̄o in orōe dn̄ica Fiat
volūtas tua sicut i celo ⁊ i t̄ra Qz sicut
probatū ē auctoritatibꝫ ⁊ exeplis volūtas
sua ē rectissīa in dirigendo i papic⁹ ⁊ cosulē⁹
Est prissīa in copatiendo · ē potētissīa i pu
niēdo est liberalissīa in ītribue⁹ Et p̄p m̄l
tm̄ petē de⁹ a p̄re celesti· sic q dar͡z nobis
grāt͡z volūtate sua faciendi Et petebat dd̄
cū dicebat Vna peci a dn̄o hāc i q̄rā
Et sc̄ vt videā volūtate dn̄i Itē eripe me
de inimicis meis dn̄e ad te cofugi doce me
volūtate tuā q̄r deus meꝰ es tu Et q̄ itē de
hꝰ peteret ⁊ quod pmu iude expectat͡z on̄ᵗ
cū subiūgit Sp̄us tu⁹ bon⁹ deducet me in t̄rā
rectā i· i celeste patriā· ad quā spūs sc̄s ducit
oēs hoīes Celestis ei patria dr̄ t̄ra· pp̄ sua
stabilitatē Vn̄ p̄s Fundasti t̄rā sup stabi
litatē suā Dr̄ t̄ra pp̄ oīm bonorū vbertatē
Recta dr̄ q̄r no capit n̄ rectū i· q̄ no h̄r p̄tā
obliqtatē seu c̄uitatē Qr̄ aut̄ d̄ volūtas
dei p̄ducit ad t̄rā rectā Nō exᵐ quod pōt
b̄tꝰ Gg̃or⁹ in lib̄ dyal' De quodā milite q̄ Exᵐ
mortu⁹ fuerāt rome· & p'gea ad corp⁹ redijt
⁊ q̄ viderat narrauit ⁊ int̄ alia multa
dixit se vidisse fluuiū nigrū ⁊ caligino
sū de quo nebula fetoris intollerabilis exala
bat· sup q fluuiū pons stratus erat ⁊ trans
pōte amenā p̄ta ⁊ viridia odoriferis h'b· ⁊
floribꝫ ornata i q̄⁹ albatorū hoīm erāt co
uenticula ⁊ mansiones tāte lucis plene

Cuiusque aut iniusti volebat transire p pontem labebatur in fluuium tenebrosum et fetentem Iusti u(er)o qui s(ecundu)m voluntatem dei vixerat ad loca amena securo p eum gressu veiebat Causa fluuius niger et fetidus signat horribilem vitam carnaliu(m) q(ue) superfluit ad infernum qui in apocalipsi s(ecundu)m v(er)o stagnum ignis et sulphuris Amena p(ra)ta signant celestia loca que vltra humana esti

mationem sunt delectabilia Pons arcus s(e)c(un)d(u)m arta

via que ducat ad vitam vel mortem angustam In quo qui s(ecundu)m voluntatem dei vixerit transeunt libero gressu ad amenitatem paradisi Qui aut voluntatem dei impugnauerit labuntur ad fluuium infernum Rogemus ergo dominum ut ita faciat nos s(ecundu)m voluntatem dei viuere ut ad amenitatem paradisi possimus

Panem nostrum cotid(ianum) peruenire Amen // Panem nostrum cotidianum ~~da nobis hodie~~ // Hec est quinta peticio orationis dominice in qua petimus amoueri a nobis vicium gule et dari nobis temperancie virtutem Ille enim non in deitatem lectator nec gulosus sed temperatus sobrius qui in refectione sua solo pane est contentus Possumus tamen dicere quod in hac peticione petimus sicut paruuli petunt filii a patre pre omni corporale et spirituale refectionem que est necessaria nobis ad corporis et anime sustentacionem

/// Primo dicendum est quod quadruplici pane fit auct mencione sacre scripture Est enim panis nature gracie et glorie Primo enim dico quod est panis nature p(er) quem intelligimus omnem escam que est necessaria ad nutriendam et sustentandam nostri corporis glebam dum in ista huius mundi valle miseria et famelica Et circa istum panem debemus considerare iiii Primo iste

panis est cum labore acquirendus. cum moderamine
sumendus. deo gratias agendo et pauperibus impertiendus
et erogandus. Primo dico quod panis non est cum labo-
re acquirendo sicut patet in genesi ubi dominus dixit nostro
prothoplasto et in ipso omni suo posteritati post esum
pomi vetiti. In sudore vultus tui ves-
ceris pane tuo donec revertaris in terram de qua sumptus
es quia terra es et in terram ibis. Et ecce cum primi homines non
custodierunt locum delicie quod sine labore custodire po-
tuit et noluit. Iusto dei iudicio de loco deli-
cie eiectus positus est in loco laboris in hac
valle plena miseriis. Et disposuit deus ut
non per huius vite laborem pervenire non possit ad
eternam requiem. Et ideo beati sunt qui de labore proprio
vivunt. secundum quod propheta dicit labores manuum tuarum
manducabis etc. Beatus es scilicet in hac vita presenti quia
tecum dominus erit. Unde propheta. Ut iumentum factus sum
apud te id est quasi iumentum vivens de proprio
labore. Et dominus dicit et ego semper tecum. scilicet hic per
gratiam et in futuro per gloriam. In huius figura dominus na-
tus est in presepio inter iumenta id est animalia signa-
tum conscientia et continue laborantia scilicet inter bovem
et asinum secundum illud propheticum. Cognovit bos possessorem
suum et asinus presepe domini sui. Et bene tibi
erit scilicet in futura vita quia per laborem temporalem
venies ad eternam requiem ita quod poteris dicere cum
ecclesiastico. Modicum laboravi et inveni multam re-
quiem. Item apocalipsis. Audivi vocem de celo di-
centem mihi etc. usque ibi Opera enim illorum sequuntur
illos. E contrario vero sunt illi qui nolunt laborare
temporaliter. laborabunt mala vita eternaliter.

ps laborabut eternu et viue3 atq in fine Cui di
cere3 vui3 sn fine no in reqe s3 in labore · qr no
lut laborare cu hoibz · laborabut cu demonibz ps
In labore hoim no sut et cu hoibz no flagel
labutur glo · s3 cu demonibz · ut quos hueru
tentatores in culpa · heant tortores in pe Vn
dicit apls Qui no laborat no manducet
Exem Nota exemplu in vitas prm de qda muliere
paupcula · q ml oino hebat vn viuere3 pa
cu filia sua · n qtitu lauado pannos lucri
poterat · et cu vellz ea creatores testa
tu qda diuitis mortui · et viderent eas qi tot
nudas · et vellz eas induere · rndebat qr nolebat
indui n de ppo labore manu suaru · et qr no
lebat hre q alium prouisore n deu · q in victu
et vestitu necario mediate labore suo eis toto
tpe vite sue sufficient prouideat usq mo
Exem || Exm ecia po de qda mlier paupcula q sualit
quanda pecia tele qua filauerat ppys ma
nibz · ut fiez sibi inde sudariu i morte ei ·
qr nolebat itumulari in tela aliude data ·
n de ppos labore acqsita Et in prouebiis
dr in laude bone mulieris et pane ociosa
no comedit Hic q° pz qr panis ne e cu
labore acqrendus Secundo dico qr panis nae
e cu moderamie sumendo qr supfluitas
victualiu gnat libidis incendium · et oib
boni fastidiu Vn in ysaya Hs fuit iniqtas
sodome saturitas panis et ociu · et no qr ca
petere aduenit ista ea i saturitate ociosi
tatem et iniqtate qr secu sese ista tria p ome

·primo pro cordis & corporis recordiatore. Ad sa
tiuitatem et sequitur ociositas secundum id. Sedit populus
manducare & bibere & surrexit ludere. Et ad
saturitate & ociositate sequitur nequitas i(d est) iniqua propter tan
di volutas vel voluptas veneris. Vestis aut
tem nobis largus lectus ocia sompnus / Enervat
animos luxuria quod fovet / Hec sunt contraria. Reme
dia sunt hec / pauper mensa. labor / sompnus brevis et
aspera vestis / Vivificat animam luxuria quod domat
Exemplum in loth qui inebriatus concubuit
cum suis filiabus. Et in exodi ubi dicitur. Sedit
populus manducare & bibere & surrexit ludere i(d est)
fornicari & ydolatrare // Tercio dico quod panis
non est deo regraciandus quia est qui dat homini fortitudinem
& sanitate corporis serenitate aeris influencia sol(is)
& ymbris & caloris & humoris que sunt cause per quas
creatur iste panis Dat etiam homini secundum apostolum
semen ad seminandum & panem ad manducandum
qui quidem est vite eius necessarium. Ideo tu intellige per pa
nem secundum illud quod dicit sapiens Inicium vite
hominis panis & aqua & domus protegens turpitudinem
Et ideo de omnibus est ei regraciandum. Exemplum [illegible] in Exm
genesi de iacob qui cum iret ad laban avunculum
suum fugiens esau fratrem suum dicebat Si dederit
mihi dominus in via ista panem quem vestar et vesti
mentum quo operiar. de omnibus que dedit mihi primi
cias & decimas offeram sibi Exemplum dedit nobis sal
vator noster. qui [illegible] corporis refectione semper ben
dicebat panem Exemplum est in religiosis qui semper est
in principio mense consuevit cibum benedicere

et in fine generis agere secundum apostolum qui dicit Sive manducatis sive bibitis sive aliquid aliud faciatis
omnia in laudem dei facite Et non quod propter consuetudinem
illorum qui nesciunt deo regraciari vel nolunt de beneficiis a deo acceptis. immittit dominus aliquando sterilitatem terre et defectum frugum et fructuum. et eciam pestilencias et morbos corporum et vastitates
hostium et bellorum et neque servat fidem sibi regraciando
de bonis acceptis ab eo modo debito et parte domini
in decimas et primicias et oblaciones debitas
ministris ecclesie qui sunt loco eius integre ~~reddendo~~ reddendo
Et ideo pro sua restitucione iusto iudicio suo
restringit eis sepe manum liberalitatis sue Et sic
dicit beatus Iero. Dat ipso militi quod noluit dare
domino sacerdoti Noluit aliquando unum festum unius apostoli
vel unius colere et dominus plerumque immittit eis
unum morbum unde oporteat eos per annum in lecto
Exm iacere Exemplum de hoc narratur in quadam sacerdos curatus
cuiusdam parochie in diocesi magdeburgensi in quadam villa
capellari ~~nomine~~ que dicitur Vepona Cum cum premisisset
suis colere festum dedicacionis ecclesie Illa die rusticus
vicinis suis cum sic hoc intercipientibus aratrum suum
super collum suum accepit et ad agriculturam suam properavit
Sed cum puer ad agrum tenderit ferrum
illud de aratro quod dicitur vomer et perforavit
pedem eius. et qui nolebat unum diem in honore dei
et ecclesie sue colere per annum compulsus est infirmari
Certo dico quod pacis non est pauperibus impartiendus
iuxta illud ysaie prophete Frange esurienti panem tuum
~~et~~ Cum videris nudum operi eum Item in ecclesiaste
Mitte panem tuum super transeuntes aquas et post

mlta tpa uicies illu Insecutes aqs. sut illi q sus
tinet tribulationes mundanas sup quos precipit
pane mitte i ipis eta i miseriis vite necaria
tribue Et iste paus p9 mlta tpa euicit q pro
mo in die mortis et i die iudicij eternu signu
pro mercede reddit sm illud Venite bndci patris
mei pcipite &c Et no q ihus figura eta pressit
i duob3 disciplis cultib3 i emaus q coegerit dicm &c
Ubi dicit btus grego9 in omelia Ecce no solu inuita
di sut hospites s3 etia trahendi et cogendi De quo
btus grego9 in eade omia narrat exm de quoda hoie Exm
valete q erat assuetus recipe paupes ad conui
uiu suu et ex humilitate sua fundebat aqua coru ma
nib3 Et cu scl' h' faceret. paup ille cu manib3 fundebat
aquam subito disparuit. et i nocte cristus appares
ei dixit Ceteris dieb3 me i mebris meis recepisti meis
die aut hesterno recepisti me i meipso Regi. et Exm
gulielmus de viaco i suma sua narrat de q
da muliere nobili q hebat militem coniuge. i dei
fuias sibi multam aduersitatem. et tm pp h' no di
mittebat. qn hospitaret oem paupem q ab ea
hospiciu pro deo peteret Contigit aut scl' cu maritus
su9 ad venacoez iuisset. q quida leprosus val
de horribilis ... ad hospicium venit.
et ab ea hospitali petiit. q ipa gaudenter hospicio
recepit Cui cu cenare dare vellet. leprosus dixit
q no vellet cenare s3 tm quiescere Cui cu illa faceret
lectum pati dixit q no quiesceret nisi in camera et i
lecto dni Dna vo cu tiore magna acquieuit. et cameram
obseruauit sup ipsum Deo acto pto redijt dns et
precipit sibi cameram apiri Et intrauiens sensit

magni odoris fragrancia et in lecto nichil invenit
nisi ymaginem crucifixi pulcherrimi impressam et depictam
in linthiamine subtiliori in quo leprosus ia-
cebat. Et audito quod domina fecerat, dedit ei li-
cenciam ut de cetero faceret ex sua auctoritate vacaret
operibus misericordie. Partiam ergo pauperibus panem meum
etc. sicut dicit Salomon Splendidum in panibus dicent
labia multorum. Splendidus in panibus est qui
cibum suum dat pauperibus larga manu et leta facie
sicut Job qui dicebat quod buccellam suam numquam solus
comedebat. Talem autem benedicunt labia multorum
id est pauperum qui elemosinas recipiunt et angelorum qui eis
elemosinas faciendas suggerit et dei pro quo eas
confert et sanctorum qui gaudent de sustentacione pau-
perum qui sunt suorum. Et non propter timorem defectus tempora-
lium debet homo cessare a distribucione bonorum pauperibus sed
facere iuxta consilia Tobie qui dicebat filio suo Si
multum tibi fuerit habundanter tribue. Si autem exiguum tibi
fuerit libenter impertiri stude. Quia iuxta sapienciam sapientis
Sunt alii qui dividunt sua et semper sibi sufficiunt et
sunt alii qui rapiunt non sua et semper in egestate sunt.

Exemplum — Legimus in vitaspatrum de quodam ortulano
qui de labore suo cotidiano nichil acquisiverat, intendens
nisi cotidianum victum suum et totum residuum distribue-
bat in usus pauperum. Sed tamen ex suggestione
diaboli insuasset aliquos denarios pro infirmitatibus reque
filium cum quo operabatur in orto cecidit super pedem
eius et cum perforatum quod tamen pro curacione pedis totum
quod inservaverat inutiliter expendit. Tandem
unus sapiens cirurgicus dixit ei quod nisi faceret

pedem absandi ia p fetente et putridu amit
teret totu corpus Et cu i crastino cyrurgici re
dirent pro pedis absciacone illa nocte angls do
ei affuit et dixit ei quantu profuissent ei denarij
congregata ut videt Qui vehemet peciuit et
angls pede tetigit et sanat Et in crastino redies
cyrurgici pro abscisione pedis iuet eu i orto la
borante icolume et sanu Et audito q sibi
contigit laudat dm Sic ergo pz de po pane i
pane nae q e cu labore acquirendus cu mo
deramine sumendus deo regraciandus et pauperibus
impciendus Et de hoc pane nos possumus exponere
ipo qd dicit in orone dnica Panem nrm coti
dianu da nobis hodie cu dicit O deus pr celeste
q debes hre curam de filijs tuis nutriendis da
nobis hodie i i hac vita q no e n dies vnal
hora vna in spaciu vite etne panem cottidianu
i victu et vestitu et oia alia q sut nobis necessaria p
corporis sustentacoe. qa h intelliguntur noie panis Sx
de 2o pane s pane doctrine Scdus panis
q nos petimus in orone dnica e panis ille q fit
ex multis granis i ex verbis comunitis est panis
doctrine i vbi dei quod dicitur p similitudinem qr sic
corpus nutritur pane corporali. sic aia devote nutritur
et impinguatur verbo dei Et de hoc cca pane. pt itel
ligi illud verbu Nutrit vite hois panis et aq
Ocr sicut abz et potus sut nutr vite corporalis
·ita panis sacre scripture et aqua dine sapie. sut nutr
vite spualis Et sciedu q iste panis e multu
preciosus et multu desiderabilis pp quatuor q fit
i aia qr vivificat. cofortat vl cofirmat. illuiat

& delectat. Vivificat resuscitando a peccati morte. confortat
in tribulatione & confirmat in bono operatione. illuminat
in vera fide & delectat in frequenti degustatione & assue
factione. Primo dico quod panis verbi dei vivificat vel resuscitando
a peccati morte. Sicut enim contingit quod multi veniunt
ad sermonem sicut pauperes ad panis distributionem. qui
antequam venirent erant spiritualiter mortui. quia per peccatum mortale
amiserant vitam gratie & recesserant a deo. qui est vera
vita anime. sed antequam recedant a sermone vivificantur & sus
citantur quia ex degustatione huius panis vel ex auditu
verbi sermonis conceperunt spiritum compunctionis & propositum confitendi
& satisfaciendi & abstinendi a peccatis: & quando aliquis
sit in tali proposito statim deus qui est vita anime intrat
in animam expulso inde malo habitatore id est dyabolo
intrat in animam quasi in domum propriam & statim anima que prius erat
spiritualiter mortua per infectionem gratie spiritus sancti suscitatur
& vivificatur. quando gemit pro peccato suo. & conteritur
secundum illud quod in ezechiele dicitur. Quacumque hora peccator
peccatum suum ingemuerit vita vivet & non morietur.
Et peccator resuscitatus a peccati morte & resuscitatus
vita gratie mediante dei sermone potest dicere illud psalmi. Eloquium
tuum vivificavit me. Et hoc verbo panis vivit homo in ubi
dei verbum figurata fuit cum dyabolo temptaret christum & diceret
sibi. si filius dei es dic ut lapides isti panes fiant.
respondit. Non in solo pane vivit homo. sed in omni verbo
quod procedit ex ore dei. Exemplum quedam super hoc invenitur scrip
Exm tum in huiusmodi modum. Fuit quidam homo in quadam famo
sa civitate. qui predicatorem verbi dei numquam volebat audire.
Quadam autem die contigit quod quidam famosus predicator
in illa civitate predicavit & cum magna populi multitu
do ad eum confluxerit. Ille ab aliis tractus quasi invite
ad sermonem venit. qui venientem intuens

predicator vidit dyabolum retrahentem cum catthena co-
lli ex peccatis singulis texebatur et inveniens catulos
cum in singulis peccata singula cognovisset de peccatis
egregie predicavit. et quo propter peccatum ligatus dyabolus in hoste
dominum imitatum quod non permittat eum facere bonum nec
audire dei verbum. Balivus iniquitates sue cepit
ipsum et funibus peccatorum suorum stringitur peccator. Et ut ille
universa peccata de quibus ille predicaverat vocavit in se
confitens cum postea audisset ab eo vere perfectam contritionem
cuius peccatori veniam a domino repromittentem vel repromitti
dictus valde cepit amarissime flere. Et predicator
vidit unam lacrimam ab oculis eius cadere super catthe-
nam que lacrima catthenam disrupit et statim dyabolus pre
dolore nimio fugit. Finito vero sermone accessit iste
ad predicatorem et confessus est ei omnia que contra deum com-
miserat in vita sua a quo predicator audiens peccata
que viderat in catthena immediate ei narravit. et absolutum
a peccatis in dei servicio confirmatum abire permisit
Secundo dico quod pacis verbum dei confortat in tribulatione
Multi enim plerumque veniunt ad sermonem qui sunt deso-
lati qui recedunt inde bene consolati. Audiunt enim quanta
est misericordia dei qui numquam deserit sperantes in se sed est prope
omnibus in tribulatione Et Predicator in principio ser-
monis potest dicere auditoribus suis illud quod dixit
abraham in genesi xviii viris hospitibus suis Affe-
ram micam buccellam panis et confortate cor vestrum postea
transibitis. Et non quod verbum dei quo deus reficit fi-
deles suos in vita presenti potest vocari refectio parva buccella :
quia parva est refectio sanctorum quam habent in verbo dei dum
sunt in presenti vita respectu eius qua ipsi habebunt de ma-
nifesta dei visione in patria Et tamen est parva re-
fectionis

fectio super omnia confortat cor nostrum dum versamur in hoc
mari fluctibus temptacionum et tribulacionum donec
transeamus ad salutis portum. Et hoc est quod prefiguratum
est sicut in verbis preiacentibus. Ponam igitur buccellam
Exemplum — panis et confortetur cor vestrum postea transibitis. Exemplum
habemus super hoc de quodam balliuo qui a deo in balli
uia sua ditatus fuit quod omnes filios suos et fili
as suas valde bene maritauit. et sponsos et spo
sas nobiles eis dedit. Diligebat autem ipse beatam
virginem tenerrime et quatuor solempnitates eius celebrauit
deuotissime faciens in illis prandium magnum in
domo sua omnibus sacerdotibus et clericis. et dans largas
elemosinas omnibus pauperibus et aliis. et omni tempore pau
peribus qui veniebant ad domum eius causa petendi elemo
sinam dabat quantum poterat sustentari semel in die
Contigit autem in tempore cuiusdam carestie cum in quodam
festo beate virginis clericis et pauperibus pranderet in domo
sua et maxima multitudo pauperum expectaret. dif
fusa per villas patrie ut reciperent post prandium elemosinam
Rumor diffusus est quod erat quidam comes magnus et super
bus a quo ipse tenebat balliuiam transiuit per illam
villam et videns pauperes quasi infinitos quesiuit
causam. Et audito quod balliuus suus tot elemosinas daret
pro deo cogitauit de suo balliuo quod esset ditior
ipso. Et cum venisset ad castrum suum mandauit
pro balliuo et ipsum fecit incarcerari. dicens
quod non exiret de carcere donec persolueret sexcentum milia
librarum pro sua redempcione. Qui excusauit se
quam non poterat — dicens quod nec ipse nec tota parentela posset tantum per
soluere. Sed tirannus ille nullam excusacionem voluit
recipere. Tandem balliuus conuocans filios et filias

69

suas. supplicauit eis ut adhiberent consilium pro
in eius redemptione. Cum habito consilio inter se consi-
derauit ei quod melius erat quod ipse solus in mi-
seria esset quam ipsi omnes et familia et parentela sua.
Repulsus igitur in hunc modum a liberis suis man-
dauit pro nobilibus uxoris sue quos ipse consueuerat in
domo sua recipere et splendide reficere et vestes
et equos et aues eis dare et supplicauit eis cum mul-
tis lacrimis ut subuenirent ei de facultatibus sibi filiis
et filiabus suis. Cum habito inter se consilio dixerunt quod si
in tanta necessitate defecerunt ei qui tanta bona fecerat eis
non esset compatiendum nobilibus uniuersis. Et rogantes pro
eo comite nullam potuerunt apud ipsum inuenire pecunie
taxate relaxationem. Tandem concordauerunt ita cum
comite et Baliuo ut omnes possessiones Baliui
venderet primo et reddito comiti ipsa cum precio de prouen-
tu redituum suorum de redderet quolibet anno unum de comi-
tatu usque ad plenariam solutionem centum milium librarum. Et
tunc comes ab eis iuramenta et cautiones recepit et
Baliuum abire permisit. Baliuus autem videns se non
habere domum ad quam rediret nec unde uxorem et fa-
miliam pasceret et non in modo consueto viuere cogitauit
in aliam terram fugere ne in propria prodiret cum mendicare.
Et dum fugiens transiret per quoddam nemus vidit super
unam arborem pulcherrimum iuuenem vociferantem et
tripudiantem et de ramo in ramum agiliter saltantem.
Et cum peteret ab eo quis esset dixit ego sum demon qui
gaudeo super hoc quod tu qui in seculo diu et nimis super-
be tempus tuum expendisti. ad tantam miseriam deuenisti
quod tu qui solebas alios pascere fugis in alienam
terram ut possis ibi mendicare. Sed si velles im-

sunt facere te ditiorem quam unquam fuisti et honoratiorem
ille hec audiens desperans dyabolo se subiciens promisit
et ei homagium fecit et ad suggestionem eius deum et
baptismum negauit Et dyabolus pro signo sui dolore
aliquo fecit ei unum foramen quasi natiuum in brachio
et postea duxit eum ad locum quendam in nemore et
sublata terra et lapidibus latens ostendit ei maximum
thezaurum et dixit ei ut quotiens vellet veniret
illuc et acciperet inde ad libitum suum Et ille ita fe
(Imsfac) cit et possessiones emit et in cooperimentum sui erroris
clericos et presbiteros et pauperes pascit sicut solebat
in solempnitatibus beate virginis Contigit autem semel
cum clerici comedissent in domo sua et maxima mul
titudo pauperum ante domum congregata esset pro
elemosina quod aliqui magni et fortes ribaldi ceperunt
turbam pauperum rumpere ut possent ante alios elemo
sinas capere Cum irruerent cum impetu quandam pau
perculam mulierem ita compresserunt quod filius suus quem
portabat in brachiis eius auulsus fuit et ad terram
eius corruit et sub tumultuantium pedibus prostratus
obiit que terra discedere mater supersit Quam
cum diues ad se vocauit et peciit ab ea si
multum diligeret filium dum viueret Et illa diligere
bam multum cum propter deum super omnia sed ex quo placuit
deo in subtrahere eum ego gratiam ei super hoc quantum possum
quia dominus dedit dominus abstulit sicut domino placuit
ita factum est sit nomen domini benedictum Tunc diues
ille dans sibi pecuniam pro filii sui inhumulatione
et pro sua sustentatione cepit in corde suo ex
compassione cuius initio scriptum est quod illa
mulier in tanto infortunio dominum benediceret et gratias

ipse in minori dominum negauerat et desperauerat et dyabolo
homagium fecerat Et dum cogitans peccatum suum esset
in maxima cordis agonia. Elegit duos fratres mino-
res transire coram domo sua Quibus ad se accersit
usque in crastinum eos retinuit Et illis secum discum-
bentibus in medio eorum se posuit et pro nimia de-
solacione non poterat comedere nec bibere. nec illa
nocte potuit quiescere nec dormire. Fratres autem
bene aduerterunt eius desolacionem et confortauerunt eum
ut potuerunt In crastino autem compulit eos ibidem
remanere usque ad prandium dicens se propria cum
eis locuturum Quibus ad ecclesiam euntibus vnus eorum
celebrauit et alius predicauit. et ipse de hostio ecclesie uerbum
de dei misericordia excellentissime predicatum audiuit. et
quanto plus audiebat tanto plus cor eius conterebatur
et penitebat Post prandium uero premisso armigero
suo cum canibus qui cum venatoribus ipse solus cum fratribus
intrauit nemus et narrauit eis tam et processum vite
et captiuitatis et apostasie sue cum lacrimosa et humi-
lia et amarissima contricione et confessione confortatus
et absolutus. Fratres abire permisit fratres autem cum tanto
fuerit remoti ab aspectibus eius. ponentes genua in
terra dominum affectuosissime orauerunt ut aliquod signum
illi demitteret ostenderent per quod ipsum peccatum suum sibi
dimissum non dubitaret. quorum vota deus exaudiuit
Nam cum ipse solus rediret. vidit dyabolum super
quandam arborem in specie iuuenis terribilis eiulantem
et lacrimantem. et se cum pugnis cedentem et capillos
euellentem Et cum nomen suum et causam doloris ab
eo quereret respondit se esse dyabolum et dolere quod perdide-
rat hominem suum qui in eodem nemore sibi fecerat
homagium. et querens ab eo an ipse esset audiuit Extende
dextrum brachium tuum et uidebo si tu es ille ho

quo denudato brachium suum cum tiore nimis vesti-
gium foraminis impressi apparuit. Et diabolus subvertens
arbores cum fulgure per nemus fugit. et ille peccatum
suum per hoc dimissum intelligens letissimus ad propria
remeavit et vitam suam in sanctitate magna consummavit.
Ecce qualiter panis verbi dei confortat in tribulatione. Ter-
cio dico quod panis verbi dei confortat in bona operatione
Unde ps. panis cor hominis confirmat. Frequenter enim contingit
quod aliquis qui diu bonam vitam duxit impulsus ab
aliqua mundi vel carnis vel diaboli temptatione vult
vitam suam bonam deserere et semper periculo exponere. Si autem
venit ad sermonem et accipit verbi dei refectionem.
vel aperit secrete alicui sancto homini et secundum deum sapienti suam
temptationem ex consolatione verbi dei statim spiritualiter
fortificatur et cor eius supra temptationem in bona vita
et in bono proposito et in dei servicio confirmatur. Ad modum
quo quis est ex labore vel fame nimis fatigatus et ex de-
gustatione panis vel alicuius boni cibi reficitur et con-
fortatur. Exemplum de quodam novicio clarevallensi tem-
pore beati bernardi abbatis qui cotidie videns fratres suos mona-
chos poterat gratiam eorum acquirere nec aliquid facere quod posset
eorum placere propter quod in ea fine eum veniens ad
beatum bernardum dixit se velle recedere quia videbatur sibi quod
amitteret tempus et laborem suum infructuose quia servicium suum
nulli erat acceptum. Cui beatus bernardus. Ne recedas
fili quia credo quod tu plus meruisti in hoc anno quam ego
merui in toto tempore quo fui in religione. Tu enim
servisti deo quia de tuo proprio cum non inveneris gratiam
apud homines cum pro acquirenda gratia dei noluisti
dimittere religionem tuam et hausisti in verbis et in fer-
vore impugnationem pacientiam. Ego autem servivi deo non de meo
sed de suo quia dedit mihi gratiam apud homines qui quandam
falsam saporitatem et dulcificationem mihi meos
labores. Tibi autem quia infirmo et fragili non dedit tales

Ex^m

de

temptacionem quam tibi scilicet dedit in quadam contemplacione
et dulcedine ut sicut infirmus onus religionis facilius
portares. tibi autem tamquam robusto et virili animi dedit
hanc temptacionem ut probaret tuam virtutem et subtraxit
tibi ad tempus. Nonne igitur quia volebat ut servires
ei de tuo conamine. Ex de ipso capitulo. Quod au-
diens ille novicius confirmatus verbis sancti. qui quodam
pane spirituali in abbacia remansit et in dei servicio
vitam finivit. ¶ Tercio dico quod panis doctrine illuminat
in vera fide et in agendorum cognicione. Unde psalmista Declaracio
sermonum tuorum illuminat et intellectum dat parvulis.
Parvuli coram deo sunt illi qui humiliter audiunt verbum
dei. Item lucerna pedibus meis verbum tuum domine. Et Pedes
anime sunt cognicio et voluntas. Illuminat ergo verbum dei
pedes parvulorum id est cogitaciones et affecciones humilium ad cog-
noscendum que sunt credenda id est articulos fidei. et que sunt
agenda id est precepta dei et que sunt fugienda id est peccata et opera
diaboli et concupiscencie carnis et mundi. que sunt timenda id est pe-
ne inferni. que sunt speranda id est gaudia paradisi. Ad hec
omnia cognoscenda illuminat mentales oculos panis verbi
dei. Sicut enim nos videmus quod ex nimia examinacione ma-
et fame caligant oculi corporales. et ex cibo sumpto
fiunt lucidi. sic illi qui panem sacre scripture raro aut
numquam degustant circa credendorum et agendorum cognicionem
caligant et errant. secundum quod dominus in evangelio dixit sa-
duceis qui non credebant resurrectionem. Erratis igitur ne-
scientes scripturas neque virtutem dei. Contra sicut dicit apostolus
Quecumque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt. Illi
vero qui panem scripture consueverunt degustare frequenter
et devote illuminantur inde ad cognoscendum deum et ea que
dei sunt. hic per veram fidem et inde perducuntur ad cognicionem
illam que erit in futuro per manifestam visionem. Cognicio
autem per veram fidem hic facit homines in presenti bene
vivere. ¶ Et ad utramque visionem perducit panis sacre
scripture. Et hoc optime signatum fuit in duobus
¶ cognicio autem eius que erit in futura vita per manifestam visionem
facit homines in futuro beate vivere ‡

Exemplum
De fide

discipulis euntibus in emaus quibus dominus post resurrectionem
specie peregrini in itinere apparuit et incipiens
a moyse et prophetis scripturas que de ipso erant aperuit
ut ostenderet eis in misterio quod ostenderat de ipso. et
ibidem quod ipso epulante cum illis ipsi cognoverunt eum in fractione
panis. Panis autem spiritualis spiritualiter frangitur quando
sacra scriptura non nimis subtiliter sed materialiter et intel-
ligibiliter secundum capacitatem audientium exponitur et tunc
populus in dei cognitione illuminatur et ad vitam eternam
disponitur. quia dicitur in ewangelio Jo(hannis) 17 Hec est vita eterna ut cog-
noscant te deum verum et quem misisti ihesum christum. Narratur
in super hoc quoddam exemplum quod vivaci scripture faciunt in hunc
modum Quidam magnus predicator vir dei fervore spiritus
dei succensus consistebant ut predicaret infidelibus et
cum in civitate quadam saracenorum predicasset fidem
christi. quendam magnum virum illius civitatis convertit
qui in brevi ita profectus fuit in doctrina fidei et sanctitate
vite. quod donum est ei a deo ut exinde predicator ministraret
fidelibus verbum vite. Cum egressus esset nesciens quo iret
et ascenderet quandam navem noluit uti rectorum
officio sed dimisit eam divino regimini gubernandam. Eadem
applicuit ad quandam insulam paganorum in qua erat
quedam magna civitas. cuius ingressus invenit regem
eius in aula cum suis philosophis conferentem. Coram quibus
cum fidem christi instanter ac viriliter predicaret
et vir ceteris sapientior insultans ei cepit fidem
christi deridere. Tunc predicator conversus ad deum coram
illis cum lacrimis dixit. Obsecro eum cuius fidem credo et
predico. ut ostendat tibi signis evidentibus. iste ex nobis
falsidicus sit vel verus. Statimque ille suffocatus expi-
ravit. Tunc alius dixit valde amo credere verbis
meis. Tunc rex territus dixit non possum fidem christi re-
cipere nisi ostenderis in aliud signum. Tunc ille Ergo

ʌ2

meit ī visione ondā quā in sompnis vidisti
ꝛ nondū eā alicui ꝑpalasti · ꝛ pꝰa ondā tibi q̄ cōtinuo
sit eꝰ interpretatio Tu vidisti nō casu s̄ ondēte
ē altissio deo · duo lilia crescē in t̄rā q̄ in p̄n°
fuert pulchra valde · s̄ p° q̄ orta sūt preciosa
cōtinuo aruerūt · ꝛ ex eorū radice plures rose
creverūt q̄ omēs erāt colore marcide s̄ in sūmo carꝑ
preciosa mīri coloris atꝫ pulchri ex q̄ egressa
est ymago pueri · ultra modū aspectu admira
bilis ꝛ d̄ccol cōn quā ymaginē pugnavit serpēs
visu terribilis ꝛ vulneravit eā in oībꝫ membris ·
serpens tn̄ i pugnā corruit ꝛ ultra nō surrexit
Tu vō tū cōstatꝫ de puero nimiū dolens · puer
subito surrexit · ꝛ te videte sursū altissime cōscendit
Etiā intm̄ q̄ a te ultiꝰ videri nō potuit Hec
fuit tua visio Et ecce eꝰ interpretatio Duo lilia
de t̄ra crescentia · sūt adā ꝛ eua · q̄ lilia ex paradisi
t̄resūis t̄ra ꝑfata sūt · q̄ cito peccauert ꝛ ꝑ p̄cptū
creatoris sui trāsgressi sūt Ex q̄ꝰ orte sūt rose
marcide · ꝛ omēs ꝑsone cōtinuo orte s̄ de eorū
ꝓpagie · q̄ omēs nascūᵗ originali pccō infecte Rosa
vero pulchra · q̄ i sūmo ap̄ꝑaruit ē orta fuit virgo
maria de stirpe patriarcharū ꝛ regū ꝛ pontificū
nata ꝛ anteꝗ̄ nasceret a pccō originali sanctificata ꝛ mū
data ē · ymago pueri de illa pulchra ꝛ altissima
rosa egrediens ē xp̄s de virgine nascens Serpens
pugnans cōn puerū est dyabolꝰ cōfligens cōn
xp̄m Et h̄ pugnā fuit inchoata in xp̄i natiui
tate ꝛ finita in eꝰ passione ꝛ morte · q̄ tota
vite xp̄i decursus nō fuit n̄ quidā cū antiquo host
te cōflictꝰ In hac pugnā serpens sn̄ elevat re
cadit q̄ dyabolꝰ a xp̄o in morte superatꝰ cōn ipm
ultra nō prevaluit · ꝛ illos quos tenebat capt

sua

~~conflictus fuit hec pugna serpens fuit relevatus et~~
~~tadit~~ tos in inferno fuit reparacōe perdidit Puer vero
in illa pugna cū serpente in terra cecidit sed cito sur
rexit et die quadragesima post resurrectōez suā in
altum i in celū phemit regnaturus ascendit. et
huiusmodi aspectibus mūdū ultra eo nō comparuit hys
auditis rex iste credidit et baptizari se fecit Et
patet qualiter panis verbi dei quem iste predicator primo comedit
quem omnibus predicatoribus illi regi distribuit ipsum in
vera fide illuminat et hic est effectus quintus panis doctrine
Sextus panis doctrine delectat in frequenti degustacōe
et assuefactione sicut patet in aliquibus religiosis
et beginis et ... agricolis et mulierculis
que ita delectantur in degustacōe huius panis i. au
ditu verbi sermonis quod nō possunt saciari nec fasti
diri sed desiderant cotidie huius panis nova
ministracōe refici unde hic est panis desiderabilis
cuius defectum plangebat ille qui dicebat Panem
desiderabilem nō comedi Et in genesi dicitur Aser pinguis
panis eius Aser signat quolibet fidelem christianum cuius
panis est pinguis i. verbū dei quod inpinguat cor
devotione et faciat dulcedine Exemplum delectet panis
iste cor devotū ~~devotū~~ patet quoddā exemplum quod

Exm

inveni scriptum in huc modum Episcopus cuidam
civitatis misit carnes quibusdam religiosis
in septuagesima quibus patres desciverunt sed postquam
ad cibos sumerent sicut moris erat eis de verbo
dei collacōz haberent in cuius dulcedine in tantum de
lectati sunt quod cibū sumere obliviscentes obdor
mierunt usque in pascua et pluribus intrant ad
eos cum devotionis conflictibus cum nullum unde
audiret credebat eos ob reverenciā quadra
gesime devotioni et orationi insistere et collacōi

secularia declarare Dum cum essent in pascue in-
stitates eorum illuc venissent clausas ianuas
invenerunt et cum pulsantibus nullus aperiret admi-
rantes cum scalis desuper ascenderunt et videntes men-
sas et carnes desuper positas et eos desuper dor-
mientes non excitaverunt eos sed nunciaverunt hoc episcopo
Qui motus super hoc concite accessit ad locum et invenit
sicut fuerat sibi relatum et putans quod obdormivissent
pro ebrietate clamavit surgite surgite Ad cuius vo-
cem surgentes interrogati ab eo cur carnes
parassent tali tempore Responderunt quod dies erat septua-
gesime in qua suum faciebat convivium et car-
nibus quas eis miserat paratis paululum ob-
dormierant in verbi dei collatione Episcopus autem
vocans armigerum qui in septuagesima attulerat
eis carnes ex parte sua Vade inquit et diligen-
ter considera utrum hee sint carnes quas misi eis par-
te in septuagesima Qui rursus easdem esse car-
nes venisse nunciavit Tunc episcopus dixit eis ut
abstinerent a carnibus usque in diem pasche
insinuans eis quod dies erat pascue Carnes
autem super mensam erant recentes et sane sed sta-
tim cum erant de mensa remote statim in pulverem
sunt redacte Ecce quomodo in delectat corda de-
vota panis sacre scripture Et si loquendo de deo tan-
tum delectat in hac mortali vita possumus cogitare
quantum delectabit videre ipsum facie ad faciem in
illa celesti gloria Hic quod patet de proprietatibus panis
doctrine id est quod verbum dei vivificat confortat con-
firmat illuminat et delectat ¶ Sed proch dolor quod
hoc verificatur illud quod dicit Jeremias propheta
in trenis parvuli mendicant petierunt panem et non
erat qui frangeret eis Parvuli et humiles et im-

nuta ppli petiit panē .i. v̄bu dei spualem r̄fcōez
⁊ nō est q̄ frangat .i. q̄ v̄bu dei iux capacitatē
auditoꝝ plane itelligibili ⁊ vtilit exponēt spat
q̄ hoc v̄ificatū ī nobꝭ id ppħitatū Et sʳ ppls sit sa
cdotes. Et qz paucī sūt q̄ frangūt pplis panē sacr
scp̄ture ī apto m̄ ē qz frangūt eis panē puritate
v̄itate ⁊ sc̄e doctrine furtū ⁊ ī absc̄odito ⁊ potat ꝑ
ponūt eos aq̄s furtiuis .i. fl's doctrīs procede
tibz de fonte dñi De qbz aq̄s ⁊ qº pane dᶜ Salon
Aq̄ furtiue dulciores s̄t ⁊ panis absc̄oditꝰ suauior
Ve dulciores s̄t aliq̄ q̄ aq̄s credūt h̄eticis ⁊
vetulis carminatricibz ⁊ diuinis ⁊ sortilegis q̄ p
dicatoribz suis Tertiꝰ panis de quo faciūt me
ncōez sacre scripture est panis Eucaristie ⁊ is panis
est corpꝰ c̄sti cetū ī utero v̄gīs formatū ⁊ pro nobꝭ
in cruce suspēsū ⁊ mortuū ⁊ a mortuis r̄suscita
tū ⁊ ad celos eleuatū qd̄ cū suo sanguine sumit
cotidie in altari sub spē panis ⁊ vini Et sumit
corpꝰ ⁊ sanguis c̄sti sub hac dupli spē ad signifi
qz sicut panis fit ex purissimis granis ⁊ vinū ex
acinis purissimis ~~acinis~~ sic c̄sti corpꝰ ⁊ sanguis sumptū
fuit ex purissimis mēbris ⁊ purissimis sanguinibz bte
marie v̄gīs Et sicut bonꝰ panis ⁊ bonū vinū sup
oms alios cibos corpꝰ ~~c̄sti~~ nutriūt ⁊ sustētat sic
corpꝰ ⁊ sanguis x̄ⁱ sup oms alias r̄fectiōes spua
les nutriūt ⁊ sustentant aīas c̄stiaz. qn bn
dispōit se ⁊ p̄pat ad r̄cipiendū hāc glosam c̄sti
Sustētat ⁊ nutrit eā dū ē in itine ⁊ peg'natōe
hꝰ vite donec p̄ueniat ad et̄nā patriā in q̄ r̄cipiet
hāc c̄stū sīn uelamē qm̄ modo r̄cipit uelatū .panis
⁊ vini spē Et is panis iste dᶜ eucaristia .i. bona gra
‖ Dicendū aūt qz ad hūc panē dignissimū salubrit̄
r̄cipiendum requiritur quia Debz eñ se homo

diligent se pparare cu fide anrede cu tiore susci
pe cu deuotione masticare p vera dulcedine se ei
dem incorporare Pro dico qd ad huc reuerendissim
panem recipiendu dz se homo diligenter pparare
Et hoc p diligente cosciencie examinacione et discussione
ne habeat alqm mortalem culpam in se que possit of
fendere oculos maiestatis diuine Iste eni panis e aiarum
medicina spualis et sicut nos videmus qd medicina
corporalis plus nocet corpori qm prosit ni prius ho
aliquod competens pparatorium recipit sic e de isto
pane qui e medicina aiarum quia recipiens ipsum spualiter
se inficit et in pirulo eterne mortis se ponit ni p
mo dicto se pparauerit Inficit ignr no p vicium vel vnnui vel
p nocumentum qd sit in tali venerabili pane sz p
negligenciam pprie recipientis et p defectum pparacionis
debite qua debuisset precessisse Vn aplus in epla ad
Chor i Probat seipsum homo et sic de illo pane edat et
bibat de calice bibat. probet i p veram contricionem
et confessionem consciam suam et vitam examinet. quia panis iste
no e panis canum i peccatorum bestialiter et irracionabiliter
viuencium sz e panis filiorum i bonorum christianorum dim
diligenciam et timorem et precipue eos custodientium Vn in
euangelio No e bonum tollere sumere panem filiorum et mittere
canibus Filij sunt boni christiani in caritate dei et proximi viue
tes Caritas eni e singulare speciale distinctiuum inter filios
dei et filios dyaboli Item filij sunt boni religiosi christi vitam
et opera imitantes quia secundum btm Ambrosium Cuius opera
imitaris eius filius appellaris Tota autem christi vita fuit
in paupertate castitate et obediencia Et hec sunt tria vota
religiosorum in quibus ipsi deo viuunt et moriuntur taliumque
filiorum e panis iste et non canum Canes autem sunt
supbi inuidi et iracundi ad modum canum seuientem
corrodentes et mordentes Aplus Videte canes videte

dissentores Item tales sūt infideles i. iudei pagani et
heretici ad modum canum cōtra veritatem incognita
latitantes Nā ei talis ē latrare sp cōtra incognitos.
qntuncūq sit boni. De istis talibus dicit isti p os pp̄c
Cum uiderent me canes multi cōsilium malignantium
i. iudeorum et paganorum obsedit me s'm in passione et c.
Ite canes sūt luxuriosi et gulosi ad modum canum
stati post pastum ad pora petita. et ad pstiabula
violatores. et ad cōsuetas turpitudines sicut canis ad
vomitum et qui sunt ad sterquilinium reuertentes. De qbus
dicit btūs petrus. Cui cōtigit illi id veri prouerbij
Canis reuersus ad vomitum et sus lota in volutabro
luti. Ite canes sūt etiā predones et fenerutores
ad modum canum sanguinē et sudorem pauperum lingentes
Paupr ei tibi q̄ ē in manu usurarij sic pt fatē
oroēz illa quā faciebat xpūs p psalta. Erue igitur a fra
mea de aiās mea et de manu canis vitā meā
Cui dicat Erue i. libera aiāz meā i. vitā meā
a framea i. a morte quā magnus canis i. usurarius
rapit et aufert in totum id q̄ quo debem vuiere
Talium ei canum i. talium pctorum nō ē panis cuta
xpistie sz ē filiorum i. bonorum xpianorum. et bonorum
religiosorum nō ē bonum dicit xpūs sumē panē
filiorum et mittē canibus. Cui igitur vult ad hunc sacro
scm panē digne accedē, prius probet se et caueat
ne sit de nūo canum p aliquā culpā mortalem
De hac preparacōe qualit fuit figurata i veteri
lege dicit btūs ambrosius i officiorum libro Casti
ficabat igitur ppls p biduum et triduum et lauabant
vestimenta sua et nō aliter accedē pmittebat
Sz si in figura tāta pplō obseruancia inducebat
quanta in ipsa veritate ē sacerdotibus tenenda
Disce igitur o sacerdos et leuita quid sit lauare
vestimenta ne ignato corpore quo aiā vesti
mentis stare tali misterij temerare psumas

Dicit theod[orus] in vita s[an]c[t]i primi de b[ea]to eulagio q[uod] cu[m] ei Exm
videre[t] q[u]osda[m] de monachis ad co[m]mu[n]io[n]e[m] volentes acce
dere timuit eos dicens Cu[m] hac nocte tu[n]uisti fornica
c[i]o[n]is desideriu[m] tu vero dixisti in corde tuo nichil
interest siue iustus siue peccator ad sacr[amentu]m accedat Et alius
dubitac[i]o[n]e[m] h[ab]uit in corde dicens Q[ui]d ei me sa[n]c
tificare d[omi]no p[otes]t Hos e[r]go singulos i[m]mouebat a co[m]mu[n]io[n]e
sac[r]a[mentoru]m donec paululu[m] p[er] p[eniten]ciam [et] lacrimas purifica
rentur Item idem refert de s[an]c[t]o mathaio q[uo]d eo Exm
t[em]p[or]e q[uo]d fr[atr]es ad suscipienda[m] eucaristiam accessissent
videre[t] in q[ui]buda[m] manibus pucientes ethiopes
carbones ponere corpus v[er]o d[omi]ni q[uo]d sacerdos
ministrare videbat redire ad altare Aliquibus v[er]o
angelu[m] d[omi]ni cu[m] manu sacerdotis fugientibus ethio
pibus sacra p[or]rigendo dare Item ip[s]e de s[an]c[t]o Pri
mone p[res]b[yte]ro q[uo]d quoda[m] t[em]p[or]e du[m] sacrificaret vidit Exm
angelu[m] dei stare iux[t]a altare [et] q[ui]buda[m] nomina mo
nachoru[m] q[ui] accedebant scribentem i[n] libro q[uo]d tenebat.
quorunda[m] no[n] scribente[m]. quos cu[m] s[e]n[i]or notasset
vnu[m]q[uo]mq[ue] seorsum disquisiuit [et] i[n]uen[it] in singulis
mortale p[eccatu]m Qui eos ad p[eniten]ciam exhortans cu[m] du[m]
cu[m] ip[s]is fleuit donec angelu[m] videret eos cu[m] ceteris
ascribi Ecce q[uo]d p[er]iculosu[m] e[st] ad hunc pane[m] celeste[m]
si[ne] p[re]parac[i]o[n]e accede[re] cu[m] p[ro]p[ter] defectu[m] p[re]parac[i]o[n]is debite. no
redda[n]t indignos scribi i[n] libro vite Nota Secu[n]do dico
q[uo]d ad hunc pane[m] s[an]c[t]issi[mu]m d[ebe]t homo cu[m] fide acce
dere Debet e[ni]m credere q[uo]d ex quo sacerdos in
ecc[lesi]a catholica rite ordinatus h[ab]et cora[m] se mat[er]iam a
[Christ]o i[n]stituta[m] i[d est] pane[m] de frumento [et] vinu[m] de vite
[et] dicit sup[er] hunc pane[m] [et] vinu[m] v[er]ba a [Christ]o sup[er] h[oc]
i[n]stituta [et] h[ec] sunt sac[ramen]ta de necc[essita]te. o[mn]ia alia sunt
de bn[e] e[ss]e addita pro solemnitate [et] pro sac[rament]a v[e]
nerac[i]o[n]e [et] t[ame]n mortale p[eccatu]m esset ea omittere
q[uia] co[n]t[ra] statutu[m] [et] [con]suetudine[m] ecc[lesi]e catholice faceret
Quis ei alia . i . introitus ep[isto]la eua[ngeliu]m [et]c[etera] non

sint de nātāte sacⁱ .i. sacᵗᵃ. sunt tn̄ de nātāte faciēti
i celebrātis Dico eciā qd ex quo sacerdos sit mag
de tanta dicat vᵃ dicta ⁊ mānia illa q̄ sunt ad ho
nōrā cū intentōe faciendi qd facit ecclīa / hoc
eni sunt quo q̄ requirūt ad in hoc sacᵗᵒ .i. mā fōr ordo
⁊ intencio Mā panis ⁊ vinū. fōr vᵃ. Ordo pbri
⁊ intencō conficiendi Deinde notandū qd quando sacerdos
dixit illa vᵃ sup pane. ⁊ sup vinu statī de
pane ⁊ vino nichil ibi remanz. sed tota sbna
panis conūt in sbnaz corporis xⁱ. ⁊ tota sbna vini
conūt in sbnaz sanguinis cristi Remanent tn̄ ibi
de pane ⁊ vino accidēcia .i. odor ⁊ color sapor. fracᵗᵃ
exterior Et hoc fit de causis Prima e ppter pusillanimi
tate cordis nri. qr si xᵉ oñdet se nobis sicut ibi
est. ita qd cū corporeis oculis videmus rapere
nō auderemus Secūda e ppter incredulitatem ppli iudai
ci ⁊ pagani. in tantū qd oēs in insigne locus tentant cristiani
qr si viderent nos corpus vivum rapere irriderent nos
⁊ crudeles ⁊ insanguineos putarent nos Tercia e ppter
quare status fidei qr modo e status fidei in futuro erit
status rei sub manifesta visione Status eni fidei e
status merita. ⁊ status rei e status pmij qr credendo
meremur nūc. ⁊ in futuro videndo pmiem erit Vnde gregorius
Fides nō hʒ meritū. cui humana ro pbz experimentum
Illo qd q̄ dubitat de hoc sacro. sunt peiores qz demones
qr sicut beatus iacobus aplūs. demones credunt ⁊ contremiscunt
Exemplum quoddā narrat de quadā incantatore. q̄ cū ad
pces cuiusd clici fecisset draconem venire in spē cuiusdam iu
uenis Contigit sacerdotē transire coram domo in qua ipse
erat cū clico ⁊ dyabolo. q̄ sacerdos cū cymbalo precedente
ibat cū corpe xⁱ ad coicandū vnu infirmū. ⁊ statim
audito cymbalo dyabolus pro quodā vidit ⁊ flexis genibus
pronus in terrā corpus xⁱ adorauit Et cū redisset

Status eciam fidei dicitur et status viamie · status rei

Exemplum

dixit christus dyabolo Quare adorasti eum quem odisti Respon
dit demon Licet eum non diligam cum tamen velim nolim
oportet me adorare eum. quia tu scis quod paulus apostolus in
epistola in philippenses dicit In nomine domini ihesu christi omne
genu flectatur. celestium. terrestrium et infernorum id est angelorum
vivorum hominum et demonum Unde igitur deus credere esse sub ista
specie panis esse sub qua eciam demones coguntur eum ado
rare sic quod angeli adorent eum ubi potest exemplum quod invenitur per ... Exemplum
scriptum Nicholaus quidam clericus in anglia profi
ciscens dicitur ab itinere ad quandam ecclesiam ut videret celebrare
Completa vero missa quedam religiosa mulier iuxta illam
ecclesiam habebat cellam suam. ita quod per fenestram sitam pote
rat videre ad altare Sed igitur vocavit ad se quendam de
suis pro commodo ... inquirebat an esset Nicholaus qui cele
braverat et dixit Ex quo sic tempore ... nullus ac
cessit ad hoc altare celebraturus cum ... tanta non ...
... maiestate ... propter hoc quod tanta fuit hodie cum illo
celebrante multitudo avium supernorum quod non potui
videre quod fiebat super altare pro multitudine eorum. Unde
igitur deus credere christum in altari sub specie panis et vini
quem credunt et adorant ubi eciam demones et angeli Ideo
dico quod ... quam plus diligeret se peragere ad panem
eucaristie dignum ipsum cum timore suscipere Debet ei se ... tenere
ne aliquid in ipso lateat quod oculis divine maiestatis
displiceat et ne sit aliquod peccatum in confessione oblitum.
propter quod ipse pane celesti sit indignus Sic enim beatus iohannes
baptista sanctificatus in utero tremebat quando debebat ipsum
baptizare et non audebat sanctum dei caput tangere. quanto
magis debemus tremere nos. qui non sumus sanctificati ab utero
sed sumus toti in peccatis concepti et nati et nutriti et co
tidianis peccatis et negligenciis toti circumvoluti et invo
luti et onerati. qui debemus eum non solum contrectare tangere
sed intra se recipere unde paulus Quicunque manducaverit

panē vel biberit calicem dni indigne reus erit cor
poris et sanguinis dni. Ideo ita peribit sicut illi qui cor
pus xpi occiderit et eius sanguinem effuderit. qui dum
recipit cum in mortali peccato. Ponit eum in vas quod est
coram deo vilius omni luto. propter quod contra sacerdotes lux
uriosos dicit beatus bernardus. Quid est sacerdos luxuriose
cum corpore xpi. quasi pro carnis tue illecebris luxuria
facta es imbutum antrum. Ubi cum mundus volebat tangi
manibus in presepio positus. quantominus corpori suo vult
adesse mundicia iam in plenitudine maiestatis et glorie
sublimatus. Sacerdos luxuria ignatus. vix filium
virginis ponit statuam veneris. ut dum ore execra
tissimo tradidit eum in facie salvatoris spuit
tu vero recipit eum in lutum platearum. provenit vero
etiam timere. non solum penam eternam sed temporalem. etiam quia
[illegible] plus formidare quia fuerit sepe
punitus iusto dei iudicio qui indigne accedebat ad
corpus domini vel receptum indigne custodiebant
propter receptionem [illegible] ad periculum. primum scilicet Inter vos
multi imbecilles et dormiunt multi. glosa id est mor
Item te corporali. Item tercius super hoc in maioribus leta
niis a beato gregorio papa romano. et a beato mamerto epo
viennensi statutis propter nimias mortalitates hominum
et miseriam que acciderunt rome et vienne temporibus eorum
propter illos qui post pascha receptionem [illegible] ad patriam sua
Non quod recepimus hunc panem. Fecimus sicut iudas
de quo legitur quod manducavit panem cum lu
[illegible] et tiore. Memoras eius sermonem quod dixit dominus
per amos prophetam. Dies festi vestri convertentur in la
mentationem et luctum. Certe istud verbum nutrie
est illi in illo qui diebus festis recepit indigne pacem
eucharistie propter quod nondum. Et sicut eusebius

i·fert historia Tpe poru prim ill iugebat
sacrificandi ~~sacrificii~~ officiu· q nali simplicita
te fulgebant uix illud Cu simplicitatib; sermo
cinatis ei9 Quod misteriu· q pticipare debuit
discalciatis pedib; accedebat ut ic qd moysi
z iosue dcm est Solue calciamenta de pedib;
tuis· loc9 eni in quo stas tra sca e // Certo dico q
dem9 pane eucaristie· cu deuocoe masticare
h9 aut cibi spualis masticacio no est aliud
q dnice passiois q ibi rpntat deuo recogitacio
Dicit ei madicacio cibu corpale nos volum9
z inuolum9 cibu int fauces corpis· sic masticado
cibu istu spualem nos dem9 dnica passioez· et
istud factu est i memoratim· uolue z inuolue cordis iocu
recogitado sez qlr dns ihs xc· q recat in h sa
cro totie z o passio recatur ibi rpnta fuit pro
nobis a discipulo venditus z a iudeis captus Cele
bran passioez cu discipul cenauit z pedes eoru la
uit z in illa dulcissima cena istud gloriosissimu sacrm
instituit i quo usq i cosumacoez secli reliquit seipz
nob· sub spe panis z vini ut eet nob i memoriam
z ad cosolacoez fideliu suoru· z i ablucoez pctoru
nroru In acqsicoez profectuu cotidianoru Itc de9
masticare· i· it fauces cordis inuolue· qlr ipe pto
tra in mote oliueti orauit Et qlr in ~~agonio~~ positus agonia
pp ymaginacoez istatis passiois z mortis p omes
ptes corpis sudore eius sanguis fuit effusus· z cetera
plurima de passione lege ibidem Itc de prodicoe iude
Itc qlr a discipul delictus Itc qr pontificab; pntatus Itc
qr pus crucem plurima cruce baulat Itc qr ex cite
ihrlm eiectus i q pueri cu ramis occurrebat Passiois
ei xi recogitatio· no e aliud qp h9 sacri spualis mas
ticacio Que passio representatur in xpo Dn ipaz

passioēz deuote recogitare est pane ihū digne ⁊
spūalr masticare Et h̄ tangit apl's in epl'a am
dicit Quocienscumq̄ manducabitis panē hūc ⁊ calice
bibetis. morte dm̄ annūciabit' do͡c veniat Secūm
hoi proficit ad salute. spūar panē hūc manducare
⁊ deuote recogitare xp̄i passioēz pt̄z q̄dā exm
qd̄ vinci scriptū sit Quidā laborās i extremis in
extasi ductꝰ ad iudiciū. vidit tota vidit vita
sua ⁊ demitat. bō ⁊ mala opa sua ponderari.
⁊ demitis peccatib; exclamauit heu miser
q̄ facia Et reductꝰ ad meoria q̄ sepe cogitauerat
passioēz xp̄i ⁊ morte cū magn̄ deuotōe itm̄ clamat
Sn ad salute mea n̄ mitā q̄ fcā salte potiꝰ si
dem ⁊ deuotōez qua ad xp̄m crucifixū pro
nob ⁊ eiꝰ passioēz ⁊ mortem hūi Et pt̄z pau
lulū itm̄ clamat itm̄ clamat Ideo bn̄ est ⁊
consulit sp̄m Ite deꝰ h̄ nove. q̄ si i aliquo tp̄e
demꝰ a vanis cogitacoīb; cauēe ⁊ vtilia cogitare
specilr demꝰ ad h̄ cogitare tp̄e misse. vbi pro
nob cottidie offert hostia illa. i qua consistit
tō salꝰ nr̄a Et q̄ ita sit legit' in vitaspm̄
Dt̄s pachomiꝰ precepit pistorib; ut cū oblacōes
coquerent salutaria meditarēt' nichil vane loq'r'
Cu g̊ i monsterio tabernicēe q̄dā puer violāc'
stata bt̄o pachomio reuelatū ē dinuq; Cui
protiꝰ theodrū mittēs negligēciā hāt velut
dim precepti trāsgressioēz emēdari fecit Hic pt̄
q̄' hūc paēz eucaristie deꝰ spūalr manducare
Secūdo dico q̄ h̄o dꝫ se hūic pāi p̄ vera dilcōēz
incorporare. qd̄ nichil aliud ē q̄ xp̄o vō capiti
⁊ eiꝰ corpi mistico. qd̄ ē ecclia se p̄ iseparabilem
caritem vnire In h̄ eñ differt cib; iste spūal
a cibis corpalib;. q̄r in coestione corpali cocdes

incorporat sibi cibum & transsubstantiat in corpus
xpi Et ideo est quia maior est virtus cibati quam cibi
In comestione vero theat spirituali est econverso quia spiritus
iste i. cristus incorporat sibi cibatum i. eum qui dig
ne capiunt xpm facit transire in se ipsum & ecclesie corporis
sui mistici quod est ecclesia membra Et ideo huius est
quia in theat comestione spirituali maior est virtus cibi
quam cibati Et notandum quod sicut in comestione cor
porali incorporatio fit virtute caloris naturalis Ita
in theat comestione spirituali fit spiritualis incorporatio
virtute veri amoris qui est quidam calor spiritualis
spirituat transformans & transsubstantians & coniungens
& uniens amantem cum amato secundum illud eum
Qui adheret deo fit per amorem unus spiritus
est cum ipso Et hugo de sancto victore in libro de
arra sponse Scio anima mea si quid diligis ipsa
in dilectionis in eius similitudinem transformaris propter hoc ergo
fuit istud sacramentum in specie panis & vini institu
tum ad significandum quod sicut ex multis granis fit unus
panis & unum vinum ex multis acinis sic ecclesia
que est unum corpus spirituale compactum & coniunctum
glutino caritatis Et hoc est quod dicit apostolus in epistola
ad corinthios Unum panis & unum corpus multi
sumus omnes qui de uno pane & de uno calice
participamus Sed ideo quod multi participantes huius panis
quidam incorporantur cristo i. digne recipientes quidam
autem vero non incorporantur sed a cristo magis elon
gantur quod dominus voluit demonstrare in ipsa prima insti
tutione huius sacramenti quia apostoli qui digne receperunt per
per amorem magis incorporati sunt Iudas vero
qui indigne recepit ex ipsa receptione magis
a cristo elongatus fuit quoniam ante perceptionem huius panis erat
adhuc cum apostolis in cristi consortio & adhuc morabatur
ab ipso Post receptionem vero statim traditor

Exm

sathane foris exiuit et a isto peccato recessit Is
idem patet in quodam exemplo quod multum scitu sit Cum quidam
sacerdos missam celebraret scholaris quidam sibi as
sistens vidit in patena tempore fractionis non panis spe
ciem set infantis cuius vultus satis turbatus et indignabundus
apparuit Tunc cum sacerdos levaret ut sumeret corpus
ille infantulus faciem avertit et ne posset a sacerdote sumi
manibus et pedibus reluctari quasi vellet dicere probro A te
sumi refugio quia in te video quod abhorresco quia tandem
istis qui vitam pessimam vixisti et certe porcus in fimum quasi
misceri Cum autem scholaris vidisset sepius idem sacer
dos interrogavit dixit ei Quotiens suo corpus vero cum
tanta difficultate recepisti ipsum ego non sufficio ad
pad's mirari Cui scholaris qui viderat dixit Consulo tibi
ut te corrigas et emendes Qui cum se corrigens et
emendans postea celebraret vidit scholaris infantis manibus
et pedibus cum magna velocitate illabi in os presbiteri Ecce
qualiter ille sacerdos qui ad panem eucaristie indigne accede
bat non comparabatur ei spiritualiter et tamen corporaliter et sacramentaliter
ipsum recipiebat Cum vero digne accessit spiritualiter et corporaliter
Exm meruit ¶ Aliud huic contigit in regno Francie Contigit
cum sacerdos in nocte natalis domini de una villa ad aliam
transiret et iuxta consuetudinem ecclesie celebraret in media
nocte Qui in itinere obvians muliere cum ea iacuit
et sic pollutus ad celebrandum missam accessit Statim vero
elevatione columba munda nimio videre de celo descendens
totumque bibens quod erat in calice rostro suo tulit
hostiam et secum deportavit eam Ille vero attonitus quid faceret
nesciens sed in proprio vitandum populi scandalum missam com
plevit set hostiam quam se sumere non habuit hoc idem
sibi accidit in ceteris missis diei eius Tandem compunctus
ad quendam abbatem cisterciensis ordinis venit et ei confessus
est Ille vero volens probare veritatem confessionis

penitencia sibi iniungenda suspendit ad tempus et dis
tulit. iniungens ei ut missam iterum celebraret. Quo
celebrante columba veniens tres hostias in rostro
detulit et cum missarum sanguinem de rostro suo ca
lici immisit et euolauit. Quod cum sacerdos abbati
retulisset et mox vellet fieri monachus Abbas primo iniunxit
ei peregrinacionem iherosolomitanam et ut illuc mi
nis hospitalis triennio deseruiret quo facto rediit et
ab abbate monachalem habitum suscepit in quo vi
tam suam feliciter consummauit. Ecce quia iste sacerdos quam
diu fuit in peccato mortali. vero panem incorporari
non potuit. Cum autem factus est immunis a peccato statim
est per incorporatus fuit. Item non quod qui dicit missa
quamvis plus incorporatur ille quam astat. quod ille qui celebrat
et ille qui deuote audit. quod et qui indigne communicat
Exemplum inimici scriptum sic. Fuit virgo quedam castitate pre Exm
pura et bene litterata que cum ~~audisset~~ sacerdote suum ~~[illegible]~~
proprio in ecclesia audisset quedam verba contra fide catholica
per ignoranciam protulisse. ista bene intelligens val
de super hoc scandalizata fuit. sed propter populum tacuit
Sacerdote vero ad altare verso cum diceret Orate
pro me fratres ~~etc~~ ista in corde suo dixit Ex immundo
sic deus in hoc polluto vase recipietur[illegible] blas
phemus corpus tuum. Et mox agnus dei sacerdos
vellet corpus cristi frangere. subito angelus domini rapiens
corpus cristi cum sanguine vini deportat et dedit illi
recipiendum virgini. Sacerdos vero turbatus et confu
sus aspiciens calicem vacuum ablutis digitis
propter scandalum populi compleuit missam solo prostratus
coram altari. et cum super hoc quod sibi contigerat do
leret nimis virgo dulciter accedens et ad eum de
crimine prolato nimium blande corripuit et de corpore
cristi ablato ab angelo et a se recepto nimium

Exemplum

scandalum reddit ac eternum. Hic ergo patet quod ille qui misse as-
tat contritus se christo plus incorporat quam ille qui cele-
brat et quod sepe in missa plus proficit ille qui eam
devote audit quam ille qui indigne conficit. Econtrario
vero quia se plus incorporat qui celebrat quam ille qui astat
patet quoddam exemplum quod inveni scriptum. Cum sacerdos offert
beatus malachias et appropinquasset ei diaconus. invenit eum
sacerdos ingemuit qui sentiret aliquod latere inconveniens
[illegible] Et pacto sacrificio cum beatus malachias
percunctatus esset [illegible] de conscientia sua. confessus est ei diaconus
se passum fuisse illusionem que solet dormientibus accidere
de ista nocte. Cui beatus malachias iniungens penitentiam
non debueras inquit ministrare hodie ad altare sed te sub-
trahere sacris verecunde et desistere tantis misteriis ut
hac humilitate purgatus extiteris dignius ministraturus.
Hic patet quod plus proficiebat in missa ille qui cele-
brabat quam ille qui ministrabat quod melius dispositus erat.
Hic patet de 3o pane scilicet eucaristie. Iste iste panis digne
susceptus est validissima medicina contra peccata
venialia. quia quotiens [illegible] quasi ex quadam naturali
[illegible] De [illegible] sicut me dicit a peccatis
venialibus a quibus vix potest preservari etiam homo perfectus
et sanctus. Ideo totiens ad hunc panem medicinalem recur-
rere debemus. alioquin potuimus congregare tot ve-
nialia in unum quod ita opprimerent nos et submergerent
in baratrum sicut unum mortale peccatum. Non enim differt
sicut dicit augustinus per unum magnum saxum. utrum navis
submergatur vel per arene minute accumulationem. De quarto
pane. Quartus panis de quo loquitur scriptura et quem
nos in eadem scriptura intendimus petere est panis
glorie. Et secundum quod ille est in dominus noster ihesus christus hic
nobis in presenti vita panis eucaristie in gloria in
celesti patria erit nobis panis glorie. Ille qui idem qui

hic e panis hominu i futuro eit (et) panis hominu (et) ange
loru In cui figura dicit in ps panem angelorum ma
ducavit ho Dico hic e dna est panis ad statum hominu
pnte (et) futuru statu q(ui)a hic accipit sub velamine i
velatus fidei enigmate (et) panis (et) vinum spe illic
recipietur sub manifesta visione hic recipit qui a bn
dispositis (et) male dispositis illic a solis bn dispo
sitis hic recipiunt aliqui hunc panem ad salutem aliqui
ad dampnacionem illic nus poterit ipsum recipere ad dap
nacionem sed omnes ad perpetuam salutem hic recipitur temporaliter illic
eternaliter hic cu isto pane indigemus pane corpo
reo illic tota solo isto n(on) aliquo indigebimus nu
trimento Et secundu q(uod) iste panis glorie i celesti patria habebit
tres condiciones valde desiderabiles Est ei(us) panis
sine defectu saciabilis sine fastidio delectabilis sine fine vel sine
cessacione continue sufficiens Primo dico q(uod) i illa celesti patria
iste panis erit sine defectu saciabilis q(ui)a q(ui) habuit panem in
celo comedendum nichil ultimo sibi deficiet Nam in degus
tacione huius panis p manifesta intuitu complebitur oe
desideriu (et) hominu (et) angelorum Et io dicit dns ihus in
ewa(ngelio) beati luce Beatus q(ui) manducabit panem i regno
dei Habebit ei vnu bonu qd mito vocat oe bonum
Et io dicit Salomon Desideriu iustis e oe bonu Aliter
no eet beatus nec in statu beatitudinis positus n(is)i omnibus bo
nis eet plenus Unde sicut bocius beatitudo e status omnium
bonorum aggregacione perfectus Quamdiu ei(us) aia desiderat
aliquid qd habere no potest no beata sed miseria Et io nota e
q(uod) beatitudo quam ponit in deliciis diviciis (et) honoribus
huius mundi sit falsa (et) deceptoria secundum id qd dicit dns p
ysayam prophetam popule meus qui beatum te dicunt ipsi te
deceperunt beatitudo vero q(ue) e de deo (et) i deo e permanens
(et) vera secundum illud ps Beatus cui deus ... adiutor eius spes
eius in deo ipsius Et inter utramque beatitudinem distinxit dd
propheta q(uo)i ait nuncupaverunt eam ... putat beatitudinem inciter

amatores huius mundi .i. filiorum et filiarum pluralitatem
promptuariorum plenitudinem ovium et boum fecunditatem
et pinguedinem edificiorum soliditatem temporis tranquil-
litatem. Cum hec omnia invasisset qui invidens beatitudinem hanc
falsam subiungit beatitudinem veram dicens: Beatum
dixerunt populum cui hec sunt. Beatus populus cuius dominus deus eius
.i. qui possidet deum ita quod ultro non timet amittere ipsum.
Et possidet eum illi qui in paradisi regno fruuntur pace
celesti. Beatus ergo qui manducabit panem in regno dei.
Exm ¶ Volens in dulcedinem pacis celestis invitare per
quoddam simile. In quadam enim abbatia que erat in medio
cuiusdam nemoris fuit quidam monachus qui multo tempore rogavit
deum ut daret sibi sentire aliquid de dulcedine pacis
celestis. Et cum semel post matutinum dictis oracionibus suis
in claustro audivit super quandam arborem aviculam
quandam cantantem dulcissime. Et paulatim se elongantem
et ad nemus tendentem. Quam secutus per posticum quoddam quod
erat in muro abbatie, donec avicula stetit super
quandam arborem et ipse stetit iuxta ipsam quousque avi-
cula cantum suum dimisit et recessit. Tunc ipse audivit
primam pulsari et rediit ad abbatiam. Sed cum vellet ingre-
di per posticum per quod exierat invenit ipsum muratum
et circuiens muros abbatie venit ad primam portam
et non cognovit ianitorem nec aliquem in abbatia nec
ipse cognitus est ab aliquo. Et cum quereretur ab eo quis esset
dixit se monachum eius abbatie esse et post matutinum
exisse et audito cymbalo pro prima statim redisse. Sed pos-
ticum per quod exierat muratum invenisse et quod videba-
tur sibi tota abbatia mutata fuisse. Et cum quereretur ab
eo quis esset abbas eo tempore quo exierat ipse nominavit eum.
At illi scrutantes cronicas et epitaphia ab-
batum invenerunt quod centum anni erant elapsi dum
monachus in cantu eius abbatie fuerat occupatus.
Dicat ergo avicula non esse dubium fuisse unum angelum

in tali spe missum ad implendum huiusmodi
desiderium. Dic quod audita vero voce angelica tantum
potuit illum monachum reficere quod per centum annos non
indiguit alia refectione. Et ne mirum si intuitus et
gustus maioris illius panis celestis id est christi veri hominis
dei et veri dei qui habebat geminam naturam scilicet humanitatem et divinitatem
nobis sua monstrabit in sermone qui duo fercula in uno disco
ut ex uno id est ex intuitu sue deitatis reficiamur interius
et ex alio id est ex intuitu sue humanitatis reficiamur exterius.
Est ne igitur mirum si ipse implebit et saciabit
totum nostrum desiderium. Visio enim dei sicut dicit quidam sanctus
est ita delectabilis quod qui posset eam videre in inferno statim
infernum in amenissimum converteret paradisum. Beatus qui pt
dia Beatus qui manducabit panem in regno dei. Decimo
dico quod panis glorie erit sine fastidio delectans in cibis
enim corporalibus in hac vita appetitus dum non habet panem
cruciatur rex vero habet panem fastidium secundum illud Anima
saciata calcabit favum. In isto vero pane celesti appe-
titus panem summum delectamentum et sacietas numquam pa-
rit fastidium sed amplius provocat appetitum. Propter quod
ipse panis dicit sapientie dicitur in ecclesiastico. Qui edunt
me adhuc esurient et qui bibunt me adhuc sicient. Item dicitur in
libro sapientie de isto pane. Angelorum esca nutri-
visti populum tuum et paratum de celo prestitisti eis sine la- panem
bore omne delectamentum in se habentem et omnis saporis sua-
vitatem. Vbi na et tua dulcedinem quam in filios habebat
ostendebat. Et non quod in ista sa cagi nisi propter quod iste panis
erit delectabilis quia sunt fructus societatis. amicis libera-
litas et cetere commoda in alio capitulo suavitatis. Primum
est fructus societatis. Que delectabilior et gloriosior et
sapidior est confectio quam homo accipit in bona et a-
mabili societate quam in ista. Et nos accipiemus
panem istum in societate angelorum et omnium sanctorum

ostendebat et deserviens uniuscuiusque voluntati ad quod quisque volebat convertebat

cseu qlib; diligēt aplis f. im sicut scriptum Et h9 tagit
i pgta aurte Cu d' agelorum esta nutuisti prim
tum i. omib; scis Decimu qd reddit pacem celeste
delectabile e datus liberalitas q' gratiosior e abus
q̄ gratis datur qm q̄ vedit ul' cu labore acquiritur
Et ille cibus oibus electis datur gratis Et h9 tagit
cu dr̄ pstitista eis sn labore i. nō nimis si num
momentaneo cordis z corporis sudore Vere ei labor qui
pro tanta eterna refectione sa sustinetur i hac vita
momentaneus e. si coparet eternitati. ymo qm nt qz
finiti ad infinitu nulla e coparacio Decimu qd reddit hic
pane delectabile e comoda i. cibo ipta suaui
tas Vn ei cibus delectabil' est. q̄ hz i se omnem sapore.
nonc delectabilissimo e i. q̄ hz in se omnes sapores.
z etc tlis e panis celestis. hz ei omes sapores
vo p ecncia absq ei qm i cibo celesti reqrit ul
inueniat sapor carnalis q̄ ad nutrienda solam
carnē putribile z mortalem ē utilis Sz hz oes
sapore p equalencia z superexcellencia. q hz i se
saporem q pfte sanat z repl3 z delectat tam z
oez spm volem eta qp ipso gustato no eg3 sapore
alio et tn nō ibi tante in se ac delectamentum
Et in mana eis qui erat in ore cedencium inueie
bat qlz saporem cibi qp volebat inuenire ubi Vi
in pace celesti inueniet qlibz tales saporem qp nuq̄
ultius desiderabit nec desiderare poterit aliu q̄
tio eit qp no possit cogitare parem ul' meliorem Exem
possum adducere ad hoc qd inueni scriptum in hec mom
in ciuitate q dr̄ Sessionis Gallice Seissons e ecclia bte
omib; i q̄ dns fecit multa miracula ad honore sue
mris z maxie curando illos q̄ cruciabat igne sacro
Ad qua cu quida puer ardens pedib; a mre sua ess
adductus z ab ea liberatus. ipse puer postea volens
dcaz ecclaz visitare a mre nō e pmissus z cu no
a mre impetrare posset ut dcaz ecclaz visitare dnt

Suessions

Precor deu z btam v'gine ut copellat v diuina infirmitas
qd desiderium negat. Ad hanc voce cepit tabescere
tabescito totaliter Cu iam tercia ad gratias bte
virgis pperat cu infante Cu oroes fcta cora altari
bte virginis obdormiuit z p9 sopnie se cuatum
fuerit z narrauit se raptu fuisse z btam virgine
vidisse supplicante pro pplo qd tamq; ignis ille uel
tabat z obtinuisse Cuctis a filio suo sanitate
qui eam uilta futura pdixit se in breui moritu-
sicut fuit ei erogint Mirabile vo i io clarruit qr
cu litas no didicat oez ab inio mudi historia nar-
rans ea qi rugmatre digchat Nouu eam testa digerebat
mtu qi i libro leges p ordine recitabit. tandem clau-
sis oculis tpis temporale luce crosa dedignabatur corpa-
les cibos sumere z vix dedignabatur dari unde Certa
vo gna desiderari puci fane pfudit ut i candore z cla-
ritate multo eis qi angelo apparet Hoc g° ptz qr
delectat panis glie qr pueri q videndo subito z qui
tristitia sel cu y degustauerit corpales cibos pg°a
fastidiebat Lz de z° ¶ Tercio dico qr panis glie
e sn morte viuificas qd no inuet in alico alio
cibo Omes ei alij cibi qntucu sanet continue delent
tn i mortalitate dure n pnt Lz iste panis i pria oi
fructu eo dat vita etna z imortalem z pp qd di-
cebat dns iudeis i eua° bti Jo. Patres vri mandu-
cauerit mana i deserto z mortui st Ego su pa-
nis viuus q de celo descendi si qs manducauerit ex hoc etc
hoc dem intelligit de illo q manducauit hic pacz
in regno glie. qr cu ibi manducates viuificabunt
p ppm ita qr ultra no poterut mori Et pp h°
panis iste significato fuit p lignu vite qd poitu
fuit in medio terrestris padisi ut lr in gesi. Ca di-
z habuit hanc virtutem qr oi comedenti ex eo prolo-
gat z ppetuat vita corporale sicut ptz in

enoch ꝫ helia· q̃ credu' in illu padisu ee rapti ubi
reseruati usq ad aduentu antixpi· exc̃a p gustu illi'
arboris viuificati Ipe eni antixpus credit[ur] qd sit
exituru de padiso terrestri ꝫ cont antixpu pugnatur[us]
Dicit g° illud lignu ppetuat i prolongat vita
corporalem in padiso terrestri sic [illegible] dns
ihus xpus aīas ꝫ corpa viuificabit in padi
so celesti Et id dt salom in prouerbiis fruct' iusti
lignu vite xi° Sz no qd no omes erunt digni hoc
gustare qz illi qui hanc vita nimis diligunt sicut
sunt hoies maliciosi ꝫ carnales vita mundi teste apl'
ke° assum illi mens numq̃ gustabit hec pacem q̃ dat
vita eterna Sz simplices ꝫ innocentes q̃ pp ipm mo
rtui mundo illi viuificabit hic pace in celesti reg°
de quibz dicit apls Mortui ei estis ꝫ vita vra
abscondita e cu xpo in deo Cu aut xps apparuit
vita vra tuc ꝫ vos apparebitis in gla lib
in sup h ponere h exm q̃ inueni scripta sic // Quida
Ex. suppior cistercien ordis a mag' infancia saluatoris
tairie recolebat frequent qr idem saluator pro nob
a bta v'gine conceptus ꝫ enixus ꝫ lactatus fuerat
ꝫ nutritus· q̃ pa bn in genz sce simplicitatis ꝫ inno
cencie proficiat mirabili· ꝫ circa effigiem pte v'gis
hausit deuocionis gratiam habundant Die i' quada
du i refectorio cu conuentu sederet raptus i extasi vi
dit btam v'gine sede pulchritudine ꝫ int brachia pl'
cherrimu puerum p sistorium ponente in mēsa· ꝫ ex sī
plicitate sua non intelligens ~~...~~ visiones mirabi
q' mlr con constitucoes ꝫ consuetudines ei ordis e
frorum igitur psupsuss ꝫ credebat qd omes viderent·
qd ipe videbat Et cu ipa coza singul puerz
pueru venit ad ipm· ꝫ ita prope qd puer
suis pedibz fere tangebat cospectu ei'· nil dicebat
si eu respiceret Dixit supprior porriges ~~fili~~ paes
derit· papa vni puer· papa i comede Cu

rndit puer No parabo mo. Sȝ p(ost) triduu me
parabis mecum ~~in regno~~ pane vite etne
i signo meo Quo fco disparuit visio ȝ stati
infirmitate arripuit suppore. q post vij dies iux
condictu pueri ad dnm migrauit paraturus cu
ipo pane viuificate meternu i regnu dnm
ibim esuri q comedit ab aglis ȝ a scis no gustu
corporeo dentis. Sȝ intuitu mudi cordis Aliud ex(em) Ex
pli scriptu sic In abbacia qda fuit qda puer
monachus q ymagie; pueri tenebat ymagio bte v(ir)gis ȝ qua
i qda capella i manibz. diligens teneris ex puili
simplicitate ȝ mortua pac; ȝ alia cibaria q
tpe poterat ei sepius ministrabat ȝ recolens post(ea) i
scutella mittil mulcebat cu; flos rogans; puer ȝ
ut sibi loqr ȝ cora se comederz ȝ ic nichil sibi
rnderz ȝ abbas monsterii q latere in capella
frecept oroi insistebat. Et sepius perpessus vocatu ad
se pueru cu blandicis cepit allicere ȝ ab eo exquit
ut quid puer sibi dicer ei reuelarz Qd puer se
facturu promisit Quada vero die cu predictus mochu
lus staz cora ymagie vox ad eu facta e dicens i
mandat ẽ pater puer que tam diligis. ut
venire ad nuptias no moreris Cui puer rndit
se no posse ire sine abbatis licetia Et abbati gri
totus indicat Qui cogitas tpe incedis impleat
pro laboribz ee ydoneu. totus ad dnm i oroe
manus expandit. ȝ pandens dno cordis sui de
siderium qd cphebat cuidi ad suu cosorciu. intodui
puulo mochio ne aliquo mo cosentiaz nec ad
nuptias dicta puti sn ipo Cui; puer votz. tm
se venire no posse sn abbate dicerz rnsu est
ei q i die penthecostes cu marie hora tcia
vnus ille *vel creator spus* ipe ȝ abbas sil ad
nuptias puenient Cui; i dca die advenisset

abbas nichil dubitans de divino oraculo ad puerum
ffo. Posuit et tenuit puerum iuxta se in choro et cum ante
mortem dominum yhesum recepisset ab eo spiritum emisit. Ecce
frm quod puer qui vigilis puerum voluit pane corporis
pascere, immo pascatum ab ipso pane eterne vite cum
suo abbate. Dicit quod patet quod quarto panis glorie sufficiet · p
saciat et infastidibiliter delectat et eternaliter munifi
cat. Dicit ergo patet de quadruplici pane quem petimus in
dominica oratione. Ex nouorum primus est bonus, 2us est melior, 3us e
optimus, 4tus est superoptimus. Panem nostrum cotidianum. Alia
littera ponit panem supersubstancialem i. super omnes substancias
excellentem. quod non potest intelligi de primo pane i. de pane
nature qui est mutabilis et corruptibilis. Sed de aliis pani
bus qui sunt spirituales et incorruptibiles. Et tamen timeo ne
plures sint qui plus intendunt petere primum panem quam
alit mortales quam alios panes qui sunt alit mentes et anime
immortales. Et tales sunt similes illis qui viso miraculo
quod dominus fecit quando de quinque panibus et duobus piscibus
quinque milia hominum saciavit querebant dominum et volebant
eum rapere et facere regem ut sine labore suo daret
eis corporis panem et de pane anime nullam habebant sollicitu
dinem. Sed dominus ascendit in montem et abscondit se ne
faceret eum regem, quia venerat propter hoc in mundum ut
verbo et exemplo doceret nos fugere et contempnere honorem
mundanum et appetere sempiternum. Et postea dixit eis Que
ritis me non quia vidistis signa sed quia manducastis de
panibus meis. Rogemus dominum ut det nobis panem
doctrine eucaristie et gracie dum vivimus ut post mor
tem ad panem glorie pervenire possimus. Amen.

Et dimitte nobis (margin)

Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimitti
mus debitoribus nostris. Hec est quinta peticio orationis domini
ce i. quam nos petimus a patre omnipotenti ut amoveat
a nobis vicium nostrum et det nobis (unice) panem. Nos ea
petimus ut dominus dimittat nobis debita nostra

i peccata nostra sicut et nos dimittimus debitoribus
nostris i. illis qui peccaverunt in nos i. contra nos Sed
peccatibus i. nos non possumus dimittere nisi auferat
a nobis vitium irae et det nobis veram pacem Qui
enim contumelias vel iniurias illatas sibi non recordatur
sed portat in corde suo rancorem et iram et desiderat
de iniuriatibus accipere vindictam non dimittit suo
debitori et ita deus nullum debitum i. nullum peccatum
dimittit ei Unde in tali oratione homo stringit
se quadam cautione ad indulgendum proximo ad
hoc ut possit indulgentiam mereri a deo Sed forte dicis
tu dicas quod dicendo dominicam orationem tu respondes et o-
mittes istam petitionem dominice orationis Et dimitte
nobis etc et dices alias sex Sed ego ad hoc dico tibi
quod tunc nichil tibi proficit dominica oratio quia non dicitur
illa eo modo quo tradita a Christo Sed forte adhuc dices
quod per istam particulam tu dimittis totam orationem dominicam
quia non vis per illam obligare te ad dimittendum
proximo et alias orationes scilicet Ave Maria Credo septem psalmos
vel psalterium vis dicere Tunc dico quod orando nichil
proficias quia excepta ista oratione omnes alie non possunt
tibi prodesse quia illa amittitur per quam omnes alie co-
firmantur Sed forte tu dices quod tu non habes peccata que tibi
dimittantur a deo vel que dimittas proximo Contra quod
dicit Augustinus Cum non sit homo qui non sit debitor apud
deum nisi qui nunquam peccat Et quis est qui non habet debitorem
proximum nisi in quo nemo peccat Job dicit nec mun-
dus a sorde nec infans cuius unius diei est vita
super terram Item Johannes canonica dicit Si dixerimus quia peccatum
non habemus nos~~met~~ipsos seducimus et veritas in nobis
non est Augustinus dicit Audeo dicere si omnes sancti in v cent
num congregati possent vocari dicerent domino Dimitte
nobis debita nostra sicut et nos dimittimus
debitoribus nostris Excepta sola beata virgine de

q̄ cu de pctis agatur · nulla prorsus volo sit mea
oez vico g° credat se immune a debito s; cōtrario magis
appareat iustus in conspectu hominum timeat sp oc
culta dei iudicia & clamet cum corde ad dnm̄ Di
mitte nobis debita nostra · &c / Et ut hoc melius appa
reat / Notandum q̄ quinque sunt q̄ facere debemus ex q̄bus si
aliquis omittis debitores & transgressores & peccatores
apud deum sumus / Primo debemus ei primo spem nostram i deo
ponere / Secundo platis obedire / Tertio aliena iniuste sum
reddere / Quarto iniurias ex corde dimittere / Quinto a car
nalibus illecebris abstinere / Per primum ordinamur ad deum
Per 2m ad platum q̄ tenet sup nos locum dei Per 3m
ad proximum per q̄rtum ad inimicum Per 5tum ordinatur ho
ad seipsum / Dico q̄ per primum dictum quod nos debemus est
spem nostram in deum ponere · primum, de quo scribitur in libro
paralipomenon / Cum ignoremus igitur quid facere debeamus hoc solum
residuum habemus ut oculos nostros dirigamus ad te dne Dicit
dicat / Cum ignoremus · quia ei hoc peccando a luce veritatis sa
pie recessit · unde in tenebris ignorantie decidit Cum
agere debeamus ignoramus ei q̄r satisfaciamus de pctis pteri
tis · q̄l inter tot temptationum laqueos caveamus a futu
ris · q̄l inter tot mundi fluctus & pericula pervenicamus
ad portum salutis · & ideo hoc solum residuum habemus ut
oculos nostros dirigamus ad te dne · quia tu es q̄ potes
dare de pctis veniam / Et hoc tu vides q̄ post adulterium
& homicidium gravissime peccaverat oculos ad te leva
bat dicens / Ad te levavi oculos meos q̄ habitas in
celis / Dx miserere mei dne miserere mei · quia multum
repleti sumus despectione / Item oculi mei semper ad dominum
quoniam ipse evellet / Hic g° patet primum quod debemus spem nostram in
deo ponere · & non in homine / Contra tota scriptura clamat
maledictus homo q̄ spem suam ponit in homine / Et ben
edictus homo q̄ spem suam ponit in dno / Et in hebreis
dicto homo q̄ spem suam ponit in dno · quoniam unus clamabit
de duobus tectis q̄ fuerit iuxta · quum unus clamabit
de civitate Zion ē adiutus quem deus vult adiuvare

Textum

Alius clamabat bonum est adiuvatur quem imperator vult adiu-
vare. Quod cum recognovisset imperator fecit fieri unum
pastillum fortiter coctum talentis aureis plenum. et ceco
suo ad ianuam vociferanti fecit illud dari. Cecus vero
videns accepto pastillo talentis aureis pleno. obvi-
avit alii ceco. a quo requisitus si datum sibi esset aliquid ad ia-
nuam imperatoris respondit datum sibi esse pastillum durissimum
et ponderosum quod postulans alius tractans inter ma-
nus emit illum ab alio tribus denariis et veniens
ad domum suam fecit circa aperire et invenit ~~talenta~~ talenta
(mutu)lavit ex quibus ditatus fuit et mendicare cessavit. Alius
vero cecus clamans per vicos sicut consueverat ad ianu-
am imperatoris rediit et requisitus ab imperatore quid ~~de dato~~
fecisset de dato sibi pastillo respondit se illum alii ceco
pro tribus denariis vendidisse. Quod audiens ceco imperator
repulit eum quasi male fortunatum et confirmavit sermonem
alterius ceci quod verum melius est adiuvatur quem vult adiuvare
deus quam quem adiuvat imperator terrenus. Dicendum de tercio
quod deus est prelatis obediendum quia sicut per inobedientiam pa-
radisum amissus fuit per obedientiam ad ipsum redire debemus
Et ideo debemus nam precepta prelatorum servare quia ipsi tenentur
super nos loco dei. Et de hoc debito dicit dominus in evange-
lio luce. Cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite
servi inutiles sumus. quod debuimus facere fecimus. Cum ergo prelati
auctoritate vel eorum vicarii preceperint multis vigilias ieiu-
nare festa colere ad ecclesiam venire in cimiterio vel — memoranda
alibi non coreizare excommunicatos carere ~~sacrilegos~~ sortilegos et divinos
non consulere et sic de aliis preceptis obedire tenetur
quia ad paradisi regnum aliter non possumus pervenire. Et quam
fructuosa sit ~~...~~ obedientia patet per hoc. Cum beatus anthonius totum
mundum plenum laqueis vidisset clamavit ad dominum ait
Domine quis poterit omnes istos laqueos evadere. Et dominus
respondit ei quod solus evadere poterit qui verus humilis et
verus obediens fuerit. Et autem dicit ei plures vero obe-
diens. Respondit beatus bernardus dicens. Verus obediens mandata

De obedientia

tum non procrastinat. non querit ingratas vel cunctas de quo
si parant aures auditui. lingua voci. manus operi. pe
des itineri. et sic totum se recolligit ut mandatum perfi
ciat imperantis ¶ Et quod periculosa sit inobediencia patet
in malis angelis et in parentibus primis qui propter suam inobedienciam
fuerunt de paradiso eiecti et dampnati mali eternaliter
quia ceciderunt sola sua voluntate nullo alio suggerente
¶ Parentes vero primi dampnati fuerunt temporaliter id est usque ad
adventum Christi. et hii quia peccaverunt ad suggestionem alterius
id est dyaboli. Hoc idem patet in chore et abiron qui noluerunt
venire ad mandatum sui prelati id est moisi cum tabernaculis
suis et cum toto supellectili viventes a terra sunt ab
sorpti et in infernum demersi ¶ Non est ergo securum
inobedientem esse preceptis prelatorum ¶ Secundum debitum est quod nos
dominis nostris ius suum reddere ¶ Et de hoc debito dicit apostolus
¶ Reddite omnibus debita cui honorem honorem cui tributum tributum
vectigal vectigal ¶ Et nota quod dicit omnibus id est superioribus paribus
et inferioribus ¶ Superioribus dominis temporalibus tributum ¶ Dominis
spiritualibus id est prelatis ecclesiasticis decimas primicias et ob
laciones ¶ Superioribus scilicet parentibus carnalibus quos debemus honorare
et si indiget eis necessaria ministrare et in liberalitate com
munis obsequiis supportare ¶ Hoc est eis debitum quod qui vero
non reddit multum offendit deum ¶ Legitur de quodam iu
vene qui tantum diligebat uxorem suam ut quando volebat
tendere ad bonum cibum ad suggestionem uxoris sue
faciebat foras exire patrem vetulum ¶ Et cum semel pater
unum bonum caponem in veru assatum et in mensa
abscondisset cum postea rediret pater et pottagium comederet
cibum. emisso foras patre iuvenis aperuit archam
et loco caponis bufonem magnum invenit ¶ Cum statim ad
gutturem eius prosilivit quod ipse a gutture suo nullo modo e
vellere potuit ¶ Et cum vellet fabis ut eum amoveret
cum forcipibus non potuit ¶ Et iuvenis [?] pa
a bufone est suffocatus ¶ Reddite debita omnibus
superioribus. Item reddite debita omnibus paribus id est vicinis

Exm

pace ꝛ dote ꝛ obsequiis diuersitudinis · generaliter cari
tate ꝛ affabilitate ꝛ hospitalitate omnibus hominibus
fidelitate · ꝛ legis naturalis rectitudine · que est Nõ facias
alius q tibi nõ vis fieri · ꝛ facias alii qd tibi vis fieri
Et ꝯ dñm ~~Coripimus~~ nos · si nullum opprimimus p pote
ntia nullum seducimus p astutia ꝛ mercatores falsam.
nullius ꝛe tenemus p usura ul auaricia · si omnibus
prodesse studemus p caritate semper. Vnum ꝑ deo
displicet ille q p potencia sua ul astucia ul aua
ricia alienum retinet. pro quodam exemplum quod inueni in
nostrum scriptum Fuit in alamannia quidam ditissimus
ꝛ pessimus usurarius q fere tota terra illa p usuraꝝ
~~in~~ voraginem absorbebat. Quidam aut fr q nota
ba fr hugo de chastra prior priori tunc ꝛ aie eius
compaciens eum usurarium frequenter monebat ut ab
ista malicia cotineret. Quo in non se corrigere · sed postmodum
sp dictus operante fr ꝯ dominum tunc pm ꝛ epm, ~~postmodum~~
adiit sed nihil profecit · qr usurarius muneribus
suis illos corrupit. Et cum eum p aliquem reuocare non
posset ꝛ usurarius ei insidias mortis sibi intentaret.
reuocato in capitulo sermone prior fr fecit eum vocare
sub hoc pacto · qd nunquam diu viuet cum eum voluisset predica
re. Qui cora omnibus dixit. Quia aie tue compaciebar
ꝛ prior tunc qd absorbes tuam cupiditatem · misi sit te ab hac
malicia ul monitione caritatiua ul secularis potencia
ul censura ecclastica reuocare. Sed quia in hac terra non est
iudicium. nec iusticia coram eterno iudice te appello
quem mendacijs non fallitur nec muneribus corrumpetur
ꝛ salutato priore sacerdote dixit pro certo qd in terra ista
nunquam de cetero predicabo. Et veniens ad domum fr m lern
protinus obiit. Cuius corpore tumulato monachi in pron
longa p biduum ~~[illegible]~~ perdidisset sensibus filii ꝛ ceteris
secularibus exitum aie expectantibus · expergefactus ꝛ redi
ens ab extasi subito cum grandi letitia exclamat
Modo vero pessime usurarie velis nolis coram iusto

uidere iudicium Et mirantibus cunctis et quod vidissent quare
tibi pridie usurarius quem in sermone publice coram populo
appellauerat coram deo inequalis iudicium ad diem operat
coram eo in peremptorie iniquus quod omnes me auto subse
quenter ut accusarem eum ubi de quo fuit accusandus statim
emisit spiritum in hec uerba Et illi qui aderant miserunt festi
ne nuncium ad domum usurarii quod per leucam distabat
subita r ab illo loco et inuenerunt ipsum uita ista morte in illa hora
qua frater dixerat transisse Et quod non persoluerat in uita
ista iustitie debita modo exigitur ab eo usque ad qua
drantem nouissimum Reddere quod omnibus debita et superioribus et
paribus Sed demus reddere debitum inferioribus qui sunt in triplici
differentia Ceterum aut sunt mercenarii aut filii aut pauperes
mendici Mercenariis debemus reddere integre et perfecte
et sine dilatione mercedem suam filiis et familiis debemus
nutrimentum et disciplinam Pauperibus mendicis debemus miser
icordiam Et inter pauperes illis quibus plus debemus compati
sunt defuncti qui sunt in igne purgatorii Quibus debemus
compati multis de causis in primo pene quam sustinent
acerbitate et diuturnitate et propter euitandam se impossibi
Exemplum litate Et hoc istud debitum sollicite reddebat quedam bona
matrona quae quotiens transibat per cimiterium orabat
deuoto corde pro animabus defunctorum Et cum oraret
semel in huius modum uidit subito infinita multitudinem
mortuorum de sepulchris egredientem et ad se directe
quod vellet ea referre et cum secreta die vidisset subi
tanea fugit ad ecclesiam rogans dominum ut sibi ostenderet
quid hoc esset Et inspirante ei quod hoc erant anime in purgatorio
degentes ab ea solitorum suffragia petentes Igitur patet
quod debemus omnibus reddere debita ut in nobis compleatur
quod dominus dicit in euangelio Nemini quicquam debeatis nisi ut in
uicem diligatis et hoc de illo Tertium debitum quod nobis
debemus est iniurias ex corde dimittere et de hoc uisu
est magnum in pater noster istius petitionis quando dicimus dimitte
nobis debita nostra et probatum est quod nisi in
dulseramus aliis dominus non indulgebit nobis Et si

nos volu⁹ vindicare de alijs dns quoqȝ vindicta
a nobis ⁊ h' ē q' dr̄ in ecclastico Qui vindicari vol'
a deo inveniet vindictam ~~de illo~~ i. deus accipiet vindicta
ab i°. si vol' accipe vindictam de alio Et s' ibidem
Relinque proximo nocenti te. ⁊ tunc deprecanti pctā solue'
hō hoi servat irā. ⁊ a deo querit medela In hoiez silē
sibi no hʒ mīaʒ. ⁊ de pctīs depcat' altissim'. ipe
dū caro sit servat irā ⁊ propiciacōez querit a dno.
Quis orab' pro pctīs e' memēto novissimorū ⁊ de
sine inimicari De isto themate nr̄ cui' bti matthei
i° parabola qua ipe posuit de servo q' debebat dno
suo x milia talenta etc. In ista parabola dem⁹ dili-
genter notare q' pctā q' hō committit in deum significata
noie x milium talentorum. rōe numerositatis ⁊ ponderosi-
tatis. numerositatis q' i multis offendimus omēs septies
eī in die cadit iustus. Rōe ponderositatis quia
plerūqȝ contingit q' pctā q' nos reputam⁹ levia. sunt co-
ram deo valde ponderosa Vnde ē ei offensa. quia tanta
ē ille q' offenditur. sicut deus infinitus ⁊ immensus Et pp'
h' pctā comparant' arene maris q' ē ponderosa
⁊ innumerosa vn manasses i libro regum Multiplicata
ta sunt pctā mea super numerum arene maris
Pctā vō q' hō committit i proximū significat' p
centum denarios pp' paucitatē num' ⁊ pp' levita-
tem denarij Dic' q' x milia talenta superant centū
denarios ⁊ nūo ⁊ pondere Sic pctā q' homo commit-
tit in deum sunt multo plura ⁊ graviora q' pctā q'
alius hō committit i ipm Qui q' no vult proxīo dimittere
deum pauciora ⁊ leviora quomodo sperat ipe sibi
dimitti a deo plura ⁊ graviora Et ido q' dicit
in eadē parabola. de cordibus vris ut tollat
a nobis oēs vias stimulacionis i parte simu-
late ⁊ bifarie q' ē cum hō dimittit ore ⁊ no cor-
de vn ei pctā ut dicit' in qrto sinarum Est

ar q' possibilia sunt apud nos possibilia sunt apud deum

alie mala committit propter peccatum commissum cum eis que mala insti
gat non dolore mordeci. Ita quod sic alie mala to
leravit · ut tamen tantum doleat · et ipse digne retribu
cionis querat pacem non exhibet sed ostentat · non
tamen intus sed extra simulat. Dimittamus ergo ex cor
de fratribus nostris si quod iniurie placeat deo patri per
quoddam exemplum quod nunc sic scriptum. Fuerunt duo mili
tes quorum unus alium interfecerat. Cum vero filii militis
occisi diu insidiati fuissent interfectori tandem in die
parasceves ipsum solum in nemore euntem ad quandam
ecclesiam reperit primogenitus eorum · et evaginato gla
dio securus est. Miles autem de equo descendens ait ei de equo
Cum possem me defendere · tamen ob amorem eius qui hodie
pro nobis mortem in cruce sustinuit · et noluit se
defendere nec comminare nec impacientem malo hodie interfi
ci quam pugnare. Quo audito filius dimisit compunctus et ad
non carni flexus de equo descendit et osculatus eum ait
Et ego amore eius qui hodie mortem suam indulsit · et pro interfectoribus
suis in cruce oravit mortem mei patris tibi indulgeo
et venientes fratres et socios suos a confractione eius respexit
Cum autem ad oracionem diu staret ante intravisset ecclesiam · et vellet
osculari pedes crucifixi · sicut faciebat alius tunc cru
cifixus deponens brachia sua inclinans se ad eum
amplexus et osculatus est eum. Et cum ceteri super hoc mi
rarentur ait eis. Quia hodie amore Christi indulsi
mortem patris mei · ideo Christus hodie peccata mea indulsit
mihi et in federis signum · sic michi tradidit osculandum
Ex predictis patet de primo debito quod est iniurias ex corde
dimittere. Secundum debitum per quod ordinatur homo ad seipsum
est carnis illecebras · id est · delectationes illicitas fugere
Et de hoc debito dicit apostolus Fratres debitores sumus
non carni · non carni ut secundum carnem vivamus
Si enim secundum carnem vixeritis moriemini. Si autem spiritu fa
cta carnis mortificaveritis vivetis. Dicit ergo valde spi
ritualiter et eternaliter vivere · spiritualiter in presenti vita gratie

per eterna in futura vita glorie · Debemus carnem mortifi
care in arcta penitencia · ieiunijs vigilijs alijs
& peregrinacionibus amore eius · qui pro nobis fuit in
cruce mortuus ut possit dicere cum apostolo Stigma
ta domini ihesu in corpore meo porto Certe si nos ad
imitacionem sue mortis mortificamus nunc super
terram corpora nostra per veram penitenciam ipse & corpora & animas
perducet secum in ad indeficientem vitam Et hoc quod mo
net apostolus Mortificacionem ihesu in corpore
nostro circumferentes ut & vita eius in corpore nostro
manifestetur scilicet in ultima resurreccione quando illi qui fue
runt propter deum mortificati in anima & in corpore · sociabun
tur in eterna beatitudine Si vero nolumus corpora nostra in
presenti mortificare sed carnis implere desideria mo
riemur & spiritualiter & eternaliter Spiritualiter in presenti morte
culpe · sicut dicit apostolus quod vidua vivens in delicijs
mortua est Et in futuro in mortem eternam morte
gehenne · propter quod dicit apostolus Quia prudencia carnis
mors est Debemus ergo viriliter pugnare contra temptaciones
carnis si volumus evadere periculum spirituale & eterne mor
tis Sicut pugnavit quidam iuvenis qui temptatus valde
desiderare de peccato carnis & non posset ultra resistere
temptacioni & iam disponeret in corde suo exponere se
carnis pollucioni · ingressus quandam ecclesiam solitariam
& a villa remotam effundens cor suum coram deo in
oracione rogavit ihesum & beatam virginem ut auferret ab
eo ista temptacio vel sibi in qualibet alia muniret Et
cum surrexisset ab oracione sensit se aliquantulum alle
viatum & refrigeratum Et ad velle egredi ecclesiam vi
dit iacere pre pedibus suis caput quoddam incredibilis magni
tudinis · quod habebat dentes permaximos & tam magnum
os · quod videbatur quod posset in una vice camelum
integrum deglutire · & aperiebat os suum sepissime & clau
debat Tunc perterritus iuvenis non est ausus ecclesiam
egredi timens vivus deglutiri Tandem fame

compulsus. signo crucis se muniens et divine misericordie
se committens egressus est precedente ipsum super capi-
te et structura ad eum sepe facie quasi ad eum devora-
dum aperiente et hoc sustinuit per tempus. Comeden-
do iacendo eundo vel quodcumque aliud faciendo. ita quod
ex continuo timore eius monstruose visionis oblitus
est omnis carnalis temptationis. Expleto autem biennio
tum in eadem cella pro amotione eius monstri
xini et beatam virginem precare. surgens inde vidit caput
illud caput iam non precedere ipsum sed sequi. Adeo in ut
consueverit. ob post ipsum aspiciebat. Et cum die quadam
esset in planitie quadam in cuius medio erat quidam
puteus valde profundus. vidit ipse iuxta puteum
corpus mire magnitudinis sine capite iacere. ad
quod corpus caput illud accessit. et ipsi capiti
se illi coniunxit. et sic de humo surgens in puteum
se proiecit. Iuvenis autem accedens ad puteum
introspexit et nihil intus vidit sed quandam solummodo
vocem audivit dicentem. Sic perpetuabit qui carnis desi-
deria faciens fuit me secutus. Tunc ille ad propria
remeans et deo gratias a temptatione carnalis
libidinis et timore eius monstruose visionis se sensit
penitus liberatum. Et qui cum temptatione carnis orando
pugnavit periculum eterne mortis evasit. Ex
predictis patet quod patet quod sunt debita que debemus et que nobis
a deo dimitti petimus in oratione dominica cum dicimus Et
dimitte nobis debita nostra etc. Sed operam nostram in
deo ponere preceptis prelatorum obedire. inimicis
vel sua reddere. iniurias ex corde dimittere
et carnis illecebras fugere. ¶ Et ne nos
inducas in temptationem. Hec est sexta petitio orationis
dominice in qua nos petimus vitium superbie amoveri a no-
bis et dari nobis virtutem vere humilitatis. Superbus enim confi-
dens de propriis viribus non timet temptationes quia cogitat
quod superabit eas virtute propria et ideo dedignatur auxilium

89

pete a virtute divina. Vero vir humilis sperans tamen propria in-
firmitate et non estimat quod possit superare aliquas
temptaciones spirituales propria vel virtute propriam et ideo re-
rit ad virtutem divinam, de qua scit et credit quod potest ei
auferre vel alleviare vel aggravare temptaciones spiritua-
les et corporales placuerit. Et ideo clamat ad dominum per domini-
cam oracionem dicendo Et ne nos inducas in temptacionem
id est non paciaris induci id est intra duci, et a temptacione
petit includi. Unde haymo super hunc locum dicit Ne-
que deus in temptaciones neminem inducit, sed tunc quidem inducit
quando aliquem mala voluntate sua [illegible] permittit.
Unde sciendum est quod non petimus a domino quod non paciatur
nos temptari, sed petimus ne paciatur nos in temptacionem indu-
ci. Temptari enim est utile, sed in temptacionem induci est dap-
nabile. Tunc enim temptamur sed in temptacionem non indu-
cimur, quando mundus vel caro vel diabolus aliquid illicitum nobis
suggerit, sed nostra racio et voluntas reluctatur et non consentit
ad hoc ut rem illicitam et a deo prohibitam facere velit.
Et tamen modo temptari est utile, quia non esset temptacio non
esset pugna. Cui non habet pugnam non potest consequi
victoriam. Cui non consequitur victoria non meretur co-
ronam, secundum quod apostolus dicit Neo coronabitur nisi legitime
certaverit. Tunc autem in temptacionem inducimur et intramus
quando temptacioni consentimus et quando racio et voluntas hominis
ita a temptacione superatur et ligatur ut malum quod diabolus
vel caro vel mundus suadet et quod deus prohibet opere conplere
desiderat. Et hoc est in temptacionem induci vel intrare. Unde super
illud quod dixit apostolis dominus imminente passione sua
in ewangelio beati mathei Vigilate et orate ut non intretis
in temptacionem dicit glosa haymonis. Hoc est ut temptacio
nos non superet et intra laqueos suos teneat. Exemplum ponitur
in beatis martiribus de utroque, scilicet de illis qui temptantur
sed non inducuntur in temptacionem, et de illis qui temptantur
et inducuntur etc. Exemplum habemus de utroque in beato petro
ipse enim aliquando fuit non solum temptatus, sed etiam in temp-

tatores inductus. qui scilicet mortem tantum timuit. quod tercio
eius ter auctorem vite negavit. Temptatus vero
fuit non in temptacionem inductus fuit. qui spreta morte
Amod auctoris vite. gaudens crucis patibulum susti
nuit. sed nota super illud textum mathei Ductus est ihesus
in desertum ut temptaretur a dyabolo dicit beatus gregorius et ha
ymo recitat illud super matheum Sciendum igitur
quod tribus modis temptacio agitur. suggestione delecta
cione consensu. Suggerit enim dyabolus. delectat caro. con
nos sentit spiritus. Et si plerumque cum temptamur in delectacionem vel
in consensum ducimur quia de carne peccati propagati
in nobismetipsis gerimus. Unde temptamenta toleremus
Cristus vero qui deus erat et carne immunis ab omni peccato
supstarat. per suggestionem temptari poterat. sed in delecta
cionem vel consensum induci non poterat. et ideo omnis illa temp
tacio quam sibi dyabolus fecit extrinsecus. non intrinsecus
fuit. Dico quod consensus qui facit homines in temptacionem duci
Est tamen duplex consensus. Est enim consensus in delectacionem
et consensus in opus. Consensus in delectacionem est
cum homo delectacionem percipit et non expellit sed placet ei
illa delectacio immorari et volutari in corde suo licet non
consentiat in hoc quod velit delectacionem opere exequi. Et iste
vocatur consensus in temptacionem. et est ut dicunt magistri moderni
peccatum quod est morosum. sed non est ita grave sicut si consentiret
in opus. Consensus vero in opus est cum homo tota vo
luntate implere opere sua temptacionem et sua volunta
si haberet loca et tempus et cetera que desiderat oportunitate
et hoc de illo. Et ne nos inducas in temptacionem
Ut procedamus per modum predicacionis Sciendum
quod quatuor sunt species temptacionum quarum prime tres sunt timende
quia ducunt ad peccatum. quarta est patienter sustinenda quia
provocat ad meritum. Est enim temptacio ambicionis sublimitatis
terrene cupiditatis. corporis voluptatis. et fortune cala
mitatis. Dico primo quod est temptacio ambicionis sublimitatis
qua temptacione decepit dyabolus superbos principes et elatos
qui ceteris collate sibi a deo potestatis et honoris nimis

cotidi sunt · s[ed] s[u]p[er] altioris gradus fastigium · ul' p[er] fas l
p[er] nephas ascendere cotendunt et postea cotigit eis
iusto dei iudicio illud q[uo]d scriptum est ip[s]e Ascendunt
usq[ue] ad celos et descendunt usq[ue] ad abissos Tales s[ecundum] mart[inum] ondut
q[ui] no[n] imitatores christi s[ed] dyaboli sunt · q[ui]a i[n] mundo [?]
q[uo]d christus fuit inhonoratus, ipsi volunt honorari · et non
curant de honore celesti, propter ei superbie et velle dominari
sicut patet p[er] eius diffinitionem q[ue] talis est Superbia est
viciosa mentis elatio q[ua] inferiores dedignans prelatis
et superioribus satagit dominari Christus vero in hoc mundo esse
inferioribus voluit famulari quia de maria et ioseph
suis parentibus scriptum est q[uod] erat subditus illis et tantum
humiliavit se ipsum ad lavandum pedes discipulorum
usq[ue] ad vilissimum crucis supplicium Hec ergo temptacio
facit homines dissimiles christo · facit esse cum filiis dyabolo
q[ui] in celum ad celsitudinem trinitatis voluit ascendere
et esse similis altissimo de ista temptacione dicit apostolus Temp
tacio vos non apprehendat nisi humana Ac si diceret
Cave te a temptacione superbie q[ue] non est humana s[ed] dya
bolica Dyabolica ei d[icitu]r q[ui]a hac temptacione dyabolus in
celo non ab alio s[ed] a se ipso temptatus fuit Et per hanc
dyabolus primos parentes a paradiso deiecit quem divina filii
iudicavit eos appetere fecit dicens eis Eritis sicut dii
hac temptacione christum temptandum appetivit quando dixit ei
Si filius dei es mitte te deorsum · i · de pinnaculo te
pli scriptum est enim Quia angelis suis deus mandavit
de te · et i[n] manibus tollent te · ne umq[uam] offendas ad
pedem lapidem tuum Et d[omin]us respondit ei Vade retro sathana
q[uia] scriptum est enim non temptabis dominum deum tuum per q[uo]d in
sio[ne] dat intelligere q[uod] aliqui volunt q[uod] deus faciat pro
eis miracula Temptant deum q[ui] presumentes de sanctitate De miraculis
sua non credunt se esse in dei gratia · n[isi] deus ondat
eis signum amoris specialia sicut sunt miracula Et ipsi
falluntur q[ui]a p[er] meritum tamen acquirit homo dei amore · sicut
s[ed] considerando p[ro]pria ~~voluntate~~ fragilitate et suos p[ro]prios defectus

me per veram humilitatem reputet et iudicet se coram
dei oculis indignum et miserum peccatorem. Consi
derat eciam in sua sanitate. et temptare deum in faciendis
miraculis est quedam species infidelitatis. quia tunc est pone
re de diffidere quod confidere haberi nolle deo credere sine
pignore. Miracula enim sunt quasi quedam pignora
divine potencie et sapiencie et amicicie. Et sunt quedam sig
na efficacia sed offensiva sanitatis humane. Et plerumque
sunt signa fallibilia. quia miracula facere datum est a
multis hominibus malis et dabitur in fine mundi antichristo
et suis pseudo apostolis. Non igitur debet homo pro desiderio facere
dei miracula temptare. sicut temptaverunt eum iudei in
deserto ut in ps. Hodie dic temptacionis in deserto ubi
temptaverunt me patres vestri et cetera. Sed debet homo tamen de eius boni
tate confidere et credere certissime quod deus nunquam deficiet
electis suis in necessitatis articulo. Et hoc est quod dicitur
in libro sapiencie. Sentite de domino in bonitate et in
simplicitate cordis querite illum. quoniam invenitur ab hiis qui
non temptant eum. Apparet autem hiis qui fidem habent in illo
Apparet scilicet per effectum in necessitate prestando adiutorium. Sic
apparuit beate susanne iniuste accusate de adulterio et
adiudicate incendio. cum ad vocem danielis pueri
senes impudici qui accusaverunt eam loco eius fuerunt ne
cati. Sic eciam apparuit tribus pueris in caminum ignis
proiectis cum temperavit et refrigeravit eis fornacem
quasi ventum roris flantem. Sic eciam apparuit beato antho
nio cum dyaboli in specie ferarum ipsum cornibus et unguibus
et dentibus dilaniaverunt et cristus in specie lucis appa
ruit ei demonibus deo fugatis et vulneribus eius curatis
Sic eciam apparuit beato stephano prothomartiri. cum celos
iudei ipsum lapidaverunt quando dixit. Ecce video celos apertos
et ihesum stantem a dextris virtutis dei. Non igitur temptemus
deum in miraculis sed solum puro corde et cum magna fidu
cia invocemus eum in necessitatibus et periculis. Hic igitur de prima
temptacione. que est temptacio altitudinis sublimitatis quarto

appa

pt dicitur prima quia ipsa fuit inicium omnis peccati z quia per ipsam primo
peccavit angelus primum z homo primum Unde z diabo-la
na humana quia per ipsam lucifer qui erat angelus pul-
cherrimus factus est dyabolus horribilissimus. z quia per ipsam dyabolus
omnes superbos sibi subiciat servos z dyabolos facit
Job dicente quod ipse est rex super omnes filios superbie
De hac temptacione altitudinis sublimitatis qualiter — Exemplum
ipsa facit homines de alto ruere in ymum pruci
quoddam exemplum scriptum sic. Fuit quidam archidiaconus qui ut
esset episcopus fecit intoxicari episcopum. Cum vero adeptus esset episcopatum
ad civitatem cum magna gloria duceretur. obviavit in itinere ri-
baldo quidam dormienti. qui iussu eius clatulo occide-
nat episcopum superdictum. Et videns episcopus ribaldum esse stu-
pefactum z quasi mente alienatum. intelligens eum vi-
disse aliquid. Dixit ei. dic quid vidisti z tamen ne
abscondas aliquid a me. Cui iste r. non audeat fac
Et episcopus compulit iste ut statim indicat. Cui iste. Vidi
iste thronum terribilem z regem cum angelis sicut supersedentem
ad quem veniens predecessor vester episcopus sanguinolento capite
vos coram eo de morte sua appellavit. qui me mi-
sit ad vos ex parte sua vobis precipere ut citius ad cu-
riam suam festinetis accepturus sententiam homicide. Et completo
ribaldus sermone finivit. episcopus coram omnibus expiravit
z sublimitate ad quam indebite conscenderat dereliquit
Et nondum est temptatio ista que venit de presumptione sancti-
tatis. non est minus periculosa quam illa que venit de altitudine
sublimitatis honoris. Exemplum. Fuit quidam heremita magne — Exemplum
abstinentie z orationis continue qui cepit de sanctitate sua
gloriari z dicere intra se quod nesciebat virtute qui defuerit aliquid
sibi nec faciebat aliquid quod in sanctitate excresceret. Et cum diu
oblectaretur in ista vanitate dyabolus in specie mulieris
pulcherrime ingressus est cellam eius z intra colloquar visus
cepit sibi verba suavia z visus esse inpudicos ca-
de prius accedens cum barba eius z collum palparet
ille accensus libidine z perditorum laborum suorum immemor
z religionis sue ad nefaria commixtionem se extinguens

v' monachis

iactauit statim illa descendens miserum cum clamore
et ululatu magno et cum eo secundum maxima multitudo
dixit O qui te extollebas usque ad celum demersus es
usque ad infernum. Quomodo cecidisti lucifer qui mane o-
riebaris. Tunc ille desperans reliquit heremum et redijt
ad seculum. Quia qui se exaltat humiliabitur. Versus Alta ruunt
inflata crepant tumefacta premuntur. Ouidius Omnia sunt
hominum tenui pendencia filo Et subito casu que valuere
ruunt. Secunda temptacio est auaricie cupiditatis. Hac
temptacione superantur omnes illi qui plus debito amant di-
uicias istius mundi. Quales sunt predones raptores et pira-
tae tirem cum suis ministris r. balliuus et castellanus
satellitibus et potestas qui per exactores iniustas et per consue-
tudines nouas deuorant plebem sicut escam panis. Cum
deberet nichil tunc sentencia prophete psalmiste dicentis. De
quo prodiit nouit et ipse probaberis. Hec est temptacio
dicat et iterum laqueos suos includit et constringit omnes fenera-
tores omnes falsos mercatores omnes prelatos symoni-
acos omnes iniquos iudices omnes aduocatos venales
omnes proprietarios claustrales quia iuxta verbum prophete Omnes di-
ligunt munera sequuntur retribuciones. Et a maiore usque
ad sacerdotem omnes auariciae student. Hac temptacione fuit
deiectus et morte subitanea preuentus sicut dicitur in actibus
apostolorum Ananias et Saphira uxor sua qui mentiti sunt
beato petro de precio agri venditi. Quibus dixit beatus petrus
Anania cur temptauit sathanas cor tuum mentiri
spiritui sancto et fraudare de precio agri. Quare posuisti
in corde tuo hanc rem. Non es mentitus hominibus sed deo. Certe
istud idem posset dici claustralibus proprietariis qui in reli-
gione tenent aliquid temporale sine licencia et voluntate sui
pastoris. Et omnibus illis qui de decimis et primiciis et ob-
lacionibus et legatis mentiuntur et defraudant ministros
ecclesie et pauperes. Et ideo deberent timere ne contingeret eis
eternaliter et corporaliter quod Ananie et uxori
sue scelere consimile. De aliis scriptura dicit ibidem

Audiens autem ananias hec verba cecidit et expirauit
Similiter factum est de zaphyra uxore sua periculosa quia
est ista temptacio Hac enim dyabolus temptauit primos parentes
et delectat quia fecit eos desiderare scienciam boni et mali
Auaricia enim non solum est pecunie sed eciam sciencie. Hac
eciam temptacione dyabolus ausus est temptare christum quando sta
tuit eum super montem excelsum et ostendit ei omnia regna
mundi et dixit ei Hec omnia tibi dabo si cadens adora
ueris me Cui dominus respondit Scriptum est dominum deum
adorabis et illi soli seruies Contra istam temptacionem
et contra istud mandatum ~~[illegible]~~ dominum facit cupidi-
tas quia non adorat solum deum sed seruit illi soli. ymo
denarium constituit deum suum Unusquisque enim illud quod
super omnia diligit deum suum constituit Et ideo dicit apostolus ad ephe. v
Auaricia est ydolorum seruitus Huius temptacionis laqueum
docet cauere apostolus in epistola prima ad tymotheum dicens. Ni
chil intulimus in hunc mundum. haut dubium quia nec au
ferre quid possumus. habentes autem alimenta et quibus te
gamur his contenti simus Nam qui volunt diuites fieri in
cidunt in temptacionem et in laqueum dyaboli et in desideria mul
ta et inutilia et nociua que mergunt homines in interitum
et perdicionem Radix enim omnium malorum est cupiditas. quam
quidam appetentes errauerunt a fide et inseruerunt se do
loribus multis Certe apostolus verum dicit sicut exemplo
manifestissimo eluxessit Nonne enim iudas proditor domini.
a fide errauit et magno dolore se inseruit. quia propter
cupiditatem deum vendidit et postquam desperauit et sus
pensus propriis manibus crepuit medius. et effusa in terra
uiscera eius. et anima eius rapta est a demonibus et perducta
ad eternos cruciatus Sed nonne errat a fide ille qui propter
cupiditatem suam non seruat fidem nec viuus nec
mortuus De viuis dicit poeta Viuitur ex rapto non
hospes ab hospite tutus Non socer a genero fratrum
quoque gracia rara est Lurida terribiles miscent aconita
nouerce Temptacio cupiditatis est illa que facit in

porcionare magnates et q̄ mouet mt̄ vicinos
bella et lites. Hec est illa que facit fidem frangere et ad
parētes qui p̄ h̄nda hereditate desiderant hodie filii
parētū morte n̄ copā ipis decimatib; ad paup
tate. Ite q' cupiditas facit violare fide ad mor
tuos p̄tz qr filii ho͛ pro aiab; parētū defūctorū
benefacere noluit de ipa hereditate quam ipi parētes
acquisierūt et eis reliquerūt et illi executores testa
mētorū q̄ noluit reddē legata eorū n̄ pacificare
clamores. peiores sūt q̄ latrones vl' p̄dones. q̄
no spoliāt n̄ vivos s; isti et vivos et mortuos. Qd'
Exm̄ q̄ sit piculosū p̄tz hic exm̄. Dives q̄dā infirmus ad
morte' convocavit fr̄em suū et copatre suū et sacerdote
curatū suū q̄ erāt tres hoīes quos ipe plus ama
verit et i q̄b; plus cōfidebat in vita sua et dixit
fr̄i suo. Fr̄ mi rogo te ut sis executor meus et ut
res in q̄ infra anū oēs clamores meos de divi
tiis meis q̄s ei relīquo pacificies et legata mea
psolues. Quod cū ille iurasset. ait infirmus rogo dm̄
qd' si infra anū cōpleveris qd' pmittis ignis q' dr̄
sc̄i anthonii te cōburat. Postea dixit cōpatri suo
Cōpr̄ rogo te ut iures m q' si fr̄ meus infra
anū p' morte mea no attēderit qd' pmittit
tu attēdas in ano sc̄do. Quod cū ille iurasset ait
infirmus rogo dm̄ q' n̄ h' fac̄is. malo infortunio
cruciat' de reb; tuis. Deīn dixit sacerdoti suo. Dñe
sacerdos rogo vos ut iuretis m q' si isti no cō
pleverit quod promiserūt ano p° ul' 2° vos cō
d' pmisso f: pleatis 3° et eo ipis deficientib; oms res meas in
ptāte vr̄a et manib; vr̄is pono. Cū aū iurasset
sibi sicut alii moriēs ait illi. rogo dm̄ si vos non
cōpletis promissū q' ipa lepra feriat corpus vr̄m.
Quo mortuo cū tres ani elapsi essent et de promisso
n° eorū curasset ignis sc̄i anthonii vix inpeciat de
fūcti fr̄em unum invasit. qui deportatus ad sc̄m anthoniū
ubi mortuus fuit et pauca ps dieb' eo' firmavit

93

deinde totum corpus defuncti illo igne consumptum fuit. Filius
vero cuiusdam mercatoris in taberna filium cuiusdam burgensis
propter quod filium suum spoliatum fuit omnibus bonis suis. Sacerdos
vero lepra percussus eiectus est de consortio sanorum et ductus
ad hospitalem leprosorum. Cui defuncta apparuit et in fide-
litate sua ei imprecatur dicens quod propter defectum ipsorum sus-
tinuerat tres annos in igne purgatorii. Dicit patet quod
periculosa sit temptacio cupiditatis quia facit hominem non
servare fidem nec vivis nec mortuis. III Tercia temp-
tacio est corporee voluptatis. Et hec temptacio nos
decipit per hoc illud quod sensus corporis demulcere consue-
vit. propter quod dicit quidam sanctus quod omnes sensus manducant(?)
vers(?) ipsi libido quod sentit audit quod odorat gustat tangit temp-
tacio est. Et Iob secundum unam translacionem dicitur in Iob: Temp-
tacio est vita hominis super terram. Et in libro sapientie
dicitur: Creature dei in odium facte sunt et in temptacionem
[illegible] anime hominum et in muscipulam pedibus insipientium.
Per hanc quoque temptacionem dyabolus multos decipit famulos
suos et maxime gulosos. ebriosos. et luxuriosos.
Hec est temptacio sicut dicit Innocencius in libro de miseria
humane condicionis. Gulositas carnis tributum exigit sed
vilissimum reddit quia quanto sunt delicatiora cibaria tan-
to fetidiora sunt stercora. Turpius ingerit quod turpius egerit.
superius et inferius horribilem flatum exprimens et abhominabilem
sonum emittens. Liber ecclesiastici dicit quod initium vite
hominis sunt panis et aqua et domus protegens turpitudinem.
Nunc autem gulosis non sufficiunt fructus arborum non genera
leguminum non radices herbarum non pisces maris non
bestie terre non volucres celi sed querunt pigmenta.
comparantur aromata et nutriuntur altilia. capiuntur obesa. que pinguia(?)
que studiose coquantur arte cocorum que laute parantur officio
ministrorum. alius contundit et colat. alius confundit et
conficit substantiam vertit in accidens. naturam mutat in arte
ut saturitas transeat in esuriem. ut fastidium revocet
appetitum. ad irritandam gulam non ad sustentandam

nature non ad nimietatem supplendam, sed ad aviditatem explendam.
Et tamen tam brevis est gule voluptas ut spacio loci
vix sit quatuor digitorum, spacio temporis vix sit totidem mo-
mentorum. Contempnitur mediocritas, et superfluitas affectatur,
et diversitatem ciborum et varietatem saporum aviditas
nescit modum; voracitas excedit mensuram. Itaque cum
mens gravatur et stomachus turbatur, sensus opprimitur, morbus
et mors incurritur. Unde Sapiens: Noli avidus esse in omni epu-
latione, et non te effundas super omnem escam: in multis enim
escis erit infirmitas, et propter crapulam multi obierunt. Et
Apostolus dicit: Esca ventri et venter escis, Deus autem hunc
et has destruet. Et nota quod gula temporis nostri et mundi
duas filias generat temptatrices, scilicet ebrietatem et libidinem.
Quid enim turpius ebrioso, cui fetor in ore, tremor in
corpore, qui promit stulta, prodit occulta, cui mens
alienatur et facies transformatur. Unde Salomon: Nullum enim
secretum ubi regnat ebrietas. Et tamen non sufficit
vinum nisi sicera, sed studiose conficiatur mulsum, pig-
mentum, claretum. Fietur labore multo, sollicitudine
multa, sumptu non modico. Et inde contenciones et pug-
ne et vulnera et homicidia et omnis inhonestas et
infamia. Hoc est enim quod patriarche viri Noe verenda
nudavit, quod Loth quem fecerat inter Zodomitas iustum
filiabus suis commiscuit, quod per manum mulieris
Holofernem principem exercitus regis Nabugodonosor
iugulavit. Hec illos quos invenit esse honestissimos in-
honestos reddit. Audi quid dicit propheta: Sacerdos igitur
et propheta nescierunt pre ebrietate, absorti sunt a vino, vi-
dentem ignoraverunt iudicium. Prodit pudor. Cum ad pro-
nunciandum evangelicam lectionem a quodam presbytero pe-
teretur, hesterna crapula et nocturna ebrietate eructans
fertur alta voce dixisse: Potum servorum suorum benedicat
rex angelorum. Ecce qualiter temptacio gu-
le generat temptatricem filiam, scilicet temptacionem ebrietatis; generat
etiam aliam temptatricem filiam, scilicet temptacionem libidinis. Hec scilicet

luxuria e inimica q nunq fugatur. n ai fugitur
nunq macta n ai macta. Unde q sps hois cum
consentit carni decipite. fit quoddam matrimonium sexua
le. in quo ex mala anima ex carne corrupta nasc
itur mala proles i peccatum. q ad mortem basilisci
ul nepe. i. venenum patris sui. i. spm inficit. pp qd
dicit apostolus ad romanos. Stipendia peccati mors. Si
enim scdm carnem vixeritis moriemini. si aut spu facta
carnis mortificaveritis vivetis. De hac temptatoe
non oportz exempla ponere. Quot enim hoies z
mulieres viduas coniugatas virgines. nobiles
z ignobiles. religiosos z seculares. laycos z clericos
z scholares. dyabolus deiciat p hanc temptatoem no
uit deus z vides totum mundum. De generalitate
istius temptacois dicit innocencius tercius in libro de
miseria humane condicionis z loquitur de luxuria. Ista
igitur oes etate corrupit. oes sexu confundit. oes or
dines soluit. oes condicionem pervertit invadit enim senes.
iuvenes. virgines. mares. feminas prudentes z simpli
ciores. superiores z inferiores. ad cumulum sceleris
q nocte venerem amplexatur. mane virginem vene
ratur. turpe dictu. sed turpissimum actu. dicta liceat
ne agi libeat. nocte filium veneris agitat i cubi
li. mane filium virginis offert i altari. Item im
patz oibus q periculosa concupiscentia z difficilia e ista
temptatio. Sed deus q nullum malum tolerat sine remedio
dedit nobis contra ipam multa remedia. que sunt
Continua occupatio. carnis maceratio. frequens con
fessio. devota oratio. resolucio corporis humani. recogi
tacio eterni supplicii. De primo enim i de continua
occupacione dicit beatus Leo. Semper aliquid boni facia
to ut te dyabolus semper inveniat occupatum. Et illa occupacio
completur contra hanc temptacoem. Item occupacio i scriptu
rarum studiis z in sermonibus audiendis primo patz
ptz qd dicit Leo. Ama sacram scripturam. z carnis

vicia no amab. ps parasti in cospcu meo mesam
i sacra scriptura adversus eos q tribulat me Vnde
patz qd qn dyabolo temptati est xpm de pecco gule ... esu
riz z dicenti ei si filius dei es dic ut lapides
isti panes fiat. dns rndit non ex solo pane
vivit ho. s ex oi vbo qd procedit de ore dei
De 3o qd vz con temptacoez luxurie i. de car
nis maceratoe patz exm in bta peccatrice vel i
bta maria magna. q diu in delicys vixit
tunc vicio subiacuit. s qm cito ad cristu se co
vertit z vite aplorum q erat in fame z siti z
frigore z nuditate se conformavit. ab hac
Exm temptacoe immunis fuit. vnd luxuriat caro non
bn pasta caro. De tercio i. de frequenti confessione patz
exm in quoda mercatore q tam fortr illaqueatus
erat cu quada muliere quam diligebat fedo amore.
P: qd ab ea una nocte no poterat continere. Iste conf
tebat sepe. z confitendo eos erubescebat pccm z in
mitate sua inde z plures confessoribz suis detege
z oroes eorum suffragia humili flagitacoe. Tande
ad preces sui confessoris dedit illi ~~treugas~~ pro
amore xsti treugas unius noctis. z pro ca treugas
alterius noctis amore bte virgis. z pro treugas
alterius noctis amore scorum aplorum. z quarta noctis
amore omn scorum. Et tande infusa sibi totmodi
gra dia est ab eo illi pcto ppetua treuga. z per
frequente confessione evasit luxurie temptacoez z re
cepavit ate pulcritudinez Et hoc est quod dr in ps Con
fessio z pulcritudo in conspectu ej i. dei gla si diligis
Exm cordis pulcritudinez. frequenta confessionez. De quarto i. de devota orone
qr libet a temptacoe carnis patz p exm Quidam
miles paupr oculoz suoz laqo irretitus cu in
concupia cuiusda regis filie virginis magni principis
z potentissimi deprim. consuluit sup hoc quenda abba
tem cisterciensem qui erat amicus suus z q erat

homo valde devotus. Cui ille: In veritate igitur dabo
tibi contra vulnus hoc letale salubre antidotum medi-
cine. Dic ei dicens qualibet die usque ad unum annum
psalterium beate virginis, id est centum quinquaginta ave maria
secundum numerum psalmorum qui sunt in psalterio. Infra annum
dictum autem voluntas tua complebitur ad presens. Miles De ca[...]
autem eius consilio acquievit et absque ullo defectu continuum
illud centum quinquaginta psalmorum cotidie beate virgini devotissime
sic solvit. Et cum sepissime solvere cepit cor eius ab amore
supradicte domicelle tociens paulatim refrigescere ita quod
ante finem anni ardor ille sit in eo penitus extinctus quod
iam nulla eius memoria tenebat et tamen salutacionum numerum
completum solvere non omittebat. Circa finem vero anni cum die
quadam equitans festinaret ad quandam capellam beate virginis sus-
iens de equo descendit et in ea consuetum numerum [illegible]
beate virgini devote solveret. Vidit beatam virginem in ortum
pulcherrimo et celestiali decore sibi apparentem et dicentem:
Tu servisti michi pro illa puella dicendo pro ea per
annum centum quinquaginta ave maria cottidie. Si velles per tantum tempus
eodem modo michi servire, habebis amorem meum et consorcium
perpetuum absque ulla dubitacione. Quo audito ille dis-
ponit et ipsi abbati hec omnia retulit et de consilio eius factus
est monachus et salutacionem illam solito attamen divine
probacionis suum penultimum a beata virgine votum devicta
temptacione carnis et superato mundo et mundi principe
de corpore est egressus. Ecce qualiter oracio beate virginis liberatur cum Rem
presertim a temptacione carnis et eciam a periculis temporalibus et
corporalibus et spiritualibus et eterne mortis. De [illegible] id est de
resolucione corporis humani quod eius cogitacio valeat contra
temptacionem carnis patet exemplo. Quod legitur in vi-
tas patrum sic: Cum quidam heremita temptaretur de quadam
muliere quam aliquando viderat, audito quod mortua
esset, nocte accedens ad tumulum eius et cadaver
effodiens super mamillas eius et faciem vidit vermes

horribiles z busones. z senciens fetorem intollerabilem
abscindens frustum illud carnis putride tulit secum. z
quotienscumque aliqua titillatione carnis senciebat frustum id
ad nares applicabat. z fetorem non sustinens increpabat O a-
mor quomodo dulcissime quam pessime fetes Et sic liberata
est ab omni temptatione carnis ¶ De sexto .i. de cogitatione

Exem[plum]

extremi iudicii quod valeat contra temptationes carnis patet
quodam exemplo quod legitur in vitaspatrum Quedam me-
retrix iactavit se coram quibusdam iuvenibus quod quemdam sanctum
heremitam faceret consentire ~~secum~~ ad concumbendum secum. z
illi promiserunt se daturos ei si hoc faceret quoddam premium
Cum nocte superveniente meretrix veniens ad cellam
sancti viri cum fletu z eiulatu magno rogavit se intra
cellam eius recipi dicens quod ne ab eo rapere illa nocte ter
a feris devoraretur z mortem eius deo sibi imputa-
retur Cui pietate motus cum eam intus recepisset. cepit
carnis motibus fortiter stimulari ad se autem postquam rediit
ipsum ait Qui talia agunt ad tormenta ignis eterni
vadunt Proba ergo si ignem eternum quem multo acriorem
quam iste potes sustinere z mittens unum de digitis
suis in ignem cum pre nimio ardore libidinis quem senciebat
in corde z in carne quasi nichil sentiret. secundum posuit
z postea successive omnes alios z sic fere omnes digitos
suos combussit Quod illa videns quasi lapidea facta est
Et mane venientes iuvenes ad querendum suggestionem
sanctum virum perpetrare voluerunt in peccatum. invenerunt eam
mortuam z mirantibus illis dixit abbas Videte quod
hec maledicta me temptavit z eis digitos suos combustos
ostendit Cui non volens ei reddere malum pro malo.
suis eam precibus suscitavit z exhortatam ad bonum ut
penitentem z confessam dimisit. z ipsa per omnem vitam suam
in bonis actibus consumavit Ecce quomodo timor divinorum iudi-
ciorum z timor gehennalis hominem a carnis temptatione
liberat
¶ Tercia temptatio est fortune calamitatis. sive transitorie

aduersitatis Et hec est patienter sustinenda quia promouet
ad meritum quia dicit quidam sanctus Flagella que nos hic premunt
ad futuram gloriam nos ire compellunt Vtrum dicendum quod hec temp
tatio est patienter sustinenda propter iiii^or Primo propter corporum plu
ralitatem et multitudinem 2o propter adiutorum fortitudinem
et promptitudinem 3o propter premii magnitudinem et lon
gitudinem 4o propter eterni supplicii formidinem Primo dico
quod temptatio tribulationis et aduersitatis est patienter susti
nenda propter corporum pluralitatem et multiplicitudinem
Omnes enim sancti fuerunt hac temptatione temptati
et probati et deus nullum amicum habuit quem hac temptatione
non probauit sicut dicebat sancta Iudith Consolans
populum dominum qui erat in ciuitate bethulie obsessa ab
holoferne principe exercitus regis nabuchodonosor
Cum enim deficeret eis aqua et victualia ipsi statuerunt
et deliberauerunt ex toto consilio inter se quod nisi infra v
quinque dies dominus mitteret eis adiutorium ipsi redderent
voluntati obsidentium ciuitatem propter quod ipsa increpauit
eos multum super hec dicens quod hec non erat verba que deberet
mouere dominum ad misericordiam sed magis ad indignationem
et ad iracundiam quia ipsi non debebant ponere terminum
dei misericordie sed ipsam humiliter petere et fiducialiter exspectare
vt patet in libro Iudith Item ibi in libro plura scribit
de temptatione abrahe Item vnde quod dominus temptauit abraham
per tres temptationes quia precepit ei ut exiret de terra sua
et cognatione sua Item ut immolaret filium suum Item precepit
ei carnem suam circumcidere Hec per tres temptationes quibus temp
tauit dominus abraham quem legitur fuisse amicum specialis dei
Designantur tres temptationes quibus ipse temptat religio
sos bonos in tribus votis in quibus consistit summa
et perfectio omnis religionis scilicet in voto obedientie paupertatis
et castitatis Et per hec patet probatum quod ipsi religiosi
sunt amici dei Probat hec dominus amicos suos in mundo
in temptatione tribulationis et aduersitatis sicut figulus

probat vasa ~~figuli~~ in fornace. quia vasa si sunt solida et bene
decocta percussione se agitant inter manus figuli et red
dunt clarum sonum. Aliter si non bene decocta crepant
et reddunt turpem sonum. Similiter in tribulacionibus et adver
sitatibus temptacionibus hominis constanciam qui vero vasa dei reddunt
clarum sonum per graciarum acciones. Dicunt enim quod tribu
lacio et adversitas sunt quasi quidam tactus manus figuli
summi id est dei cum non Sed econtra rebelles vel contrarij Talem
tactum senciebat Iob cum dicebat miseremini mei
miseremini mei saltem vos amici mei quia manus domini
tetigit me. Mali vero qui prava vasa crepant per im
pacienciam et iram et reddunt turpem sonum per murmuracionem
et blasphemiam. Et hoc est quod dicit Salomon. Vasa igitur
figuli probat fornax. et homines iustos temptacio
tribulacionis. Exemplum de bono vase habemus in Iob qui
cum amisisset filios ~~suos~~ et filias et omnes substancias suas
dicebat. Dominus dedit dominus abstulit sicut domino placuit
ita factum est sit nomen domini benedictum. Exemplum de
pravo vase habemus in uxore eius que videns talem
tatem viri sui dicebat ei. Benedic deo et morere ~~[illegible]~~
Glosa id est benedic id est maledic et suadebat ei facere quod
ipsa non audebat nominare. // non timore dei sed timore sup
plicij. Et subiungit et morere in morte id est occide te permitte
Intollerabilis enim videbatur ei tanto morti quam vita mi
sera diu pati. Sic probat deus amatores suos in tempore
tribulacionis sicut probatur aurum in igne fornacis.
Unde in libro Sapiencie dicitur de iustis. Deus temptavit
illos et invenit eos dignos se. tamquam aurum in fornace
probavit illos. Non quod dicat tamquam aurum in fornace.
quia aurum in fornace probatur et purgatur et ponitur
probatum et purgatum in thezauro postea. Similiter sancti
ponuntur in camino tribulacionis et temptacionis ut pur
gentur a culpa et probentur in paciencia et ponantur
in fine regni celestis gazophilacia. Ita ipse dei

// i. blasphemiam quod forte non nominare [audebat]

filius fuit Hac teptatiōe examinatus· sicut dicit apls
ad hebreos Non ei habe⁹ pontificē q̄ nō possit cō
pati īfirmitatib; nr̄is teptatū aut p oīa scdm
silitudīe; absq; pctō Si ergo caro sua inocētissīa
ꝛ mūdissīa subiacuit flagellis· caro nr̄a in
pctīs cōcepta ꝛ nata ꝛ nutrita nō dz ee imunis
Qui g° vult pᵒ xp̄m ingredi in sua btitudīe; pa
ret se ꝯo sufferēda teptatōez· sicut sp̄us sc̄us in
ecclico ffili mi accedens ad seruitutē dei sta ī ius
ticia ꝛ tiore ꝛ p̄pa aīaz tuā ad teptatōez Sta
igt ī iusticia s· bonoꝝ opm ꝛ tiore s· offendi ī ptīm
ne cadas a nūo elcoꝝ ꝛ io p̄pa aīaz tuā ad tep
tatōez· p qua cōficit oms elca Et ūx qd dicit apls
de moyse Eligens ac affligi cū pplō dei qz tpa
lis pctī hr̄e iocūditatē Scdm pz quod teptaciō
fortuite calamitatis vl' tēsitoie adūsitatis ē patiēc'
sustinēda Est pz adiutorꝫ fortitudīez ꝛ prompti ne
Deus ei ē q̄ ē adiutor fideliū suoꝝ fortis ꝛ fidel
Quia ē fortis pt altos suos ī teptatōe positos iu
uarē ī q̄ fortit̄ cōfidebat dd q̄ dicebat ad dnm
In te eripiar a teptatōe ꝛ in deo meo tnsgrediar
muru In te ·i· ī vtute tua nō ī mea qz do vl'
q̄ in vtute sua cōfidit dl' in cua° Et ad tpt ac
dit in tpe teptatōis recedit Cu ei ho sit de pillo·
vtq eᵒ q ex pte sua c̄· ē deficē ꝛ ad nichilū tēde
Si homo vera fide ꝛ spe ꝛ caritate ī mita vtuti
dine cū vtq dīna sit omipotēs illa in oi teptatōe
pt hoīe; sustentāe ne cadat vl' pt casū erige
ut resurgat Hic pz q̄ adiutor nr̄ ē fortis sic
dr in ps Dns fortis ꝛ potēs ī plio· i· ī bello tep
tationū Ite dico q adiutor nr̄ nō solū ē fortis
s; eciā fidelis pt Deus fidelis ꝛ absq; ulla ī
iqtate iustus ꝛ rcus Et qz fidelis ē nō pt ī ul
la necite cōfidentib; in se deficē· vl' innitētib; sibi
se subtrahē· s; oi aūto ꝛ suo suo in teptatōe posito

si vacavit ad xpm toto corde aut temptacoez fugat. aut
ea ita sibi alleviat ut ea facilr sustinere valeat
Vn aplus ad corinth. fidelis ei deus qui non paciet
vos temptari sup id qd potestis. s; faciet cu temptatoe
etiam proventu ut possitis sustinere. proventum idem
e quod lucru q p temptacoez si vilit resistim9 lu
cram9 pctoru venia. et augmentu gre et glie. Hic
verificat illud apli. Diligentibus deu oia coopant
in bonum glo dicit etiam peccata. Quod exponens hugo
de sco victore sic dicit. Talis qui facit bn uti. qz
inde fit humilior i cautior. Fuerat in pma. sollici
tior redditur in cautela. Si ergo sumus in temptatio
ne vel tribulacoib. confidamus in deo qz sic dicit e ipse ad
iutor fortis et fidelis et nunqz deficit amicis suis in
articulo necessitatis. Et hoc e qd ipse dicit in eccli two
Respicite filii naciones hoim et scitote qz nullus sperat
i dno et confusus e. permansit i mandatis eius et dere
lictus e. Aut quis invocavit eum et despexit eum quoniam pius
et misericors e deus et remittit in tpe tribulacois pcca
et ptector e omnibus exquirentibus se in veritate. Qui
ergo vult supare omnes temptacoez fiducialit accedat
ad deum adiutorem suum p devota oracoez et clamet dicens
oro Ne nos ~~nos~~ inducas in temptacoez. Huius oro
et devo e qui quasi bonus et fidelis nuncius que nos p
nobis ad celeste curiam mittimus ut impetret nobis
auxilium a deo adiutore nro contra omnibus temptacoibus et
necessitatibus. Vn ps. intret oro mea i conspectu tuo dne
dicit glo sic. Magna virtus oracois ondit qz qi quam
nuncia ad deum intrat et illuc mandatum pagit.
quo caro pervenire nequit. Hanc oracoez dedit nobis deus
~~in~~strumentum contra oes temptacoes et illud hoc e cu instrumentu cu
quo pugnavit moyses contra ppl amalechitarum
Vn ei lr exo. q cu ppls dm pugnasset contra ama
lechitas marcidulos qui exeuntibus de egipto. et
euntibus in tram promissionis p tram sua nolebat

98

vel supra montem [illegible]

pbe trāsitū moyses vō ī monte ⁊ aaron ⁊ vr cū
ypo. moyse vō orante ⁊ tendente manꝰ ad celū
vincebat ppls dni. ypo vō manꝰ deponēte ⁊ cessā
te ab orōe vincebat amalech Fatigato vō moy
se aaron ⁊ vr sustentauerūt manꝰ eius eleuata qr per
orōem eius ppls optinuit pfectam victoriā de suis
hostib; Et hoc ē qd dr in libro sapie Operas eius ho
sti qrela repugnauit pferens seruitutis sue scutū orōem
Dō vicit aut turbas. nō virtute corpis. n armature po
tencia s vbo vexatore subiecit. vbo sꝫ orōis. qr im
petrauit diuinū auxiliū Quod nobis concedat ihūs xp̄s
Tercia vō que temptacō tribulacōis ē paciēt sustinēda
est ppt pmiū magnitudinē ⁊ longitudinē Cuius mag
nitudo tanta ē qr excedit sensū ⁊ intellectū humanū.
Aplus ad corinth Oculus nō vidit nec auris audiuit
nec in cor hois ascendit q̄ pparauit deus hiis q̄ diligunt eū
nobis aut reuelauit p filiū suū Magnitudo igr huiꝰ p
mii ē pfecta felicitas. longitudo vō eius ē indeficiens
eternitas vn iacobus Beatus vir q̄ suffert temptacōem
qm cū pbatus fuerit accipiet coronā vite quā repro
misit deus diligentib; se hic nomie corone ondr longitudo
⁊ magnitudo mercedis eterne Quod ē eī maius pmiū q̄
iā angelorum ⁊ scōrum tpre dyadema regni Et q̄ ē ma
ior longitudo q̄ [illegible] vite sine fine ⁊ sine termio Et hanc longi
tudinē ondit rotūditas dyadematis in q̄ nō pn[illegible]
nec finis. sicut magnitudinē mercedis. ptendit dignitas
regalis capitis Et ppt hanc pmii magnitudinē
⁊ longitudinē. nō debem in temptacōib; tristari s mag
gratulari. qr sc̄m aplm nō sūt condigne passiones
huiꝰ tpis ad futuram gloriā q̄ reuelabit in nobis Et io
dr btūs iacobus Ome gaudiū existimate fres mei cū
in varias temptacōes incideritis ⁊ supscriptū dr glō [illegible]
optimū verbū Ne indignemini mei fres si mali i
mūdo floret. vos vō patimini. qr n ē eternitas i [illegible]
nis in tpalib; exaltari. s penꝰ de pmio [illegible]
nichil habet in celo. vos nichil i mūdo s spe [illegible]

Exemplum

Ex[emplum] de s[ancto] Alexio

boni ad quod tenditur quamquam adversi in via contigat gau
de delectatur. Item patet in beato ~~anthonio~~ alexio qui
temptationes tribulationes non solum patienter sustinuit
sed etiam voluntarie elegit. Fuit enim filius cuiusdam senatoris
romani qui cum per cognitionem uxorem duceret prima nocte nup
tiarum clam recessit ab uxore et ignorantibus parentibus
ad remotas terras abiit et in paupertate et mendicitate
domino servivit et a servis patris sui ipsum querentibus recepit eleo
sinas satisfacit. et cum tandem fractus labore et senectute in
terras remotas navigare disponeret ne sanctitas sua
aliis innotesceret domino volente romam applicuit et a
patre proprio sibi extraneus hospitium pro deo petiit et recepit
et per biennium ante mortem suam vilis et despectus a nullo cog
nitus in domo propria latitans iacuit ab omnibus incognitus
et a servis propriis multas contumelias et opprobria et verbera
et pressuras. Cogitabat autem et consolabatur eis libri septima la
dem imminente die exitus sui scripsit vitam suam propria in
quadam cedula et inclusit illam in manu sua. Die vero transi
tus sui repente in urbe romana omnia cimbala per se ipsa
pulsari et orare papa cum omni populo ut causa huius pulsationis
eis revelaretur a deo. Audiunt papa celitus vocem dicentem
Querite hominem dei alexium ut oret pro civitate ista
Et cum proclamatum fuisset per urbe ut quis sciret hunc vero
eum manifestaret. Aliquis de servis patris sui qui clamores
minus credit et sanctitatem et patientiam eius adverterat cogita
verit quod iste erat quem dominum ~~[illegible]~~ [illegible] qui per
cupaverat et venientes ad eum invenerunt eum iam mor
tuum. Quod cum nuntiatum fuisset summo pontifici et imperatori
accessere illuc. Et cum imperator oraret fit et adiuvante
manum eius aperire vellet non potuit. Sed papa aperuit et in
cedula quam tenebat vitam eius et exitum scriptum invenit.
Grandis autem fuit luctus in domo senatoris patre et
matre recognoscentibus filium suum et ancilla recognoscente
dominum suum. uxore etiam adhuc virgine recognoscente
virum suum vix possit verbis exprimere. Fabricata go

fuit in honore eius ecclesia · et in exequiis eius multa mira
cula a deo sunt perpetrata Et quia temptaciones tribulacionum
pacienter et fortiter sustinuit divina voluntate elegit · ideo
modo glorificatur in celo et honoratur in terra ad
cuius consorcium nos perducat nos Ihesus Christus amen
Secunda est quare temptacio fortune calamitatis vel
transitorie adversitatis est pacienter sustinenda est propter
eternum supplicium formidinem Illi enim qui temptaciones presentis
calamitatis nolunt pacienter sustinere sed portant eam mo
leste cum impaciencia et blasphemia et murmure impli
ant sibi suum infernum et per impacienciam suam temporale suppli
cium et momentaneum mutant in eternum et quod est eis pur
gatorium culpe · et acquisitorium venie · et in augmentum
gracie et glorie · faciunt sibi provenire in augmentum culpe
et in elongacionem venie · et demitum gracie et glorie et in ini
tium gehenne Et ideo sancta Iudith loquitur de illis qui in
deserto murmuraverunt contra dominum dicit sic Illi autem qui
temptaciones non susceperunt cum timore domini et impacienciam suam
improperium murmuracionis sue contra dominum protulerunt · extermi
nati sunt ab exterminatore · et a serpentibus perierunt Et nos
ergo non ulciscamur nos pro hiis que patimur sed repu
tantes peccatis nostris Hec ipsa esse minora supplicia fla
gella domini quibus sicut servi corripimur ad emendacionem · non ad uō
perdicionem nostram evenisse credamus Hec est ergo differencia suorum
dei et diaboli Verum enim dei in temptacionis fornace
positum ad modum boni auri foris rutilat · id est illuminando
alios per exemplum paciencie deum benedicit et laudat Filia
li vero ad modum palee tabescunt et fumat · id est def
ficit et deum blasphemat Et hoc est quod dicit Ysido
rus Sicut ab eodem igne aurum rutilat · et pa
lea fumat · et aurum purgatur et palea consumitur
ita una eademque vis tribulacionis ignis · bonos
purgat et examinat · malos vero cruciat et dampnat
sic boni in temptacione tribulacionis sunt sicut bonum unguentum

qd fortius exagitatur detestabilius odorat. mali sunt sicut ce-
num putridum. qd fortius exagitatum horribilius fetet.
Et hoc est qd dicit beatus gregorius in moralibus. Sicut aromata
odorem suum non nisi ad incendium expandunt ita viri sancti omnes
virtutes suas fragrancie in tribulacionibus molestiarum
z ipsi motum exagitatum horribilem exalant fetorem.
z suauem fragrant vnguentum bonis ... cristianis
temptaciones tribulacionis pacienter sustinentibus. sic bonis
discipulis z filiis obedientibus dat dominus tribulaciones
presentis temporis disciplinam leuem. malis vero de tribula
cione murmurantibus et blasphemantibus tamquam seruis
rebellibus dat infernale carcerem z eternam dampnacionem.
Tormenta enim que boni sustinent in hoc mundo non sunt nisi
quedam vmbra tormentorum que mali sustinent in infer
no. z boni sic quamvis hic dulcedines non sunt nisi quedam pre
gustacio eterne dulcedinis. z mali sic qd hic amaritu
dines non sunt nisi quedam pregustacio eterne amaritudinis. Et
hoc est qd legitur in libro sapiencie vbi dicitur Cum enim temp
tati sunt z quidem cum misericordia disciplinam accipientes scie
rint quomodo cum ira iudicati impii tormenta paterentur. hos quidem
tamquam pater monens probasti. illos autem tamquam durus rex
interrogans condempnasti. Et loquitur de temptacionibus z tribu
lacionibus quas sustinuerunt filii israel in deserto. que pacien
ter sustinentibus cesserunt ad meritum. sed impacientibus fuerunt
ad dampnamentum. Et dicit beatus gregorius in quadam omelia
Regnum celorum nemo murmurans accepit. nullus qui
Exem accepit murmurare potest. Exemplum habemus in duobus latro
nibus. quorum vnus in suspendio periit z alius paradi
sum meruit. Judas z Christus fuerunt suspensi vnus
desperacionis meruit suspendium dampnacionis. alius pa
ciencie sustinens meruit gaudium resurreccionis. z hoc
de ista temptacione. Clamemus igitur ad deum adiuto
Vltima peticio rem nostrum. Et ne nos inducas. Sed
libera nos a malo. hec est septima z vltima peti
cio dominice oracionis et quis possumus dicere quod hec peti

12 pte

tum9 liberari ab oi malo . z culpe z pene z futuri tri ap
pate loquendo possum9 dice q in hac peticione petim9
a celesti pre vicium inuidie a nob amoueri z virtu
te vero caritatis z clemencie nob dari Certa sicut ma
lum z bonum opponunt' sic caritas z inuidia opponunt'
Sicut enim caritas sup omes virtutes facit hoies bonos
ita q nichil sine caritate e bonum ul' meritorium . ita
inuidia sup oia vicia facit hoies malos . ita q nullum
bonum opus ex inuidia factum e hoi fructuosum ul' meri
torium Vocat' g° inuidia malum p quandam malam
antonomasiam ul' excellenciam quatuor de causis
Prima e q inuidia bonum in malum conuertit Secunda ro e
q a dyabolo q e auctor z primum ois malicie cui9
eius specialis filia procedit Tercia ro e q p ipsam de
malum . z culpe z pene i mundum intrauit Quarta ro e
q fonti bonitatis i. spiritui sancto contraria existit Est enim
vnum de peccatis in spiritum sanctum qd° vocat' inuidencia fraterne
gratie de quo dicit dns in euangelio q non remittetur . neque
in hoc seculo neque in futuro . i. vix remittitur Primo dico
q inuidia vere malum d' q bonum in malum conuertit
Illud enim opus qd° ex caritate factum esset bonum z merito
rium . ex inuidia factum fit malum z demeritorium ita
q sup inuidos vere cadit illa prophetica maledictio
Ve qui conuertunt bonum i malum ponentes lucem tenebras .
z tenebras lucem . Exemplum ponit beatus Gregorius in libro dya
logorum Fortunatus epc sanctus obsessum a dyabolo suis preci
bus curauit Dyabolus ex hoc dolens in specie hois
p vicos ciuitatis q' peregrinus clamabat se ab
ipso epo de suo hospicio electum . Cui quidam ciuis in
uidens epo hospitauit Dyabolus aut ea nocte
filium eius occidit Vnde beatus Gregorius interrogatus a pe
tro dyacono suo z scriptore . quare hoc permiserat
dns Respondit q non hospitauerat eum ex carita
te . nec ex bona intencione sed eo q inuidebat epo Exem

ut ex hoc haberet occasionem opus detrahendi · et se in ope-
ribus inde preferendi. Certe quod bonum hospitalitatis ad
quod tamen suadet scriptura · quod ex invidia processit. in ma-
lum et peccatum conversum fuit. Secundo dico quod invidia malum est
quia a dyabolo qui est primus auctor mali procedit. Unde testa-
tur Gregorius in libro moralium ubi dicit quod cum quosdam per
antiquus serpens per se venenum suum et malicie diffundat
in pectore tamen invidie serpens tota viscera sua evomit
Sicut enim ex mala radice mala arbor est et ex mala
arbore malus fructus procedit. sic ex dyabolo qui est prima radix
mali · cogitaciones locuciones et operaciones male procedunt
Tercio dico quod invidia malum · quia per ipsam omne malum
et culpe et pene in mundum intravit · fames enim et sitis et
morbus et mors et omnia mala penalia que inflicta
sunt humano generi non sunt inflicta nisi propter malum culpe. Omnis
autem culpa humani generis ortum habet ex dyaboli in-
vidia. Cum enim primos parentes ad peccandum impulit
quod eis invidit · eo quod cernit ascensum humiliando se sub
precepto creatoris sui ad illam beatitudinem unde ipse ceci-
derat per suam elacionem. Et hoc est quod dicitur in libro
sapiencie invidia dyaboli. mors introivit in orbem terrarum. i-
mitantur autem eum qui sunt ex parte eius. i. mundi. Quarto dico
invidia malum · quia contraria bono · id est spiritui sancto. Qui est
ex patre in spiritum sanctum · cui appropriatur bonitas · id est a quo est
bonum procedit per appropriationem eius divinis · cum sit eadem po-
tencia et sapiencia et bonitas patris et filii et spiritus sancti · sed
eadem divinitas tamen patri appropriatur potencia ne videatur filio
antiquior · et ex hoc minus potens. Filio vero appropriatur sapiencia ne
videatur patre iunior · et ex hoc minus sapiens. Spiritui sancto
appropriatur bonitas ne videatur esse spiritus malus sive pestilens
Hoc enim nomen spiritus per se sumptum frequenter male sonat in
scripturis · ut cum dicitur spiritus superbie · spiritus fornicacionis
Causa quare patri appropriatur potencia quia illi dicitur patre

in prem. q peccat ex infirmitate q e cotra potencie
Et qr filio appa sapia io dicit illi pctat in filiu
q pctat ex ignorantia q e cotra sapie Et qr spui
sco appatur bonitas io illi dicit pctare in spm scm
q pctat ex ppria malicia q e cotra bonitati z
ideo sunt inudi Cu aut inuidia sit recte cotra
fonti bonitatis i spui sco pt3 sit Spus ei e amor
pris z filii z p spm scm diffundit in cordib nris a
mor dei z proxi scdm illud apli ad ro. Caritas
dei diffusa e in cordib nris p spm scm q datus
e nob. Caritas aut seu amor dei nq pmittit hoiem
a bono ociosu ee. s3 facit eu in q e sp bonu cogitare
bn dice z bn face z de bono gaude Inuidia vo cu
cotra caritate z spui sco facit totu cotrariu efficit
ei hoiem sp mala cogitare mala dice mala face
z de malis gaude Pro dico qr inuidia vere malu dr
qr sp facit malu cogitare Ita inuidie conuenit spec id qd
ps dicit Qui loquntur pace cu pximo suo mala
aut i cordib eoru Inuidus ei sicut dicit ppha p
pace cu amico suo loqr z occulte ponit ei insidias // Exm
plu hem9 de h i 2o libro regum de ioab principe mi
licie dd regis q inuidebat alii militi z amase co
qr rex receperat eu in amicicia sua z times ne rex
auferret sibi dignitatem sua i principatu milicie sue
z poneret eu in loco eius eu obuiasset ei in itinere dixit
ei Salue mi fr z tenes mentu ei9 qi volens osculari
eu eduxit gladiu occulte z pcussit eu in late z
occidit Ecce quo inuidus signa amoris ptende
bat osculando z p inuidia malu cogitabat i corde
suo qr cogitabat eu occide in pacis osculo // Exm
co hem9 in scribis z phariseis q loqbantur cu xpo ubi
pacificas vocantes eu magistrum Magister inquiut scim9
qr verax es z via dei in veritate doces Et non
cogitat n ut possent de vbis eu cape Vn posset

Exem

Exem

Exem

cum accusare morti traderent || et ut de multis exemplis sumam
unum Adduxerunt ei mulierem deprehensam in adulterio
petentes ab eo utrum deberet lapidari cogitantes quod si
diceret quod lapidanda non esset accusarent eum tamquam preva-
ricatorem legis et iudicarent contra legem moysi qui iubet
adulteros lapidari Si vero diceret quod lapidanda esset
vocarent eum predicatorem falsitatis eo quod esset contrarius
sibi ipsi qui misericordiam semper predicaverat et non misericordiam eam lapidari iu-
bebat Sed ipse videns malas cogitationes eorum ita respon-
dit quod et misericordiam tenuit et iusticiam non reliquit nec apparuit
contra legem dixit Qui sine peccato vestrum est primus in illam
lapidem mittat Ecce iusticia. iusticia enim dictat esse immunis
a peccato qui alium de peccato dampnat Nemo enim debet alium
condempnare de peccato quod habet in se Cum autem dixit
mulieri nec ego te condempnabo vade et ~~noli~~ amplius noli
peccare Ecce misericordia quia cum ipse esset sine peccato et haberet
iudiciariam potestatem et auctoritatem potuisset condempnas-
se eam ad mortem si voluisset secundum mosayce legis
rigorem Sed ipse ostendit se velle tollere rigorem vete-
ris legis que erat lex timoris et rigoris et statuere novam
legem evangelicam que est lex dulcedinis et amoris Et quia
ipse erat ille qui per ezechielem prophetam dixerat nolo mor-
tem peccatoris sed ut magis convertatur et vivat Ecce quod illi
scribe et pharisei iudei agere sua actione per maliciam suam
cogitabant superare et extinguere dei sapientiam sed non est sapientia
non est consilium contra deum. Sic ergo patet quod invidia fuit prima
mala cogitatio Secundo dico quod invidia fuit mala
dictio et hoc de ratione sequitur ad primum. mala locutio ad ma-
lam cogitationem. ex habundantia enim cordis os loquitur Et secundum
evangelium malus homo de malo thesauro cordis sui profert
mala Ita enim invidorum et aliorum detractorum quia venenum
aspidum sub labiis eorum et lingua eorum gladius acutus

z sepulcrum patens est guttur eorum. Sepulcrum enim patens in
quo est cadaver mortuum exalat continuum fetorem. Sic
guttura inuidorum eructant continue detractiones et aliorum
diffamationes. Ipsi sunt enim crudeles homicide aliorum qui ro-
dunt carnes aliorum et absorbent sanguinem omnium. Unde
scribitur in vita beati Francisci: Detractor alienum sanguinem
potat quem gladio lingue necat. Item ipsi sunt inuidorum
dubia in partem deteriorem interpretantur. Unde dicit magister Gualterus
in prologo libri Alexandreidos: Naturale est magis animam
hominis a prima sua via. Omnium quam dicta que fecerit de-
bonis creata sunt ita esse depravatum ut pronior sit ad et
deprauandum quam ad indulgendum et facilius sit ei ambigua
deprauare quam in partem interpretari meliorem. Has linguas
venatas timebat beatus Ieronimus qui in omnibus prohemiis
seu prefationibus librorum suorum dolo inuidis rodebat. Ti-
mens ne ipsum puniret eum qui in libris suis obscura
vel dubia inueniret. Item ipsi sunt inuidorum si audiunt
aliquem laudari, aut laudem penitus suffocare aut pro posse
suo diminuere. Hasta est hec sub lingua contra conuictores
aduersarie que vocatur ... qua non potest euadere. Si enim
dicitur coram aliquo inuido iste est bonus homo, inuidus statim negabit
si potest vel si audet. Si non potest vel si non audet negare dicit
verum est sed tamen hoc est. Omnis ~~...~~ vulnerat hasta tuisi.
Item ... in scribis phariseis et principibus sacerdotum — Exemplum
qui dicebant Christum demonia eicere in beelzebub principe demoniorum
Item quod Christus comedebat cum peccatoribus quos indigebat doctrina
et in medio eius. Sicut dulcis medicus cum infirmis et dulcis
magister cum discipulis ideo ipsi dicebant ecce ipse erat homo
vorax et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus.
Dicto quomodo patet quod inuidia facit semper mala cogitare vel ma-
la dicere. Tercio dico quod inuidia malum dicitur quia in-
uidus semper studet aliquem mala facere. De quo dicit scriptura
Sapientes sunt ut faciant mala bene autem facere nes-
ciunt. Item pedes eorum ad malum currunt et festinant ut

sicut vendiderunt filii iacob ioseph fratrem suum

effundat sanguinem Exemplum supra possent poni non pauca ita
quod malum non est fratrem suum occidere sicut cayn occidit fratrem suum
abel propter invidiam Item numquam malum non est fratrem suum vendere
propter invidiam Item numquam non est malum primum omnium malorum pessimum
filium dei morti tradere sicut ipse morti traditus est
a iudeis propter invidiam Certo dico quod invidia dicitur malum quia
semper facit de malis gaudere Ovidius in libro methamorphoseos
describens invidiam dicit Risus abest nisi quem visi
fecere dolores Et sic dicitur sapientia Oculus invidi semper ad malos
Jo ea vocat invidos cum non videbis quia bonum alterius non potest
videre sine tristitia et afflictione unde in alexandreide In
iudice alterius rebus macrescat opimis Iste est glutonus go
lie qui quod intestinum dominum suum quam alium unde quidam poeta
Iustius invidia nihil est quia protinus ipsum Auctorem rodit ex
cruciatque suum Nam cum invidus alterius bonum prosperatum
in seipso tabescat unde in libro sapientiae Nec cum invidia
tabescente iter habebo quoniam ista non est particeps sapientiae Sapientia
dicit vera enim sapientia gaudet de solis bonis et tristatur de malis
Invidia vero gaudet de solis malis et tristatur de bonis propter quod
dicebat Seneca se desiderare quod invidi in cunctis civitatibus
oculos haberent ut quod prosperitates singulorum viderent tot
cruciatibus torquerentur Invidi sunt noctue infernales qui non possunt
videre lucem Et dracones gehennales qui non possunt sustinere
bonum odorem Oculus invidi dolet de bono et gaudet de
malo et hec sunt contra virtutes Exemplum in libro dialogorum de
florentio presbitero quem invidens famae beati benedicti misit ei
pro benedictione panem venenatum quod beatus benedictus cognoscens
per spiritum precepit corvo qui veniebat ad ipsum de nemore
cuiusque hora refectionis ut efferret eum ad locum unde non valeret
nulli nocere quod et fecit Florentius vero quia non poterat occidere
magistrum conatus est necare animas discipulorum Et fecit
septem puellas nudas tripudiare in orto qui erat iuxta
cellas monachorum quod beatus benedictus non poterat sustinere

Exem

si posito vicario pro se recessit inde et cepit ad desertum
unde venerat redire; Quo audito florencius presbiter gaudens
in quodam solario vehementer exultavit et repente solarium
sub ipso cecidit et nullo alio ~~interempto~~ miserum mundum (?) tantum (?) interempto
clausit (?). Et sic ille miser emulus in corpore occidit qui
maliciosa ira emulorum dolose invidebat et eterna gaudia
eorum lucra (?) preciosa occupabat. Sed libera nos a malo — [illegible] in oratione dominica ... malo scilicet libera
Quamvis appropriate loquendo non petimus liberari a malo in
vita (?): tamen generaliter loquendo nos possumus dicere quod nos petimus
liberari ab omni malo et culpe et pene presentis et fu
ture. Pro quo sciendum quod triplex (?) est malum culpe: primum quod
precedit ad malum pene temporalis et eterne. Est enim malum cor
dis oris operis. Et malum in huiusmodi (?) consumacionis; Primo dico quod
est malum cordis quod est triplex scilicet mala cogitacio de qua quod
precedit ad malum delectacionem. Quando mala cogitacio non ex
pellitur sed admittitur. Et si homo non vult malam delectacionem removere
sed placet ei et eam diu moratur tunc est peccatum mortale. Si tamen
consentit in delectacionem quamvis non consenciat in opus. Et
consensus delectacionis prohibite facit peccatum mortale. Et de
mala delectacione procedit ad malum consensum et ad consensum operis et istud
est peccatum mortale et reputatur pro facto vere qui consentit
in corde suo quod libenter faceret rem illicitam et a deo prohibitam
si locum et tempus se offerret secundum illud dominus in evangelio Qui
vidit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus
est in corde suo. Unde est igitur triplex malum cordis scilicet mala cogi
tacio mala delectacio et malus consensus. Et ab isto triplici ma
lo petimus nos liberari a domino cum dicimus libera nos a
malo scilicet cordis. Et moneo quod malum cordis offendit deum
decipit proximum dampnat animam suam. Primo dico quod malum cor
dis in mala cogitacione vel delectacione vel consensu offendit deum qui
inspector est cordis. Homines enim vident ea que patent deus autem
intuetur cor. Et ideo dicit dominus per ysaiam prophetam Lavamini

mundi estote ps Multi eo lauant se qui non sunt mundi coram ocu-
lis dei. quia lauant se ore et opere sed non corde Ore confitendo
opere a peccato exteriori abstinendo. sed non corde quia tamen peccant
in voluntate et proposito et desiderio et solum licet sint mundi et
loti coram mundo tamen non sunt mundi et loti coram deo Unde dicitur
alibi mundi sunt oculi tui et ad iniquitatem respicere non va-
les Exemplum in eternis in lucifero Qui sola voluntate equiparare
se deo quam in corde habuit. ita deum offendit quod ipsum
irrevocabiliter de paradiso expulit. et eterne dampnationi
adiudicavit Tercio dico quod malum cordis decipit pro-
ximum exemplum in proditoribus de quibus dicit ps loquuntur pacem cum
proximo. mala autem in cordibus eorum Tales sunt sicut iudas
qui osculabatur dominum ore et tradidit. et cogitabat in corde
Exem ps quod tales sunt sicut dyabolus qui simulata sanctitate multos
ducit invitos ad eternam mortem Exemplum habetur in vito typladio
~~in libro~~ pictaviensi ipso Cum appareret dyabolus in spe-
cie [illegible] cum sub pretextu necessitatis et utilitatis et honestatis
ad se adduxit. quod cum ipse in heremitica vita duceret et pe-
destris incederet. per blandicias suas fecit eum cum magno co-
mitatu equitare. carnes comedere uti lineis pannis. variis [illegible]
[illegible] preciosis. uti etiam balneis. et tandem ipsum demersit
in fetore libidinis in [illegible] thuronensis archiepiscopi quam
dum eam fecerat sociam et desponsaverat sub specie inclusam ad ipsum
veniens ipso licet invito fraude dyaboli ipso consentiente. dyabolus
ondissit Cum ergo dyabolus per signum pacis et amoris cogitabat
eum ducere in perpetuam dampnacionem Et decepit ipse per sortilegos
et divinos et phitonicos omnes qui consulunt eos et etiam per hereti-
cos et iudeos. Tercio dico quod malum cogitacionis vel cor-
dis dampnat ipsum hominem. quia deus non vult cor pollutum per
malam voluntatem recipere et ipsum ad salutem perducere Et apoca
dicitur Dominus ad qualem racionalem creaturam quam videt mala
voluntate esse pollutam. lava a malicia cor tuum iherusalem
ut salva fias. iherusalem interpretatur visio pacis et est
fidelis. quod dicit super omnia curare de fide cordis pacem cum

dicit laua a malicia cor tuum ut saluus fias qui di
cit Aliter non potest saluari nisi auferas maliciam
et malam voluntatem de corde tuo ¶ Tercium malum cordis
dampnat propter scriptum patet exemplum quod nunc scriptum sit quod Item
les quidam uxorem alterius adeo stupri diligebat et opera eam
consenciebat sed quia non habebat locum nec tempus ydoneum sola vo
luntate perpetrabat in cordibus suis scilicet peccatum Quibus
defunctis in illa voluntate missi prima pena dampna
cionis eorum talis est quod in inferno nudi existentes et mag
no impetu collidentes mutuo se amplexibus constringebant
et sic constrictos gehennali igne inflammati in favil
lam et cinerem redigebantur et statim iterum ad formam pri
mam incessanter ad tormenta renovabantur ¶ Hoc quod patet quod
de primo malo et de malo cordis quod offendit deum deca
pit proximum et interimit propter scriptum ¶ Secundum malum est Item
malum oris vel sermonis de quo dicit apostolus Sermo
malus de ore vestro non procedat Sermo malus est per quem
blasphematur et inhonoratur deus diffamatur vel vituperatur
proximus palliatur et excusatur proprium scelus Dico quod malus
sermo est per quem ~~diffamatur~~ blasphematur vel inhonoratur deus Et talis est
omnis locucio falsa vel inhonesta et omnis heretica doctrina
Et tale malum suadebat uxor Job que dicebat ei Bene
dic deo et morere id est maledic Et iii Re. Benedixit Na
both deum et regem id est maledixit Contra peccatum sit de
deo maledicere vel blasphemare patet quia talis lapida
batur in lege Patet eciam per exemplum quod narrat beatus Gregorius de
quodam puero quinque annorum qui ad blasphemare consueverat
et pater eum non corriperet sed dum pater teneret eum inter brachia
sua vidit ethiopes eum rapere volentes et vertens faciem
suam ad patrem suum ne videret eos cepit blasphemare
et demones rapuerunt eum de manibus patris et detulerunt a
nimam et corpus ¶ Tercio dico quod malus sermo est per quem dif
famatur vel vituperatur vel dampnificatur proximus Contra quod

Dicit beatus Iacobus quod lingua est inquietum malum plena ve-
neno mortifero. In ipsa benedicimus deum et in ipsa male-
dicimus homines qui ad similitudinem eius facti sunt. Hoc malum prohibet
apostolus cum dicit Non reddentes malum pro malo nec male-
dictum pro maledicto sed econtrario benedicentes. Quam pericu-

Exemplum

losum sit istud malum patet per hoc exemplum. Fuerunt duo clerici quorum
unus detractor pessimus de nemine poterat bene loqui. Cum
infirmitate detentus esset ad penitenciam a socio monitus propter
impedimenta ipsius monita non perfecte se correxit. Cum
ad extrema appropinquaret adiuratus a socio promisit ei quod infra
xxx dies ~~sibi posset~~ sibi appareret si posset et sic mortuus est.
Post paucos quoque dies deo concedente non pro salute eius
sed ut ceteri cum crederent exemplo apparuit socio totus niger
et totus accensus. Unde cum esset socius medio infernali. Ad cuius as-
pectum cum ille prae timore deficeret dixit ei Ego miser ille quondam
socius tuus pro quo oras clamitans, quia detractor sum dampna-
tus. Cum enim in extremis ductus essem coram iudice Cum
obmutescerem prae timore vidi multas animas sole lucidiores
manus ad iudicem contra me extendentes et clamantes Vin-
dicta domine sanguinis nostri de isto pessimo detractore
qui nos apud homines maliciose et mendaciter diffamavit.
Ad hanc vocem cum me iudex respiceret indignatus tunc
et confusus et de peccatis contra me in conscientia memet
ipsum et magnam dei misericordiam sum oblitus et sic desperans

Exemplum

penitus sum dampnatus. ¶ Tercio dico quod malo sermo est per
sermonem malicia et excusacio peccati. Contra hoc petebat animam
suam se psalmista qui dicebat domino Non declines cor meum in verba
malicie ad excusandas excusaciones in peccatis. ¶ Exem-
plum in primis parentibus post preceptum dei prevaricatum qui
cum excusaverunt se per mulierem dicens Mulier quam
dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno et comedi. Et per hoc
suum tacite inferebat in mulierem et in auctorem id est in dominum.
Mulier vero excusavit se per serpentem dicens Serpens
decepit me. Et neuter eorum cognovit peccatum suum sed excusavit

No ei debuissent se excusare p aliena s excusare p̄pria
voluntate · q2 pctm est ita voluntariu q n sit volunta
riu no e pctm Dn faciut multi dicut ho̅ q dicut
q no pnt se cotine p̄p fragilitate nr̄e · v torqntes
pctm suu in auctore nr̄e et in deu qui de eis nem
nāz dedit · q a pcco abstinere no possit qd no est
vm · q2 si peccat p naz pcaret z no p volutate · de
rito no iuste dapnaret Cn q ad vba malicie de
clinaverit z pcta sua excusaverit maledictore di
viere Et ois pcca sua excusates · z atte nuates ·
z redictes q agg̃uat pcta sua · e9 maledictore m
cirrit Suia sicut dicit gtia9 b3 e sepm laudare
z ad ypocrisim trede · z ho vera care · Dic q pcti de
duobz pl9 mal' · i cordis z oris · a q9 nos libet ille
cui nos dicim p dnica orone s libera nos a malo
Terciu malu est malu ma9 su opis · ad qd° malu
rduc corpis coinacio qua faciut luxuriosi · sicut
dicit daniel sciliz ipudicias · inveterati senes dierz
malorum · ne apphenderet nos mala q opaba
mini locq9 cu filiab3 isrl' · z ille tune loqba vob
It ad malu opis rduc3 innocentu psecucio qua faciut
sibi vn ananias dicit dno de saulo ·i· paulo Dne au
divi de viro isto · quanta mala fecit scis tuis i isrl
It ad h9 malu rduc paupum depdacio qua fa
ciut avari i · pdones · falsi mercatores · z usurarij
de q malo dr in ecclesiastico divicie cogregate
i malu dnd sui · multe st alie dnie h9 mali ¶ Et
sciedu q istud malu mltu nocz hoi · q2 aufert
ei luce dine gre · z cognicois rc · s'm id Excecavit
eos malicia eoz · z i eu q male agit odit lu
ce It pot tiorez i cotinuo tiore s'm id pavor ill'
q opant' malu Cecie ei securitas e illis q se
ciunt se in statu dapnacois No e pax impiis

dicit dominus Sic ducat istud malum adeo tormenta gehe
ne. quia si bona fecerit ibit in vitam eternam. si vero
mala in ignem eternum. Ponamus exempla si placet de
Exem tertio malo operis De corporis coinquinatione legitur in vita
sancti gregorii Cum autem serpens magnus vastaret illam re
gionem et devoraret tot homines quod numerum nec latibulum eius
possit inveniri. rogaverunt dominum beatum gregorium ut locum
ei sibi ostenderet Et ostendit ei sepulcrum cuiusdam mulieris
cuius corpus erat divisum in duas partes. et inter eas ha
bitabat draco. nec in alio loco nisi in illo poterat per
manere. quia ipsa mulier carnem suam diviserat. quia ad
ultera fuerat cum marito Grave quod est adulterium cum in
r adulteris mortuus faciat cubile sibi speciale. draco scilicet mag
nus scilicet diabolus De quo malo dicit ecclesiasticus loquens de
muliere impudica cum deprehensa fuerit. eiciens ob suum
dicit hoc sunt opera mala De aliis duobus malis
~~...~~ operis id est de innocentum persecutione et pauperum spoliatione
quod sit summa mala patet per exemplum Fuit quidam balivus se
Exem cularis multum in suadenda iusticia. quia non zelo iusticie
excedebat. sed propter munera quem diligebat et libenter accipiebat
propter quorum cupiditatem frequenter innocentes condempnabat et
reos absolvebat Hic igitur accusatus apud dominum suum
quod vita sua acceptione munerum spoliasset Cum vero vitare
copta. et ~~...~~ thezauro suo fuisset a domino spoliatus pre
dolore laqueo se suspendit. et de mandato domini sui tracta
tus equis per villam in furtorum patibulo est suspensus Cum
quidam vir religiosus rogaret dominum ut sibi revelaret quid cer
ca animam eius. et vidit eum in spiritu in quadam camera valde ob
scura. et cum eo duos demones prunis ardentes ad latera
eius sufflantes et liquantes aurum et argentum. quod pauperibus
auferre acceperat et mittebant in os eius. et per inferiora exeunda
iterum per os infundebant Ecce quantum malum ~~...~~ est receptio
munerum. oppressio innocentum et spoliatio pauperum De
quo malo sepe impletur illud quod communiter dicitur De male acquisitis

anale dissoqu' Ab his mal' ibi sz cordis. oib. & opib.
nos custodiat ihus xpus amen ¶ Tercium malu a q° petis
liberari e malu inhoneste co[n]usationis de q° pt ex pod
p qd° dicit aplus Ab oi spe mala abstinete vos
Mala spes e q dat alti ottasione scandali Scandalu
aut e dcm. vl' fcm. vl signu. minq rcm pbes alii occa- alias
sione[m] pcadi Tercium istud prim sit ondit est q dixit. ve
illi p q scandalu venit Tm e istud malu. q opa de
gne bono[rum] eciam viris fiat bo intentoe vicinitate scandalo
fiat mala Exm pono Est vnq clicq l' sacerdos sustinne
ne i vna villa. & i eade villa e mulier. cq scra. cli
cq vl' sacerdos frequt vadit ad eq domu no pp aliqd° ma
lu s ut suadeat ea ad ac bonu cu vsi videtes
ipm domu eq nimis frequt ingredi. & egredi st sup
h scandalizati iudicat vl' opinat q no frequtet domu
eq n amore pcadi Certe ex q° ipe sit scandalu alior[um]
n ab i° frequenti igressu abstineat mortlr pcat qz sicut
d' aplo de vl' q vestu i ydolotitis ad scandalo alior[um] ipe
omd' aiaq pp q[u]os est mortuus & vn aplus dicebat Si
esca mea scandalizet frem meu. no manducabo carnes
imetrnu. Illa solu q a malo ope. s etia ab oi mala
spe &c abstinendu e sicut d' vulgarit Na di pelle
lupias induite. q no vl' lupo silis ee Et ls no bnu ad
dt iuitat dyabo[lu]s mulieres. q choreas. & trypudia libent
aggregant & conectunt. h ei na e opa mironaiu s iuc
tutu. q qi intes & genelia rorcalia volut ostedere in
copa sua Isti st siles dyabolus q sumit. & ut dicat ita
contrafaciut opa dei Deus eu est fuit extensus in
cruce i honore dei sic chorizates extendut in cruce
brachia sua in honore dyab[o]li Et sic v' h abbacias De choreis
suas & q[ui]bz q st seruiut ei tandem & modici. & corsi
sic dyab[olus] choreas qsi abbatias suas v q i q[ui]bus illi q sut
i chorea st qsi canonici vl' monachi cantat in choro Illi
in

vero qui assistunt eis et audiunt et aspiciunt eos ex chorea sic
sicut equi si qui non intrant choream sed audiunt ex extrinseco
cantum cantatorum vel ministrorum chorearum Et sicut clerici et religiosi sunt
fin ut deo in cantu suo et de musica sua sic illi qui sunt
in chorea sunt dyaboli de cantilena sua. Hic enim cantus
clericorum inventus est a viro gregorio excitare eum ad hoc spiritu
sancto ut excitaret christianos ad devotionem. Sic cantus chorearum
inventus est a dyabolo ut excitaret corda ad lasciviam et illecebro-
sa delectationes Et propter hoc dicit quidam sanctus. quod magis esset in
diebus festis arare et fodere quam choreas interesse Ibi enim sunt
inhonesta spectacula et audiuntur lenocinia et tagiu' admo-
bechia muliebria et aspiciuntur ornamenta complacentia quam omnia
vero sunt in libidinum incentiva Ibi per signa oculorum et
gestuum proprie impudicorum mulieris consensio lasciviis
inucatte et postea vetula mediatrix ipsos istos talia
mittitur loco apto ad secretum colloquium mulieris et oppo-
neptham perpetratur Et si puella non consentit mulier
qui est fortior per violentiam eam rapit et plerumque contingit ex
teis simul et omnis si placet in corde Exemplum habemus in
genesi de dyna filia iacob patriarche. que cupie-
sua et fratribus egressa est in pastu pecorum occupatis cum
kmadim patris illusit et ut videret mulieres regio-
nis in choreas exiuit. quam videns senior filius sichem
principes terre rapuit et oppressit In eius vindictam fratres
eius perdiderunt totam civitatem vastaverunt et raptorem
et patrem et populum occiderunt Et sic vere qui ad choreas
cor/1 virgo abiit rupta rediit et multorum homicidiorum occasio
fuit Deus igitur non det occasiones scandalis hac vel accipe
ab omni specie mala abstineatis sicut comparatur a chorea
contra processiones que fiunt in choro dei ducuntur a parte
dextera. sic chorea in choro dyaboli a parte sinistra Et
ut melius appareat quam periculose et deo et sanctis odiose
sit chorearum ludus ducitur ad medium duo exempla quod
nemi sit fcptal in episcopatu cameracensi puella

Exem[plum]

quedam cantilenas in choreis assidua. cum quadam die
duceret choreas et cantaret quedam repente turbo rapuit
et in altum detulit. quia diversis flagellis maligni
spiritus crudelissime verberabat. Ictus quidem audiebat plu
rimi sed videre non poterant. sciente muliere audie
bat in aere eiulatus. et per modicum intervallum ceci
dit in terram mortua omnibus terribilis ad videndum. Item
in saxonia fuit quidam presbiter et tempore magni natalis cele
brans. cum audiret puellas quasdam choreas ducentes prope
ecclesiam et ipsum impedientes maledixit eis. imprecatus est ut
tamdiu ibidem permaneret. et sic per annum circulum perma
serunt non comedentes nec bibentes sed semper cantantes postmodum usque ad ge
nua demum usque ad inferiora terre demerse sunt. Deinde eas sanctus
heribertus coloniensis archiepiscopus absolvit. quedam autem
continuo obiit. quedam autem diu vivens penam suam
tremore membrorum continuo prodidit. Ecce quale est malum
quod tam dure a domino fuit punitum. Et non solum malum
inhoneste conversationis vitandum est a laicis. magis tamen a
clericis et sacerdotibus et religiosis et prelatis. quibus dicit non solum
si dat materiam scandali. sed dicit esse lux mundi propter ex
emplar et formam inhoneste conversandi. Persona enim non solum de
bet a peccato cavere sed et omnes exteriores motus et gestus su
os componere. ne in eorum ornatu et aspero affatu incessu ap
pareat aliquid reprehensibile. quod possit malis dare scandali mate
riam. propter quod dicit sanctus Odo abbas cluniacensis in libro col cluniacen
lationum suarum. Dicunt os viri vox domini. ex cordis ha
bundantia loquitur. sic exteriores hominis motus ex qualitate interiores fiunt
hinc est quod scriptum est. Amictus corporis et risus dentium et incessus
hominis enunciat de eo. Item Ambrosius in libro officiorum dicit de Ex^m
duobus clericis quorum incordinate incedebat. quod ipse processionis in
tuitu se faciebat eos recedere. quia utrumque malum visum quod in eius
corrigi non poterant videre non patiebatur. Quorum unus postea
sicut ipse infert publice lapsus atque de gradu suo deiectus est.
Gregorius quoque nazanzenus in sermone contra paganos libro
ita de iuliano apostata refert. Michi igitur olim certe

iuliani mores copti sit dn tunc athenis dicitur conuixisse.
considerauit cum viru et non frustra vates eo egregius sit
quam tum considerat Erat in eo incostancia morum incessus vrbe
non certus inflexiuus humeri iactabiles oculi tunc aliquando
quam torvi pedes impacientes nares spiritaliter contemptu ipsius
nictitantes et quam subbulliens Deinde quam per diuersa discurrens
tunc cum ipsa vidi et dixi O quale malum nutrit in se publica
Romanorum Non quod si homo talis gestu et talis incessu inueniretur in
aliquibus regionibus nonne sibi possit dici O quale malum nutrit
in se publica nidchorum vel candoltorum. Dicit igitur apostolus hortatur
nos ab omni specie mali abstinete vos ne possit dici de
moribus aliquorum id quod dicitur de iuliano apostota iuliano Deinde
patet de quadruplici malo in cordis oris et operis et exterioris co-
nuersacionis Et de omnibus istis potest intelligi quod nos in dominica
oracione petimus Sed libera nos a malo Ab istis igitur malis
per sua dulcedine nos liberet ihesus christus Amen V. Sed libera
nos a malo Predicatur supra de malo quadruplici scilicet cordis oris
et operis et conuersacionis exterioris Et sciendum quod nisi caueamus
ista minora mala de illis cadimus in alia maiora grauiora
scilicet in malum inueteratae consuetudinis indurate obstinationis
finalis desperacionis et eterne dampnacionis Primo dico quod
a quadruplici supradicto malo in cordis oris operis et in honeste
conuersacionis cadit homo in malum inueterate consuetudinis proprie
quod cecidere illi impudici senes qui ad libidinem sua non po
terant inclinare susanna matronam quibus daniel dixit Inue
terati senes dierum malorum Et istud malum est mira
biliter formidandum quia consuetudo inueterata vertitur in naturam id
quod testatur Jeremia propheta qui dicit Si mutare potest ethiops pellem
suam et pardus varietates suas et vos poteritis benefacere
cum didiceritis male Et ideo hoc contingit maxime multis
et precipue quam filios suos et discipulos et suos suos a primis
annis in bonis actibus non informant Et sic dicit quidam versificator
Quod nova testa capit inueterata sapit Item poeta Quo semel
est imbuta recens servabit odorem testa diu ~~Galeni~~ Valor

Adolescens iux via sua et cu senuit no recedet ab ea
Et io dicit ieremias propheta in trenis Bonum e viro cum
portaverit iugum dni ab adolescentia sua Ex^m quida Ex^m
ueo scriptu sr h^o in hic mom Fuit quida dives q filium
hnit q nimis dilexit carnal' z ipsum ambulare iux
desideria cordis sui a pueritia corrige neglexit Q
p^o bo patris sui furari z expedere in tonsionis z cybalis
z lupanaribz consueuit z aliis consumptis ad alia se co
uertit scdm illud cathonis Qui sua consumit cu desit aliena
sequit' Tade captus z ad suspendiu ductus flere pre
ad se vocari faciens osculu ab eo hnde postulat' Cuo
accedere ad eu nasu sibi cu dentibz amputat Requisitus
cur sic fecisset inquit Ex alig ipse no me suspendit
q me adhuc puulu cu potuisset corrigere no correxit
Salomon in proverbiis Qui parcit virge odit pueru Itm Stul
ticia colligata e i corde pueri z virga disciplina effugabit
ea Seneca q no caste vixi pri z mri imputandu e
no ei fuit sb legibz bn castigata domus Secundum malu
pg malu inveterate consuetudinis Est malu obstinate
defensionis z male gloriacionis qr ~~no~~ q no solu mala consu
etudinez deserere incipit ea defendere z con corripientes iu
grari z deridere scdm illud sapientis Qui corripit derisorem
ipse sibi iniuriam generat. 3° quod peius e odio hz corripiente
se Salomon Argue sapiente z diliget te argue stultu z odiet
te 4° quod peius e incipit de malicia sua gliari z exultare
scdm quod dicit sapiens de talibz letant' cu malefecerit z ex
ultat in rebz pessimis hanc gloriam increpat sps scs p ps^ta
Quid gloriaris i malicia q potens es i iniquitate tota die
iniusticia cogitavit lingua tua ~~in~~ Hec gla pmi n^a pe
rcda tibi e Certe tales q hnt hanc glam excecat dyabolus scdm
p Malicia eoz excecavit eos ipsi ei glanti i clavo q^o
culi eoz ~~civit~~ civitati z i laqo q^o ipsi suspendunt Legi Ex^m
et q duo fuerit hoies de bono genere sz malefactores

quarum unus fuit iudicatus ad erucionem oculorum alius ad sus-
pendium Et quia tam sua maleficia fuerunt cunctis et famili-
aris invidia impetraverit ab ipso ut unus eligeret sibi
clavum quem vellet cum quo oculi sibi eruerentur Alius eligeret
sibi arborem in qua suspenderetur Quod divisa est tota sunt ducti
sed nec ille clavum nec alius arborem ydoneam invenerit Ita
non faciunt isti qui volunt in peccato et in malicia sua gloriari Ex
eo perhibitum vel peccatum quod est aliud quam clavus eruens oculos
mentis Et arbor infernalis pro peccatoribus suspendendis et in
tenet clavum vel hanc arborem spontanee diligit ille qui cog-
noscens peccata sua defendit et cum corripitur insurgit et
in ipsis gloriantes perseverare volunt Nota id exemplum quod narrat
beatus Gregorius in libro dyalogorum Quidam enim sanctus vidit in quodam
flumine nigro et ardenti et fetenti quendam oneratum ferro ibi
detineri et petens ab eo quis esset dixit se tenuisse officium
mutilandi et excecandi et suspendendi reos qui erant ad mu-
tilacionem membrorum suorum vel ad mortem per sua maleficia
iudicati Et quia ipse non faciebat hoc zelo iusticie nec sicut
debuisset compassione in extrema et dolore sed de aliorum casu et mor-
te gaudebat et gloriabatur et ad alios procedebat cum desiderio
ferebatur Ideo in illo ardenti et fetenti flumine ita afflictus detinebatur
Nota quod gloriari aliquis in sua malicia quia talis gloriacio non est bona sed
execrabilis et dampnosa Decimum malum in quod cadit de ma-
lo obstinate defensionis vel maligne gloriacionis Est despera-
cio finalis in quod cadit ille qui in malis suis perseveravit toto tempore
vite sue quando venit ad mortem considerans multitudinem
et magnitudinem peccatorum suorum et diffidens de dei misericordia no-
lens confiteri nec converti secundum quod sapiens dicit impius cum ve-
nerit in profundum malorum contempnit Et ideo quod dicitur in psal-
terio repleta est malis anima mea et vita mea inferno appropinquavit
et bene dicitur appropinquavit quia quanto peccatum est maius tanto sibi eius
quod est in inferno appropinquatur Et quia maius inter omnia peccata que
possunt committi in vita ista sunt desperacio de dei misericordia Et

in hoc malum cecidit cayn gen. iiii. qui abel fratrem suum occidit
dixit enim Maior est iniquitas mea quam ut veniam merear
Sed iniquitas alia beato augustino attestante qui dicit in libro de con
flictu viciorum et virtutum Dicens nimietas cogit peccatorem
ad penam. non tamen quantitas non vite enormitas non operis
turpitudo non temporis extremitas excludit peccatorem a venia. si
plena fuit voluntatis mutatio. Sed vere latrones summus misericordie
caritas filios prodigos suscipit penitentes Exemplum in maria
magdalena et paulo et maria egipciaca Alius quoque peccatum
desperando quam fratrem occidendo Occidendo enim fratrem videtur peccasse
in hominem. Sed desperando dixit in deum peccatum eius misericordiam que infinita
est limitat In hoc enim malum cecidit iudas proditor qui deum
vendidit. quia ipse contempsit deum et dominum suum quem ipse vendiderat
morti condempnatum vidit. penitenciam quam non recepit in
deus intulit dicens Peccavi tradens sanguinem iustum et cog
noscens peccatum suum. veniam non petiit. Sed scripture indigna
mia iudicavit Et quod solus deus est iudex animarum sibi usurpavit
quod est contra omnia iura. quia nemo debet esse iudex in propria causa et io
desperationis et presumptionis sue penam protulit. quia abiens
laqueo se suspendit et suspensus crepuit medius et effusa sunt
in terram viscera eius Unde est quod dicit quidam [illegible] dicit in libro [illegible]
dum ignoras quam periculosa res est desperatio vide periculosa quia
plus peccavit iudas desperando quam deum vendendo Multi enim ex
illis qui morti christi consenserunt conversi sunt ad christi misericordiam veniam
consecuti sunt Dominus qui custodiat nos a malo desperationis
et perducat nos ad regnum sue beatitudinis amen Tertium malum
in quo cadimus de malo desperationis finalis est malum eterne
dampnationis de quo potest intelligi illud quod dominus comminatur peccato
ribus in cantico moysi dicens Congregabo super eos mala et
sagittas meas complebo in eis Notandum dicit mala in plurali
quia in inferno non est unum solum malum sed plura Est enim ibi
ignis inextinguibilis frigiditas intollerabilis Et quia opposita
iuxta se posita magis elucescunt sua [illegible] et [illegible] ondiur

ls a nimio calore transferuntur ad nimium frigus ut dicitur com
qua. Et hec duo mala tangitur in iob ubi dicitur Ab aquis
nivium transibit ad calorem nimium. Dicit quod aque nivium
sunt frigidissime. Item ibi est fetor intollerabilis propter quod in
apocalipsi vocatur stagnum ignis et sulphuris. Ignis propter arde
rem sulphur propter fetorem. Item est ibi visio demonum horribilis
quod significatur in libro sapientie v° dicitur quod fortes esses appa
rebat eis. Dicit quod si possent videre diabolum unum in sua
specie potius vellet intrare clibanum succensum quam videre eum
Item quod est quod usque plus quam totum mundum videbitur. Item
est fames insatiabilis que tangitur in cantico moysi cum dicitur
consumentur fame et devorabunt eos aves morsu amarissimo
aves id est demones qui volaverunt de celo. Cum dicat non comedent
quia ibi non est cibus sed comedentur a demonibus et iterum innovabuntur
et iterum comedentur. Et hoc nobiliter dicitur morsu morsu enim dicitur
afflictorem non omnino consumptorem. Secundo enim mordet non
omnino consumitur. Item est ibi sitis intollerabilis quod ostendit
sic dives qui pauperi lazaro micas panis negavit et ad
cet in tormentis ab abraham guttam aque petiit et opti
nere non potuit. Mitte inquit pater abraham lazarum ut in
tingat extremum digiti sui in aquam ut infrigeret linguam
meam quia crucior in hac flamma. Et responsum est ei a(?)memento
fili quod recepisti bona in vita tua et lazarus similiter mala
Nunc vero hic consolatur tu vero cruciaris. [illegible] po
tum non ad infrigerandum sed magis ad inflammandum. De quo dicitur
in cantico moysi Uva eorum uva fellis et botrus amaris
simus fel draconum vinum eorum et venenum aspidum in
sanabile. Plures alie erunt ibi pene. Sed una est que omnes
alias superabit id est amissio divine visionis incomparabilis
de quo dicit augustinus in enchiridion sic. Dampnati in inferno magis
de amisso dei consortio quam de illato sibi supplicio cru
ciabuntur. Et in omnibus istis penis est eternitas interminabilis. Unde
dicitur in apocalipsi fumus tormentorum eorum ascendet in secula se
culorum. Et in ysaia ignis eorum non extinguetur et vermis eorum

no morie Ecce quare dicit dominus congregabo super eos ma
la hoc est mala que eos perdebat quia dicebat Cha
ritas eorum in malis tabescebat Tabescunt enim et deficiunt a
nime dampnatorum usque ad iudicium. Si anime et corpora eorum
post tabescent post iudicium Deficient mortui non quod desinent
esse sed quod nunquam eis poterit bene esse Desiderabunt enim mor
tem et fugiet mors ab eis Ibi enim dicit [...] Erit
mors inmortalis defectus indeficiens et finis infinitus Et sic
dico quod non est credendum illis qui dicunt quod quando suffragia pro
eis fiunt pena eorum ad tempus suspenditur et alleviatur et hoc
est falsum quia ipsi nunquam habent requiem nec pene interrupcionem
nec alleviacionem propter aliqua suffragia pro eis facta ymmo
quando sepulti sunt in loco sancto ubi multa fiunt suffragia
habent propter hoc penam maiorem in gehenna sicut patet per hoc exemplum
Quidam usurarius moriens fecit se sepeliri in monasterio
quod eum per multa tempora monachos inquietaret Per continue
admonitus a quodam bono viro ut diceret quod monachi ab
eius infestacione possent vivere [...] in ipso monasterio non
possum quia corpus usurarium [...] quod non cessat et [...]
si velit quiescere a loco [...] sepulture [...]
[...] et finem [...] Legitur eciam de quodam decano qui fuit in
[...] et cupidus qui eorum bonis pecuniis [...]
le libris inplevit et subito [...] posuit Hic [...]
morte [...] in inferno a demonibus desiderans [...]
ei quod si possit [...] de [...] libris quos in [...]
[...] obolum [...] Nunc in
usque ad [...] Hanc [...]
niam dixit Nichil [...] ex isto facto quod [...]
pecuniam [...] plures ad [...] Et [...]
nes [...] animam rapuerunt Nocte vero apparens [...] et se
per [...] penam dampnacionis [...] rogavit ut de
[...] qua inhumatus erat expelleret quia [...] in inferno du
[...] Extrahentes autem eum de tumulo invenerunt
bufonem [...] magnitudinis [...]
[...] cum bufone sepelierunt eum extra villam Contigit

Ex

q̄ q̄le q̄ete tȝ in infno dic 1ᵃ ꝯtu corpa i loco q̄etis
q̄esce no valet Dᶜ qᵒ ptȝ de octo mal' a q̄b' pena libe
rari a dño qui nos docuit in dnica oroe Sᵉ: libera nos
a malo i malo cogitacois locucois opacois ihoneste
ꝯuersacois· inveterate ꝯsuetudinis· pūse defensionis
ul maligne glacois· final desperacois z etne dap
nacois Alr ꝯtra oibꝫ mal' nos libet ie ēī ꝑ nobis
sustinuit mala pene tpalis z mortis corpal' ut
nos liberet a nobis mala culpe spualis z etne dapna
cois dño ihu xpo amen ¶ Sed libera nos a malo
Credo qd a mal' supdcis liberat nos dns iiijor modis
sicut video qd iiijor modis liberat hoies i h mundo · li
beratur ei citatq ul accusatq p ... medium· libera obsessi
p invocacoe dnoꝝ feodalium· liberat debitis alligatq
p thezaurum ppium· liberat naufragos p navis suffra
gium Sic nos liberam' a pdictis mal' z futuris p pme
reꝯsiliacoes qᵃ p ... medium p devota orac qᵃ p a
uocacoes dnoꝝ feodalium p elemosinaꝝ erogacoes qᵃ p
thesaurum ppium p dnice ... adhesioes qᵃ p navis
suffragium Pᵒ dico qd q̄ citat' ul accusat' coram iudice
liberat' p ... medium Deus aut hoies se ... ad ppe
tuae ... ad die sue mortis · z ad die iudicii· de oibꝫ
q cogitaverit· dixerit· fecerit· de bonis q expederit· de oibꝫ
momentis tpis q̄b' vixerit zoez iudiciu Deus aut hꝫ duas
curias i curia sue ... q durat dū vivimꝰ ... curia
sue iustitie ad quam i morte ... Iᵃ mitissima
2ᵃ severissima t' districtissima Et si nos volumꝰ iꝯsiliati
deo nos i pᵃ liberam' a 2ᵃ Iᵃ aut iꝯsiliacoa fit sicut
modo sic nos offendimꝰ deu sicut modo i cogitando loqn
z male ... Sic nos possumꝰ iꝯsiliari deo z
liberari a pcto z ab etno supplicio p vera ꝯtrcoes i cor
de · p vera ꝯfessioe i ore · p vite mutacoe z melioracoe
i ope Sᵒ liberam' in curia divine ... Sᵉ dico
qd nos liberam' in curia divine ... p vera ꝯtrcoes
in corde Et hꝫ ... psalmista ... dicit ...

babilonē ibi͡q liberaberis· et babilon iͣ p̄ta cōfessio
Confessio aut̄ duplex ē· sc̄ʒ dicat scriptura Est eī confessio du
cens ad morte· ⁊ ē confessio adducens gr̄āʒ ⁊ gl̄āʒ Confessio
adducens morte ē qn̄ h͡o p̄ verecūdia ꝑ confusioneʒ p̄c̄m
n̄ vult p̄ctā cōfiteri Hʒ confusio adducit morte· n̄ corpis
sʒ aīe q̄ plꝰ timida ē spūs ꝙ̄ ꝑdicionis inductiua sit
ad corpꝰ ⁊ aīe Scꝑientiū initiū Hʒ confusio ducit ad
morte· n̄ momentanea sʒ sp̄ualē ⁊ et̄nā Infirmꝰ eī
q̄ p verecūdia celat medico ul' cirurgico morbū
suū l' vulnꝰ suū int̄ficiat se ip̄m Hʒ confusio n̄ libe
rat sʒ impedit ⁊ ītrāt qr q̄ abscondit scelera sua n̄ dirigetᵘʳ
ut dᵢ in ꝓuerbiis Hec ⁊ ē confessio adducens gr̄āʒ ⁊
gl̄āʒ· hʒ ē confessio qn̄ h͡o de p̄cto suo· corā deo· qn̄
ī corde suo cōterit̄· ⁊ dolet ⁊ erubescit de opē Hʒ confusio li
berat a culpa ⁊ a dāpnacōe et̄na Dr̄ d' dn̄s ī
ezechiele Quacūq͡ʒ hora p̄ctor p̄n̄s suū ingemuerit
omīū iniqtatū eī n̄ recordabor Vn̄ ī tobia Cū ī tribu
lacōe fuit liberabit̄ ⁊ ī cā sc̄i tribulacōe dꝰ q̄ dᵢ in ps̄ Ca
cordia dñs· sp̄us cōtribulatꝰ· cor cōtritū ⁊ humiliatū deꝰ
n̄ despicies Legit̄ hic de q̄dā p̄catrice q̄ audiens s͞mo
ne q̄dā s̄cū vīri videns p̄ciculū ī quo erat voluit corā
cōfiteri· sʒ c' q̄ p̄curabat dixit eī ut expectareʒ dᵢᶜ s͞mo
eī finitꝰ eēt Illa ⁊ fecit Hʒ ut fecerī s͞mo de p̄ctis
suis cogitat̄· ⁊ itm̄ doluit· ⁊ corā deo erubuit· qr p
verecūdia ⁊ dolore finito s͞moe uicta mortua fuit
Cū ꝯo ignoratū eēt fr̄d rogat̄ ꝑplm̄ ut oraret p ip̄a
et c̄ītē vox de celo dicens Nō orētis p ip̄a· qr n̄ idigit
vr̄is oracōibʒ· sʒ vos ī̄digetis in meritis oracōibus suis· qr cōt
nō ⁊ confessio quā habuit corā deo tm̄ fuit· qr statī eā
liberā ē ab oī culpa ⁊ pena· ⁊ nūc ī celis ē glorificata
ī consūmacā in breui explevit t̄pa multa In cꝰ signū
aparatꝰ eā ⁊ uidētes cor eī p̄e dolore ⁊ verecūdia
scissū Hʒ ē ḡo confessio cordis adducens gr̄āʒ ⁊ gl̄āʒ ⁊
liberās a culpa et̄na ⁊ pe̅ Iux' verbū ꝓphē dicētis
Veniēs in babilonē ibiq͡ʒ liberaberis Et ḡo p̄ta q̄lē

liberam per veram contricionem in corde in dulci corde pe humiliato et liberat me. Item dico quod in curia diuine me liberauit per veram confessionem in ore. Ad quid dominus in euangelio Iohannis hortatur nos dicens Vos cognoscetis veritatem et veritas liberabit vos. Veritatem confitetur qui omnia peccata sua et eorum circumstancias agnoscit et in confessione coram dei vicario i. sacerdote veraciter exprimit cum proposito abstinendi et satisfaciendi. Et hec veritas liberat a culpa et pena eterna. Et sic Augustinus dicit Si homo agnoscat deus ignoscit si homo excusat deus accusat. Unde agnoscebat dauid veritatem qui dicebat domino Delictum meum cognitum tibi feci et iniusticiam meam non abscondi. Dixi confitebor aduersum me iniusticiam meam domino et tu remisisti impietatem peccati mei. Deus enim accusat et cognoscat peccatum meum et si tu sibi cognoscis id et accusas tu concordas cum deo et ille te et deum tecum et fecit pacem et reconciliacio. Confessio enim est quedam cooperatorium quod operit peccata coram demonibus ne possit ea agnoscere nec accusare. Item operit confessio ~~[illegible]~~ peccata coram angelis et hominibus ne possit contra peccatorem testimonium perhibere. Item coram deo ne possit nec velit ~~[illegible]~~ peccatorem post ipsam condempnare. Unde per confessionem acquiritur beatitudo ideo dicit quod dauid in psalmo Beati quorum remisse sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Exemplum legitur de quodam christiano scolari cui quidam paganus diues erat et eum fidelem cum inuenit claues domus sue sibi commisit. Habebat autem ille paganus filiam innuptam quam iste christianus diligerit et impregnauit iuramento ab ipsa recepto quod non reuelaret eum ullo modo. Habebat autem iste paganus ymagines in quibus demones erant qui de occultis sibi respondebant. Christianus timens christianus venit ad quendam sacerdotem et confessus est ei veraciter et integre peccatum et omnia alia peccata sua et penitencia accepta rediit. Ut peccator et confessor. Cum autem paganus filiam suam cognouisset impregnatam esse et illa nollet prodere stupri actorem petiuit veritatem a demone qui erat in suo simulachro. Dixit ei demon Solebam quondam agnoscere amasium filie tue sed modo non cognosco.

Margin: confessio — hic — Exemplum

q' quidā prosp̄ vnguento ē vncta qd° aufert in mentia
c° Admiras pagano cogitabat q̄ h' erat i° grauior
punites securitate ⁊ independitate dediat ab eo ve
rate dicere q' x' facta sunt cū morbo ... peccata
spiritualia vngienta. Et mō ipsū factū confessionis ē
tate utilis q̄ n̄ sunt dyabolū tecte notitia pecca
tis. Quo audito paganus cū filia ⁊ familia sua
baptizari se fecit. ⁊ filiā xp̄iano illi vxore dedit. Et
confessio vera ipsum a peccato stupri ⁊ illos a statu
infidelitatis ⁊ dampnacionis liberavit. Iusto q° salubr̄ a
mone nos dicens Vos cognoscetis veritatem ⁊ veritas
liberabit vos. Dic q° pr̄z q' in alia die me libera
in p vera contricione in corde. ⁊ p veridica confessione i
ore. Et nos liberat ille q̄ liberator ē omnium vere contritor
⁊ confitentium. Hic esto amen. Ideo dico q̄ i alia die
me libera a malo culpe. ⁊ pene eterne p vite mutacōez
⁊ melioracōez in ope. Qui sc̄ de oībꝫ membris suis q°
b° impugnavit deū. nūc placare ipsum. vcꝫ oculis peccata
flendo. auribꝫ sermones ⁊ missas audiendo. ore dm̄ orando
pedibꝫ ad eccl̄ias eundo ~~malis~~ ⁊ i honore scōꝝ peregrinando
manibꝫ elemosinas largiendo. toto corpe ipsum p pn̄iaz af
fligendo. Et h' ē ad qd° hortat' apls̄ in ep̄la ad romanos
Sicut exhibuistis inquit membra vestra servire i mundicie ⁊ iniquitati
ad iniquitatē. ita nc̄ exhibete membra vestra servire iusticie
in sanctificacōez. Hec liberati ~~…~~ a peccato. servi aūt facti deo.
habetis fructū vestrū in sanctificacōez. finē vero vitam
eternam. Item aliud n̄ oportet ponere q̄ de ista p̄ctatrice bressia
q̄ de bt̄a ma̅ magdalena q̄ sic d̄r de beato gregorio. Et vsc hint
peccatī oblectamenta tot de se deo obtulit holocausta. Oculos
eius q' conspexerat invenerat q̄s male concupierat. ⁊
q̄s male ad peccatū allexerat. lacrimas fudit q' pedes
dñi lavit. Capill' q̄s male composuerat pedes dñi tersit.
Vnguento q° male vsa fuerat pedes dñi vnxit ⁊
corpus qd° in peccato prostraverat. ad pedes prostrav
it ⁊ p triginta annos i pn̄ia gravissima afflixit ita q̄

libe͡ra a pctō · sicut ac seu deo Ad certu sanitate deuen
q angli sepcies ī die leuabat ipsa ī aera · et nutri
bat ea cantu suo · et celesti melodia · et ut in celis co
ronata · et ī terris honorata. Et p vite austeritatē ē ab
omi culpa et pē pfte libe͡rata Et nos q̄ sic faciam
ut sic fiore de malo ainicoz nroz liberati sicut
ille ī sanitate et iusticia cora ipso oib; dieb; nris Et
qm pts p⁹ modu liberandi ī sic citatu vl accusatu co
ra iudice liberu p auie iudicium Et sic visū ē libe͡ra
m ī alia dixe mie ab oi malo et culpe et pene p
p nis ī consiliatores q̄ consistit ī fib; ut visū ē. sic libe͡r
nos ihus ēstus amē ‖ Tercius mo⁹ liberandi ē sic
libe͡ra obsessū in castro p ī ssicoēz dnoz feodaliū q̄
liberam p deuota oroēz Hic eu nre obsessū nt sr
ī castra nra corpm a mundo et a carne et a dyablo
q̄ p mitas temptacoēs · q̄ p validos ictos machinas
conant muros castroz nroz destruere · et nos ī p̄tam p
apatare Et si nos n possum⁹ eis resistere · dē⁹ mitt
nuncium ad dnm feodale · vel ad deu q̄ patus ē nob suc
curre · et ab hostib; libera re · q̄r nō videbit fidele nuncu
ex pte nra ad ipm vedire / fidel' aut nuncu cora deo
est humilis et deuō oro · q̄ nuncu mittebat Dauid
qui dicebat Intret oro mea in conspu tuo dne sicut ei
dt glō sup illu v̄bu oroes enti q̄ qi q̄dā nuncius ad dnm
intrat · ubi car mandatu pagit · quo caro puenire nequit
Et ī ecclastico Oro humiliantis se nubes penetrabit ·
et dōr appropiat n consolabitur n' recedit dōr aspiciat altissi
Hic nuncium misit sara filia raguel · cui ancilla sua impe
rauerat q̄ septē viros suos interfecerat. sic le in libro
thobie · ut liberare ab īfamia hui⁹ Ne calumpnie ista
ei ipa interfecerāt eos · s; dyablus q̄ faciebat voluntate eo⁹
ducebāt eā nō amore prolis s; ex saturitate libidīs
Et id sic le ibi ipa ascedit cubiculū supi⁹ et trib; dieb;
et trib; noctib; nō manducat̄ nec bibit s; ī oroib; psistes
cū lacrimis deprecabat̄ dei miaz ut ab isto opprio libe

iux ea Spiritus possunt dici septem vicia sancte in fidelem
animam. Sed septem dona spiritus sancti. que tenens anima in se inhabitat
quando ex pecto consentit. Sed per devotam oracionem ab isto type
no liberatur. cum culpa quod sibi dimittitur et dona spiritus sancti
sibi restituuntur. Exemplum in almania in quadam abbacia erat quedam
monialium secularium. quam miles seduxit quandam domi
cellam eiusdem monasterii promittens ei quod si ~~monasterio~~ relicto
monasterio sequeretur eum. ipsam sibi coniugio copularet. Que ad
noctem statutam res suas cum duabus suis farcinulis colli
gavit et per fenestram vellet militi tradere et iocalia sua et se
ipsam. Postea latrones qui causa furandi a casu iuxta eandem
fenestram advenerunt militis pervenerant. percipere illa far-
cinulas et ponentem per fune descendere. receperunt eas et
ipsam. Admirantes et ad silvam cum gaudio deducentes
Que videns eos non esse quos crediderat se deceptam cum
fletu magno proclamabat. Cum vero eam deviolare
cum ad socios pervenissent vocavit. Illa mestissima filii quandam
arborem iuxta se conspiciebat. Que cum fletu magno et
devotissime orans. Et dominum et gloriosam virginem mariam toto
cordis precordiis invocans. sopore modico est depressa. Et
exurgens a sopno invenit se in dormitorio monasterii
et iuxta se farcinas colligatas. Et narrato cunctis
miraculo vitam in sanctitate mansit consummavit. Et devo-
cio ipsam a malo culpe et a periculo ~~[illegible]~~ mor-
tis eterne et de manibus latronum et ab opprobrio hominum libe-
ravit. Sed patet de 2o modo liberandi. quia est sicut liberatur obsessus
in castro per vastatores domini feodalis. Et ut visum
est liberamur per devotam oracionem quod concordat ~~[illegible]~~ Tercius
modus liberandi est sicut liberatur debitis obligatus per the-
saurum regis. Et liberatur homo per elemosinarum largitionem
Nos enim sumus debitis obligati. Quia per peccata sua sumus ad aliquam
penam astricti. Deus enim nullum malum dimittit impu-
nitum. Et nullus est qui sit sine peccato. quia nullus est qui sit sine debito
pene. Unde Si enim dixerimus quia peccatum non habemus nosmetipsos
seducimus. et veritas in nobis non est. Ab hiis autem debitis

Exemplum

|| filia regis Ungarie

possumus nos acquietare et liberare per thesaurum proprium
i. per eleemosinas de propria substantia factas. Sicut dicit Da-
niel regi Babilonie: Audi, inquit, rex consilium meum et peccata
tua elemosinis redime. Et sic dicitur in libro Thobie: E-
leemosina a morte animam liberat et ipsa est que purgat
peccata et facit invenire vitam eternam. Exemplum habetur in vita Eliza-
beth uxoris ducis Turingie. Que adhuc puella quicquid poterat
invenire in camera, in coquina, in mensa vel alibi totum pau-
peribus contribuebat. Et ad quendam diem circa natale domini de coqui-
na exiret et carnes in gremio que coquinariis furata erat
pauperibus ferret, rex videns exeuntem de coquina fecit ad se eam
duci et inquisita quid ferret in gremio respondit se rosas portare.
Et aperto gremio mirabiliter cunctis videntibus invente sunt ibi rose
pulcherrime et fragrantissime. Et litteram ~~[deleted]~~ a rege
quod portabat pauperibus dedit. Quia non rosas sed frusta car-
nium invenerat. Et liberata est a timore patris sui. Cum autem
nupsisset duci Thuringie, quodam tempore obviavit cuidam miseri
male induto, statim se exuta induebat eum veste propria
et veste miseri pauperis dos sibi providisset de alia se in-
duebat. Accidit autem quod ad sollempne festum et quo nuda in camera ora-
ret ad requisitionem quorundam magni domini qui erat hospitatus
in domo ducis mariti sui. Dux pro ea mandavit quia dominus ille
instantissime petebat et desiderabat eam videre. Illa vero timens
ne maritus erubesceret propter nuditatem suam distulit venire
sed tandem anxia et domino de eius visione et urgente marito suo
sine rogavit dominum ut sibi succurreret in isto articulo. Et
cito statim affuit angelus afferens ei vestem mirabilis pulchri-
tudinis dicens quod dilectus suus dominus Ihesus Christus pro cuius amore ipsa
se nudaverat hanc vestem sibi de celo mittebat, qui etiam eius
vestis immortalitatis, qua ipse post mortem induturus erat eam
in regno sue beatitudinis. Ipsa vero deo regratians veste illa
induta venit ad dominum suum et ad hospitem venit et mirabantur
cuncti de pulchritudine vestis. Dulcia colloquia illos efficit et
postea ad orationem rediit. Et ab offensa mariti sui liberata
fuit. Post mortem vero mariti sui de dote sua hospitale
construxit ubi pauperibus et infirmis propriis manibus

seruiuit Et dns p eas elemosinas ita liberat ea a culpa
et ab omni pena quod ipso dno in morte sua apparente
cum ipso ad celos migrauit et deus eam tot miraculis illus
trauit quod inter alia miracula sicut legitur in legenda sua septem ipsa
pelibus mortuos suscitauit Felix ergo est thesaurus elemosine
que ita liberat et in vita et in morte ~~the~~ thezaurizate thesaurum / Zhuc
nobis dns noster Certo dico quod liberatur in mari positus per
nauis suffragium . et liberamur per dnica crucis adhesionem
Mare est ei mundus sicut dicitur in ps hoc mare magnum et
spaciosum manibus Istud mare periculosum est quam occeanus
quia in occeano ~~unus~~ pro uno qui submergi debet euadit
sed in hoc mari id est in mundo pro uno qui eternaliter euadit decem
eternaliter pereunt Tot sunt enim in mundo perturbaciones et tot sunt ibi
perdicionis quod mirum est quomodo aliquis potest venire ad portum
salutis Et ideo dicitur in vita sancti Crisogoni Mundus est ma
re in quo nauiculam nostrorum corporum velificat, prosperitatem
at. qui non cogitat quomodo ad salutis portum perueniat Cum
ergo voluit hoc mare euadere et ad portum salutis peruenire ad
hereat naui id est cruci dnice que merito dicitur nauis . quia sicut
illi qui sunt in mari mediante naui ad portum perueniunt .
sic eciam illi qui in mundo sunt vel fuerint saluandi per crucem
dni ad portum salutis eterne perueniunt si cruci et pas
sioni dnice toto cordis desiderio se conglutinant et conec
tunt Et aliter quia per crucem dni inposibile est aliquem saluari
Et hoc est quod dicitur in libro Sapie Exiguo ligno credunt
homines animas suas et transeuntes mare per ratem liberati
sunt Crux vocatur lignum exiguum id est humile et despectum . quia
ipsa erat patibulum latronum et malefactorum in quo dns
suspendi voluit . ut nos liberaret a patibulo eterni Homines
signo credunt homines animas suas quia per virtutem crucis in
credunt ipsas esse saluandas et ab eterne mortis nau
fragio liberandas Deinde et transeuntes mare per ratem libe
rati sunt id est hunc mundum per ratem id est per crucem Ergo qui cum naute
istius nauis id est cristo et in eo quasi firma fide et dilectione
et vite imitacione inseparabiliter adheserit cum ipso ad por

tu celestis puenerit Nos at q ei adhere noluerit s p
infidelitate sua ab ipo se diuiserit pierit Exm hec in
duob latronib ad dextra dextra z sinistra crucifixis. quo
unus i xrm ipo credidit s eu subsanauit dicens alios
saluos fecit. seipsum n pt saluu fare Si filius dei es
salua teipm z nos Sz g nauit nauis p vera fide
z dilecoez n adhesit io eade die iterni naufragus
i abissu ifin deiusus fuit Alt vo latro in estiu ac
didit z aliu blasphemate icrepat dicens nec tu times
dm qz i eade dapnacoe es nos qde iuste na digna
fcis recipimus hic at qd mali fecit. Et post calitat se
ad xpm z petit ab eo ut ducat eum ad salutis por
tu ut dixit dne memto mei du veneris in regnu
tuu Et qz fide z dilcoe ei adhesit io eade die cu ipo
ad salutis portu attigit qz dcm e ei a dno hodie me
cu eris in padiso Nisi ei cu vim deu crederz padisi
regnu ab eo n peteret Eciam n dde pt n solus deus Et
n eu diliget p eo blasphemate latrone n increparz
z eius innocetia allegasz n ee ad eo reptu affectasz
Immo mira fides z dilectio latronis apparuit. q eo
tpe i eu credidit. qu petrus eloqus apls eu negauit
qu totus aplorum cetus eu reliqt Eo tpe credidit z recog
nouit. qn nullu miraculu qd e deitatis iudiciu ab eo
fieri vidit. s qd erat signu tm mortes hois corpor
Ez g finit illi adhesit io sicut dcm e cu ipo ad
salutis portu puenit Amen dico tibi hodie mecu
eris in padiso In padiso ec. e dm mat vide
La delectabilis e ei dei visio sic d augus si visio
i ifno cu scis hereditorum ponet mox ifnus i amenissim
conuteretur ~~.......~~ padisu Non qz d cu scis hereditatoribz qz
mali no pnt eu vide. n i ifno n alibi qz deitas
eius suma e beatitudo q ipi st indigni Racio ei sua su
ma dilcoe ipo pt videri. z ipi oi delectacoe z oi bono
st indigni Et io scptu e Tollatur impius ne videat
gloriam dei Dic qo qz de hiis maior naufracio nos

De cruce

no possum[us] n[isi] p[er] cruce[m] liberari Et i[n] figura h[uius] nos ve
nim[us] q[uasi] de mari no[n] p[otes]t aliquis evadere n[isi] tribus
mo[dis] s[cilicet] aut navigando aut natando aut volando Illi
aut q[ui] navigant n[on] navigant n[isi] in cruce Illi q[ui] natant
natant in cruce Aves q[ue] volant volant i[n] cruce Ergo
si mare h[uius] mundi volum[us] salvi exire oportet nos ponere
i[n] cruce Christi p[er] fidem et dilectionem et i[n] cruce p[ro]p[ri]e afflige[n]do
p[ro]p[ri]am carnem ad Christi imitationem Et sic poterim[us] venire p[ost] ip[su]m
ad eterne salutis portum Sic ergo patet q[uod] s[un]t a q[ui]b[us] petim[us] liberari
et a d[omi]no cu[m] dicim[us] Sed libera nos a malo patet ergo q[uomod]o
o[mn]ib[us] liberat nos d[omin]us ab ill[is] malis et p[er]ducit ad por
tu[m] salutis Ad q[uem] nos p[er]ducat liberator n[oste]r d[omi]n[u]s ih[esu]s x[ristus]
Amen Istud verbu[m] additur orationi d[omi]nice ad precedentiu[m] confirma Amen
tionem Est eni[m] dictio greca vel hebrea qu[ando]q[ue] aliqu[ando] tenetur
nominaliter et tunc amen idem e[st] q[uo]d veritas et tunc tenetur nominative
Et h[oc] mo[do] accipitur in multis locis in ewa[n]g[elio] ubi d[omi]n[u]s d[icit] Amen
dico t[ibi] vel vobis id e[st] veritatem Et i[ste] e[st] mo[dus] q[uo] x[ristus] consuevit iurare
i[n] nova lege et iurat p[er] se[m]et ip[su]m q[ui] e[st] veritas s[ecundu]m q[uod] ip[s]e d[icit]
in ewa[n]g[elio] Jo[hannis] Ego su[m] via veritas et vita Homines e[nim] sic dicit
ap[osto]l[u]s iurant p[er] aliq[uem] maiorem se Sed q[ui]a x[ristus] no[n] h[abe]t maiorem
se n[isi] patrem cu[m] sit deus ideo iurat p[er] veritatem i[d est] p[er] se[met]ip[su]m
Dicit e[nim] pater et filius et sp[iritu]s s[an]c[tu]s s[un]t unus deus et una ve[ri]tas
sic s[un]t unum amen i[d est] veritas una Item aliqu[ando] tenetur amen
adverbialiter et tunc amen idem e[st] q[uo]d fiat et tunc tenetur optative vel
deprecative Unde i[n] ill[o] p[salmo] in q[uo] nos h[abe]m[us] fiat fiat hebre[us]
h[abe]t amen amen sicut ibi benedict[us] d[omi]n[u]s de[us] isr[ae]l a s[e]c[u]lo et
usq[ue] i[n] seculu[m] et dicit o[mn]is p[o]p[u]l[u]s fiat fiat hebre[us] h[abe]t amen
amen Item aliqu[ando] tenetur adverbialiter et tunc amen idem e[st] q[uo]d sine fine
vel sine defectu Et d[icitu]r ab a q[uo]d e[st] sine et mene q[uo]d e[st] defectus
Et sic accipitur in missa qu[ando] dicimus p[er] o[mn]ia s[e]c[u]la s[e]c[u]lorum Amen
Unde v[ersus] Si pona[tu]r amen pro vero sit t[ibi] no[men] Si sit pro v[er]bo
pro fiat sit t[ibi] v[er]bum In fine not[at] se p[ro] adverbio iacere
Dicendu[m] q[uod] iura[men]tu[m] eius q[uo]d ip[s]e facit p[er] amen i[d est] p[er] ve
ritatem no[n] est contempnendu[m] s[ed] reverendu[m] et honorandu[m] Et
e[st] christiane religionis i[n]stitutu[m] vane sup[er]sticionis exp[ro]batrix
tirannice p[re]sumpcionis i[m]pissime ewangelice p[ro]fessionis i[m]munitatrix

Primo dico qd incarnatio christi quod ipse fecit pro amore christiane
religionis constitutum. xpiana enim religio et summa nre salutis
marie consistit in tribus sacramentis i. in bap^mo et penitencia
De bap^mo — et eucaristia Et nos possumus addere quartum i. fide resurrectionis
xpi^m et marie nativitatis i. bap^mo. quod iurat dns quod sine ipso
no pt salvari ullo modo i euang^o. Jo. Ipse dixit nicodemo
unda legisperito qui venit ad eum nocte ut de fonte sapientie
eius posset aliquid haurire Amen dico vobis nisi quis natus fuerit
denuo non pt videre regnum dei Cui dixit nicodemus
Quo pt homo nasci cum sit senex i. nunquid pt in ventre matris
sue iterato introire et renasci Et dns ad eum Amen
dico vobis nisi quis renatus fuerit ex aqua et spu. non pt intrare i
regnum dei Quod natum est ex carne caro est quod natum est ex
spu spus est Ibi dedit primo dns legem bap^mi. quam co
firmavit cum fecit se a beato ioe baptista in iordanem
baptizari non quod bap^mo indigeret. cum ipse sine omni peccato
esset sed ut tactu suo aquas sanctificaret. et ut vim sanctificandi et
mundandi animas eis daret et ut virtute bap^mi premonstraret
et prefiguraret quod virtus est celum aperire Nam antequam homo sit bap
tizatus celum est sibi clausum propter peccatum originale. sed quando quis est
baptizatus ab originali peccato est mundatus. et statim celum est sibi
apertum. quia si statim de corpore migraret. statim ad celum evolaret Et
i figura huius quando xps fuit baptizatus ipse vidit celos apertos
Virtus bap^mi — super eum Alia virtus bap^mi est dare spm sanctum qui est arra nostre
pignus. et arra hereditatis eterne Et in figura huius quando xps fuit
baptizatus a beato ioe Spus Sanctus descendit super eum i specie columbe
Alia virtus bap^mi est de illo qui erat filius diaboli per culpam facere
filium dei per gratiam Et in figura huius quando xps fuit baptizatus
Jo audivit vocem patris dicentis Hic est filius meus dilectus Et
quamvis non pt spm recipere. nisi filius dei per gratiam esse. qui non habeat
totam trinitatem. que est unus verus deus trinitatem manifestavit se Jo
in isto bap^mo apparuit tota trinitas Pater in voce filius
in carne spus sanctus in specie columbe Christus ergo eum presumendo
statuit sacramentum bap^mi et statutum recipiendo confirmavit

Statu aut ꝛ ꝯfirmatu pmulgat ꝛ publicauit qn
pg resurrectoez aplis ꝛ discipul' dixit Ite docete
oms gentes baptizates eos in noie patris ꝛ filij ꝛ
spus sci Qui crediderit ꝛ baptizatꝰ fuit saluꝰ erit
q vo no crediderit condempnabit Hoc pꝫ qualit dns cu sua
mto statuit baptm Et hoc e pm in q ꝯsistit xstiana
religio qd e maxie neccia// Qui no pt saluari ni recipit
sacm bapmi de facto vel ni habeat in voluntate ꝛ desi
derio Qui eo recipit baptismu flaminis i spus sci qn no
pt hre baptismu fluis ꝛ aq Est eo ~~eto~~ baptisma i sa
guis sic q mortuꝰ st p xo baptizati fuert i sanguie
suo V Scdm i q ꝯsistit religio xiana qd deus istituit
ad manifesto e sacmu pnie qd maxie e necitatis
q hꝫ e 2a tabla pg naufragiu qd iecit q baptm
tradit in morte pctm Et ideo iurat dns q ni pctores
p pniaz ꝯuertat ad dm no intrabit in regnu celoꝝ
mathei xviij nisi ꝯuersi fuitis ꝛ efficiami sic puu
li no intrabitis i regnu celoꝝ Conuersi eo i sil' nisi corde
p ꝯtricoez ore p ꝯfessioez ope p satisfactoez sic puuli
qui st sn pcto mortli Et iurat dns q nec sca nec dig
nitas aq nec vestis religiosa pt saluare aliq sn pnia
ꝛ q no e aliqs tantꝰ pctor vel pctrix qui possit saluari
si vera pniaz facie velit Et hoc sacerdotibꝫ ꝛ legisptis
ꝛ phariseis q ꝯfidebat i sua dignitate ꝛ sciencia ꝛ
exteriori religione ꝛ nolebat pniaz agere iurat dns ma
thei xxj Ame dico vobis q publicani et meretrices pce
det vos i regno dei publicani i pctores publica sic erat ce
latiu Et meretrices sic maria magdalena ꝛ maria egipcia
ca iste pcesseret magros legis qi pniaz age noluert
ꝛ io in regnu celoꝝ no introierut Et etc sic e hodie q mil
ti pctores simplices q p vera pniaz ad deu se ꝯuer
tut multos clericos ꝛ litatos ꝛ religiosos ꝛ sapientes sedm mu
du ad regnm pcedut Quo regnu rapiut ꝛ illi amittut
Qui p sua negligenciam noluit agere pniaz Hic

~~Dixit~~ vite Augo dixit in primo confessionis sue i libro con/
fessionum Mirarentur igit(ur) et publicani rapiunt celum et
nos cum lrīs nris sine corde volutamur in terrene et san
guine Apls dicat Caro et sanguis regnum dei non pos/
sidebit Tercium in quo consistit christiana religio quod deus statuit
ad incarnato est sacramentum eucaristie Et istud est marie dig
nitatis quia ibi creatur cotidie ille vere vero deus et vera
deus solo spiritu patris Et ideo ipse vocat in ewangelio Jo vi capitulo
Amen amen dico vobis non moyses dedit vobis panem de
celo sed pater meus dat vobis panem de celo verum Et sequitur
ego sum panis vite Et ut credamus quod sit illa ipse panis
quam nunc manibus sacerdotis videmus post consecracionem xi
est creatur corpus xi. ideo dicit iterum Amen amen dico vobis
nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis eius san
guinem non habebitis vitam in vobis qui manducat meam car
nem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam Merito quia
iuravit quod vero sacramentum quia sciebat quod multi dubitarent
de ipso sicut illi qui hoc audito dixerunt Durus est hic sermo quis
potest eum audire et recesserunt ab ipso Et tunc dominus dixit apostolis
nunquid et vos vultis abire Et petrus pro omnibus respondit
Domine ad quem ibimus verba vite eterne habes et nos cre
dimus et cognovimus quod tu es xs filius dei vivi qui sic dicit
nobis incarnati et qui non potest mentiri nec fallere nec falli Et ideo plus
de hoc credere incarnato et verbo dimus quam corri suo vel oculo
suo ¶ Quartum in quo consistit christiana religio quod deus asserunt
ad incarnato est fides resurrectionis Et istud est marie fe
licitatis quia in die iudicii in corpore et in anima trahebimur ad
celesto regnum eterne quietis Et quia dominus sciebat quod multi dubi
tarent de resurrectione sicut fuerunt quedam heretici quod xi tempore
qui vocabantur saducei Jo dominus iniat? quod omnes mortui sunt
resuscitandi omnis [illegible] Amen amen dico vobis venit hora et nunc
est in ipse est Vita eius pro omnibus [illegible] eternitatis id est in quodam
nunc in eodem momento [illegible] Cum mortui audient voce
filii dei et procedunt qui bona egerunt in ~~vitam~~ resurrectionem
vite qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii Certe

no deus nimis si ille qui fecit omnia de nichilo potuit reformare
corpora nostra de limo terre Cum videamus hominem ingenio
suo vitra pulcherrima et clarissima facere de cinere silicis
turpi et nigro Preterea eciam exigit ut bonus qui servierit deo in
corpore et anima et malus qui offenderit eum in utroque puniantur
in utroque Aliter deus non esset iustus iudex Ergo debet credere resur
reccionem cum iuramento quoniam job qui erat gentilis homo in
adventu credidit ipsum sub iuramento sub iuramento dicens
Credo quod redemptor meus vivit etc Dic ergo quod quia ista
sub iuramento posuit baptismus penitencia eucaristia et resur
reccionem ultimam in quibus maxime consistit fides eius catholica
Et sic patet primum principale scilicet quod christi iuramentum est christiane
religionis institutum ¶ Ad secundum dicitur quod super quod iuramentum
christi quod ipse facit per amen est christiane religionis institutum
Respondeo dico quod est vane supersticionis exploratum Supersti Superstitio.
cio est falsa religio que consistit specialiter in iiijor in ieiuniis
et oracionibus et elemosinis et cultu religionis Cum ista non fiunt
propter deum sed propter laudem hominum vel propter temporale comodum Ideo eius
opera sunt vana quia de talibus omnibus iurat dominus quod qui agit
ea tali intencione non est mercedem a deo recepturus De ieiuniis
dicitur mathei quinto Cum ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tris
tes exterminant enim facies suas ut pareant hominibus ieiu
nantes Amen dico vobis receperunt mercedem suam Tu autem cum
ieiunas unge caput tuum et faciem tuam lava ne videa
ris hominibus ieiunans sed patri tuo et pater tuus qui videt in ab
scondito reddet tibi De elemosina dicit ipse mathei 6o Cum facis
elemosinam noli tuba canere ante te sicut ypocrite faciunt ut vi
deantur ab hominibus amen dico vobis receperunt mercedem suam te n
autem faciente elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera
tua ut sit elemosina tua in abscondito et pater tuus qui videt in ab
scondito reddet tibi De oracione dicitur ibidem Cum oratis non eritis
sicut ypocrite qui amant [clamat] in angulis platearum stantes orare
ut videantur ab hominibus Amen dico vobis receperunt mercedem
suam Tu autem cum oraveris intra cubiculum tuum et clauso
ostio ora patrem tuum in abscondito Ex predictis istam cum

rāre super in ultimo sermone de pater noster. Tertium in quo consistit
vana supersticio .i. falsa religio et ficta religionis quam
accipiunt non tamen sine deo sed tamen tendunt securitate de vic
tu cotidiano sic .i. multis fiunt nobilium qui monachi et co
nonici fiunt ut victum habeant et hereditates fratrum suorum non di
minuant et ad dignitates ordinis perveniant. De istis
pauperum parentes suos replentur. Et hoc optime fuit prefigu
ratum in ewangelio Io. vi c. quando post miraculum quod fecerat
dominus saciando de quinque panibus et duobus piscibus quinque mi
lia hominum ipsi voluerunt eum rapere et facere regem super se
Christus vero ascendit solus super montem et abscondit se. Et
postea ipsis venientibus ad eum ultra quendam locum dixit
eis Amen amen dico vobis quaeritis me non quia vidistis
signa sed quia manducastis de panibus meis et saturati estis
Operamini non cibum qui perit sed qui permanet in vitam eternam
quem filius hominis dabit vobis. Item qui (?) facit christum regem super
se qui permittat ordinari (?) prelato qui est super subditos etiam loco
Dei. Multi faciunt hoc propter commodum pacis corporis quod debet hoc
facere tamen propter commodum cibi vite eternalis permanentis. Et
ideo non vult dominus talis regnum super eos quod similiter ei (?) di
centes sed abscondit se ab eis quia ipsi numquam videbunt fa
Exm ciem eius in regno sue maiestatis. Exemplum in libro dyalogorum
de quodam monacho qui credebatur esse sanctus. Ad quem cum venissent co
nventus circa eius exitum dixit eis Recedite recedite quia
datus sum draconi ad devorandum quia eum prederit me ieiu
nare et vitam ducere bonam in publico credebar in occulto
Et quia habebam opera non vera sed simulata data est contra me
dampnationis sententia. Et postquam dixit hoc spiritum emisit. De
quo illi qui vult ingredi duabus viis. Unde in libro sapie
ntie Spiritus sanctus [struck through] discipline effugiet fictum. Exemplum etiam nemo
in iuda qui videbatur dominum sequi in bona intencione et ipse se
quebatur lucri cupiditate quia fur erat et loculos portabat
et furabatur ea que intromittebantur. De fraude domus ad
iuramento dixit quando ceteris apostolis dixit Amen dico vobis
quia unus vestrum me traditurus est. Et sequitur Dixit itaque ma

num mecum in parapside hic me tradet Et sequitur ve illi per
quem filius hominis tradetur Certe tales sunt omnes proprietarii et falsi
religiosi. et omnes qui primum receperunt in peccato Hic ergo patet quod
iuramentum est vane suppositionis improbativum Tercio
dico quod est humane presumptionis impossibile sic patet de apostolis qui
iurabant quod cum eo mori parati erant quando dominus dixit imme
te passione Omnes relinquent eum in illa nocte Et petrus
dicens quod nec propter mortem nec propter carcerem relinqueret. Dominus respondit
cum iuramento Amen dico tibi quod in hac nocte antequam gallus cantet
ter me negabis Et ei petro presumenti de virtute sua dominus
ostendit sibi quanta esset infirmitas sua. ut ipse qui futurus erat
pastor ecclesie considerans propria infirmitate sciret compati infirmitati
aliene nec abhorreret peccatores volentes reverti ad dominum. Cum ipse
timore mortis. ter negasset deum. et iurando dominus presumptionem
eius compressit et infirmitatem suam ostendit Et non solum suam sed etiam nature
quia si talis columpna potuit cadere. nemo debet de sua stabi
litate presumere sed humiliter invocare dominum Hac de causa quidam mi
nus abhorrens peccatum cum quidam peior confiteretur ei ad singula peccata
suspirabat Cum confitens Ex quo igitur ad minora tuus spiritus
si maiora confiterer vos vomere oportet et recessit Quarto
dico quod iuramentum domini est perfectionis evangelice remuneratiuum Quia
perfectio est omnia relinquere pro xpo Et talibus promittit dominus cum
iuramento quod ipse remunerabit eos in regno eterno mathei.
xix Amen dico vobis quod vos qui secuti estis me. in regeneratione cum
sederit filius hominis in sede maiestatis sue. sedebitis et vos super
sedes xii Et omnis qui reliquerit patrem aut matrem etc. Super sedes
sedebit. quia cum xpo alios iudicabit Ecce in quanto honore erunt
illi qui propter xpm vivunt in voluntaria paupertate Et sicut sic
dominus pauperes cum iuramento confortat. ita cum iuramento divi
tes terret et a salute remotos affirmat <u>mathei xix</u> Amen
dico vobis quod dives difficiliter intrabit in regno celorum Et facilius
est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regno
celorum Et contra illos qui in magnis edificiis gloriam querunt
ipse mathei xxiiii Amen dico vobis non relinquetur lapis super
lapidem qui non destruatur Hic patet quod iuramentum est et christi

3a presumptio

4a Remuneratio

religiois istitutum. vane supsticiois ixplatum est. Ame
alio. pt dici q est9 uiridis p ame meritat ad serviutute
coste. ad stabilitate pace. ad benignitate mie. ad assidui
tate orois devote. De p° matthei iiij° Esto cosenciens
adusario tuo cito dum es i via cu eo. ne forte tradat te adusari9
iudici. z iudex tradat te ministris z i carcere mittaris
Ame dico tibi no exeas inde do° q° reddas novissim q
drantem Iste adusari9 e qda vita i hoie q sup coi hoie m
murmurat z contradicit. cu ipe male agit z vocat synderesis ul
cosciencia Et q fecit con ea icurit dapnacois setencia. Vn glo
sup i° apli De qd° no e ex fide pctm e ex fide i ex cosciencia
Ite q agit con cosciam edificat ad gehenna Con cosciam au
agit q ~~agit~~ con pcat facit z i similitudine se pon dyali. z a
padiso indignu se reddit. Jo. viij° Qui facit pctm sui
est pcti. sup aut no manz i domo ietnu. filio maiu
manz i domo i domo ietnu q amore pris caret ab e9
offensioe De i. 2° Jo. x° Nisi granu frumti cadens i tra
mortuu fuerit ipm solu manz si at mortuu fuit mi
tu fructu affert Granu frumti in tra cecidit qn x° mor
tu9 z sepultus fuit Et multu fructu attulit. q morte sui
ge9 humanu redemit Et exm pacie nob fbuit. sin q
nullu ingredit regnu celestia De sic ipe imitago x° Ame dico
vob no e sup9 maior dno suo ni apls maior eo q mis
illu Cu diceret Si x° p passioe itravit igitur q car dne
sin passioe no dz ingredi sup9 h° peny probat. cu ipe u
tauit dicens Jo. ulto Ame dico t. cu eens iunior cingebis
te. z ambulabas quo volebas. cu at senueris extedes ma9
tuas. z al9 cinget te. z ducet q° nu vis h° at dixit signis q
morte erit moritu9. sz morte crucis i q ipe ma9 extedit
z alius eu crucifixit. i agrippa pfectus urbis rome De 3°
matthei xxvj Quis putas e fidelis servus z prudens q co
stituet dns sup familia sua. ut det illis cibu i tpe mite
rite. b° sup9 q cu venerit dns invenerit sic facietem Ame
dico vob sup oia bona sua costituet eu i. i padiso ubi ad
plenitudo habebit oe bonu Et vestes biblia pris mei pparata

signum quod vobis paratum est ab origine mundi. Esurivi enim et de
distis mihi manducare, sitivi et dedistis mihi potum. Et amen
dico vobis quamdiu fecistis uni ex minimis meis mihi fe
cistis. Et non quia dominus non considerat munera quantitate sed
dantis voluntate et caritate. Mathei x°. Quicumque potum dederit
uni ex minimis meis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli a
men dico vobis non perdet mercedem suam. Exemplum de vidua que posuit
in gazophilacium templi duo minuta. Et sic [illegible] dicit: Si calix aque
non suppetat bona voluntas sufficit quia nichil offertur deo dignius
bona voluntate. De quarto Io. xvi. Amen amen dico vobis si quid
petieritis patrem in nomine meo dabit vobis, id est in nomine salvatoris. Et
hoc est petere rem que non sit contra salutem suam. Sed oportet petere cum fide. Ma
thei xvii. Amen dico vobis si habueritis fidem sicut granum
synapis dicetis monti huic transi hinc et transibit et nichil impossibile
erit vobis. Item Mathei xxi. Amen amen dico vobis si habueritis
fidem et non hesitaveritis non solum de ficulnea facietis, sed et si monti
dixeritis tolle te et iacta te in mare fiet. Et omnia quecumque petieritis
in oratione credentes accipietis. Ibi loquitur de ficulnea in qua dominus non in
venit fructum et ei maledixit et statim aruit. Et apostoli super hoc
mirabantur quibus ipse dixit amen amen ~~dico vobis~~. Dominus per securi
tatem constancie et stabilitatem pacis et benignitatem omnem et assidui
tatem orationis devote ducat nos ad portum celestis patrie amen.
Amen alias potest dici quod nuncium quod ipse fuit per hanc dictionem amen
confirmat catholicam veritatem, dat ecclesiasticam caritatem, eliminat he
reticam pravitatem, commendat [illegible] fidelitatem. Primo dico quod nun
cius iste confirmat catholicam veritatem quia dominus cum iuramento [illegible]
verbum veritatis sue audi, credi et servari. Audi aure, credi corde
et servari opere. Christus litteras ad nos de celo missas per suos predicatores
qui per nuncios suos spirituales in quibus ipse mandat nobis quod ~~[illegible]~~
debeamus facere et audientibus et credentibus et facientibus promittit
sub iuramento quod ipse liberabit eos a tremendo iudicio et ab eterno
mortis supplicio et dabit eis vitam eternam secum in celesti regno.
Ita dicens: Amen amen dico vobis quia qui verbum meum audit et
credit ei qui misit me habet vitam eternam et in iudicium non veniet

Amen
confirmat catholicam veritatem

vim est ad condempnacionem sed ad coronacionem. Item Io viii Amen amen
dico vobis si quis sermonem meum servaverit mortem non vi
debit in eternum. Id est quod dicit eternum quia mors corporis quam non
sustinet momentanea non dicitur vocari mors sed transitus ad vitam.
Id est quod per mortem mansionem ondit dominus quod qui verbum suum audit
credere et servare debemus. Item per dignitatem quia ipsi venit Io xiii
vbi Christus iurat se in eis recipi Jo xi Amen amen dico vobis
qui accipit si quem misero me accipit. Et Luce x qui vos audit
me audit et qui vos recipit me recipit. Item per verbi stabi
litatem et infallibilitatem Matthei v Amen dico vobis donec trans
eat celum et terra iota unum aut apex unus in litera parva vel
magna non preteribit ex lege donec omnia fiant. Item Matthei non preteribit
hec generacio donec omnia fiant. Celum et terra transibunt verba autem mea
non transibunt. Tercio per recipiendam utilitatem quia iam dictum est quod
per non recipiendam infidelitatem Matthei x Quicumque
non receperit vos nec audierit Amen dico vobis tolerabilius
erit terre Sodomorum et Gomorreorum in die iudicii quam illi civi
tati. Quasi dicat plus dampnabitur illi et dampnacio quia invenit
a quo possunt viam sue salutis addiscere et noluit quam illi qui
tales doctores non invenit. Hic patet quare iuravit Christus per amen
confirmat catholicam veritatem. Secundo dico quod idem iuramentum
dat ecclesiasticam potestatem. Et sub iuramento dedit dominus apostolis quorum
locum tenent episcopi et discipulis quorum locum tenent presbiteri potestatem
te solvendi atque ligandi et excommunicandi atque solvendi vel absol
vendi in foro penitenciali ab omni culpa et ligandi et alligandi
ad penam satisfactoriam et iniungendi peccatori penitenti penitenciam
Matthei xviii Amen dico vobis quecumque alligaveritis super terram
Ex erunt alligata et in celo et quecumque super terram solveritis erunt solu
ta et in celis. Exemplum de quodam more qui in finibus Lombardie
presbiteris vero quod erat hereticus suspendit quam fure qui confessus erat
et vivere noluit. Tunc post multos dies transeuntes convenienti
populo de patibulo predicavit et presbiteris non erat hereticus conversus
sunt ad deum et facto et spiritualiter. Hic patet quare iuramentum
Christi dat ecclesiasticam potestatem. Tercio dico quod illuminat

120

heretica prauitate i illorum q credit saluari p aliu qz p
xpm Multi ei venerunt an adventu xpi q dixerunt
se ee deos et saluatores sic saturnus jupiter martius et
multi alii q erant hoies peccatores et de hoibus peccatoribus
nati fecerunt sibi uel parentibus suis diuinos impendi honores
Et etiam deos superbi loquens i ymaginibus fecerunt sic deos
adorari De q ps dt Omnes dii gentium demonia Dns at
celos fecit In lege aut noua fuerunt aliqui sic symo ma
gus q dicebat se ee deum Manes doctor manicheorum
q dicebat se ee spm scm et multi alii q fuerunt heresiarche
p quos tam predones et fures multe aie decepte
sunt et perdite Et io de oibus talibus intrat dns Jo x° dicens
Ame dico vob q no intrat p ostiu i ouile ouium sed
ascendit aliunde fur e et latro Ouile ouium e scda ecclia
q p° fuit in sol iudeis i patriarchis et pphis a qs
saluati fuerunt p fide xi q credebat venturum ad redemptionem
mundi Sz p9 xi adventum tolleta e ex vtroq pplo sz gen
cium et iudeorum credencium in xpm Fm qd ipe xc dicebat
iudeis Alias hz oues q no st ex h° ouili et illas
oz me adducere ut fiat vnum ouile et vnus pastor
i vna ecclia et vnus saluator et redemptor Ostium ouil
e fides xi saluatoris Nam sic impole e ingredi domum
n p ostium sic impole e ingredi eccliam saluatoris n
p xpm et h e qd dicit Jo x Ame ame dico vob q ego
sum ostium ouium p me si qs introierit saluabitur et ingre
dietur et egredietur et pascua inveniet ingredietur intus p fidem
deitatis et egredietur p aspectum humanitatis et inveniet
pascua vite eterne p fide utriusq nature Nam ipe est e mes
sias pmissus in lege unde ipe mathi xiij d aplis
Ame ame dico vob q multi pphe et iusti cupierunt vide
q videtis et n viderunt et audire q auditis et n audierunt
Et ut se ee deum monstraret inuauit iudeos credentibus
xpm ee hoiem purum Jo viij Ame ame dico vob antequam
Abraham fieret ego sum Omnis qui p ostium no intrat i q alia

fidem quam cristi predicat fur est et latro in avaricia deceptor
et predo Ideo exemplum de duobus hereticis qui erant compatres
apud bononiam et sedentes in domo cum gallinam silvestrem
diligenter passent et in frusta consciddissent et piper/[illegible]
desuper fudissent dixerunt inter se cum pia infidelitate nostra
perna nostri cristi potest de cetero hec comedi istum Et statim
gallina reintegrata surrexit plumis suis optime et excuciendo
alas piper super eos sparsit et statim percussi lepra usque ad
obitum qui in eorum posteris adhuc ut hereditario perseverat
¶ Tercio dico quod invitatio xpi commendat nobis fictam humilitatem
quale habebat ille centurio cuius filius infirmabatur Qui quod audivit
cum dominus vellet descendere ipse dixit Domine non sum dignus
ut intres sub tectum meum sed tantum dic verbo et sanabitur
puer meus Tunc dominus scripturis se mirauit Amen dico
vobis non inveni tantam fidem in israel Et non quod optime coniungitur
fides cum humilitate quod quanto homo per veram fidem divina cum
sanctitudines profundius considerat tanto magis se reputat et coram deo
magis se humiliat Et quanto fides hominis maior est humili-
tate coram deo est maior commendabilis Et propterea ut dominus magis
commendaret nobis humilitatem reputavit se esse minorem in eterna secundum
humilitatem quam maior quam maior erat secundum deitatem Mathei
x° Amen amen dico vobis non surrexit inter natos mulierum
maior iohanne baptista qui autem minor est in regno celorum scilicet xpistus in eterna
maior est illo scilicet xpistus qui propter humilitatem incarnacionis et passionis
dicit in psalmo Ego autem sum vermis et non homo etc Non quod vermis
nascitur de terra sine semine et xpistus natus est sine coitu de virgine
omnis conculcatur et vilipenditur et xpistus in passione sua fuit vili
pensus et despectum habitus ut leprosus Ita quod per suam humilita-
tem reduxit nos ad suam sublimitatem et ad eternam feli-
citatem Ad quam nos perducat ipse qui cum patre et spiritu
sancto vivit et regnat deus per omnia secula seculorum amen

Prologus altercationis iudei et christiani

Reverendo patri et domino Anselmo sancte cantuariensis ecclesie
archiepiscopo. G. suus servus et filius prosperam
in hac vita diuturnitatem et beatam in futura
eternitatem. Paternitati tue et prudentie tue discutiendum mitto
libellum quem nuper scripsi pagine commendans que iudeus quidam olim
mecum disputans contra fidem nostram de lege sua proferebat
et que ego ad obiecta illius pro fide nostra respondebam. Nescio unde
ortus sed apud maguntiam litteris educatus legis et litterarum
etiam nostrarum bene sciens erat et exercitatum in scripturis atque dis
putationibus contra nos ingenium habebat. Plurimum mihi fami
liaris sepe ad me veniebat tum negotii sui causa tum me
videndi gratia quoniam in aliquibus illi multum necessarius eram et quotiens
conveniebamus mox de scripturis ac de fide nostra sermonem
amico animo habebamus. Quadam ergo die solito maius mihi et
illi otium concessit et mox inter nos solito more questio
nari cepimus. Et quia opponebat convenienter satis et consequenter
opponebat et ea que opposuerat non minus convenienter prosequendo
explicabat, nostra vero responsio vicino satis pede ad opposita eius
respondebat et scripturarum eque testimonio nitens eidem ipsi concessu equalis
esse videbatur et approbanda rogaverunt qui aderant ut memorie
darem nostram hanc qualemcumque disceptatiunculam fortasse aliquibus pro
futuram. Scripsi ergo et tacito mei et ipsius nomine scripsi sub persona
iudei cum christiano de fide nostra disceptantis scripturam et exaratum tibi opus
transmitto tue examinandum censure. Si res approbanda est
tuo approbato iudicio si vero improbanda est seu tota seu pars
eius aliqua quecumque improbanda erit accipe vita deum in aure
Et quia soli animo inolevit silentio supprimatur non aliam ad
legendum paginam conferet. Salvo quidem amore multus et integer
persus pater multus deleatur quod est delendum et quod placuerit
ad caritatem si quid est quod corrigi posse et visum fuerit fateor

qualibet prolixitate sententiam tuam libenti excipiam et aure obtemperanti audiam. Hinc ergo quicquid tu opposita pro defensione tua opposita illius divina operante gratia ex scripturarum testimoniis proferre poteris totum tue commendabis prolixitati ad exordium disputacionis presentis. Iudei timidi devotionis audaciam attendo quam michi potius aliter placitum sit ex me provocando excessus est. Verba Iudei ad christianum

Quia estimo dicunt te libris de sua lege sue et prophetarum eruditum et facultate dicendi expeditum velle ut tolleratam tuam meam agens. Quo operatione et quo auctoritate testimonii iudeos culpatis quod legem a deo datam observamus et moysi legislatori obsecundamus. Si enim lex bona et a deo data est observanda est, tamquam enim decretum est si dei mandatum non est observandum. Si autem lex observanda est, cur eius observatores cunctis assiduis finibus extrusi ubique insectamini. Si vero eam minime observandam dicitis, culpandus est moyses qui nobis eam manu paternitati tradidit observandam. Si si partem excipiendo tantum observandum esse dicitis partem vero minime observandum vel abolendum esse censetis. Dicite consilium quo illud tamen effugiamus maledictum a deo maledictum Maledictus qui non permanserit in omnibus que in lege scripta sunt. Legislator nil excepit sed vult ea omnia mandat observari. Nos autem ex vestro arbitrio legis et mandatorum observantiam determinatis. Et ut sciatis tamen in rebus tuis poteris contradicere, volo quod contentiosi ab aliis secedamus et ne tibi nostrum favor audientium applaudat omnes tamen semus.

Responsio christiani

Rationabiliter satis licet omnia tu requiris et ea quibus convenit sed a te vite pacem requiro ut meam ais platem agas. Illa si modo alteratoris nostre habeat ut credas ipsa tue legis ~~testis~~ pagina testatur vel vere tam evidenti astruimus ut a te nulla evidentior

Nota.
Quare lege a deo data non debeat observari.

resistere. Presto sum ut de hiis tecum agam et videamus vo-
lueris sequere porro cum fidei et tuo amore facio quam studio
disputandi nec huiusmodi acclamatores curo sed vin-
cat cui ratio attestabitur et scriptura [illegible] auctoritas consentit. Primum
itaque legem bonam et a deo datam dicimus tenemus asserimus
ac proinde quicquid in ea scriptum est divino spiritu intellectum suis
temporibus observatum et observandum esse sanctum dicimus quidem
spiritu legis mandata intelligenda esse dicimus quia si transimus
eam contra spiritum et ad litteram accipimus multa sibi invicem
adversantia et multum repugnantia videmus. Cum enim
pater creator mundi moyses dicat vidit deus
cuncta que fecerat et erant valde bona. quomodo in discretione
animalium postea subiit hec munda et illa animalia immunda
hiis uti permittat ista non solum non tangere sed eum qui teti-
gerit multorum et purum mandat quod enim est inmundum quod
est valde bonum. Ubi enim cuncta nominat et valde bona dixit
esse cuncta nec hoc nec illud animal excepit. Cum ergo deus creat
valde bona animalia et postea vetat comedi hoc vel illa animalia
et causam reddit dicens ea immunda animalia non solum
ea prohibuit que sunt nostra non ad vescendum morta-
les verum esse multa que gustu iocunda et usu eque sa-
lubria ad comedendum existunt. Aliqua ergo factum hec in se
continet que licet a deo data sunt tamen a semetipsis ad litteram omnino
dissident. Et alterum rei satis latens signum esse dicimus.
Item dicimus quod deus dixit ad adam Ecce dedi vobis omnem
herbam afferentem semen super terram et universa ligna que
habent in semetipsis sementem generis sui ut sint vobis
in escam. Cum ergo omnes dedit deus post hoc universa
ligna in escam et statim postea prohibuit ne sumat de
ligno scientie boni et mali in escam. Unde vel universa
salva ligna concessa hoc commendat nullum lignum excepto

Nota

fuisse nisi Inuat no qᵢ absq; mistio ⁊ artis precedit ẽ. In exo
do ũpalia precep de faciendo altare dns ~~fecit~~ moysi
ita precipit altare de tra facietis mi ⁊ offeretis sup illud
holocausta vra ⁊ pacifica vra Et de q̃ nia alia sñ licet
⁊ quo. ita subdidit Qd si de lapidib; ẽ edificare volueris
edificat de n sectis lapidib; illud pn expleto aut tabnacli
⁊ vasorũ eius utensiliu ita legit fecit moyses altare
thymiamatis de lignis sethym hns p quadrũ singlos
cubitos ⁊ in altitudie duos Et pos pauca fecit ⁊ altare
holocausti de lignis sethym qn que cubitorũ p q̃drũ
⁊ in altitudie triũ No temerario q̃de ausu seu p
suptõe fiebat qđ ea discreta dimsioe altitudis ⁊ q̃
dratũe fiebat Itẽ post aliq̃nta fudit bases eneas
i ĩroitu tabnacli ⁊ altare eneu cũ craticula sua Itẽ
in fine candelabrorũ stabit cũ lucnis suis ⁊ altare
eneu i q° adolet incesu cora archa testimonij Cũ ẽo
pᵒ dns iubz ut altare de tra faciatis ⁊ sr i° ~~vra~~
holocausta vra offeratis Ecõn moyses altare fecit
thymiamatis ligneu fecit ⁊ altare holocausti ligneu
fecit altare eneu fecit ⁊ aureu fecit aliqn eẽt lapideu
multu itaq; adũsu videt ut aliud ⁊ alit qz dns p
moysen iubz ab ipo moyse agatur Aliaq ĝo q̃z
lra sonet ts accipi oportz Rursu cu ea oia ĩ uanis
v sibz dm creasse moyses dicat. eaq; oia hoi
subdidisse comemoret ut ibi inqt psalz iuit
volatilib; celi aiantib; tre ⁊ oi reptili qđ mouet
in tra Cur porea vetat ne aret hos ĩ boue ⁊
asino Vnq aliud qđ iũez t̃ placet az mo imponẽ
licz ⁊ pone iugũ boui cu azino qđ no licet Sed

pascua duc̃ boue cu azmo licebit · 7 in pascuis ea
sil' ee licebit 7 cu pasca lex pmittit · cu arare ea
sil' prohibz 7 inedicit Ubi aut ꝯtra vetat q̃ ij
al' inmudu lex dicat · q̃ ẽt illud cetera q dca st p
mitt' solu arare excipit Equo in lege al' inmudu
phibetur 17 alia multa · n̄ tn arare boue cu equo
ul' alio aiali imudo phibe in lege hac no som
i hijs q dca st madatis s; m q; plib; aliis legalib;
cerimoniis ꝯtrietate videmq · ii ea ꝯpetẽti sp̃u
intellexeimq ¶ Discrete itaq 7 divo sp̃u ij dissuaeda
7 intelligenda st q tn n pt ut ad lrã sup ta
ea oia implea Ubi vo lege dcto sp̃u accipi9 oia
legis madata debita obsuatoe obsuac demq / q
da ad lrã 7 sn ullo figuraz ꝑfido · q̃da figuraz
velamie adubzata ee intelligeda · q̃da ad tpr ob
suan iussa st · q̃da sn ulla tpm detmiatoe obsuada
st · Que n sac͞ti aliqq pnuciatia erat 7 vitate
futur · figura suo tpe maifestata · n atz vitatis pn
oportuit ut eorum imaneret pnuciatio 7 figura na
situt ipo vsu loqndi vtoru vtim vicissitudineb; dic
cit q'dii futuz e · npm q̃ cit procso omittend in pnti
est assumimq hcz npm ia ꝑtijsse significatates vtim
fuit sic in reb; pnuciatis aliq sacia'' v pnis maif
festatur sacia'' · et ia supfluo suare seu figa seu sig
ficatio Que vo aliq misterij significatiua n erat
s apte seu fidei vitate ꝯsinuat seu caritatis edifica
ꝯmedat ea 7 a vobi 7 a nob n ad tpr s ipptuu ob
suanda st · eorūq tnsgressio nllateng pt ee multa
Harū q in lege erat figuratio vitatis tadiu 7 per
tot secula expectata tandem erat aqm exhibenda

Nuncii sp promittendu erat apta in parabolis os meu
loqr. pposes ab inicio Nuncii futuri sp erat do' veniat
q mittendus est. & ipse erit expectatio gentium Tandem
g° predestinatis a deo tpibus venit mediator dei & hom
ult ho xpc apiens nob sensu ut intelligerems scripturas
dissoluens profunda misteria q de eo in lege & prophis
scripta erant in que oportet credere *Judeus*

Si ad tpc s ul' illud simo dei suadus est eorge
tue adnullato Ite alius ad aliud tpr obsua
dus est. sicq p tpm vicissitudines dine imutat
cadones q° stabit scl' locutus e de q pacto ratu erit
Incternu ~~dne vbu~~ dne vbu tuu pmanz i celo
Si q's mesest cur de s al' mundu illud imundu in
dicet. s uti pmittat. illo uti prohibeat Rx ei au
diuit spm Dni q qs consiliarius eius fuit ut istud
agi pmittat illud fri phibeat Jussit q & obsuand'
est eius obsequi summa vita e Prohibuit fri g° n lics idesp
si psea fiat ptm ee dicit ac pena deta puniendu
Ut g° sumus lre figura contempnemus litam. ut sue
altius q to dispnare altin Serue9 lraz. sue9 & lre
figura Maneat pus sesus ure lra. maneat &
vero atq addat spualis & concessa nob a deo misteri
latentis intelligentia Abstineamus a porco q lex
iubz Abstineamus & ab eo si q e q'do p porcu sign'
ptm vlo arems i boue & i asino q id legislator
prohibuit & si q euitanda intelleximus p azim &
bonis copla p'yac e euitac y° ptm est n euitac
ita & de ceteris ita eu lex adiple & a adipleda ee re
seterr Et ita in tunc plibatis ad xpm veniamus i q°
qsioib & controusie ca to consistit via ei cultg nouar na
istitutois ac pesus legis imutare dicis vos tre
auctore i q dicis. q me oporte crede ~~m~~ xpm credo
pphaz fidem omn protestata excellentissime &c°

diuino

credā qr n̄ credo ī ī dñm ⁊ in ãnu Audi ysrl' istr
de tuus ~~ndē unus est~~ deus tuus unus ē Unus n̄ tx
sicut vos xāi ⁊ negando d'itatis ⁊ dicēdo trinitate
d'itatis eī dē ē pr deus ē filius de spus scūs Alius
ē pr alius filius alius spc scūs ⁊ tn̄ n̄ tres dii s3
unus ē deus d'itatis vtrumqȝ q̄ vt credat alterum
ul vtrumqȝ Ysrl' vō vera gens audit ⁊ credit de tuus
de unus est n̄ creatus in tpe n̄ fcūs ex nichilo quia
si ipe dni posset anteqȝ tpr fuit ipe fuit tpr cāl
⁊ sb ipe celum ⁊ tra ⁊ q in eis st oīa ipe creauit
It' aliud ī decalago mādatu ne assumas nom
dī tui in uanum in uanum nome dī assumit q̄ hoi
nom cultumqȝ d'initate attbuit Ma si vanitas est
oīs ho viues q̄ hoiez dm credit ⁊ dm appellat
hoi nom cultumqȝ d'initate attbuit no cui credo xpm
in spes mea ē in xo qm bta vir eī ē nom dni
spes ei· Si xpm credo ⁊ esto credā eū venit qm de
eo moyses testat' ⁊ dt pphām suscitab' vob dns
deus de frīb3 vris tq3 me ipm audietis Et quia
votis oīb3 optādu erat ut veīz ⁊ q° signo aduētū
ei d'nosci poss' Audi qj sup h' pphā ysayas
denuntiat Erit ī nouissīs dieb3 ppatus mons domus
dni ī v'tice moncu ⁊ fluēt ad eū oms gentes ⁊
dicēt Venite ascedam' ad mote dni ⁊ ad domu dī
iacob Si g° xc ia venit ubi ī toto orbe fuiz pt
paucula gentem iudeorū d' ascendamus ad mote
dī iacob Alij eīm dicūt ~~a~~ camus ad domu pt
petri alij ad domu pauli Alij ad domu mar
tini nollij vō dicut eamus ad domū dei iacob
Audi adh' de aduētu sequia Et conflabunt gladios
suos in vomeres ⁊ lanceas suas in falces No
leuabit gens cōn gentem gladiū nc exercebunt ultra

ad plus omnis na ordo militaris in hac etate conflat
gladios suos in vomeres et lanceas suas in falces. Vix
fabri sufficiunt vix ferrum sufficit in fabricandis milita-
rib; armis. Non levabit gens contra gentem gladium nec exercebun-
Ysaie tur ad plus quam in unius orbis universo [illegible] oppri-
munt nec erat gens contra gentem effusis viribus plurat [illegible]
adversus istius contra ab ineunte ipsa puerili etate quisque
exercetur ad plus. Constat ergo quod vos estis in lege de Christo
et de eius adventu erratis. xpianus
Reverencia sed locutus est deus a prophetas est ut omnes sino
Rolla dei ad mille annos sine sermones non mutat
per villas tempus vicissitudines quod Christus non venit solvere legem
sed adimplere. Amen dico vobis iota unum aut unus apex
non preteribit a lege donec omnia fiant. Unde Christus venit legem dampnare
nare quod consummare inquiens iota unum aut apex unus
non preteribit a lege donec omnia fiant. Ergo venit ea solvere sed adim-
plere legem prohibentem spiritualem dei intra et quod lex prohibet ad
ulterius carnis Christi et ipsum appetitum cordis. Vos lex
prohibet uti porcina carne et in abstinentia tamen vobis necessaria erat
quod virtute fiunt erat figura et figura consuevit ut donec
adesset veritas ipsa nunc ac nobis seu vobis necessaria non est quia
ipsa figura veritate iam preciosa. De quibus abstinere liceat et
multi animi abstineant non solum ab ea verum etiam ab omni
carne alia magno et eodem videtur quasi animus se tunc
Moyses carne suilla immunda appellat uti ea prohibens
et preceptum dicit quod uti ea non liceat. Moyses non aliquid
de ipse carne suilla dicit munda et valde bona
et quid ad vestrum sunt cetera scribitur deum fecisse bona
et non dicit quod uti ea liceat per quod non enunciaverit deum cunctos
universa pisces maris volucres celi cetera animalia terre
vel quod est nostra vimes in lege infra subditur vidit deus cuncta
que fecerat et erant valde bona. Iudeus. Dicis ex Christo non potest

pt malu e Sedo v[ero] n[on] ex pte malu e q[uod] malu et
imundu Cui[us] ii[us] n[on] e a deo fc[t]e i carne suilla considerat
immundu et ex boi[ta]te vti licz Sed vo q[uod] h[uius] ai[alis] voluptas
et imundicia figurat[ur] et imundu p[ro]pt[er] hoc h[oc] al[iud] designa[tu]r e[st]/ubi
vero h[oc] studiosi[us] caueat ee aliud ad descendu[m] introdu[cit]ur
p[er] q[uo]d designat[ur] q[uod] ea vti imundicia vti n[on] licz Sic g[o] imu[n]
du[m] et imundu ee h[oc] al[iud] intra et eo vti et n[on] vti nob[is] p[er]mitt/
it[ur] vn[de] et sa[n]c[t]a testat[ur] auct[ori]tas No q[uo]d intrat p[er] os coinq/
nat h[omin]ez s[ed] q[uod] de corde exeu[n]t fornicac[i]o[n]es et cetera q[ue] enu[m]at
vnia ea coinq[u]nat h[omin]ez no[n] itaq[ue] caro suilla q[ue] in os i/
trat coinq[u]nat h[omin]ez s[ed] voluptas et imundicia volu[n]p[ta]te
et talibus corrupcia q[ue] de corde procedit ea coinq[u]nat h[omin]ez
p[ro]pt[er] h[oc] ap[osto]l[u]s ait Oia q[ue] vob[is] apponu[n]t[ur] ad vescendu[m] sum[i]te
nil gradeu actoe nichil interrogantes p[ro]pt[er] co[n]sc[ie]nciaz Eadem
r[aci]o[n]e licz arare in boue et in azino Nu[m]q[ui]d de bobz sic ait
ap[osto]l[u]s cura e deo an p[ro]pt[er] nos lege h[oc] dicat Qui g[o] tu[n]c
colit arz in boue et azino si melius n[on] pt. q[ui]a deo p[er]mittit
q[ui]a oia h[ec] humanis vsibz creat[ur] Lz q[ui]a bos vngulam
findit et ruminat et ad excolendu[m] t[er]ra[m] oia e ydoneu[m]
al[ite]r arare q[uo]q[ue] eciam design[at] discreco[n]e i hijs q[ue] agit s[e]c[un]d[u]m tp[or]e
q[ua]m i[n]t[er] discernit et tp[or]e et q[ui] v[er]ba dei q[ue] audit et c[um] leg[it]
meditat[ur] ac meditando ap[u]d se ruminat die ac nocte
n[on] solu[m] sibi vtil[ite]r co[n]sulit s[ed] alios edificat et docendo
i[n]struit h[uius]m[od]i tal[is] ydoneo p[re]dicatori n[on] e associandus/ad
p[re]dicand[um] v[er]bu[m] dei alt[er] mo[r]ibz dissimilis s[e]c[un]d[u]m co[n]suetudine[m] et l[ite]ris
i[m]p[er]it[us] q[ui]a n[on] solu[m] sibi male co[n]uenie[n]do e inutil[is] s[ed] malo
suo exe[m]p[l]o et imundicia co[n]uenie[n]do alijs noxi[us] co[n]sulit porro
h[oc] vna p[er] azinu[m] designat[ur] q[uod] in vngula findit arz ru/
minat et oia e inertissimu[m] al[iud] Cur v[er]o deus s[ic] de
facto altai et q[ua] d[omi]n[u]s p[ro]hibuit ne ho[mo] ederet de ligno
sci[enci]e boni et mali co[n]siderandu[m] in se co[n]tin[et] misteriu[m] s[ed] alias
et ad alios h[oc] discuciendu[m] p[er]tinet H[oc] quida[m] in figura

cōfugiebāt 7 dicebāt uobis scripta ~~aut~~ sunt ad correctōn
nrām in quos fines seculorum deuenerit sicut dicit cū nrā
gente nr̄ apls fines seculorum sunt nouissimi dies de quibz
ysayas pnunciat dicens Erit in nouissimis diebz pparatq
mons domus dni in uertice montium ad quē fluent confluet
oēs gentes sicut psalmista q̄ predixerat Reminiscentur 7 conuertētur ad
dnm vniuersi fines terre 7 adorabunt in cōspectu eius vniuerse familie gen. Uni
uersi fines terre iam crediderunt in xpm. iam adorant xpm Uniu
se familie g. vna 7 concordi uoce dicunt Eamus ad
montē dni. 7 ad domum dei iacob. non ad domum iacob
sed ad domum dei iacob hoc ē ad domum dei quē coluit abraham
quē coluit ysaac quē iacob moyses 7 aaron Ut ostendat
unum dnm esse 7 eorum q̄ ante legem fideles fuerunt 7 eorum qui
sub lege constituti 7 eorum q̄ non constituti credentes in dnm
uniuerse multitudinis gencium Cum autem dicit uos dicit
arguitur eamus ad domum petri et ad domum pauli
an ad domum .m. nulla q̄ sane sapit hoc ita dom intelli
gat nulla quippe domum petro seu paulo facta fit
honore atz in memoria petri seu pauli credimus nisi illi pa
tiam prohabet e dicte in consecracionibz eccleiarum uel petro seu
paulo hanc domum uel hoc altare consecramus pp̄ea uero hoc
domus potissime appellatur domus dei iacob ac specialiter
nominatur dei iacob quia post omnes hic iacob deo instituisse hanc
domum Erexit enim iacob lapidem in titulum fundens
oleum desuper 7 dixit uere locus iste sanctus est 7 euidans q̄
uiderit celestibz misterijs obstupescens addidit quē trib
7 locus iste non ē aliud nisi domus dei et porta celi Domus ergo dei
nrī ē domus dei iacob quamadmodum qui colimus coluit abraham
quē ysaac 7 iacob In hac domo dei cotidie fiunt diuina uirtute
~~p~~uisio fidei q̄ bona appetat 7 q̄ mala fugiat doceatur ac sit
q̄ appetendorum sit premia 7 q̄ mala agunt pena conterat

sui + forenses et a ximis agunt a proximis proximorum
calumpnie audiunt ac debita cuique statui pena ictitur
Nos occides mortis lex q aut occidit ymo sicut xpus dicit q
irascitur fratri suo reus erit iudicio cui per ira + odium tollit
uti gladio + lancea non permittitur. q abrenunciat ire + gladio
spiritualiter eius est ut abrenunciet gladio z lancea / multo quippe
facilius est conflare gladium suum in vomerem + lanceam suam in fal
cem qui tumore cordis submisso humilem fieri ex superbo suo ex
libero abnegare corpore liberos. domum. agros. arma. equos
+ omnia q possidet relinquit aut ut seipsum abneget quod tamen sepe
nuo videmus fratres videtis + vos et olim in arcubus suis mili
ageris sibi + potentes ad bella instructissimi + pugnaces ra
pientes aliorum miserantes pro deum abnegatis omnibus propriis
sclaribus pauperum sponte pro diversa peregrinantes sectarum suffra
gia requirunt et omnibus inclusi specu agunt vitam sub aliquo
prelato In hoc ergo vos sucessu dei cohabitatore compleri est illud
denunciatum per ysaiam prophetam in arculum Vitulus + ouis + leo /
simul morabuntur + puer parvulus minabit eos Puer parvulus
leone + ursum minat cum agno minat cum in domo dei pastor
quo sic eque nobili + ignobili potenti + impotenti forti + infirmo imperat
puer non spiritu sed malicia parvulus non uestro regis vigore sed ab
omni actu declarari atque generis dignitate Ut ergo breviter dicam hic est institutio
dominorum vite. ut quisque diligat proximum suum sicut seipsum. + quod sibi
non vult sibi alij non faciat hoc est verbum quod ait apostolus verbum
consumans + abbrevians / posuit dominus super terram / de hac verbi integritate +
consummatione ysaia propheta dicit Consummacio abbreviata inun
dabit iusticiam Consummacionem enim + abbreviacionem dominus deus exercituum
faciet in medio terre De hoc eciam verbo idem propheta ysaia predixerat
Venite ascendamus inquit ad montem domini + ad domum dei iacob
+ docebit nos vias suas dominus + ambulabimus in semitis eius. quia de
syon exhibit lex + verbum domini de iherusalem quam magis lex alia

De syon exitura predicatur esse quod inquit verbum de ~~syon~~ exiturum esse
pronunciatur lex per moysen que data est non per quod in monte syon que
in monte syon data non est sed in monte synay Que igitur lex exijt
de syon nisi lex novi testamenti per xpistum data que ab eis longe
per totum orbem terrarum anunciatur diffusa Sedete igitur in ciui
tate donec induamini virtute ex alto et inde ascensuri in
celum Euntes inquit in mundum vniversum predicate evangelium
omni creature Is illud bonum verbum id est euangelium omni creature qui credi
derit et baptizatus fuerit salvus erit In quo euangelio veteres suas vias novas edo
cuit dominus Vie veteres fuerit oculum pro oculo et dentem pro dente
Vie nove sunt si quis percusserit te in maxilla prebe illi et al
teram Vie veteres fuerit Diliges proximum tuum et odio
habebis inimicum tuum Vie nove sunt si esurierit inimicus tuus ciba
illum si sitit potum da illi Hee sunt vie domini hee sunt semite domini
per quas profectus ambulat propter quam hanc rationem institutionis vite lex ne
cessaria fuit israel / quondam suabat reges et ad regibus subdite
eis naciones Nunc vobis si potes aliquis si violetur aliquis pervi
agit et corrigi non vult mihi vindicta et ego retribuam dicit dominus
Et quanta erit illa dum (?) aduersionis securitas audi psalmum
Deus manifeste veniet deus noster et non silebit Ignis in conspectu eius ex
ardescat et in circuitu eius tempestas valida tunc circa novissima
dierum illorum circa consummacionem seculi tot mala et multo diuiora
pronunciata sunt a xpisto et a prophetis an xpistum vel aut in evangelio
Surget gens contra gentem et regnum adversus regnum et erunt pestilencie
et fames et signa magna et nisi abbreviati essent dies illi non fieret
salva omnis caro vt in postrema visione daniel de extremo
tempore et tribulacione illa intollerabili iterum sic scriptum est ita legitur Et faciet
ipse iuxta voluntatem suam et elevabitur et magnificabitur adversus
nomen domini et adversum deum deorum loquetur magnifica et diriget donec
compleatur iracundia et post pauca Veniet igitur tempus quale non fuit
ab inicio usque ad tempus illud/de qua abbreviacione et tribulacionis
ita subdidit Usque quo ~~finis~~ horum finis mirabilium Et

audiui virum q̄ erat indutus lineis iurante p viuente in eternum
qr tpe et tpa et dimidium tpis In nouissimis g° diebus i vrgente
mundi vespa qn venit plenitudo tpis i q misit deus filium
suum i frib pa illa suppia dta in etiam di pnitia fuit
diuiq lõge latam pmasit eta fiet Seculi tñ e tr nouissimorum
fine dierum dissensio illa p mundum et tribulacio illa q ifms dta
est ebullitet et seuissima erit et in ebullire cepit Paucis et
sinante ad ea q de Aductu x' posuisti i spodimus i spacium
plenius eum ad tpe et r̄ocs nos pduxerit Ad xm credamus
q dixi et dico qr te oz crede Cuius n patre mea totum
ee dictum et salua fidei assercione totestor ee approbatum qr
no debemus credere ri in deum vnum tm dixi et dico qr i xm
oportz te crede Nome dei diuinum neqqz assumimus qr
nulli creature nome talitr attribuimus et si qs attribuer
dat ee ei nos redarguimus et tum dixi et dico qr i xm oportz
te crede qr xm costat dm et hoiez ee lez n credamus dm
assumpsisse hoiez in vnitate psone et istum credas dm et hoiem
ee in duas nat i eo credis et ois distarta vtriusq ne
pprietates asserimus manere que incomutabile deus id qd
erat assumpsit qd° n erat vbum qd erat i pn° et p deum
p qd oia fca sit et sine q° fcm e nichil Caro vbum fcm est
et hitabit i nob Cum g° x' deus e filius di e i vtute n gra
pri costernalis par et coessens an oia existens tpa qr vo
fcs i tpe hō e filius dei est no vtute s gra deo inferior
minoratus eet paulominus ab angelis sb tpe fcs Natus
ex fca et in eo credimus qr a deo vnitatem psone hoiez
assumptum ee credis Et qr deus e n° mori n pati n potuit
nasci qr hō est et nasci et pati et mori potuit et voluit et
p passionis sue misterium a morte nos redemit Ppha y
sayas dm et hoiez futurum et xm pnuncias ait Ecce ego
dns pona i fundamtis syon lapide probatum angu
lare preciosu q credidit in eum n cofundet p lapidem
itaq sic probatum angulare preciosum sic mud aliq xm et
designat hoiez Et si tm hō eet pfta ydolatam et pphana

prophetia suadet quod in hominem credi oportet nos admonens. Cum non
est uero tamen homo uirum et deus quod in psalmo dicit qui sustinet me non confun
detur. Is accedit qui credit in eum non confundetur. Et quod christus homo est petra
in syon lapis probatus angularis preciosus lapis probatus quia primum
non fecit nec inventus est dolus in ore eius lapis angularis quia iustificat
iusticia ex fide et populum ex fide utrumque parietem in se colligens
et utriusque populum in se ~~continens~~ continens faciens lapis pre
ciosus quia mors eius apud deum tantum constituitur ut peccata tolleret
mundi. Cum igitur iste homo fuit lapis probatus angularis preciosus
erat et in eum credimus quia ut dixi christum deum et hominem esse credimus
Et deus unus et solus qui credidit in eum non confundetur credentes in
eum debito diuinitatis cultu non confundentur. Cum autem dicit nos et negare
dicit et dicendo negamus unum et solum deum quia in deo nulla diuisa
triplicitate sed unum et trinum dicimus quia in diuinitate unitatem preterea
credimus trinitatem. Cur autem non dicit triplicitas et quod dicit trinitas
suo loco suo dicemus et quod dicit contra auctoritatem astruemus. Iudeus
Quod de me adeo quod me scriptuarum auctoritas cogit ut credam quod deus
filius homo factus ut homo factus est constat. Si non apud deum est
transmutacio nec vicissitudinis obumbracio quomodo per eum carnem
fuit per alteracionem ut deus homo fiat. Creator carnem a corruptibilibus
credendum factus est corruptela. Cum autem quod dicit propheta in principio tu domine
terram fundasti et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanebis et omnes
mutabuntur tu autem semper idem ipse es. Cum deus semper idem sit si alterat
homo fit postea. Si deus est immensus quomodo uili et parua humanorum
dimensione membrorum potuit dimensa circumscribi. Si deus circum
scriptus quomodo argumentacionis genere dicitur quod dimensione corporea
circumscriptus totus sub angusto uno membris uero potuit comprehensus
teneri. Adhuc si deus est quo nichil magis cogitari potest quomodo
nemini tanto tantarum calamitatum particeps et carnem factus est
passionis et passiones malorum. Denique si deus factus est homo quomodo stabit
quod apud locutus est ad moysen non uidebit me homo et uiuet
multum expugnare ut deus homo factus sit et ab homine ut ipsa
...e sua uideri non potuit. Absit ei ut ... deum aliud fa

castitas esse decreverit. Unde fatendum quod nullo modo falsum est, etiam si deo
cogitare quid dicere quid predicare quam non id sunt sed non ulla
scripture auctoritas contrariatur huic errori, contra assentanea que sen-
tencia sit, contra illud ysaie vaticinium quod non verum esse cum do-
mino [illegible] demonstratur. Ecce virgo concipiet et pariet filium
et vocabitur nomen eius emanuel quod est nobiscum deus quia ab eterno agimus. Non
sola ab homine virginitate corrupta sed non inrupta virgo dicitur concipiens
concipiet filium et pariet. Non liberi accipiemus de eo dum
et voluntas ~~non~~ non est nobis, quod scilicet est tale dignitate et gratia erit
apud deum ut de eo et per eum diceretur, id est deum nobiscum sit nobiscum nunquam
quamvis ad videndum solempnia missarum dicere, quam constare
ut deus homo fiat. Sed ista [illegible] constat prophetia quam rem sacra
incorporacionis et nascitur corporis eminenciam pandiat magis
de eo absurda nichil de eo totius naturalis futurum. Nil prius sui / Dixit
pronominis reliquens. Ecce virgo etc. Quia ergo temeritatis
presumpcione quisquam homo audet scribere quod nullo modo fuit prophetia cuius
dicere quod de deo scilicet concipiet et de deo filium pariet prophetia
dixit concipiet et pariet, vos et ipsi contra temeritatem contrariam
vestram divulgare et contra prophetam virgo permansit quod nusquam a prophetia
dominus accipere periculoso quia est quod fronte tam impudenti sacre prophetie e-
loquia ad hominum voluntatem tamen dicere ita interpretari et
Nulla vero hiis sacre scripture repugnancia sive incertitudo nulla christiana
non scripturarum dissonancia, vetustam sed scripturarum alterum obmittat
auctoritas quam deo imitare commonens alterius quod deus homo factus est ab
hominibus visus. Non apte conclusa est ambiguitate equus atque
ita prophetia veniat denunciat hic est deus noster et non estimabitur alius
ab eo. Hic adinvenit omnem viam discipline et dedit eam iacob puero suo et
israel electo suo. Post hec in terris visus est et cum hominibus conversatus est. Post hoc
prophetia lege data est et post vias discipline datas verbo iacob puero
suo et israel electo suo deus homo factus est cum hominibus conversatus est natus ex
virginis clauso utero, virgo illesa ab ~~[illegible]~~ dignitate virginitate.
Unde prophetia ezechiel dicit: Et dixit dominus ad me: Porta hec
clausa erit et non aperietur et vir non transibit per eam, sed dominus deus israel
ingressus est per eam et clausa erit principi. Princeps ipse sedebit

rea ut comedat panem suum coram domino. virgo que concepit que porta clau-
sa est et deus non intrabit per eam. post partum virgo permansit quia dominus
deus israel ingressus est per eam et clausa est. Ipse dominus deus israel ingressus
est per eam sicut hic sicut psalmista dicit. Tamquam sponsus dominus processit
de thalamo. et conveniens hoc tu princeps. Et sicut aliquis postea dicit
Inter mortuos liber sedebit coram domino ut comedat panem suum. Quia
panis. mercedis eius est ut sic vap. p. m quod dicitur est. Nobis datus
est sicut ad missarum solempnia dicitur domine. v. Sicut apparet
alibi ysaias dicit Puer natus est nobis et filius datus est nobis et vocabitur nomen eius admi-
prefiguravit rabilis. Quia filius per ... Quia concepta est ille novum et inusitatum magne
rei misterium erat adeo promisit propheta propter hoc dabit dominus ipse vobis
signum. Ecce virgo concipiet. Illud non absurditate spiritu vero concepta
et conducta quod dicit dei filium concepit nulli fidelium pertinet dicere et
poterat cogitare quia deus deo tamen ... est et virtute dei tamen concepit quod non humana
non usu nec ullo viri semine concepit. Qui enim sine viri semine ex nichilo
primum hominem creavit sine viri semine ex aliquo . i . ex muliere ...
hominem conceptum creare potuit. Et quod humano usu conceptus a peccato
originali immunis non fuisset nec inter mortuos liber. ut de mortuos
liber solus sit sicut psalmista dicit. et a peccato immunis ideo cum nasci sine peccato
et sine viri tactu ex virgine oportuit. Ut quod tamen sine pudicicia deum
sit quia sepulcrum tertio loco [illegible] pondera nitas ...
et [illegible] exposcebat ut deus homo fieret et per humanitatem sue misterium
ad vitam nos restitueret. homo factus est quod non id desinens esse quod erat
sed assumens id quod non erat. non confusione divinitatis et carnis sed
suscipiendo humanitatem in unitatem deum deum homo factus est ...
et caro per unitatem persone unus est homo quamvis ... alius sit anima
et alius caro non anima conversa in carnem nec ... manente
utrique natura per coniunctionem unitas ... deus et homo per unitatem persone unus
est. Et quamvis deus ... in homine fuit conversus vel in deum homo sed di-
versa dei et hominis natura non diversa dei et hominis persona coniuncta et adorata unitas
Nec eo omnia quod aliquo modo fuit aliquid quod erat desinat esse id quod erat.
In cuius ... eo quadam alteratione cum homo nunc sit albus seu albus
nunc supervenientie [illegible] alio alteratione. Et cum homo sit ...
... ex nudo indutus seu ex induto nudus nil
prorsus in se sit alteratus homo vel accipit vel amittit. Suscep-
tio deus hominis in unitatem persone ingenerata bonitate sua non mu...

z multa uirtute in sua sit mea et vox magna tpi approxada si
audita uis ul corbli admitte l corbli conclude Respuimus
vos auctas in exemplo sibi mesptata sit ta euidens tibi oppo
ne ut mihi conspectu quas que con opponat z nostri quid
genesis aptissime commendat qualis sit primus conditus q dignitate
sui pstans z q eminencia sup cetera tre mandata positus erat
Dominatur autem piscibus maris volatilibus celi bestiis tre z omni
reptili quod mouetur in tra Unum accepit a deo vetitum ma
datum ex omni ligno dixit paradisi comede. De ligno autem sciencie
boni z mali ne comedas In quacumque die comederis morte morieris
no leuis accipiendum erat quod sub tanto interminationis maledicto
vetitum erat In illa uirtute coactus sed ipsa voluntate sua
atque mores gerens uxori quam precepto dei Tetigerat illa
z comedit Dedit uiro z comedit z uerum de occidendo dictum mor
te z dampnacionis sibi erat maledictum In hobediencie de adam effectus
est protinus ac ius celestium amisit consorcium dignitatis sue magni
a ceteris animalibus sensit z dignitatem suam ad amittendo nuditate
sua erubuit z tegens ad folia fici consuendo inhonesta turpi
tudinez operuit Ab hoste qui seductus hostie temporis sortiti
mox de paradiso voluptatis in quo erat sunt expulsi obseratus
e paradisi aditus positus e ad custodiendam viam ligni vite
ille gladius versatilis z flammeus Erat deo quod ille gladius hic
flammeus erat in eo inspectum sicut sed versatilis erat quod mi
ma dei remouendus erat Infelices itaque z miseri primi genu
erunt filios sub eadem mortis z miseriarum condicione genitos
ad laborem nascebantur homo ad laborem moriebantur homo In peccatis
concipiebantur homo In doloribus parturiebantur miser ad erumpnas
z labores nascebantur In sudore vultus tui dixit dominus ad
adam vesceris pane tuo donec reuertaris ad terram de qua sumptus
es quia terra es z in terram reuerteris Unde beatus Iob ait homo natus
de muliere breui uiuens tempore r. m. iii. [illegible] q f e z co z fu
[illegible] z n in eodem statu permanet Post hanc denique conclusam vitam
morientes [illegible] in celum sed omnes in infernum Nam
iusti spe boni quod ad inferos per [illegible] [illegible] z per [illegible]

supos in alio vrchi nuerit Audi pres eminentissime id
apta voce attestatur Vnde dicit iacob patriarcha lugens
filium meum in infernum et alibi ad filios suos Deducetis canos
meos cum dolore ad inferos Pro latro iob ait cui deo attestante
non erat ei in terra similis infernum est domus mea et in tenebris
straui lectulum meum In liberatoris spe arrectus proloquitur adiungit
Scio quod redemptor meus vivit et d. n. d. de terra sur. sum. Christus ipse
tore attestatur vendicatio seu captivatio se fuisse et redemptum a
non sentiens Audi et [illegible] Deus redimet animam meam de
manu inferi cum acceperit me et accepta ab inferis Vnde et alibi
psalmista dicit Domine eduxisti ab inferno animam meam sal
vasti me a descendentibus in lacum cum dicit eduxisti salvasti in
ei cum in alio psalmo dicit iter facite ei qui ascendit super occasum
Dominus nomen illi Et quia prius descendit super occasum voluit
audi quod propheta subdit ascendens in altum captivam duxit
captivitatem Ezechias quoque moriturus ait Ego dixi in dimidio dierum meorum
vadam ad portas inferi et postea subdit Tu autem eruisti animam meam ut non periret
quia nondum spes in sanctorum erat et ~~sue~~ morientium Nec quoque in celum
sed omnes qui moriebantur descendebant ad infernum Originali enim delicto

Opiatae ~~opere~~ et maiorem creatorum creaturae sed oportebat illo opere
creatoris mixto sed agenti et operi creatoris [illegible] et gratia sic quod
homo merendo prius restitui hominem oportebat restitui autem non poterat
nisi deus hominem assumeret naturae similis ne causidicus cum adversario
[illegible] fieret et in causa [illegible] negotium opus agens in suadendo sed
iusto iure iudicio adversarium concludens causa meam suinet
restituendo itaque hoc fuit deo ac per hominem quod deo semetipsum ab
stulerat Nec autem homo de qua massa proditoris natus id
complere posset ut reliqua [illegible] massa restitueret Preterea
non sibi [illegible] sufficit Nec est immunis a peccato [illegible]
vita est omnis dies super terram Et si nonnullus alicunde natus
hominem liberaret seu angelus sic homo non esset ad pristinum ingenuitatis

homo Dignitatis statum restitui posset Cum angelis par creatus vnus
sed reinecto et recessit libertatis gratia soli deo creatori ad fruendum
obnoxius erat ad eundem libertatis statum seu per angelum seu
per hominem restitui non valebat Atque non esse a servitute redimitur

a dominio ee ad s[er]uiendum inducat[ur]. Et g[e]n[er]o p[ro] aliud plena hois
restitutio sibi n[on] valebat n[isi] fuit ut creator creature s[er]uiret
creatura creator s[er]uiret ut p[er] ipsum creatore h[om]o restitutus soli creatori
ad s[er]uiendum ab imp[er]io creature [et] dicione sup[er] genus humanum
p[ro]tatam amitteret. Nil n[on] de s[er]uus hoste deuenerat q[uod] n[on] a
[con]trariis receptus erat nisi in pena p[e]cc[at]us fuerat n[on] vlla p[er]so
p[e]cc[at]um manendo vnicordo co[n]traxerat. Et [sup]er (?) iusta
mors de eum feriendo delegit i[n] quo nichil suum i[n]uenerat mors iure
habebat iure amisit ea iure p[er]didit q[uam] peccando p[ri]mus homo de homi[ni]
p[ri]m[um] eiusq[ue] posteritate obtinuerat mors itaque corp[or]alis originalis
pena ap[u]d p[ro]p[te]r primu[m] hostia & p[ro]piciac[io] fuit. Alia quam gens plena
mereretur (?) restitutio continet. Peccato e[n]i[m] in eo obiit vita paradisi
remota e[st] ille gladius versatilis & flameus. Ita in crucis patibulo
affixus & moriens ait ad latronem Hodie mecum eris in paradiso
[illegible]. Completum est q[uo]d p[er] Osee p[ro]ph[et]am dictum est O mors ero
mors t[ua] m[orsus] t[uus] e[ro] inferne. Huius q[uam] restitutionis mee sacramentum in p[ro]phetis
habeamus p[ro]missum. Aliquid p[er] figuras [illegible] aliud p[er] verborum enigmata.
Aliquid euidenti p[ro]missione ap[er]ta. Primis ill[is] temporibus loquens
d[eu]s ad abraham de ysaac filio suo ait In semi[n]e tuo benedicentur om[n]es gentes
terre. In [illegible] q[uo]d de eius semi[n]e oriundus esset benedic[entur] om[n]es gentes terre qui
q[ui]dem vniuersum genus humanum sub maledicto primi parentis oppressum
p[ro]p[ter] eum ab illo maledicto absoluit et benedictionem aliquam (?) poterit restituere
~~[illegible]~~ ita in abraham genus n[ost]r[u]m benedicit[ur] vllam gentem q[uam] dicam
s[er]uata fuisse lege. In [illegible] et salomone q[ui] regnum terre eius fortiores
aliis & potentiores extiterunt. quo omnes gentes benedicant [illegible]
pt [illegible] Iudaicam gentem eius aduerse & tamen eos dimittentes sp[iritu]
sue. De successoribus eorum regibus regno fugare captiuitate [illegible]
datis [illegible] nullam habere p[er] [illegible] restat ut [illegible] in
telligamus & intellecta [illegible] dom[in]us [illegible] adimpleantur. **Iudeus** ni

V[illegible] scripture [illegible] & ad fidei vere assercionem scripturas
vniuersas (?) [illegible] ezechiel propheta ap[er]te portam appellat & de
porta [illegible] appellas & de [illegible] ad voluntatem tuam disputas
res hec [illegible] sunt remote & nulla sibi similitudine sunt admote
[illegible] [illegible] [illegible] ap[er]te [illegible] disputatio

Ita deus dixit ad abraham In semine tuo qui est in quo conse-
ctus ordinus erat benedicentur omnes gentes terre Deus dixit
symbolum de semine abrahe ordinum tu dicis eum sed illo conu-
fede fuisse ortum Et procede ad aliam scripturam quod utrumque
aliqua apperiat dicta sit et similiter atque fidei nostre magis assistancia
xpianus Capitulum xpianus pro se prosequitur atque respondit

Quomodo et ad opposita respondet dicis figuraliter ezechielem
prophetam fuisse locutum de porta illa quam nos accipi-
mus ad litteram prout quod locutus est de ~~illa~~ porta illa Et dixit
dominus uidelicet ad me porta hec clausa erit et non aperietur et vir non transibit
per eam quoniam dominus deus israel ingressus est per eam et erit clausa prin-
cipi Princeps ipse sedebit in ea ut comedat panem coram
domino per viam vestibuli porte ingredietur et per viam eius egredietur
hec ad litteram non explicatur prout ita dominus deus israel qui per prophetam
loquitur celum mihi sedes est et terra scabellum pedum meorum et alibi
Celum et terram ego impleo Et ~~...~~ dominus deus israel totum ubique
non ingressus eius per portam illam et quod egressus eius per portam Ad hec
circumscriptus quo eum in porta sedere ad litteram accipi prout Claudi erit
clausa principi Si princeps ipse dominus deus israel ingressus per
eam sedebit in ea ut comedat panem coram domino Tunc panem id
quomodo panem non sumit vel non latum comedat dominus deus israel et coram
domino Tamen est iste alius dominus ut coram eo panem comedat dominus
deus israel Et igitur hec ad litteram accipi non prout per portam quod
intelligi oportet ubi hec omnia considerentur et considerata sibi posse
conducientes intelligantur dominus quod deus israel ingressus est per portam
illam ad nos expresse competit quod deus factus est homo in utero virginis
clauso + eo circumclusa virgine Nam alia originali peccato non fiet immunis
sicut ~~...~~ post dicitur Tamen sponsa dominus deus per d. et s. ad nos
homo venit atque iemina teste in hoc uisus est et cum hominibus con-
uersatus est Porta clausa erit quia uirgo clausa erit non ut presumitur
per ea clausa principi stabit ut per eam ingrediatur quod deus
deus israel ingressus est per eam Nec non ante conceptionem et post quoque in-
eius uirgo integra fuit quamuis clausa erit atque clausa seruabitur
principi Et quam totum intimarum diuina misterium sancta ...

virginis in quadro tetragono partus est. Alibi propheta ipsa dicit Ro
rate celi desuper et n. p. i. a. t. et g. s. Rore igitur et nube celesti
id est sola creatione et operatione dei sine paulopost subdidit. Ergo
dominus Iacob? eum. Aperta est terra utero scilicet virginis et protulit salvatorem
principes ipse sedebat in ea. quia in ea quam humanitate qua
quam pro nobis assumpsit omnia sibi subdita accepit unde et in psalmo
dicitur. Minuisti eum paulominus ab angelis gloria et honore coronasti eum et constituisti eum
super opera manuum tuarum. Concedit pacem coram domino faciens voluntatem patris
sui qui eum misit ad nos de hoc dominus dicit in psalmo Dominus dixit
ad me filius meus es tu ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem
tuam terminos terre. Dominus ergo pater est dominus est et filius. Et quia intellectum in deo
commisceri? sumptum est et apud deum nulla temporum vicissitudo seu
mutabilitas est. Item in deo nulla essentie diversitas intelligi
potest quia non in deo diversa? complere? ... quia in deo non horum
est, sed quicquid in eo est unum et idem omnino substantiale est ante omnia
condendo et post omnia subsistendo. Conclusum? quia sicut pater est deus et filius
est compar coeternus et consubstantialis est non tamen duo dii sed unus est
deus quia non alius sed unius eiusdemque substantie est pater et filius. Idem
de spiritu sancto intelligi necesse est. Quod autem spiritus sanctus sit multe?
scripturarum locis aperte legitur. Spiritus domini ferebatur super aquas. Et alibi
verbo domini celi firmati sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Et alibi Spiritus enim discipline
effugiet fictum et in quam pluribus aliis veteris testamenti locis
de spiritu sancto mentio? ... Ita vero spiritus dei non est alius
substantie quam deus sed unius eiusdemque substantie omnino est deus et spiritus eius compar
et coeternus et consubstantialis. Licet quia non dicitur de deo substantiale unum et idem
est omnino quia? non in deo aliquid a se diversum accipitur quod ... ...
Ita deus pater est deus filius et spiritus sanctus et tamen non tres dii sed unus
est deus pater filius et spiritus sanctus nulla vero in deitate ... ...
pluralitate quia pluralitas tollit contra? simplicitatem ...
... pluralitate quia pluralitas nulla ... ...
nit ... ... Commode? vero dici potest pluralitas ... pluralitas
pluralitas ... ... accepta ...
quia ... fideles ... de unitate deitatis ... pluralitate

in diuinis veritate sermo humanus est quia secundum psalmo dei quasi
fide / salua vacillando deficit atque auctoritatis testimonio indiget. Si vero
procedimus ad eliciendum de Christo scripturarum testimonia possumus ad
pr potimus discutienda venire. Cuius enim tu misterii
natura humana non potest comprehendere cum videmus per speculum in enigma
te invisibilia enim dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur sempiter
na quoque virtus eius et divinitas. Illud itaque aliud exemplum quod fe
cellendo posuisti nichil nos impedit. Si enim in
de ea fine in eius utero Christus carnem accepit de sene abrahe
orta fuit de sene aliene vel virginem duxerit quamvis sine ullo vi
sene de virgine matre orta fuit   Iudeus

Hec est [illegible] si non scripturas de Christo lege et prophetis
multa plura invenietis quam ita quod non possit interpre
tari / nos veras literas nescimus et fortasse multa dicitis apud
vos esse scripta que apud nos scripta non credimus. Et si deus in
F / qui vitam prestare voluit maiori otio ad te venitur librorum
copia conferemus et apud vos et apud nos exemplaria et ista
legeremus [illegible] ipse quod fateor [illegible] tempore sed deinde esse [illegible]
seu me seu te con[illegible] evidentia scripture [illegible] et auctoritatis assiste
et ideo [illegible] utrisque disputando procedere
Nam licet vos [illegible] multa prophetias de lege et prophetis que
non sunt scripta in lege et prophetis. Illud enim quod posuisti [illegible]
in [illegible] de viso et [illegible] consuetum cum multa alia huic
[illegible] supra ancilla [illegible] non dixit non scripsit. Et si [illegible]
ce / semina scripturarum invenerit [illegible] verissime esse [illegible]
Si aut in [illegible] non invenimus [illegible] adversum nos
curiositate eiusdem adducta [illegible] nos falsitate et [illegible]
prima ~~ap nos~~ permanet apud nos in lege et prophetis veritate
Nam illud quod [illegible] vos [illegible] ore [illegible] adversus
nos [illegible] Ecce virgo concipiet et pariet filium [illegible] non dixit non scripsit
[illegible] ecce virgo abscondita concipiet et pariet filium [illegible]
[illegible] ipsa quod vos [illegible] ecce virgo [illegible]
quod [illegible] parte addidit [illegible] virgo incorrupta mansit et [illegible]

ergo primatum habet nec ipsa dixit nec ullus alius propheta Xpianus ẽt
Quia ut veritas et fides ita falsitate non indiget nec ulla in etiam
quod legis est falsitatibus quod ... presentis scripta in lege et prophetis lege
non xpi et apostolos etiam a vobis accepit et quod a vobis accepit immu-
tatum per tot secula adhuc usque integra conservavit. Temporibus Ptolomei regis
egipti septuaginta interpretes vestre gentis viri eruditissimi doctores
legis et prophetas ex hebreo in grecum interpretati sunt. Inde autem de
greco in latinum verbum ex verbo ad sensum ex sensu postea autem interpretati
sunt ab illis exemplaribus omnes ab illis interpretibus primus accepimus. Christiani
in lege et prophetis scripta tenemus lege novos lege veteris testamenti codices
lege apud grecos lege apud latinos nusquam in lege et prophetis invenies varie-
tatem apud nos sed eadem ubique validitate et valentur unitate in
lege et prophetis per totum orbem terrarum invenies apud nos. Illud autem quod
de Ieremia posuisti Ieremias scripsit et dixit Ieremias hec [illegible] vim
visa dixisse per orbem terrarum etiam protestatur et a primis temporibus
omnibus interpretibus vestris hec ita accepit et sine ulla altercatione usque
usque tenuit etiam xpi ecclesia. Non habemus in eo libro quod sub no-
mine intitulatur Ieremie [illegible] dixit quod scripsit ex ore
Ieremie nostro continet. Unde sic in Ieremia legitur Vocavit ergo Ieremias
Baruch filium Nerie et scripsit Baruch ex ore Ieremie omnes sermones domini
quos locutus est ad eum in volumine libri Judeus in
De iste lege doctoribus nostris apud nos aliud habemus. Nam quod temporibus
Moysi Moyses ipse elegit lxx viros senes populi ex suis
seniores et eorum qui erant in populo altercationum iudices et constituit
isti non scripturas docuerunt quia nondum erant nec scripturas interpretati
sunt. Procedente tempore autem legem scire apud nos postea fuerunt David et
prophete qui multa dixerunt multa scripserunt sed quod dixerunt hebrea lingua
dixerunt quod scripserunt hebreo stilo scripserunt et apud nos. Cum igitur in
lege et prophetis aliud quod apud nos habemus et aliud quod vestrum exemplar
continet aliquis interpretatus est falso interpretatus est nec aliter autem
est ut videtur ergo veritatem habere quam a nobis eam non habetis Xpianus ẽt
Septuaginta illos sub Moyse unos interpretes fuisse non dicimus
sed lxx senes populi atque iudices. Et illos fuisse lxxii interpretes
dicimus quos ad id officium populus iudeorum misit ad Ptolomeum
regem egipti iam subacto regno iudeorum sub Antiocho rege egipti

Hii a vobis alexandrie missi sunt et apud alexandriam scrip-
turas omnes que tunc habebantur ex hebreo in grecum interpre-
tati sunt. An vero ita sit apud vos seu aliquid immutatum
vel presumptum de medio sit sublatum nescio. Sed quoniam sanxit quod
in ore duorum vel trium stabit omne verbum plane credi oportet
apud vos ut stet illud verbum quod [illegible] interpretes vere gere-
bant testes per totum attestatum et deinde sententia scriptu-
re. Dum [illegible] erat. Deinde in exordio fidei vere emulata
ihemi / magne habebat cum summe fortitudinis et magnificos viros et vere
usque lingue hebree atque latine optime instructos multi quippe
gentiles philosophi litteris grecis et litteris eque instructi erant. Hos vero
nraz fidem insurgebant questiones bella et sediciones movebant.
Questiones inter movebant domi foris plerumque et in publicis
conciliis [illegible] per peritias eruditiones [illegible] legem et prophe-
tas habebant et revolvebant prolata testimonia in utraque lingua dis-
cutiebant [illegible] presumpsit habere calumpniam ut se
interpretationis audacia eos arguerent quod fide inde nobis [illegible]
adiuvare possent. Philosophi vero gentiles habebant omissa penitus ca-
lumpnia prophetas pro vili habebant. Deinde eorum respuebant. Sed cal-
lida [illegible] versucia fidem nostram ledere attemptabant. Philo-
sophi vero gentiles prophetas intelligere non volebant non volebant habebant
ita omissa calumpnia scripturas longe aliter intelligi oportere
dicebant suo sensui [illegible] prophetas [illegible] atque ipsa
ostanmae temptabant. Sed quamvis astiterunt reges terre et prin-
cipes convenerunt in unum adversus dominum et adversus christum eius
frustra fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania. Verum de
[illegible] eodem spiritu aspiratum quo et sententia [illegible]
verbis pronunciat. Hec dicit dominus propter hoc sciet populus meus nomen meum
in die illa. Quia ego ipse qui loquebar ecce assum [illegible] qui per moy-
sen loquebar [illegible] per alios prophetas loquebar per memetipsum locu-
turus ecce assum. Ad cuius occursum adhortatur nos idem propheta
in alio loco prepare israel in occursum dei tui quod venit
et de quo eius ad nos adventu loquitur audi evidenciam [illegible]

in regione umbre mortis lux orta est eis quia mox lux au
di absque equivocacionibus ambiguitate Parvulus natus
est nobis et filius datus est nobis Iste magnus est parvulus iste qui natus
est nobis filius qui datus est nobis Audi adhuc et vocabitur nomen eius ad
mirabilis consiliarius deus fortis pater futuri seculi princeps pa
cis / et eius pacis multiplicabitur eius imperium et pacis non erit fi
nis quia sic scriptum anno et usque in sempiternum erit Ipse ego qui
loquebar quia adduci ecce via domine et dedi eam iacob puero
meo et israel electo meo Ecce istud hoc fecit eum tholle dicitur
consolatus est Et ergo quia hoc est puer natus est nobis et filius datus
est nobis quia et deus est vocabitur nomen eius a. co. d. f. p. f. s. p.
p. et pacis non erit finis quia anno et usque in sempiternum erit
Sicut puer ille sicut aliquis puer in iniquitatibus conceptus erat et
in peccatis eum mater peperisset qui puer ille ab illo differt quo
solus inter mortuos liber existeret Quo eius generacionem ipse
propheta inenarrabilem diceret generacionem eius quis enarrabit
Generacionem eius ideo obstupuit et inenarrabilem dixit
quia neque in iniquitate mater eum concepit neque in peccatis mater eum
peperit sed virgo eum concepit et virgo peperit et ideo solus inter mor
tuos liber extitit Illud dixit quod negatur esse scriptum est in ipsa
Ecce virgo concipiet et pariet filium hebrei interpretes non
fide et sua approbati testes ita interpretati sunt et ita interpretati
propheta ipse voluit dicendo et scribendo ecce abscondita
sic dicere concipiet et pariet filium Nam eam scilicet abscondita et
domi reclusa intellexerit et nil aliud / quia mirum quia novum
in eo conceptu et eius misterii signum esse conceptum illum esse voluit
Propterea dabit dominus ipse vobis signum Ecce abscondita con
cipiet et pariet filium et vocabitur nomen eius emanuel Bu
tirum et mel comedet ut sciat reprobare malum et eligere bonum Si ad literam
et eam scilicet hec dicta accipimus quid ille puer comestione butiri
et mellis sciat reprobare malum et eligere bonum / Quam discretionem
boni et mali dat comestio butiri et mellis quia ad ipsa scribitur ut
ille puer comedit butirum et mel / Si ad literam hec accipi
velis / vel eius signum esse quia abscondita et domi reclusa
/ quod signum /

puella aliq̄ concepit Alia g° ẜ ṗi ad figuram ꝛ spūali sp̄u
atꝫ mistico deū accipiat̃ pueili ois sp̄u ꝛ iani dea
ee ꝛ a pp̄ha considerat̃ Crudere cp̄ credi ꝛ dici absdum
absconditam ab amore ui ꝛ ab contagione pcti cōsuata
concepit sic' aglo ad virgīē r̄spondit Quo mō illa fiet
istud qm̄ virum nō cognosco cl̄s' nascī' ꝛ rndens agl'
dixit illi sp̄s scs supueniet i te ꝛ virto altissī obumbrabit tibi
vmbram illi faciet f ab ea abscondendo fuisse libidinē ꝑpria
cl̄s' nascīr eꝑ te scm̄ vocabit̃ filius dī Cui dr ꝑs in ps°
dicit g° hodie genui te ꝛ ꝗ hodie istud n̄ ꝑpetuum ꝛ tn̄
sitorum tp̄e s eternitatis ꝑpetuitate volebit intelligi. ꝑ dō
alio i ps° d' an luciferi genui te Qa g̃ hodie genui te
ꝛ an luciferum g·t n̄ an tp̄e ꝛ tpalia Qs pr dm̄ filiū
genui te coeternū eq̄ualis te sb tp̄e ꝛ tp̄us conditore creaui i
hoīez eq̄ feiā frm̄ has duas i x° mās d° i ps° huius co
ndat/ vitas mō de t'ra orta ē ꝗ de t'ra ortꝫ ē t'ho natꝫ
ē eq̄ feia et ꝗ ois t'ho ē mendax plg ē ꝗ t'ho q̄n est
mendax y° vitas ꝑpa ꝛ ē dr Puer g° iste t'ho ꝛ ds luni
rū ꝛ mel comedit ꝗ sic paulo supius ide ps dt mia
ꝛ vitas obuiauerūt sibi iusticia ꝛ pax osculate st' hu
tum n̄ gr̄a vnctione ꝛ miaꝫ designat mel vo q̄ d'
curādis vulneribꝫ adhibitū edendo sanat/ iudicij ac
vitatē seueritate sigt lac n̄ sepius dicat cui vt mise'
ꝛ ꝗ vt indurat ꝗ n̄ ꝑpm̄ miseri n̄ ꝑpm̄ iudaī illa
i ꝑte a iusticia seu a vitate ꝑorbitat Mia dī ꝛ iudm̄
vlnꝫ vitas tocia ꝛ i sc̄ptuis pro alut° sepe hc' i mise
ist uīc dm̄ mia ꝛ vitas ꝛ i a° ps° Opa manuū tuaꝝ
vl eius vitas ꝛ iudicium Qi seu vt cui misea' seu indu
rat atꝫ puniat ꝗ vt vitas ꝛ iustꝫ ē dera iudicium
sniaꝫ iferendo ꝛ vtuāū g° ꝛ mel comedꝫ ut sciat ip̄robac
malū ꝛ eligē bonū Is ē ut sciē sanat ꝗ ip̄robat malū
ꝛ eligit bonū i sden vniuꝫ uxp opa sua bonos ꝛmu
neraudꝫ malos dera .. adiudicionis iudicē condēpnat De
hoc sacramento incarnationis dicte videamꝫ q i alio

loco idem pph'a dicit et pph'az firmat p'ciamq Dne qs
credidit auditui nro et brachium dni cui revelatu e Et asce
dit sicut virgultum cora eo et sicut radix de t'ra sitienti et no
e spes ei neq decor et q'i absconditus vultus eius et desptus
vn' reputavimus eu Ve languores nros ipe tulit et do
lores nros ipe port' ipe aut vulneratus e pp delicta nra attritus e pp scelea n'
Disci'na pacis nre sup eu et livore sanati sumus Oes
nos q'i oves erravimus Vnusq'sq in viam sua
declinavit et dns posuit in eo iniquitate om'i nrm oblatus e
q' ipe voluit et no' apuit os suu De angustia et de
iudicio sublatus e gnacoe' e' qs enarrabit pp'ca dabit impios
pro sepultura et divite pro morte sua eo q' iniquitate n' fec'
n' inuetus e dolus in ore e' et voluntas e' i manu dni dirig'
Ad hos itaq viros ad credend' obstinatos vidit pph'a et ait
Dne qs credidit auditui nro etc. demonstrat qd° audiebat
et brachiu dni cui revelatu e De h' brachio ide ipe alibi ait
Paravit dns brachium suu i ocul' om'i gentiu et videbit
oes fines terre salutare dni di nri d' h' brachiu dni h' salu
tare di de q' in ps' dr' Ponam in salutari meo fiducialit'
agam in eo cui revelatu e vos n' repulistis eu q' ad vos
missus veneat sic ipe conq'ri' p eudem ysa' pph'am Cognovit
bos possessore suu et asina psepe dni sui isl' me n' cognovit
et pplus meus n' intellexit me Vn apertus i ps° d' pplus q'
n' cognovi servivit m' i auditu auris obedivit m' filij alieni
l' alienigenati mentiti s't m' filii alieni inveterati s't et claudi
caverut a semitis suis Ideo eu repulistis Cr' tho eat q'r
puer natus eat vn s'z Et ascendit sicut virgultum cora eo
Ie iudeis n' posse virga egredi de virga virgultum ascendit virgultu
ascendebat qn xp's ih'c proficiebat etate et gra ap dm et hoies
Et qr vultus divinitate e' sb assupti nube hois absconditus
erat et desptus n' reputavim' eu Ve langores nros ipe tul'
h° e abstulit et dolores nros ipe port' h' e asportat' ipe
n' vulneratus est pp delicta nra attritus e pp scelea nra Vn

apostolus paulo ait Descriptio patris nostri super eum 1 ipse est ag-
nus qui tollit peccata mundi et mediator dei et hominum qui eius mor-
te sua nos deo reconciliauit quia mors eius apud deum hostia
pro peccato originali atque propiciacio fuit Nos quod omnes er-
rauimus brachium domini non cognoscendo quod pater dixit de colle-
gio omnium generum non in homine dominum esse eum reputando Unusquisque nostrum
in viam suam declinavit quoniam ab eo qui est via veritas et vita
aberrauit Et dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum quia iniqui-
tate et peccato totius populi mundi mortem pertulit Factus non pro
nobis sicut ait apostolus maledictum hoc est pertulit mortem quam
primo homini intulit illud dictum a deo maledictum quacumque die
comederis morte morieris mortem pro nobis pertulit et morte sua
maledictum illud et mortem evacuavit Et quia universa hec propria
voluntate non coactus pertulit ideo dicitur oblatus est quia ipse voluit
et non aperuit os suum licet quod de assumpti hominis esse videtur Cetera
que sequuntur hominem excedunt et deo soli conpetunt De angustia et de
iudicio de qua sublatus est unde ipse in evangelio ait Venit princeps
mundi huius et in me non habet quicquam Si vero hec in eo libertas Cum prin-
ceps mundi huius nihil suum in eo invenit quia de angustia et iudicio
sublatus est quia mortuus teneri ab ipsa morte non potuit nec
resurgit non sicut propheta dicit Caro mea requiescet in spe quia non
derelinques animam meam in inferno nec dabis sanctum tuum videre corrupcionem
Unde quia hec tanta potestas quia plusquam homo erat Deus non erat ideo sicut
apostolus ait mundum reconcilians sibi eius generacionem esse enarrabit
Quo non dicit quod se coeternalem ante tempora et sine principio gignat filium
quis enarrabit Nam predestinare temporibus quod mater sine viri semine
homo creatus est ut sit et eum deus ipse assumpsit in unitate persone
quis enarrabit Vel illa que nunc ista vel generaciones aliquis enarrabit
propter scelus non suum quidem sed populi mei percussi eum Qui non scelere
amisit quia peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius Si
quod verum est quod verba eius testatur non est homo qui non peccet nec infans eius
est vita unius diei super terram Si verum est quod et david verba testatur
Omnis homo mendax et alibi non iustificabitur in conspectu tuo omnis
homo vivens plusquam homo est qui peccatum non fecit super homines prerogari

cuius fuit excellencie q' verbo non offendit nec dictis e dolus in ore eius
De hoc sacratus in psalmo dicitur Speciosus forma pre filiis hominum
d.e.g.i.l.t. ps xliiii. t. deinde in eodem incontinuato eundem alloquens
subiungit Sedes tua deus in seculum seculi virga directionis virga
regni tui. Propter premissa et vide eum unam eandemque personam
premissi utriusque continuatam deus itaque est cui dicitur Sedes t. d.
i.s.s. v.d.v.r.t. Cui vero dicitur Sedes tua d. i.s.s. et v.d.
non cui supra dixerat Speciosus fo. p. f. h. d.e.g.i.l.t. Quem
speciosum forma pre filiis hominum appellat ab hominibus non eum
non separat et hominem esse constat. Eundem quem speciosum for. p. f.
ho. appellat deum in sequenti versu aperte nominat Sedes t. d.
i.s.s. Ecce hunc quem et aliis scripturarum exemplis credimus et credendo
astruimus esse quod Christus est deus et homo discreta utriusque nature, omnia, creatura
Hunc iam venisse dicimus quia signa que de eius adventu predixerant pro-
phete iam completa esse videmus. Vt unum de mille assumam
Iacob benedicens iuda filium suum ait Non deficiet princeps
ex iuda et dux de femoribus eius donec veniat qui mittendus est et
ipse erit expectacio gencium. Cum ergo iam per mille annos deficiat
princeps ex iuda et dux de femoribus eius ac pene iam nomen
evanuit nomen iudeorum dicimus quod Christus iam venit expectacio gencium
Et in psalmo dicitur obscurentur oculi eorum ne videant et dorsum eorum
semper incurva. Cum ergo per totum orbem terrarum ubique dorsum eorum
aliis gentibus est incurvatum iam deficiet princeps ex iuda et
dux de femoribus eius propterea dicimus quod Christus iam venit expectacio
gencium cum eorum et impium per omnia secula seculorum. Cur ergo non cre-
diderint in eum confundentur. Qui vero non crediderunt audi de gentibus
Confundantur omnes qui adorant sculptilia et qui gloriantur in simu-
simulachris suis. Audi et de iudeis. Deleantur de libro vi-
vencium et cum iustis non scribantur. **Iudeus** iiii

Ex hac quoque illacione tua colligi potest Confundantur
ergo christiani qui adorant sculptilia et gloriantur in simula-
chris ~~suis~~ primum esse deum effigiatis aliquem miserum pe-
dentem in patibulo crucis clavis affixum ipsos esse visu hor

rendu e sup adorans z t'ra crucem effigiatis seu puera sole nescio vn exterritu z fugientem linqua seu puella lugubre semiplex luce sue cornu ombrate Aliqui aut dn effigiatis solum s'ho sedente manu porrecta signantem

Dignitate J.

z t'ra eu q magnos p stigio atilani leone horreu tonalu tres effigies xpianu exsculpunt fabricant z depingunt vn prie z vbi prut adorant z colunt q lex a deo data eis fri vetat Na in exodo ita scriptu est Non facies t' sculptile nec o'em silitudine q est in celo desup z q in t'ra deorsu n' eoru q s' in aq's nec adorab ea nec coles lex q' crudiat de sculptile z eu q fecit horrendu mediant ede pnarde

Si mos lex ita oe dapnat sculptile z | xpian's illo' rei alicui lex fri silitudo pcavit moyses q t'ra silitudines effigiavit z scripsit q'o pcavit deus q eas effigiari z exsculpi mandavit Na in exodo ita precepit ffacies in scaria'ud iux' o'ez silitudinez tabnacli qd' ondad t' z o'ni vasoru in cultu eius Ite pq pauca facies lamina de auro purissimo i q sculpes ope celatoris scm dnd Ite sumes duos lapides onichinos z sculpes i eis noia filioru isrl ope sculptoris z cela tura gemmariu Ecce iam silitudines effigiat' z effigiari a dno precepit Ecce scriptura fuit dno i lapidibz oni chinis z auro In libro aut regu legit vbi templu dnd edi ficabat Oes parietes templi sculpsit p circuitu variis celatur z throno z fecit i eis cherubyn z palmas z picturas varias qi pmine'tes de pariete z egredientes fecit eti z mare fusile x cubitoru z stabat sup xii boues Ite pq pauca in oraculo de lignis olivaru duo cherubyn x cubitoru altitudinis Ite intulerunt sacerdotes archa federis dnd in locu suu i oraculu tepli i scm scoru subt' alas cherubyn Ecce apte notat picturas z sculptilia n' improbando s; approbando ea q in teplo dni erant sculptilia Na de ipsis eis q fecit se se approbando accepisse insinuavit Sic nt poterat inqt sacerdotes stare z ministrare ppt nebula in

plenerat v. gla dni ~~[struck out]~~ domu dni . ys. ppha dicit
in anno quo mortuus e rex ozias vidi dnm sedentem sup
soliu excelsu et elevatu Seraphyn stabat sup illud sex
ale uni et sex ale alteri De illis quatuor aialium speciebus dericiar qb
aiusta notasti ezechiel propheta ita lo° Similitudo vultus
aialiu quatuor facies hois et facies leonis a dextris ipsorum
quatuor facies vero vituli a sinistris ipsorum quatuor et facies
aquile desup ipsorum quatuor Quod quidem ys. vidit dixit et scripsit
Quod ezechiel vidit dixit et scripsit licet post illos sibi et dei
et picture aliq nota signal Sicut in lre quadam fuerunt
verborum figure et note ita picture scripture viva consistunt
similitudines et note Quia plura Sinnor colligamus et ad
proposite sic questionis attendamus prohibuit deus ne fiat sculp
tilia et tamen legimus a deo iussa sunt fieri sculptilia Cope
ret quod mandatum legis accipiendum est ymmo sicut ipse legislator
declarat intelligendum e Non mat facies sculptile vel cuiusque
demonstrat non adorabis ea neque coles Hoc tamen igitur presidi cultus
ydolatria sed sunt ab eis et sic a nobis praeter sculptilia faciamus
deo picturas faciamus deo celaturas faciamus et sculpturas
sed divino cultu non adoramus nec colimus eas Non ipsam
crucem quia crux scilicet divinus utique lignum non dignum est divinus
illam quia vis aut que se virtute ipse ea dicimus Ut propter
venditores pontificali scriptura in memoria dominice passionis iam
crucem non divino sed debito veneracionis cultu attollimus
adoramus et colimus Sicut in pr° dicitur adorate scabellum
pedum eius quod sanctum e Debito devocionis cultu ideo dicitur
quia alio° ~~colit~~ dicitur colit deum alio° dicitur colit rusticus
agrum Ille alicuius divinus adorat homo deum alicuius dicitur
adorat homo aliquem alicuius dignitate virum vel aliquod° alicuius
dignitatis signum unde in libro regum legimus quod bersabee
adorat regem et in multis locis ~~[struck out]~~ lore legimus quod homo
homines adoravit quamvis in lege scriptum sit dominum deum
tuum adorabis Licet quando paganus adorat crucem divino religionis

Darud |

dominice

cultu adorat ~~item~~ ipsius passionem pro homine a deo assumpti
in unitatem persone passionem ac ~~ac~~ debito veneracionis
cultu adorat crucis effigiem ad ymaginem dominice passionis
consculptam similitudinem Ut vero paucis ac breuius concludam
nullo omnino quamquam cultu diuino rei alicuius adorat effigiem
debito tamen honoris cultu sanctitatis sacrarum ~~rerum~~ rerum
colit et honorat effigies et picturas Recita queso scripturas
legem veterem et prophetas et videbis ea omnia que dixi scripta et de lege
et prophetis aut eadem verba aut eundem sensum omnino habentia
Cogita nunc et recogita quid expectatis et usquequo expectare
et quo signo expectatum eum adesse demonstretis illa que promit-
tebatur mittendus venit iam missus sicut attestantur signa
que promittebantur ubi vestra expectacio gencium cui honor
et imperium per omnia secula seculorum amen

Scriptum et finitum per manus fratris gotschalci
de moersa.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

Incipit li[illegible]

N[illegible]

qui obscu[illegible]
Nec itaq[illegible]
vadit ad [illegible]
me: ut do[illegible]
quo z ego [illegible]
que elegisti[illegible]
[illegible]
[illegible]
Dicit eni d[illegible]
N[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] lege: [illegible]
[illegible]
valet qui[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Nu[illegible]
sed de sup[illegible]
putat ill[illegible]
vobis: o[illegible]

Incipit libellus bt̄i augustī de vera obediēcia

Nichil sic deo placet: quō obīa. Cha-
nn maledc̄ais fuit. ⁊ p⁹ multa secla
manet cp̄ dic̄i semē canaan ⁊ non
iudā: q: pr̄i nō ē obsecut⁹. Ceterū sem
qui obsecut⁹ ē pr̄i: bn̄dcōnē huit i oīa secla.
Hoc itaq: dico. Nō ē filiorū iudicare de pr̄ibz. Neq
vadit ad mgr̄m: ⁊ docet mgr̄m suū. Venisti ad
me: vt docerē te lr̄as. Si tibi scripseo ⁊ dico tibi scribe
quō ⁊ ego scribo: vtiq: debes imitari mgr̄m tuum
quē elegisti. Ab aliquo doct⁹ es ⁊ vadis ad peio-
rē mgr̄m. Hoc totū q̄re dico? vt exhibeam⁹ obīaz
pr̄ibz nr̄is. Qui pr̄ibz nō obsequitur: deo nō obsequitur.
Dicit em̄ dn̄s. Qui vos ɔtēpnit: me ɔtēpnit.
Qui ɔtēpnit pr̄es: ɔtēpnit xpm̄ q̄ in pr̄ibz ē. Hoc
dico: q: i nob hec ⁊ sūma ⁊ sola ē v̄tus obīe. Si ie-
iunaueris diebz ac noctibz orōez q: feceris: si i sacco
fueris vl' in cinē: si nichil feceris aliud n̄ qd̄ p̄ceptū
est i lege: ⁊ tibi visus fueris q̄ sapiēs. ⁊ obediēs nō
fueris pr̄i. oīs v̄tutes pdidisti: vna obīa plus
valet qm̄ oīs v̄tutes. Ieiuniū vl' ɔtinēcia insi
diligenter attēdis: supbiā tibi fuit. Supbia aūt inimi-
ca ē deo. Nichil sic odio habz deus: quō sup-
biā. Nunq̄ q: nō obedit: ~~nō facit~~ de caritate. nichil habet
sed de supbia. Ideo eī nō obedit: q: se meliorē
putat illo cui nō obedit. Simpliciter dico
vobis: oīa pc̄ta odio habz de⁹: mendacium

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

piuriū furtū latrociniū adulteriū fornicacõz. In q̄bꝫ si q̄s
deph̄ēsus fuit: nō posset oclos leuare. Sed sic h̄remus
cū q̄si accusabilē. Si q̄s sup̄bꝫ ē. mlto peius facit q̄
adulteriū: ꝛ tū loq̄mur cū eo. Nun fornicator est:
pt̄ aliq̄d dicē. Vicit me caro mea: supauit me ado
lescēcia mea. Nō dico q̄ sp̄ facē debeat: siquidē ꝛ h̄o
odio habꝫ deus. Sꝫ ı̄ cōparacōe mali dico. q̄cūqꝫ aliud
pcīm fecit: vbi gr̄a. Si furtū fecit: excusari potest.
~~Ideo supbia maius malū ē~~: Nā ei dicit: Furtū
feci: q̄ algebā q̄ fame ꝯdnebar q̄ egrotabā. Su
pbus aūt q̄d dicē pt̄: Ideo supbia maius malū ē:
q̄ excusacõz nō habꝫ. Cetā vicia eis nocēt q̄ ea cō
mittūt. Cetīn supbia pl9 oībꝫ nocet. Hoc g̊ dico:
ne cogitet supbiā pcīm nō ēē. Nā ei dicit aplus:
ne quis ı̄cidat ı̄ iudiciū dyā. Vides g̊ q̄m quicūqꝫ
inflat: ı̄ iudiciū dyaboli ı̄cidit. Hoc g̊ dico: scdm q̄
scriptū ē. Deus supbis resistit: hūilibꝫ dat graciam.
Vt oīa inq̄t pcīa fugiam9 maxīe supbiā: dico q̄d in ix
rigat. qui supbia sibi sapiēs videtur. Si quis ei
de frībꝫ dedit ꝯsiliū ꝛ dixit ei. frat̄ nō debes sic agē:
nō eū dignat audire qui se sapientē magis pu
tat q̄m illū qui dat ꝯsiliū. Et q̄d dicit ı̄ corde in
suo: qui sibi videtur ēē sapiēcior: Ergo ego nō
habeo ꝯsiliū: Nū sapiencior tu es me: licet nō
dicat: tū ex eo q̄ ꝯtēpnit ꝯsiliū frīs ı̄ corde hoc
loquit. Ergo hoc dico: q̄ supbiā habꝫ sine cā
habe alias v̊tutes: ymo nō habꝫ. sed videtur

habere. Nemo enim habet quod deo contrarium est, quomodo potest habere
aliquid quod deo amicum sit. Si superbia in monasterio sit, si
ieiunamus erigimur et orationem facimus pro peccatis et in superbia
erigimur: aliquis ieiunat pro peccatis et pro peccatis suis a-
git penitentiam in superbia. Ideo ieiunas ideo oras ideo precepta
facis ut contra deum facias. Monachus superbus est: multo
melius ei fuerit si uxorem duxerit. Ergo simpliciter dico: et
libera fronte dico. Hoc dico quia quicumque superbus est, me-
lius careret. et hoc ad comparationem mali dico. ut omnia alia
vicia haberet: et ex malis suis inclinaret ad penitentiam.
et non omnes despiceret. Si autem post peccata ageret penitentiam: u-
tique dei misericordiam mereret. Qui autem superbus est omnium malo-
rum habet principium: et non agit penitentiam. quasi quasi iustus
sit; propterea superbia contraria est deo. quia deo non subicitur.
Dicit enim se habere quasi iustus. Superbus non agit penitentiam pro
malis: et gloriatur quasi in bono. Hoc quare dixerim. et vos
ipsi intelligitis: et aliorum ruine nostra debent esse exempla.
Propterea venimus in monasterium. libertatem seculi perdidimus.
ut servitutem christi accipiamus: etenim ita fratribus loquor
qui solent longius sedere a monasterio. Non eis nasci
debet superbia de exemplo. In cenobio vivis: placuit
tibi ut maneas in decimo miliario. Non propterea debes
synaxim sanctorum fratrum contempnere. Nec te ideo viliorem
putes: si ad fratres venis ad civitatem. Si necessitatem
habes ire et videre mulieres et necesse homines ire in
plateis necesse non ires: et ad synaxim fratrum non vadis.
Ecce tu qui manes in secreto: quasi melior es fratribus qui

Si melior es: veni ut eis exemplum vite eterne tribuas,
sunt in cenobiis. quia peior es. Si autem deterior es: veni ut
discas quod nescias. Superbia nascitur quando aliquis dicit se
secrete sedere: fratres non dignatur videre et visitare: et in superbiam
erigitur. Hoc propterea loquor pro te sancte frater: quod opere faciat
ut ego loquor quod loquor. hunc sciatis opus facere. Denique mul-
ti sancti patres qui vere patres sunt. qui regunt animas sanctorum. quando ali-
quos viderint iuvenes ire ad secreta (deserta) et ad cenobium non
venire. et in superbia esse: vadunt et ubi eos faciunt. et addu-
cunt eos: non ut noceant. sed ut tollant eis superbiam.
Hoc propterea dico: ut illi qui manent in secretis. et veniant
ad cenobium et fratres visitent: et ab hiis qui sunt in cenobiis
arguantur qui imperfectes. non quasi humiles. Neque dicat
de nobis: ecce ille qui in heremo sedet. qui non pati venit. prop-
terea venit ut superbiam reponat. Propterea venit ut te edi-
ficet: non destruat. Videte qualis vite sit. vivunt in
deserto: et tamen gloriam eorum non habent qui in deserto sunt.
Deus itaque omnipotens: omnia que locuti sumus cordibus vestris
vos quoque implere faciat. Nichil enim grande est dicere,
sed facere: et si quod facere non possum et loquor: ideo loquor.
ut qui potest facere faciat. Qui habet aures audiendi
audiat. In christo ihesu domino nostro. Amen

Incipit Augustinus de timore dei.

Multa nobis fratres de timore dei precepta sunt
et quantum sit utile timere deum mirabiliter
divina eloquia sonuerunt: ex quorum uberrima
copia me commemorante et ad ea quantum pro temporis b-
revitate potuero differente libenter advertite. Quis

deserto

nō sapiētē se ēē letat᷑: q̇ si nōdū ēē desidēt. Sʒ q̇
dicat sc̄ptura. Iniciū sapiē tiōr dn̄i. Quē nō rḡ
nare delectat: Sʒ audiam⁹: q̄d ip̄s ām̄onet sp̄c.
Et nūc reges ītelligite: erudimī q̄ iudicatis t̄
ram: seruite dn̄o ī tiōre. ⁊ exultate ei cū tremore.
Vn̄ ⁊ apl's dicit. Cū tremore ⁊ tīmore ur̄am sa
lutē opamī. Legim⁹ etiā sc̄ptū. Cōcupisti sapi
enciā serua iusticiā: ⁊ dn̄s p̄bʒ illā t̄. Multos
em̄ repim⁹ negligētissīos iusticie ⁊ audissīos sa
pie. Hos docet scriptura diuina puenire nō posse
ad id q̄d appetūt: nisi seruando q̄d negligūt.
Seruāda inq̄t iusticiā: p̄bʒ t̄ dn̄s quā ɔcupisti
sapiām. Nos aūt p̄t n̄ dn̄i teneat seruare iusti
ciam. Idem alio loco. Q̄ sine tiōre ē: non
p̄t iustificari. Porro si dn̄s p̄bʒ nō sapiām
n̄ seruāti iusticiā. qui aūt sine tiōre ē non
potit iustificari: recurrit ad illā sniām.
Iniciū sapiē tiōr dn̄i. Ysayas etiā p̄pheta cū
septē illa notissīa dona spūalia ɔmemorat.
sapiēs a sapiā puenit ad tiōrē dei: ⁊ tāq̄
de celo descēdens ad nos. ut nos doceret
ascendē. Inde g° cepit quo volum⁹ puenire:
⁊ illuc puenit vn̄ debem⁹ incipē. Requiescat in
eo sp̄c dei: sp̄c sapiē ⁊ intellc̄us. sp̄c ɔsilij ⁊ fortitu
dinis. sp̄c sciencie ⁊ pietatis sp̄c tiōris dn̄i. Sicut
g° ille nō deficiendo. sed descēdo a sapiā. usq; ad tiō
rem descendit: sic nos nō supbiendo sed pficiendo

a tīore usqz ad sapiā̄z oportet ascendē. Jnitiū sapie
tiōr dñi. Jpa ē illa ɔuallis ploratiōis de q̄ p̄s di-
cit: p ɔuallē q̄ppe humilitas signatur. Quis aūt
est humilis n̄ timēs deū et eo timore ɔterēs cor in
lacrimis ɔfessiōis et penitētie: q̄r cor ɔtritū et hu-
miliatū de⁹ nō spernit. Sz nō timeat: ne ī ɔualle
remaneat. Jn ipo ēi corde ɔtrito et humiliato qd
de⁹ nō spernit ascensiōes p q̄s ī illū assurgam⁹
ipe disposuit. nā ita p̄s dicit ascēsiōes ī corde
ei⁹ disposuit ī valle ploratiōis ī loco quē posuit.
Vbi sunt ascēsiōes. in corde inq̄t. Sz vn̄ ascēden-
dū ē: in locū inq̄t quē disposuit. Quis ē iste loc⁹
nisi q̄etis et pacis. Ibi est enī illa clara ꝛ q̄ nū-
q̄ marcescit sapiā. Vn̄ ad nos creatādos q̄bus-
dā doctrine g̃dibz descēdit p sapas a sapiā usqz
ad tīorē a loco scz sempiterne pacis usqz ad ɔuallē
ploratiōis tēpalis: ut nos ī ɔfessiōe pniēdo
lēdo gemēdo et flendo nō remaneam⁹ ī dolore
ꝛ gemitu et fletu. sed ascendētes ab ista ɔualle
in montē spūalē vbi scā ciuitas ihrlm̄ nr̄-
ra eterna fundata ē. ī ꝑturbabili leticia per-
fruamur. Ergo ille cū proposuisset sapiam
lumē. scz uirtutes īdeficiētes. aduīnit ītellatū: a
ɔsilio. vn̄ ad ɔsiliū. a fortitudīe. vn̄ ad forti-
tudinē. a scīa ~~usqz~~ vn̄ ad scīaz. a pietate. vn̄
ad pietatē. a tīore: g̃ a sapiā ad tīorē. q̄r īitiū
sapie tiōr dñi: a valle ploratiōis usqz ad

montē pacis. Btī eīm pauperes spū: qm ipoȝ
est regnū celoȝ. Ipi sūt hūiles ꝯualle. ipi ītiore
cor cōtritū ꝛ hūiliatū signāt dco. vn ascendūt
ad pietatē ut nō resistāt volūtati ei9. sive ī smo
nibȝ ei9 ubi nō capiūt sensū ei9. sive ī ordīe ipo et
gubnacōe ei9 creature. cū plura q̄ aliť accidūt qȝ
p̄uata hoīs volūtas expostulat. Ibi quippe dictū
est. v verū nō qd ego volo sȝ qd tu vis pr. Btī eī
mansueti. qm ipi hēditate possidebūt t'rā de q̄
dām est. Spes mea es tu: porcio mea ī t'ra vi
uenciū. Ab ipa quippe pietate merebunť gradū
sciē. ut noverīt nō solū mala p̄teritoȝ pccōȝ
de qbȝ ī p̄mo g̃du pīe dolore fleverīt: sed eciā ī
quo malo sint hui9 mortalitatis ꝛ peregrinacōis
a dn̄o. eciā cū felicitas sclāris arriderť. ita id
scptū ē. qui apponit sciāȝ apponit ꝛ dolorē: btī
ē lugētes qm ipi ꝯsolabunť. Iā allurgunt
ad fortitudinē ut mūd9 eis crucifigaťꝛ ipi mūdo.
ut in hui9 vite p̄ulitate ꝛ habūdancia iniq̄ta
tis caritas nō refrigescat. sed tolleť fames
sitisqȝ iusticie: donec ad ei9 saturitatē veniatur
ī illa īmortalitate scōȝ et societate anglōȝ. B
Btī eīm q esuriūt et siciūt iusticiā: qm ipsi
saturabunť. Dīm tm p ī h̄ cetidie tēptacionū.
ꝛ qd dcm̄ ē. ve mūdo ab scandalis: si q forte de
licta minuta humāꝯ surrepserīt quibȝ hūa
na p̄occupať īfirmitas: ꝯsiliū de eē nō debet.

Neque enim tamen post in ista mortali vita ille fortitudinis
gradus est. ut qui cum astutissimo adversario continua certatione
confligit non aliquem feriat. maxime per temptationes lingue: ut si dixerit fratri suo fatue reus erit gehenne ignis.
Quintus gradus est consilium: ubi quod dominus dicit dimittite et dimittetur
vobis. Et ideo sunt in gradibus quos per se se iam dicimus
quintum consilium esse. sicut in evangelio in illis beatitudinis laudibus
quinto loco posuit: beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur. Sextus est apud ysayam intellectus. ubi ab falsitate
carnis vanitatis corda mundantur ut purum intencionem
dirigat in finem: propterea eciam sexto loco dominus
dixit: beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Cum
vero ad finem perventum fuerit: iam consistit. iam requiescat: iam secura
pace triumphat. Et quis finis nisi dominus ihesus christus. Finis
enim legis christus ad iusticiam omni credenti. Et sapientia dei
quis nisi christus et filius dei quis nisi christus. In illo gradus sapiencie
et illo filii dei fiunt. quicumque fiunt: et hic est pax plena
atque perpetua. Non enim apud ysayas sic septima sapientia
sursum versus ascendentibus unde incepit ipse ad nos docendo
descendens. Septimo loco dominus quos nos erigit posuit: beati
pacifici. quoniam filii dei vocabuntur. Has gradus promissiones
habentes et his gradibus tendentibus ad deum omnia mundi huius
aspera et dura tollerem(us): ne nos eius frangat sevicia: qua
victa in eterna pace gaudebimus. Ad hanc nos enim iam ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ hortatur octava sententia: beati qui persecutionem paciuntur
propter iusticiam. quoniam ipsorum est regnum celorum. Quod
nobis concedat. **De eodem.**

Non dubito fratres karissimi vivificum esse cordibus vestris
timorem. quo et ad veniam et solidatam fortitudinem
perducamini. Cum enim fortis ille dicatur qui ~~nemin~~ timet pre se [nemine]
fortis est. qui primo deum non vult timere ut timendo audiat
audiendo diligat diligendo non timeat. Tunc erit vere
fortissimus non superba duritia sed secura iustitia.
Sic enim scriptum est. Timor domini spes fortitudinis. Cum
enim timet penam quam minatur. dicitur amari premium
quod pollicetur. ac sic per timorem pene bonum vitare nititur
et per bonam conscientiam nulla pena terretur. Quapropter
discat timere. qui non vult timere. Discat ad tempus esse sollicitus
qui semper vult esse securus. Ait enim beatus iohannes. Timor
non est in caritate sed perfecta caritas foras mittit timorem.
Dixit plane et veraciter dixit. Si ergo habere non vis timorem.
prius vide ut iam perfectam habeas caritatem. que foras mit-
tat timorem. Si vero adhuc illam perfectam timor excludit superbia [?]
inflat nos caritas edificat. Nam sicut in bona vali-
tudine fames non fastidio sed cibo pellitur. ita in bono
mente timor non temeritate sed caritate pellendus est. Dis-
cute itaque conscientiam tuam quisquis timere non vis. Noli
superficietenus palpare. descende in te penetra interiora cordis
tui rimare diligenter utrum ibi nulla venena tabificum
amorem seculi sugat et sorbeat. utrum nulla carnalis vo-
luptatis movearis et capiaris illecebra. nulli
inanis iactantie tumore extollaris. nulla cura vani-
tatis excrucies [?]. Audes inficiare purum ac liquidum te
videre quicquid illecebrarum in tua conscientia plantaveris. A

frīs. a dñīs. a cogitacoībȝ prius suā ī iq̄tatis ~~dilig...~~
diligēciā fatigat. vt equitatis negligēcia nulla
surrepat. Si ita h' sūt vere gaudes eē et sine tiore. ex
clusit eū caritas dei q̄ diligis ex toto corde ⁊ ex tota
aīa ⁊ ex tota mēte. excluseit eū caritas pri quē di
ligis tā̄ teipm̄. ⁊ iō p illo satagis ut eciā ille totū
ex tota aīa ⁊ ex tota mēte diligat deū. q2 nō aliter
vere diligis ⁊ teipm̄. ñ q2 sic diligis dm [vt] ⁊ nō pp
terea eū nimis diligas q2 cōuerteris ad teipm̄.
Si aūt q̄uis ex teipm̄ nulla irretitus cupiditate
q̄ q̄rē de se q's audeat gl'an eū teipm̄ ī teipo di
ligis ⁊ de teipo tibi places. hoc ipm̄ vehemē
cius time debes. q2 nichil times. Nō enī q̄licūq;
dilaōe foras mittit' ē tiōr. s; ea dilc̄ōe q̄ tō mēte
diligim' deū ⁊ pptea pri''. vt sic ⁊ ipe diligat deū.
se aūt ī se dilige et sibi place nō iusticie ē caritas
sed s'bie vanitas. ac p h' apls multa rephēsione
pcussit seipōs amātes ⁊ sibi placētes. pfcā g°
caritas foras mittit tiōrē. Sed ea dicta ē cari
tas q̄ nō ē vilitas. Nī aūt vilius. q̄m hō sine deo.
Ecce q'd amat. qui seipm̄ nō ī deo s; ī seipo amat.
Hinc dr̄. Noli altū sape sed time: q̄ eī altū
sapit nō timet. Et vtiq; piculosus nō timet. q2 ñ
ī solido collocat' sed flatu supbie ventilat'. Neq;
mitis et pius est qui seipm̄ ī seipo amat et lau
dat. sed elat' ⁊ ferox nō nouit deū. In dño lauda
bitur audiāt aīa mea māsueti ⁊ letentur.

Ad quod bonum amatur quod forte hic ipsum propter hic ipsum amat
nichil timens. propter hoc ipsum enim perseverantem non satietate sed inma-
nitate ac si audacissimus latro. quanto plus se fortior tanto
periculose crudelior quam propter ipsum amorem suum quod amat nil
timens ingentia facinora moliatur. ut quod amat exerce-
at exercendo corroboret. Quanto enim fuerint maiora
tanto maior erit in timentibus audacia. Non est hic gratia per magis
bono amandum est quia et in homine passio inveniri potest. Qua-
propter irridendi sunt etiam huius mundi philosophi non solum epicurei
qui etiam ipsam iustitiam venalem habent caritatis pro animo vo-
luptatis. Dicunt enim propterea sapientem iustum esse debere
vel ut acquirat vel ut teneat exteriore voluptatem.
Nam et hii qui fortissime se iactant et mortem omnino se timere
dicunt. et neque quemquam deorum res humanas curare arbitrantur.
et consumpta ista vita nullam postea credunt futuram.
Et si quid eis adversitatis in hac ipsa contigit eo se mu-
tatos existimant quia corporis voluptatem cum eam in
corpore tenere non possunt. possunt tamen animo cogitare et a co-
gitatione sese delectando corporis voluptatis vici-
tudinem contra corporalis doloris impetum custodire.
Numquid non et apud istos vel dilectio foras mittit
timorem. Sed dilectio sordidissime voluptatis ymmo
dilectio turpissime vanitatis. Nam cum ipsam voluptatem
de membris corporis irruens dolor excluserit per fal-
sam eius imaginem in animo vanitas remanebit quam va-
nitas tamen amatur et cum ea vanus homo totis viribus

corporis amplectuntur etiam dolorem sanitati iungat. Non solum
quia isti dementes sunt sed etiam ipsi stoici. nam iste due secte
Stoicorum epicureorum et stoicorum sicut in actibus apostolorum legimus
adversus lumen pauli mittunt fumos suos cum se sunt
iactitare. Nam et stoici se fortiores putant et non
propter corporis voluptatem sed propter animi virtutem et ipsum non
timere. propter non timere custodiunt. Eo quippe minus in
unquam sani sunt quo egrotam animam a seipsis sanare
posse crediderunt. Hanc autem putent esse animi sanita-
tem. ut vere immiseri dicant debere sapientes. Si enim
miseretur inquiunt dolet. Quod autem dolet sanum non est.
Mira cecitas. quasi si eo minus dolet quo sanum non
est. Interest enim utrum pro sua sanitate non doleat
quis stoicorum et corporis et animi vel resurrectione mortuorum
quia isti non credunt quia indoctos magistros habent cum se
ipsos habent. Interest ergo utrum ad sanitatem an stupore
non doleat. Nam secundum sanitatem huius mortalitatis
sana caro cum pungitur dolet. Qualis est animus secundum
istam viam bene affectus qui compunctus laborantis mi-
seria condolescat minime. Caro autem graviori morbo
stupida vel amisso spiritu mortua non cum pungitur
dolet. Qualis est iste animus qui sine deo philoso-
phatur vel profitetur. Sicut enim corpus anima inspira-
tum sic deo inspiratus ipse animus vivit. Videant ergo
isti qui non dolent non timent ne forte sint sani sed
mortui. Timeat ergo christianus animus quem perfecta caritas
foras mittat timorem credat et intelligat se

peregrinari a domino quamdiu vivit in corpore quod corrumpitur et
aggravat animam. tanto minor sit timor quanto fit propinquior.
tendimus propior. Maior enim timor debet esse longe peregrinanti.
minor propinquanti. nullus pervenienti. Dicit(ur)
et timor ducit ad caritatem et perfecta caritas foras
mittit timorem. Timeant igitur christiani non eos qui corpus
occidunt et postea non habent quod faciant sed eum qui potesta-
tem habet et corpus et animam in gehennam ignis occidere.
Est autem alius timor castus permanens in seculum seculi. nec
fuisset cum domino esset timor dei. additum est castus atque
ita coniunctum est. permanens in seculum seculi. non quia ille timor
quo foras caritas mittit pungit animam ne amit-
tat ad quod in caritate diligit vel ipsa terrenis et salus
corporalis aliqua tale post mortem. Postea cum timeret et apud
inferos penas et dolores ac tormenta gehennarum.
Cum igitur caveat anima ne deus illam desertus deserat timor
eius castus permanens in seculum seculi. De laude dicere plus
non sermo iam longior et meis senibus viribus et vestre
sanctitati parere cogerent. Augustinus de laude caritatis.

Divinarum scripturarum multiplicem habundan-
ciam latissimamque doctrinam sine ullo la — *errore complectitur et sine ullo*
bore custodit cuius cor plenum est caritate dicente
apostolo. plenitudo autem legis caritas. Et alio loco.
finis autem precepti caritas de corde puro et consciencia
bona et fide non ficta. Quod est autem precepti finis? nisi
precepti adimplecio. Quod est precepti adimplecio? nisi
legis plenitudo. Quod igitur dicit tibi plen

tudo legis ubi caritas. Ipsi etiam ipsi dixit. Finis precepti est
caritas. Non dubitari ullo modo potest quod templum dei sit
homo in quo habitat caritas. Dicit enim et iohannes. Deus caritas est.
Nam et dicentes apostoli et nobis caritatis excellentiam commen-
dantes non utique aliud nisi quod comederant eructare po-
tuerunt. Ipse quippe dominus pascens eos verbo salutis
verbo caritatis qui est panis vivus qui de celo descendit.
Mandatum inquit novum do vobis ut vos invicem diligatis.
Et iterum. In hoc scient omnes quia discipuli mei estis si vos
invicem diligatis. Ille ergo qui venit per carnis unionem
carnis prime corruptionem et vetustatem vinculi mor-
tis nostre sue mortis novitate dissolvere mandato no-
vo fecit hominem novum. Res autem vetus erat ut homo mo-
reretur. quod ne semper valeret in homine res nova facta est, ut deus
moreretur. Sed quia in carne mortuus est in divinitate per sempi-
ternam vitam divinitatis non permisit esse sepultum in eternum
carnis. Itaque sicut dicit apostolus. Mortuus est propter delicta
nostra et resurrexit propter iustificationem nostram. Non ergo cum
mortis vetustatem attulit vite novitatem ipse contra
vetus peccatum opponit novum mandatum. Quapropter
quisquis vetus peccatum vis extinguere. mandato novo ex-
tingue cupiditatem. amplectere caritatem. Sicut enim radix
omnium malorum cupiditas. ita radix omnium bonorum
caritas. Totam magnitudinem latitudinemque divinorum elo-
quiorum secura possidet caritas. qua deum et proximum di-
ligimus. Docet enim celestis unus magister nos et dicit.
·i· ar r r r z ar ar Diliges dominum deum tuum ÷ Et diliges proximum

sic recipit. In his duobus preceptis tota lex pendet et prophete.
Si ergo non vacat omnes paginas sanctas perscrutari. omnia in
volucra sermonum evolvere. omnia scripturarum secreta pene
trare. tene caritatem. ubi pendent omnia. ita tenebis quod ibi di
dicisti. tenebis etiam quod non didicisti. Si enim nosti cari
tatem aliquid nosti. unde forte et illud quod non nosti et in
eo quod in scripturis intelligis caritas patet. et in eo quod non
intelligis caritas latet. Ille itaque tenet quod patet et
quod latet in divinis sermonibus qui caritatem tenet in moribus. -fuat [illegible]
Quapropter fratres sectamini caritatem dulce ac salubre
vinculum mentium sine qua dives pauper. et in qua pauper
dives. Hec in adversitatibus tollerat in prosperitatibus
temperat. in duris passionibus fortis est. in bonis operibus
hilaris. In temptacione tutissima. In hospitalitate
latissima. inter veros fratres letissima. inter falsos pa
cientissima. in abel per sacrificium grata. in noe per diluvium
secura. in abrahe peregrinacione fidelissima. In moyse
inter iniurias lenissima. in david tribulacionibus
mansuetissima. In tribus pueris blandos ignes ex
pectat. in machabeis sevos ignes fortiter tollerat.
Casta in susanna erga virum. in anna post virum. libera
in paulo ad arguendum. humilis in petro ad obedien
dum. humana in christianis ad confitendum. divina in christo
ad ignoscendum. Sed quid ego de caritate maius
aut uberius possum dicere. quam per os apostoli laudes eius
intonat dominus supereminentem viam demonstrans
atque dicens. Si linguis hominum loquar et angelorum

caritatē nō habeā frūs velud es sonās ut Caritas nū
q̄ excidit. ut Quā tā ē illa lr̄a ciā̄ ꝓphecie ꝟtus sa
cramētorū sal9 scīe solidamētū fidei frūs diuicie pau
prm vita morienciū. Quid tā magnanimū ꝑ ꝗ ꝑ
impiis mori. Quid tā benignū q̄ ꝗ inimicos diligē.
Sola ē quā felicitas sua nō extollit. q̄ nō iflatur.
Sola ē quā ꝯsciā mala nō pūgit. q̄ nō agit ꝑpe
rā. Int' obprobria secura ē. int' odia benifica est.
int' irā placida ē. int' insidias inocēs est. int' iniq
tates gemēs. i veritate respirās. Quid illa forci9.
sed ad nō cumulandas nō ad retribuendas iniurias. Quid illa fidelius non
vanitati sed eternitati. Nā nō tollerat omnia i pn̄
ti vita q̄ credit oīa de futura vita. ꝗ suffert omnia
q̄ h' imittuntur. q̄ sperat oīa q̄ ibi pmittuntur. Me
rito nūq̄ cadit. Ergo sectamini caritatē. ꝗ eā cogi
satagite tantes frēs affīe fruc̄ in scīe. ꝗ q̄cq̄ oberi9 q̄ dicē
potui vos inueneritis in eius laudibus appeat
in vr̄is moribus: oportz enī senilis sermo nō
solū sit g̃uis sed eciam breuis.

Expliciat libellus bt̄i augustini

Incipit tractatulus bonus de magistri Joh. de gerson
de cancellarii parisien. et sacre pagine professoris
de celebratione misse et impedimentis eius. nota
diligenter

Dubitatum est apud me fre-
quenter et diu presertim
post susceptum sacerdocium.
si quis pollutus noctur-
no sopno. a celebrando
missa cessare deberet.
Expertus sum similiter mul-
tos presertim religiosos.
et novissime quosdam pre
ceteris tali dubitationis scrupulo non parum
turbatos. dum ex una parte eos ad celebrandum
trahit devocio ex altera timor offense reprimit
Tandem effectus super hac re certior. tum ex doctorum
sacrorum lectione. tum expertorum et virtuosorum
consultatione. et exemplo. tum postremo ex ipsa
rationis. et experimentalis cognitionis at-
testatione inductus sum. ut consideraciones a-
liquas breves. et non prorsus inutiles. super
hac celebrationis materia componerem. eas
iudicio melius et sincerius sapiencium sup-
ponendo Consideracionum huiusmodi quedam
erunt accessorie. et quedam pro directum respo-
sive Precor autem dari veniam si forsan impu-
rius loquendum erit. quoniam morbus talis est. qui
vix aliter detegi. vix pulchrioribus medica-
mentis sanari potest

Nullus habet certitudinem evidentem
absque dei revelacione speciali. quod sit
sufficienter dispositus. ad celebranda
misse misteria Patet quia tunc posset aliquis
evidenter cognoscere se esse in gratia gra-

A mgri Johis gerson. cancellarii parisien. Sacre theologie ...

tū facientē. et qd̄ sufficienter sciat quicqꝫ re
quiratur ad hoc qd̄ deus sibi graciā hāc
infuderit. qꝫ insup nullū ponit obicē ex par
te aliqua ad huiusmodi gracie percepcionē.
deniqꝫ sciret euidenter qꝫ rite constitutus ē
sacerdos ad habendū potestatē nullatenus
impeditā. et similia multa que sūt pure
contigencia. et que scire nō possūt infalli
biliter absqꝫ dei reuelacione speciali Pre
terea quis nesciat posse fieri. ut homo de
tur in reprobū sensum ex demeritis prece
dentibꝫ ut nō videat pctā sua. et ita sibi
nichil conscius sit. nō tamē in hoc ē iusti
ficatus. put apostolus formidādo testa
tur. Forsan est talis cōparatus ipsi a
man supbo. qui ad conuiuiū hester venit re
putans hoc sibi ad honorē esse precipuū
qd̄ sibi erat ad suspendiū. Deus scit si au
diturus est. Amice quomodo huc intrasti
nō habens vestē nupcialē. Forsā deniqꝫ
talis ānumeratus est inter illos. de quibꝫ
pheta nō tā imprecatiue qꝫ prenūciati
ue dixit Fiat mensa eorū corā ipsis in
laqueū. et in retribucionē et in scandalū
Obscurentur oculi eorū ne videant. et dor
sa eorū sp in curua. Effunde sup eos i
rā tuā et furor ire tue cōturbet eos
Fiat habitacio eorū deserta et in taber
naculis eorū nō sit qui inhabitet Vi
detis quā extimescenda sententia si mis
tico sensu vtimur contra quosdā ad sa

cra̅ eucharistie mensa̅ accedentes indica
tur presertim cu̅ dicat^z Obscurent^z oculi
eoru̅ ne videant Et conformit ad illud
apostolus intonat et minat^z Qui in
digne inquit manducat et bibit iudi
cu̅ sibi manducat et bibit Et rursus
Pter hoc inter vos multi imbecilles etc
Hec imbecillitas et hec dormitio magis
ad anima̅ q̄ ad corpus referende sunt
puto Constat aute̅ q̄ hec omia̅ certitu
dine̅ evidencie tollu̅t ab aliquo sup sua
ad celebrandu̅ dignitate

Ad digne celebrandu̅ et absq̄ te
meraria presu̅ptione et imputa
bilitate ad novu̅ peccatu̅ no̅ req
rit^z talis evidencie certitudo sup celebran
tis dignitate Patet quia nullus tunc
qua̅tu̅cu̅q̄ iustus et purus deberet cele
brare. nec hoc posset absq̄ discrimine. si
ci no̅ fieret revelatio specialis Sufficit
ergo certitudo talis. quale̅ in materia
morali co̅suevimus expetere et capere.
que certitudo potest appellari certitudo
moralis aut civilis. sicut prudenter lo
quebat^z philosophus p̄mo ethicoru̅. d.3.c.
Disciplinati eni̅ est
intantu̅ certitudine inquirere ~~scandu̅~~
scandu̅ vnu̅q̄dq̄ genus inquantu̅ na
tura recipit Ad hanc certitudinem
morale̅ sufficit ut plurimu̅ q̄ homo

accedens ad missam discussit consciencia
suã sicut fecisset pro magna re lucranda.
aut incõmodo graui euitando. et ꝙ nõ sit sibi
conscius post hanc discussionē de peccato mor
tali aut de ꝓposito peccãdi mortaliter. ꝙ in
sup̄ non cognoscat se aliud impedimētū le
gitimū per excõicationē aut irregularita
te habere Consencio itaqꝫ in hoc cū duran
do. iiij°. sentenciarū. distinctione. x. questione
decima. ꝙ talis eciã si esset in pcc̄o morta
li nesciente. nec de eo expressã ageret confes
sionē. reportaret vnū e duobꝫ. aut sibi re
mitteret² tale pcc̄m virtute sacramenti.
quia videt² facere qd̄ in se est ad eius dele
cionē Non enī deus requirit ultra pos
se Aut fieret sibi diuinitus illustra
cio et recognicio sui peccati quatinus per
penitenciã illud dilueret quemadmodū mul
tis contingere ꝓbatissimū est. qui inicio
sui sacerdocij dū celebrationē continuant
in memoracionē viderunt plurimorū et
occultissimorū pcc̄orū Similē inueniūt
graciã illi qui nouiter ad fructū melio
ris vite toto corde se ꝓparant Porro ta
lia peccata in recordacionē veniencia
ex irradiacione superioris luminis in
ꝓfunda abysso anime. nō ideo tales cō
fiteri tenentur ꝙ nō prius deleta esse
potuerunt modo predicto. sed fit hoc ad
obediendū precepto de confitendo semel
q̄libꝫ peccatū nostrū. qd̄ et dū distic

te cognoscamus

NOn omnis scrupulus aut dubitacio de
peccato mortali necque omnis indeuocio
aut deordinacio aut non attencio im-
pedit de ~~non~~ necessitate celebracionis dig-
nitatem Patet quod certitudo moralis qua-
lem prediximus sufficere compatitur secum va-
cillacionem quandam animi aut hesitacio-
nem vel suspicionem seu scrupulos quod homo
non sit sufficienter dispositus aut quod im-
pedimento aliquo ligatus est Compa-
titur eciam deordinacionem aliquam presertim
virium inferiorum et legis tyrannice mem-
brorum que non est sepe subdita nostre
potestati ex qua causatur indeuocio quedam
quam non plena et actualis spiritus attencio
consequitur nec obinde peccato macula-
ri necesse est Et si quis opposuerit quod
dubitans ~~...~~ de aliquo an sit illicitum et stan-
te dubio illud agens peccat quia se discri-
mini scienter obicit respondeo cum domi-
no guilhelmo altisiodorensi regulam hanc
magistralem intelligendam esse de dubio
tali quod est vehemens et magis aut sal-
tem eque inducit mentem credere quod est
mortaliter illicitum sicut quod est licitum Secus
est ubi mens plus inclinatur et iudicat
quod est licitum quam illicitum quamuis non habeat
usquequaque certitudinem euidentem aut fir-

am quia nec hoc ipsum requirit. Sunt
itaque nonnulli et plures qui fortis sunt
fantasie. qui preterea sepe trepidant timo-
re ubi iudicant non esse timendum Tales
debent initi consilio superiorum et pruden-
tum et contra tale ipsorum vacillacionem
audacter operari. sic enim plerumque ~~ali-~~
~~bit~~. vincet arbitrium Qui vero renuit
credere superiorum et prudentum consi-
lio. ad tales scrupulos deponendum et
agendum contra eos. errat multipli-
citer Primo per superbiam et arrogan-
tiam preponendo iudicium suum et pruden-
tia aliorum iudicio. Rursus talis vix
aut ~~vix~~ numquam devotionem habebit solidam
nec pacem consciencie a talibus. atque perinde
carebit locus anime sue hospite illo de
quo propheta dixit quod in pace factus est
locus eius Dicunt doctores aliqui quibus
assencio quod aliquando non est tam merito-
rium credere sicut velle credere. nec do-
lere sensualiter de peccatis sicut velle do-
lere et non posse. Desiderium paupe-
rum exaudivit dominus inquit propheta. prepa-
rationem cordis eorum audivit auris tua
Deus itaque iudicat nos et nostra secun-
dum superioris rationis arbitrium vo-

limitate et iudicatū Et nō scandū ea q̄
nobis inuitis atq; contradicentibz porcio sen
sualitatis inferior adducit et producat.
qualia sunt volubilitas ymaginacio
nū et fantasiarū. stimulus insup car
nis illecebrosus et vindicatiuꝯ. vacilla
ciones preterea timide et incerte sup
agendis aut sup eis credendis que nos
tris nequaquā sensibz attingimꝯ et si
milia Decipiunt̄ in hoc multi ex sim
plicibz distinguere nescientes inter ea q̄
porcio anime superior agit ꝑ consen
sū. et ea q̄ porcio inferior patit̄ abs
q; superioris assensu Darent tamē cir
co sepe alijs salubre consiliū qui nes
ciunt illud prestare sibi Quare sic
certe ob turbā hanc passionū simul
~~passionū~~ irruenciū tumultuantē et
rixantē Quo circa memorandū est
beati bernhardi super hac re consiliū
Erat ex discipulis eius quidā tantis
inquietatus scrupulis ut ad celebran
dū nullo pacto auderet accedere Dix
it ei deuotus et circumspectus bernar
dus postquā hoc accepit Vade frater
et in fide mea celebres Obediuit
discipulus et scrupulus ille omnis
ꝑ̄ecio discessit laudanda prorsus

et imitāda tam illi9 pris īdustrio [sa] fiducia·
q̄ isti9 fratris fidelis obedīecia· Diceret ali
quis ex simplicioribz vtinā talis michi
eēt abbas aut prior qualis erat beatus
Bernard9 crederē facilit' imperāti Nūc
vēo dū supēioris mei parūa sapiēciā in
spicio· nō audē mea ɔsciēcia et salutē
sue fidei tali pacto ɔmittē Quisquis ita
dicis et sapis erras et desipis Nō em̄ ɔ
misisti te et salutē tuā ī man9 hoīs q2
prudes est et plurimū litterat9 aut deuo
t9· sed q2 t' ē scdm regularē īstitucioēm
preposit9 et prelat9 Quaobrē obedias
sibi nō ut homini s3 ut deo iubēti si ta
mē nō cont' deū Et sepe est tāto obedien
cia placencior deo· tibiq3 fructuosior· quā
to ē idignior ille q ppt deū subici nō refu
gis Caueas ad extremū ne dū q̄ris se
curitatē· nec illā adipiscaris· ī graue
~~et vias~~ vias diiudicacioīs et psupcioīs fouea

Contigit ut possit aliquis eodē tpe
ad celebracioēz laudabilit' accedē possi
nichilomin9 ab eodē laudabilit' abstinē
Quo casu pmū de se laudabili9 ē q̄ scdm
Ptz p'a ps qn aliq̄s ē sine ɔsciā pcti

mortalis aut alio ipedimeto · et no est
obligat9 ex officio uel aliter celebrare ·
tunc habz vtruqz in sua potestate facere
lincalr atz laudabilr · Ut vel cu centurioe
dicat · Dne no su dign9 etc · vel cu zacheo
dnm fidenter inuitz · Sed tamen pte probo
cu durado · iiii · snaz · d · xxii · q · vi · Cele
bracio quippe e de p se opus bonu absti
nere aut ab ea si fit bonu est magis i
ordine ad idevocioez suscipientis qua
de p se Rursus celebracio hz efficaciam mag
na ex vtute opis opati · propt qua no
tatunde valet volutas sola celebradi ·
sicut par volutas actu celebras addit itaqz
op9 hoc exteius aliquid bonitatis ad bo
nitate volutatis ppt meritu xpi · ppterea
dici solet op9 pulegiatu Ampli9 ille
qui celebrat in opis execucioe magna
adipiscit devocois pinguedine et dimi
nus solet ociupari · Dicit insup a vtu
te nobiliori sic agedo videlz a caritate et
dilecoe huius sacramenti qz no celebras
qui timore poci9 se strahit · Ad si qs
dixerit vacacone a celebracioe ideo fieri
ut ipa postmodu reuerecius et deuocius

quāto rarius impleatur Fatemur posse sic euenire Sȝ pt ex adūso ɔtigere q̄ talis sub tractio remouebit habitudine ad bonū cuius effect⁹ ē p̄hm plsm delectabilr. Dignū igt de acquisiti habit⁹ ē delectatio ī ope Cue nit insup plerūqȝ illud dictū nasonis. Qui nō ē hodie cras minus apt⁹ erit Distraheris hodie parū deuot⁹ es. parū ꝟtolect⁹ et plimū temptat⁹ a carne mū do vel demone Credo equidē. sed agno ueris q̄ nō dormiūt qui te ꝑsequntur et cras iidem erūt adūsantes tibi hostes tue q̄ deuotionis īsidiātes quales sūt hodie Quo circa nō irronabilr ɔsulit sapiēs Quotiēsqȝ potest inquit man⁹ tua īstant operare Nescis enī quādo tale temp⁹ ad laudabilit celebrādū tibi ɔce det quale modo habes Et si vtrū habe as vtrūqȝ meli⁹ est Esto. fueris ī hac uel ī illa re defectuosus. cur nouū defectū ī nō celebrādo supinducis Sȝ frigid⁹ sic dicis aut tepid⁹ Sepe suscipit iuiū ce labrationis horez parū deuotū et frigi dū. que ī fine calescente dimittit et feruidū Corp⁹ xp̄i ignis ē spūalis.

accede fiducialiter ad hunc ignem calestes fi
cilius Audiamus orantem ambrosium et deum
alloquentem Graue est quod ad mensam tuam
mundo corde et inocentibus manibus non veni
mus. sed grauius est si quia peccata metuimus sacri
ficium non reddimus. Refert narrator scorum
patrum libro de quodam Euagrio qui non nisi semel
in anno communicandum censebat Contra quem sancti
pres impugnabat argumentantes quod aut
dignum se putabat et dispositum quod semel
in anno communicaret et ita presumptuosus erat
aut indignum se ~~putabat~~ tunc fatebatur
et nichilominus accedebat Cur non igitur
poterat alius similiter plures sacrame
ta hec conficere. quandoquidem de se. se sciret indig
num Si fas est itaque semel in anno cum timore
dei celebrare cum eodem timore poterat se
permissum celebrandi licentia. Fuerit nec
ignoro scorum aliqui quos certa ratio compes
cuit ne celebraret ietinu Sed particula
ria hec facta quorundam veneranda sunt
magis pia interpretatione quam in exemplum
agendi trahenda Postremo non sunt nes
cius diuisa esse dona et benedictiones in

diuisis prout spiritus sanctus voluerit et alius in
disponitur per interrupciones celebracionis se se
vix postmodum recolligit. Alius ex eadem frequen
tacione redditur indeuocior et ex tali fami
liaritate promptior ad contemptum. Quaobrem
sua interroget vnusquisque consciencia tum per ex
periencie et prudenciorum alterius consilium id quod
oportunius comperit exequatur. Hinc dice
bat egregius doctor augustinus cottidie cele
brare nec laudo nec vitupero. Ipse tamen et
alii consulunt sic viuere ut cotidie digni
simus accedere. Nota de pollucione nocturna que impediat

Nulla pollucio inchoata et perfecta in celebrare
sompno peccatum est mortale. Patet ex fa et que
mosa augustini regula quod peccatum adeo voluntarium non.
tum est quod si non esset voluntarium non esset peccatum
intelligitur de actuali. Rursus ista est expressa
determinacio eiusdem primo de ciuitate dei c. xxv. loquentis
de violenta corrupcione virginis actiuus
Quatomagis igitur absque culpa est in
corpore non consentientis si absque culpa est
in corpore dormientis. Dicentes oppositum
contradicunt non solum theologice sed et pluribus
determinacioni nec habent quid respondeant si
fiat eis argumentum de furiosis et infantibus

et alijs nō vtētibꝫ rōe quos pro tūc non
pecāe noua tñsgressione/ grōꝛs ē diu sa/
pietiū tñc sima · Notant diti ꝙ si pollutio
ichoata sit et ꝑfecta ī sompno · qm̄ possꝫ
aliquis vigilās impuru hr̄e desideriū se pol/
luedi quo vigēte caderet in sompnū ī quo
sua pollutio ꝯpleret · Possꝫ silr̄ pollutioēꝫ
in sompno ceptā expgiscens male ꝯsūmaē
Constat ī hijs casibꝫ radicē pollucioīs
ēe liberā atqꝫ flagitōsam ꝑpt̄ quā illud
opꝰ obscenū imputabit ad culpā At
vēo si vtrobiqꝫ fuerit ī pncipio et fiē ca/
rēcia vsꝫ rōnis aut ꝯsensꝰ · liber erit
vtiqꝫ talis actꝰ · ecia si vigilādo cōple/
ret absqꝫ culpa mortali · Palā est rō·
qꝛ libertate carebit Poterit forsan ālis
pecāe postmodū ꝯplacēdo sibi ī tali vo/
luptate probrosa quā habuit nō obinde
tū reddet · ꝑor actꝰ pollucioīs culpabili
viciosꝰ ~~Possꝫ ecia aliquomō~~ posset ecia
aliquo modo placē sꝫm sanctū Thomā
nō qꝛ voluptas ē sed ꝗa sanitatē confert et
natūe aufert exoneracioēꝫ absqꝫ sinꝗ
patit procuracioē vel assensu · Deniqꝫ
nō cōsuluit sancti qꝫ debeat violenter

fluxus ille dum evigilando sentit iam efflu
ens exherteri · quia vel esset frustra conatus
huiusmodi · vel nature supra modum grava
tivus Confirmatio dictum ista est quia actus ex
terior nullum peccatum est nisi denominatione extrin
seca plus quam urina non dicitur prope sana
Si nullum sit igitur in animo proprie dictum peccatum
dum libertate non utitur nullus erit pro tunc
actus exterior viciosus · Neque tamen negabimus
quin per crapulam aut dampnabilem illecebram
vigilie · possit aliquis in hanc illabi sordi
ciem · sed culpa tunc vigilia non sompnus
habet · quamquam et crapula et cogitatus volup
tuosa letali crimine sepe careret et possint
ante sompnum dilui penitendo

Pollucio corporalis in sompno genera
ri potest non solum absque peccato mor
tali precedente immo et ex merito Patet ex
distinctione famosa data per gregorium et
alios tam theologicos quam naturales · Evenit
itaque non numquam hec immundicia ex infir
mitate aut debilitate nature exonerantis
se volentis aut retinere se non valentis

Nam est preterea aliquis fluxus fere talis in viris
aliquibus qualem femine patiuntur in menstruis et
fit cum nulla aut tenuissima voluptate etiam
vigilando. Fit aliquando in super aliquis fluxus
tanta lubricitate et facilitate in quibusdam viris
aut feminis quod solo aspectu aut alloquio aut
levi cogitatione provocatur. Quis ergo dix-
erit apud tales invitos et renitentes aut
nullo modo consentientes ab initio usque in finem
peccatum mortale committi. Non omnium una est
complexionis armonia. Quosdam videmus
e naso levissima aut nulla occasione
defluere sanguinem, alios cum violentia
multa id non patientes. Cognovi hominem
septuagenarium secularem et valde crapulo-
sum qui se numquam pollutum fuisse dormiendo
testabatur et hoc in aliis mirabatur. Alium
vidi religiosum et sobrium qui per decennium et
amplius fere cotidiana hac passione vexa-
batur. Quidam vero sompniant dormientes,
alios sompnia iugiter exagitant. Sed omittamus
hec consilia quorum deliberatio medicos plus as-
picit et similiter remedia quod quamvis michi fassus
fuerit unus ex medicis famosissimus se

pridē ad medendū tali nocturno fluxui
in aliis studuisse diligēt. s; frustra labo/
rasse. Nos autē moralia seu theologica
loquētes declarem9 quo pacto possit
ex merito precedēte pollucō nocturna
ɔtingere. Primo qdē ex arta abstinēcia
in pane et aqua. hoc euemēs ꝑspicuū
fecit experiencia. Amplius volens aliqs
hoc vicium carnis pdicando de testari
none super illo cogitare posset. aut silit
ɔfessiones audiendo/ possꝫ vtiqꝫ et cū
merito magno. Nichilominus occurrere
videbit in sompno nonnūq; precogitatarū
impudicitiarū simulacra et ipm ex illis
sicut in aliis ad pollucionē concitari pos
se quibus negaueit. Adduit sci pres quorū
sunt oculus mentis apertus et tersus ad
fallaces insidias demonis intuendas/ non
nūq; has sordes fieri illusioe sua vel ad ter
rendū et inquietandū timorose ɔsciencie
puritatē. vel p bonis opis ut celebracoīs
impedimento/ vel ut vigilanti placeat. qd
sompnians pertulit. vel ut abstinēcia
periculosā et indiscretū vite rigorē sua
deat. et in infamiā precipitet. vel ut deo
ppicio et penitente deuota mente sic ex
erceant et ex tali feditate simulata in
humilitate custodiat. Hoc in loco duo sunt
dicta gregorii memoranda. Primū est

p sepe tales illusiones seu pollucōnes a-
nimus nesciens ptulisse magis dolendū ē
q̄ fecisse. Decidū p bonarū menciū est
ibi culpā agnoscē ubi culpa nō ē. Ita ta
mē agnoscatur culpa ut nō indiscrete
impediat operacō iusta. neqz corpois de
bita sustentacio deserat. Ne pterea ali
qs ɔsciencias sibi fabricet et nutriat er
roneas. ne cadat in scillā cupiens vitare
caribdim. Nascetur fortassis aliquis hesi
taciones varias dū ad comedendū vel dor
miendū accesserit. dicetqz pollueris si hoc
et hoc non omiseris. si non tibi praueris.
Contempnat talia necesse ē qui discrimē
maius imminē cercius pcipit. si nō parē
cū aliis viuēdi forma prudēt insequitur.
Scrupulosis ergo contra scrupulos agē
dū est et suo opis pede certandū. Hac
arte prudēter usus ē ille qui turbato cu
dā iugit super repeticiōe horarū suarū
si non assidue et actualiter attenderet ad eas
inuenit primaz hanc ad tempus ne quo
libz horas semel dictas iteraret. Neqz
eī requiritur actualis semper attencio.
sufficit habitualis seu virtualis nō inter
rupta scienter et a pposito. per delibera
tam attencionē circa aliud penitus inco
patibile. Mille surgunt apud aliquos
tales scrupuli more canū oblatrantes et
lacerare innates ipsos ambulātes p via

mandatorum dei · quos eciam et contempsere
melius quam per contemptum nequimus · Immo
sit contemptus iste timore reiecto et regula-
riter non absque premio alterius presertim
superioris consilio · alioquin timor immodera-
tus faciat casum · aut precipitat inconsul-
ta presumpcio ·

Nulla corporalis immundicia de per
se impeditiva est celebracionis · sed be-
ne de per accidens · racione concomitancie
alicuius vel sequele in anima · Hanc considera-
cione deducit bona ventura · in summarium
distinctione xij · questione iij · Et patet
satis prima pars ex verbis Christi si bene
perpendatur dicendi racio · Mathei xv° · Non
lotis manibus manducare non coinquinat
hominem · Et racio est quia nulla passio talis
aut immundicia exterior de per se pecca-
tum est · aut de necessitate peccato coniuncta vel
inducens ad peccatum · Preterea qualis est
immundicia sordidior et abhominabilior
corporalis ut corporalis est quam sanies le-
prosorum · hec tamen non impedit celebra-
cionem presertim si fiat in occulto · Idem
senciunt doctores de menstruis mulierum
et de fluxu perpetuo virorum aliquorum · Se-
cunda pars declaratur distinguendo · quia
quedam immundicia corporalis coniuncta est im-
mundicie spirituali secundum veritatem sicut
in vigilia habent fornicantes · Alia est con-
iuncta tali immundicie spirituali · tantummodo
secundum quandam similitudinem aut conform-

Qo hr pz q mlr'es no īped app'r sim mestrua a coīoe

tatē ꝯput est in sompnijs sordidis et
impuris quando nō peccatū ē sed simili
tudo pcc̄i · Alia videmus immundicia
que horrore et abhominacione quendā
visa uel recogitata generat · ut in le
pso et alijs plurimis · quibus nulla scia
mus inesse pcc̄i veritatem aut effigie ·
Postremo alia ē indifferens sicut in
pedibus lutosis aut facie puluerulenta
et sudante · prima et secunda generat
ut frequenter in aīa ebetudinē quadā di
nasiacionē et deordinacionē atque indeuo
cionē · qm sicut gustato spū desipit oīs
caro · sic econtra et amplius gustata carne
desipit spūs et fit carnalis ad tempus
longius aut breuius secundū diuersas
habituacioēs atque ꝯplexiones · De hijs
in figura dictū ē antiquius ut talit immū
di separarentur ab alijs usque ad vesperam
et vestimētorū locione · Hec gregorius
sic exponit · ut nisi prius ignis tēptacionis
recesserit · reuerse quasi usque ad vesperū
cognoscat · Constat ei nullas tales in
stituciones q cerimoniales erant atque figura
les nullatenus ad obligacionē nrām trahē
das ee nisi iudaizare velimus · Preterea
vespera in hoc loco et locio materialis
non ad litterā accipiende sunt · Sed

tam diu reputet se homo immundum . ut ex
tra castra sacrorum misteriorum secedat . quod diu
tales in eo vigent peccati reliquie . ebetu
do scilicet mentis . carnalitas et deordinacio atque
indevocio purgantur . Alii tardius . alii
confestim lugent humilitate et promptis la
crimis diluunt et exterminant quidquid
carnalitatis contractum erat et omne eius
vestigium brevi lamento delent et abolent .
Sordes tercie celebracioni obsunt propter
scandalum vel horrorem quorum utrumque de per
accidens nocere potest devocioni anime possunt
eciam de per accidens celebracionem impedi
re dum videlicet scandalum vel horror et ex
consequenti indevocio celebrantis aut assisten
cium vehementer presumuntur accessiue . Secus
ubi sunt omnes exercitati et perfecti apud
quos tale nichil timendum est .

Possibile est absque ulla reprehensione
et cum merito aliquem sompno pollu
tum sacrosancta misteria contingere atque cele
brare . Patet consideracio ex deductione
precedencium . Ad dignam itaque celebracionem
sufficit preparacio talis que non relinquat
consciencia peccati mortalis aut impedi
menti legittimi atque reverencia ad sacramentum
penitus non excludat . Sed pollutum mo
dicto possibile est ista in se sentire non
longe post talem passionem . ymmo quod hu
milior devocior et ordinacior et reverenci
or ad sacramentum accedit . Constat enim quod
obscenitas humorum istius cum suis reliquiis
modi

non ꝓpetuo durant · nec ꝓpetuo ad celebra
cionem impediunt · Et si datur spacium
viginti quatuor horarum sicut Albertus de
terminare videtur · poterit aliquis vna ho
ra purgacior effici quam alius in centum · Cur
non igitur fiat ad celebrandum similiter
apcior etc. Porro si timeatur reuersio talium
illecebrarum et passionum tempore passionis
celebracionis possunt vtique et in omnibus
contingere · vel ex affectibus solis prioribus ·
vel ex corruptela nature vel dyabolica
operacione · Hec nostra consideracio maxime
locum habet in religiosis viris et contempla
tiuis quorum est adeo facilis conuersio propter
forte habituacionem · propter eciam carnis
subiectionem dum vigilant · Raro autem apud
seculares viuentes · aut noua bene viuendi
forma inculpates · talis repentina seu
leuis recollectio deuocionis inuenitur · Cessa
re eos idcirco aut tardius accedere ad sacra
mentum hoc reuerendissime tractandum
conuenit · Habet preterea locum nostra consi
deracio vbi illusio demonis nostram deuoci
onem impedire volentis perpetratur aliquibus in
diebus neque cedere debemus eidem · sed ob
niti pocius · Vbi subinde timet aliquis
sacerdos de scandalo si non celebret · vbi
denique tenetur aliquis celebrare · vel ex
suscepto officio vel ex commissione vel ma

tua vicissitudine et conformitate ad re
liquos cu quibus viuit quadmodu sunt
religiosi pene oes · Attendendu hic q nul
lus pala tenetur ppriu defectu uel infir
mitate occultos pde · ut plurimu cauri
us e atq discrecius otegere · Prodit
at seipm talis non celebrans · scanda
lizatq frequent et cogitacioes varias asce
de facit in corda alioru · Nolo tamen
preiudicare sicut nec possum nec debeo
per hec dicta mea quibuscuq institucioi
bus religiosoru si aliqua sint ad oppo
situ · Veru e nempe illud apli · Unus
quisq in suo sensu habudat · Sed diui
nteri quid michi dicendu posse vide
tur si nuda cogitetur veritas apud habe
tes libertate legis xpi · Opponet for
san aliquis de fornicarijs q similiter
in breui possent recolligere se ab omnibus
pctis reliquijs quam extergere · possent
igitur statim celebrare · Opponet aliqs
de coniugatis apud quos possibile e pctm
in sua coniunctione non comitti · qui tn
de comunione separandi videntur · Ad hec
dicere possumus primo ad vltimum
q doctoru famosoru sententia e tales co
iugatos si accedat ex deuocioe psertim
diebus solempnibus no peccare · qn vel affec
tu prolis gignende vel reddendi debiti

aut incontinētie vitande causa gmixti
sunt nec obstaculū aliud est. Ad pri
mū non aliud pro nūc dicimus nisi
quod rarissimū hoc eet. de hijs vero que
vix aut nūquam eueniunt. doctores parū
tractant. Si tn̄ immineret graue scan
dalū p omissione. si pterea grandis
gtricio cōcurreret. si demq; magis ex sur
repcione dyabolica aut vehementi tēp
tacioe tale flagiciū apud se natū gmi
sisset. Audeat qui pfundius sapit ta
lem phibere. fateor non audeo in hoc
casu et alijs sicut pspiciū ē ex pmis
sis. relinquendi sunt multi sue gsciencie
et iudicio. circūstancijs omnib; qb; pru
dētia circūspicit indagatis.

Precipue ex diuino munē et non
ex nostra industria seu pparacioe
reddimur digni misteriorū participacioe
sacramētorū. Hec gsideracio si cum sa
pore intimo masticetur. humiliabit nos
vehementer. Et pfecto humilitas sola
ē que disponit ad dignificacione et p
paracionem p talis tantiq; hospitis in
mē cenaculo susceptioe. Vero hoiem q
taliter in veritate cōpeit nūquam potuisse ad
quietē et serenā dispositionem celebra
di ptingisse quousq; diffidens de omī sua
industria et labore et sollicitudie et ppa
racione per confessionē aut alias. immo

lauit in aia cordis boue superbie. Dixit
in animo contrito et humiliato cu daniele. Dne non in iustificacoibus meis p-
sterno preces meas ante te. sed in mi-
seracoibus tuis multis et magnis. Et
rursus cu ppheta. Ego aut in multitudie
misericordie tue introibo in domu tuam.
adorabo ad templu sanctu tuu in timore
tuo. et similia queda quoru aliqua scrip-
tis inserui. Plane industria nostra
et opacio quales agere qualemcumque possu-
mus requirit. Eis tn si innitimur falli-
mur et cadimus. aut tamqm si quis bacu-
lo arundineo sustentet. vacillamus neqz
habitamus in adiutorio ~~in adiutorio~~
altissimi dum nris meritis fidimus. vel in
peccatoru sola recordacoe torquemur. Ni-
mirum si tunc in protectioe dei nequaqm co-
moremur qua deficiente proteccione qs
subsistet. Fuit cuida per sompnium
ostensa visio talis precipitatus in cloaca
erat. et a quodam baculo stercoribus infixo
sustentari. ne profundaret satagebat.
At vero baculus ille fundotenus demit-
tebatur. assidue cu fetore intollerabili
senciens ille periculu. tota mete ad dnm
conuersus relicto baculo confestim erep-
nota tus e. Hanc consciencia mea qntulibet
munda est cloaca queda plena stercoribus
fedis defectuu cotidianoru. baculus ille

nr̄a ē industria per quā emergē que
rimus · ꝫ pculdubio quousqꝫ leuemus
oculos in celū unde veniat auxiliū no
bis quousqꝫ fiduciā nr̄am totā in deum
iactemus · qͣto plus innitimur solo nr̄e
industrie baculo · tanto in pfundiore
abyssum nr̄e pūitatis demergimur · et
non nisi fetore tetrū et horridū repor
tamus · Quid ergo dicet aliqͥs tepta
bimus ne deū · aut plem gr̄cia peccōrū ·
indeuoti · sordidi · distracti · et distempa
ti ad sacramētū hoc salutiferū sub spe
nr̄e solius accedamus · dyxi ia ut agnt
nr̄a industria qd' poterit ut sit absqꝫ cō
scīa pcti mortalis · Sed ī illa nequaqͣ · alioqͥn
speremus · alioqͥn sup̄bimus · maledicti
one incurrimꝰ qui ponimꝰ fiduciam
in hoīe et carnem brachiū nr̄m · Ag
noscimꝰ qꝫ oēs iusticie nr̄e sunt ut
panus menstruate aut velut leprosi
fascie super quibꝫ stillamꝰ cotidie sa
niem peccatorū · Qua fronte igitur ·
qua ve fiducia · infectione ad placandū
deū audebimꝰ ostendē · Caueamus ne
pocius irritetur · plane sic ē · Si mil
le annis valēt aliqͥs se dispone ad digni
tate celebracōnis · nec sic per se attin
get · Quid idcirco in breui morula fa
cere poteris coniecturas · Interrogat se

frequenter. ille autem supra memini si dignus
est attendere. si sufficienter preparatus. hesitat
primum tremiscat. reformidatque. Tandem
sic respondet sibiipsi. interim quantum
in me est nichil de eo proprio de certo in
quo sum consciuus super peccato mortali
aut peccandi proposito. peccata etiam venialia
alia non confessa nequaquam obsistunt. Scio
tamen ex aduerso quod iustus est dominus. qui
si velit exquirere vehementer debita
mea. si iniquitates obseruare. si mecum
in iudicio contendere neque sustinebo neque
potero respondere vnum pro mille. quamlibet
lotus fuero attritus. confessus. lacrimo
sus. Quid ista sunt? Ve michi si
non cum misericordia magna diiudicer.
Quid scire possum si forte lateant
me vicia mea. meum quidem excecati
qui visu meo spirituali preminus supra
modum abusus sum. deum videns bonum
id adimplere contempsi. hoc vnum scio
quod apud dominum misericordia est. et copio
sa apud eum redempcio. quod pietatis eius
fonte nulla potest nostra iniquitas exhaurire
tere vel siccare quod si decreuerit saluare
nemo est qui condempnet. Precepit ut
sperem in eo. et me totum in suas ma
nus commitam. Obedio ut possum. non
est crudelis aut mendax veniente ad

eum non eiciet foras prouolutum sub pe-
dibus non indignanter abiciet. Preue-
nit me demum in benedictionibus dulce-
dinis dum nichil displiceo. Spero equi-
dem ipse qui cepit perficiet et illuminabit ab-
scondita tenebrarum ne umquam obdormi-
am in morte. Fornicata es o anima mea
cum amatoribus tuis. iubet prius sponsus
per os propheticum ut reuertaris modo e-
tiam te suscipiet. Et si mulieres abs-
cesseris contempnens irriseris. te venientem
non repudiabit. penitentem non asper-
nabitur. In quibus ergo hominibus talia diceret.
accederes et aspirares et accederes. deus hoc
dicit. deus hoc pollicetur. ymmo deus
hoc imperat. et tu diffidens non accedes.
Non est istud consilium o anima mea. In
sua igitur veritate non tua vanitate fidens
voluntarie sibi sacrifica. Inmunda es
accede mundanda ad fontem pietatis in-
contaminabilem. Esuris. accede pascen-
da ad panem viuificum et indefectibilem.
Egrotas. erit hoc efficacissimum tue in-
ualitudinis medicamentum. Fluxum pate-
ris nec sanari potes a medicis. tuis sed
euerciens. tange plena fide cum emorois-
sa martha secundum ambrosium fimbriam ves-
timenti ihesu. sacrosanctam videlicet hostiam
ut purgeris. In percussa te sentis a ser-

pentibus peruersarum temptationum quid res
tat nisi ut serpentem xpm eleuatum inspi
cias · Si dicis cum propheta quoniam inops et
pauper sum ego · particeps esto sacrosancti
huius misterii · habebis xpm comitem fidum
et hospitem ditissimum · Certe te fortassis
debilem et claudam conquereris · memineris
quoniam tales ad cenam magni regis inuita
tur et intrare compelluntur · Lubrica sum
inquies et instabilis · sed hic panis confir
mat cor · Tristis es et anxia · sed vinum
hoc letificat · Inquietat te et turbat
plurima · adhere ei qui turbidos fluc
tus sedat · qui est pax nostra qui ait ·
In mundo pressuram in me pacem habe
bitis · peregrinaris a domino · sed in fortitu
dine cibi huius ambulabis usque ad montem
dei · Quid ergo tendere formidas · Quid
expauescis · O anima mea · quare et quous
que conturbas me · Spera in deo et li
berabit te · enutriet te non confundet te ·
Suspirabunda forte queris ubi est deus
tuus · In hoc certe conuiuio in quo xpus
sumitur · recolitur memoria passionis ·
mens impletur gratia · et future glorie
nobis pignus datur · Crede hoc bona
et simplici fide · nec curiosa discussione
existencie modum · sufficiat tibi quoniam non
est hic modo aliorum corporum sub locis co

mensuratorum propterea vane ne dicam
stulte querunt aliqui ubi caput ubi pe
des qualis situs qualis ad hostiam par
tium coordinacio etc. Ubi xpus esse dicatur.
quare et quomodo etc. Cum facta est eius
corpus transsubstanciacio panis omnipotenti
virtute divinitatis. si non hoc comprehendis
neque perfecto intuitu capitulatumque rem aliam quo
ad infirmitas eius habitudines et proprie
tates comprehendis. da locum fidei. ut me
ritum habeas. et ea quam sine merito dabis
nature fidem. da cum laude revelacionem
et in eius obsequium volens te captiva.

Non propter timorem contaminacionis
corporis cristi illud cum mundicia
corporali monemur contrectare. sed ad
indevocionem aut scandalum in nobis vel
in aliis devitandum. Consideracio ista pa
rum eciam instructis manifesta est. Valet
tamen non mediocriter apud scrupulo
sos ut si forte corporalis aliqua sordicia
eis ipsis nolentibus adveniat. recogitent
ad xpi corpus nichil hanc attinere.
servata in animo mundicia et reverencia
sanctitatis. Fuerunt qui dixerunt ipsam
hostiam consecratam nullo modo in ventrem
nostrum comedendo dimitti sed statim
in celum rapi contra experienciam cotidia
nam atque catholicam veritatem que ponit corpus

xpi vere comedi. Fefellit eos huiusmodi
consideracionis oblivio dum putant indignum
sentire ut xpi corpus vel hostiam sacratam
in sepuletum stomachum nostrum deveniat quasi
videlicet polluatur aut fedetur plus quam
radius solaris aut spiritualium substanciarum
aliqua. Dicant ergo, si sic iudicant
more carnalium iudeorum aut paganorum,
cur xpi corpus in maternis visceribus
et secundina pellicula mensibus novem
obseratum et obvolutum esse voluit? De
bet utique racio corrigere sensuale iudi
cium ne blasphemiam impiam reputemus
ipsam rei sincerissimam veritatem. Cavea
mus a tali spurcicia recogitando per
timorem crebrum quoniam inficiat hec reme
moracio plus quam purget. Assuescat
homo spiritualiter spiritualia diiudicare et sen
tire. Sic enim multis et variis fantasma
tum inquietacionum impudiciciis semet
absolvet. Sic enim minus curabit que re
vera minus curanda sunt, corporales
loquor sordes. Sic denique magis in con
sciencie quam corporis puritate confidet.
Concludamus tamen epilogatus ut nemo
celebraturus evidenter sibi querat certi
tudinem super dignificacione sua, quia vexare
tur incassum, habeat illam que dicta est
preparacione et sufficit, non confidat in
multitudine virtutis sue et in repeticione

confessionis aut deuocionis aut recollecti
onis serenitate. potest ei fieri ut confes
sio crebra super venialibus obsit de per
accidens. Quomodo sit? Dicam. Reddit
quippe animam plus iusto sollicitam et pauci
dam et omnia etiam minima timere. ut de ip
sa etiam confessionis imperfectione multipli
det et urgeatur confiteri. Dabo tamen docu
mentum per quod nulla confessionis multipli
cacio inquietacionis causa erit. Si vide
licet fiat non tamquam reputetur prout ad
salutem necessaria. aut ad celebracionis
illius disposicionem requisita. Sed quia
est opus bonum et priuilegiatum ad indul
gentiam quoque aut gratie augmentacionem
non parum proficiens. Porro diligat anima
deum alioquin necesse est et se in manu eius
proiciat. alioquin sue indignitatem iugiter
timendo et habendo deum de seueritate sus
pectum iugiter recurrenda erit ad commodum
ne unquam exaltata se subuehet. Quobrem
ascensura in montem anima et gaudium
suum immolaturam cum abraham relinquat
inferius asinum suum cum pueris sensibus.
rudiat ibi asinus. perstrepent pueri.
feda sunt illic omnia. nichil ad se qui ille in
monte stat. hoc est in vertice racionis
pertinebat. Non inpertinenter hoc loco
visionem miseremur qua beato patri Celesti

no monstrasse memoratur ille qui docet
hoies etiā per sompnia sciam visum ē
eidē pri soporati qꝫ aula regia pcellen
tissima cū asino suo mutatus ascendet
Ibi asinus tributū ventris per viam
soluit exhorruit vir purissimꝰ et ab
hoiatus ē hanc non iniquitatē sꝫ ing
nacionē et pgredi formidans regiē
di moliebatur quousqꝫ benignit̄ amoi
tus ē voce de throno lapsa nichil ad sui
vel aule regie spiritualis cōtaminacio
nē ptinē id qđ se non conscio naturalia
necessariaqꝫ suus asellus corpulētus et
irracionabilis expulerat. Plane sic ē.
et dicā amplius. Eciā nonnūꝗ ut tur
baciones. pugne. deordinacioes. et fe
ditates inferius sensualit̄ agitate sūt
crescē faciant superius meritū nostrū
sicut econt̄ magna vti vbiqꝫ serenitas.
superbie ventum oiā funditus euertē
te repete nonnūꝗ induciat. Cautemo
exclamat se aiā qūtū poteit nec oba
liud cōteplacioi vel studio aut quieti
quilibꝫ insistat. nisi ut apud se exal
tetur deus. ac pinde magis ac magis
humilietur. et in sua puritate ymo inch
leitate resiliat. et resiliens cadat et de
us suscipiet eā. Hec via tuta ē regia
secura. Deniqꝫ fine loquedi oēs pari
audiamus. Deū time dete desperans.

in se fidens | et mandata eius observa(n)-
q(uo)d in te est non omittens | hoc e(st) o(mn)is ho(mo) :-

Explicit tractatulus bonus super mat(er)ia
celebrac(i)o(n)is misse · venerabilis m(agis)tri ioha(n)-
nis gerson · cancellarij parisiensis :-

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

[illegible]
in sua salute dispendium vel viciorum habeat vel accipiat occasionem vitandi per [illegible]
[illegible]

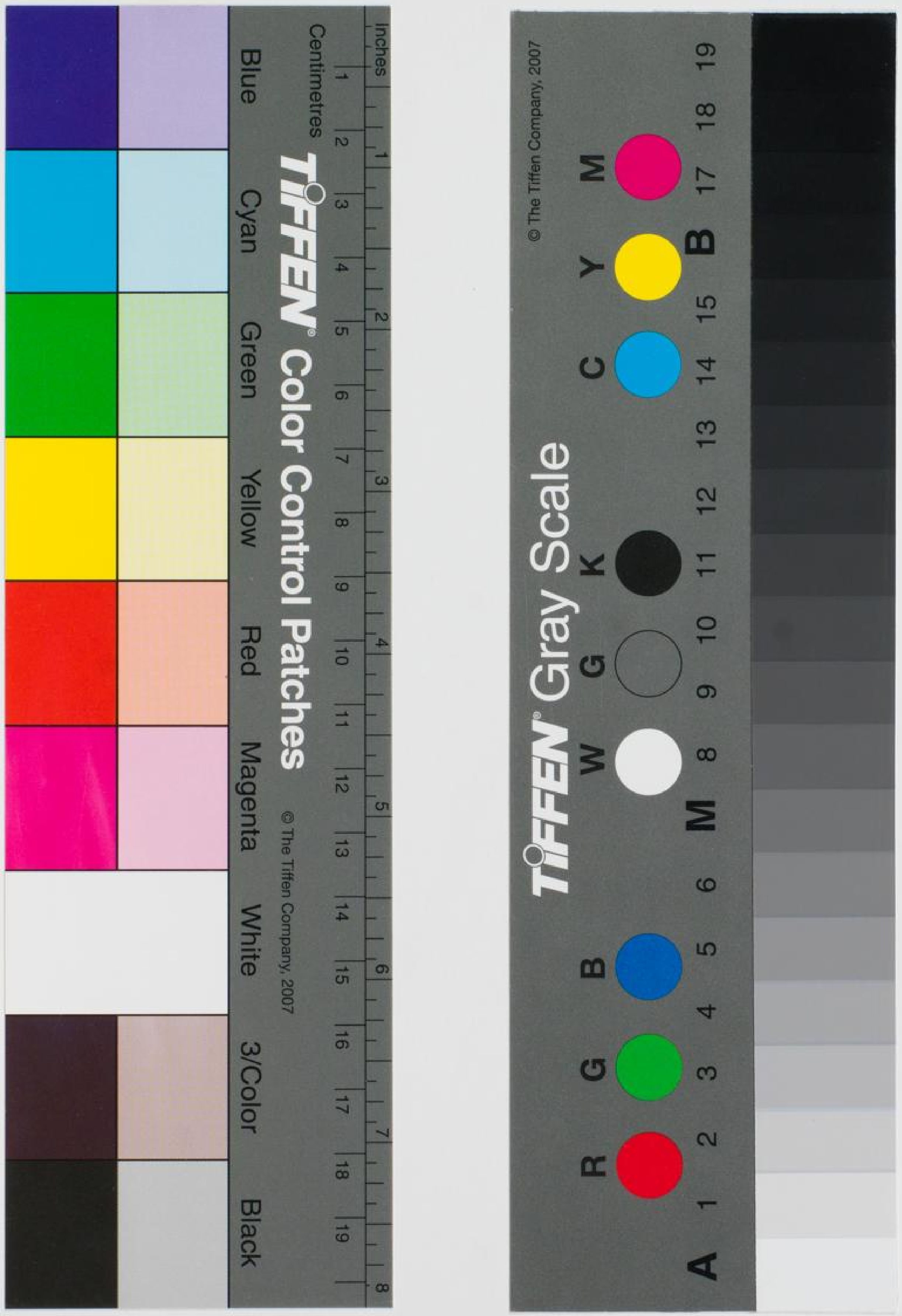
TIFFEN Color Control Patches
Inches
Centimetres
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black
© The Tiffen Company, 2007
TIFFEN Gray Scale
R G B W G K C Y M
A B M
© The Tiffen Company, 2007

764

Frater Johannes Abbas Cisterciensis venerabili et in christo nobis carissimo Coabbati nostro monasterii de S...

... caritatem et pietatis opera feruenter exercendo regnum celorum feliciter promereri. Pro parte fra...

...stralem ex civitate Colomensi oriundi et in monasterio de Landa ordinis nostri in regno Polonie constituto mo...

professi graviter nobis sunt expositum quod licet in predicto monasterio de Landa victus et vestitus necessa...

non possit, ubique observancie regulares taliter negligantur, sicut divinum proprietates et alia peccata committuntur...

in sana conscientia animeque sue quiete diutius ibidem remanere non possit, et hinc ex causis predictis abbatem...

cum debita humilitate ac frequenti precum instancia rogaverit et requisiverit, quatenus licenciam et fa...

conferrent se transferendi ad aliud ordinis nostri monasterium reformatum et bene regulatum, cuiusmodi...

laude deo esse dinoscitur in quo regulariter et devote vivendo reddere posset altissimo vota sua...

ipsi abbas et conventus predictum fratrem Philippum in premissis peticionibus et precibus suis exaudire contempn...

sibi conferre licenciam renuant ... instancia de solacione ipsum constituendo et in forme predicti ordinis...

standum et ... inhabiliter ... per modum vel alium ... ordinis compellatum nisi ...

remedio subveniamus oportuno quod a nobis sibi ministrari instanter postulat et requirit. Nos igitur p...

Philippi attendentes intencionem ... salute prout ex officio nobis incumbit quantum in deo possumus...

volentes consulere, pati quoque nolentes quod prefatus abbas tanta in suos monachos severitatem ...

eosdem a querendo et prosequendo alibi sive spirituales et corporales vite necessitates quas in deo ...

habere nequeunt, impediat cum hoc fraterne caritati et omni iuri contrarium et repugnet. Vob...

zelo salutem animarum ac eiusdem ordinis honorem prosequentium ... Tenore presencium benigne...

et mandamus quatenus si de premissis nobis expositis legitime vobis constiterit, eundem fratrem Philip...

fuerit per ipsum requisiti licencia quam a predicto abbate suo non habet non obstante, in monasterio vestro ...

sibi sicut ceteris monachis vestris vite necessaria fraternaliter et caritative ministrantes ...

professionem admittentes regularem si aliud legitimum non obsistat impedimentum ... autem ...

in sue salutis dispendium ulteriorem habeat vel accipiat occasionem vivendi per mundum ...

et ... servitutibus ... se in monasterio vestro ...